

MAĐARSKA - SRBIJA

IPA Program prekogranične saradnje

KATALOG PROJEKATA

Mađarska-Srbija

IPA Program prekogranične saradnje

Program sufinansira
Evropska unija

KATALOG PROJEKATA

PRIME MINISTER'S OFFICE
HUNGARY

Република Србија
Влада
Канцеларија за европске интеграције
Republic of Serbia
Government
Serbian European Integration Office

KATA PROJE

Hvala na saradnji!

Katalog koji je pred vama nastao je iz želje da rad i saradnju organizacija iz Mađarske i Srbije, koje su učestvovala u projektima u okviru prekograničnog partnerstva, predstavimo široj javnosti. U njemu su, takođe, sumirani rezultati dobro osmišljenog zajedničkog rada brojnih institucija iz Mađarske i Srbije za implementaciju Programa i Evropske komisije.

U ovoj publikaciji vam predstavljamo pregled rezultata i učinaka Programa koji još uvek traju. Kao što je to slučaj sa mnogim rezimeima, tako ni ovaj ne može u potpunosti da dočara realnost, složenost, kao ni sav uloženi trud, napor i revnost ljudi i institucija koji rade na sprovođenju projekata IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija. Shodno tome, pri sumiranju ciljeva, aktivnosti, rezultata i uticaja Programa i projekata, kao i zbog prostornog ograničenja, bilo je neizbežno ponešto pojednostaviti ili izostaviti. Naime, svaki sprovedeni projekat zaslužuje zasebnu knjigu, ali da bismo široj i međunarodnoj javnosti ravnomerno predstavili sva dvesta četiri projekata, svaki od njih je sumiran na samo jednoj stranici.

Pored vidljivih, merljivih i opipljivih rezultata, kao što su kilometri novih biciklističkih staza i popravljenih puteva, broj novosagrađenih ili rekonstruisanih zgrada, postrojenja i otvorenih javnih površina, ukupni uticaj Programa biće vidljiv tek u godinama koje su pred nama. Neosporan je i doprinos u manje vidljivim ali dugotrajnim rezultatima, kao što su stvaranje skladnog, ekonomski razvijenog i ekološki održivog regiona. Prosto rečeno, cilj aktivnosti institucija Programa kao i partnerstva u projektima – uspostavljanje i jačanje trajne saradnje organizacija, institucija i ljudi iz tih dveju zemalja – proces je koji je započet i koji traje. Zajednički napor svih institucija, programskih tela, partnerskih organizacija i članova projektnih timova u proteklih sedam godina već je urodio plodom i nastaviće da daje rezultate i u budućnosti. Besprekorna realizacija programa i dostizanje njegovih planiranih ciljeva i rezultata ne bi bili mogući bez izuzetne posvećenosti, neizostavne podrške, pravovremenog reagovanja i napornog rada svih institucija Mađarske, Srbije i Evropske komisije, institucija Programa i nadležnih lica odgovornih za implementaciju projekata IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija. Naravno, saradnja ne bi bila moguća ni bez velikog truda i predanosti svih ljudi angažovanih na sprovođenju projekata.

Prepuštamo sada čitaocu pričama o prekograničnim susretima, i pozivamo ih da posete ovaj region, upoznaju njegove gradove i naselja, uživaju u prirodnim lepotama i kulturnim programima, kao i da se uključe u njegove naučne, akademske ili ekonomske mreže i iskuse gostoprimstvo njegovih stanovnika.

Sadržaj

I. OPŠTE INFORMACIJE O IPA PROGRAMU PREKOGRAIČNE SARADNJE MAĐARSKA -SRBIJA

1. EU i ETC programi

1.1. O Evropskoj uniji.....	6
1.2. Uopšteno o ETC-u.....	8
a) Broj programa i način finansiranja.....	9

2. Šta čini naziv – IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija

2.1. Mađarska-Srbija.....	10
2.2. IPA.....	12
2.3. Prekogranična saradnja.....	12
2.4. Program.....	13

3. Detalji IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija

3.1. Ciljevi, prioriteti i akcije IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija.....	14
3.2. Odgovorne institucije i njihove uloge.....	18
3.3. Činjenice i brojke.....	20
3.4. Kalendar Poziva za podnošenje projekata IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija.....	22
3.5. Finansijski podaci.....	26

4. Programska tela i institucije

4.1. Struktura upravljanja Programom.....	30
4.2. Ilustrativni prikaz komunikacije između Programskih tela.....	31

5. Opis glavnih procedura

5.1. Prijava.....	32
5.2. Odabir i ugovaranje	36
5.3. Implementacija i modifikacije.....	40
5.4. Izveštavanje i plaćanje	42
5.5. Izveštavanje i plaćanje	45

II. PREGLED SPROVEDENIH PROJEKATA

1. Prvi poziv za podnošenje predloga projekata

1.1. Uvod	46
1.2. Predstavljanje projekata	49

2. Drugi poziv za podnošenje predloga projekata

2.1. Uvod	122
2.2. Predstavljanje projekata	125

3. Treći poziv za podnošenje predloga projekata

3.1. Uvod	194
3.2. Predstavljanje projekata	197

I. Opšte informacije o IPA Programu prekogranične saradnje Mađarska-Srbija

1. EU i ETC programi

U ovom poglavlju se nalazi kratak uvod u istorijat Evropske unije, proces proširenja i trenutna mapa sa 28 članica. Zatim sledi kratak opis Evropskog programa teritorijalne saradnje sa podacima o programskim periodima, projektima i finansijskim podacima.

1.1. O Evropskoj uniji¹

Evropska unija je jedinstveno ekonomsko i političko partnerstvo dvadeset i osam evropskih zemalja, prvi put inicirano nakon završetka Drugog svetskog rata. EU funkcioniše kroz sistem nadnacionalnih nezavisnih institucija, uključujući Evropsku komisiju, Savet Evropske unije, Evropski sud pravde, Evropsku centralnu banku, Evropski finansijski sud i Evropski parlament.

Politike EU imaju cilj da osiguraju slobodno kretanje ljudi, dobara, usluga i kapitala, kao i da sprovedu zakone kroz sisteme sudstva i unutrašnjih poslova i da održe zajedničku politiku po pitanju trgovine, poljoprivrede, ribolova i regionalnog razvoja.

Da li ste znali?

Kada je Evropska ekonomska zajednica 1985. godine usvojila Evropsku zastavu, koja se sastoji od kruga sa dvanaest zlatnih (žutih) zvezda na plavoj pozadini, mnogi su verovali da zvezde predstavljaju zemlje članice. Međutim, zvezde ne predstavljaju broj zemalja članica, već simbolišu ideal jedinstva, solidarnosti i harmonije među narodima Evrope.

1 / http://europa.eu/about-eu/index_en.htm

Ključni istorijski datumi razvoja EU:

- 1952.** Šest zemalja (Belgija, Francuska, Nemačka (Savezna Republika), Italija, Luksemburg i Holandija) osnivaju **Evropsku zajednicu za ugalj i čelik** (ECSC).
- 1957.** U Rimu šest zemalja potpisuje sporazum o osnivanju **Evropske ekonomske zajednice** (EEC) i **Evropske zajednice za atomsku energiju** (Euratom).
- 1973.** Danska, Irska i Ujedinjeno Kraljevstvo pridružuju se Evropskoj zajednici.
- 1981.** Grčka se pridružuje Evropskoj zajednici.
- 1986.** Španija i Portugalija se pridružuju Evropskoj zajednici, što povećava broj članica na dvanaest.
- 1993.** Mastihtskim ugovorom osniva se **Evropska unija** kakvu danas poznajemo.
- 1995.** Austrija, Finska i Švedska se pridružuju EU (EU-15).
- 1999.** Valute jedanaest EU zemalja zamenjuju se novom valutom – **evro**, koja se prvo uvodi na tržište novca.
- 2002.** Ljudi koji žive u zemljama tzv. Evrozone počinju da koriste evro (Kipar, Češka Republika, Estonija, Mađarska, Letonija, Litvanija, Malta).
- 2004.** Poljska, Slovačka i Slovenija se pridružuju EU (EU-25).
- 2007.** Bugarska i Rumunija se pridružuju EU (EU-27).
- 2009.** Lisabonski sporazum stupa na snagu.
- 2013.** Hrvatska postaje država članica (EU-28).

Slika 1. Mapa zemalja članica EU (EU-28)

1.2. Uopšteno o Evropskom programu za teritorijalnu saradnju²

Ciljevi teritorijalne saradnje u EU su smanjivanje nejednakosti između regiona, jačanje jedinstva i podsticanje optimalnog ekonomskog razvoja kroz rešavanje svakodnevnih pitanja kao što su javni prevoz, obrazovanje, energetika, zdravstvena zaštita i očuvanje životne sredine.

Evropska teritorijalna saradnja (ETC) – Evropska kohezijska politika podstiče regione i gradove da rade zajedno i da uče jedni od drugih kroz zajedničke programe, projekte i mreže.

Postoje tri instrumenta politike Evropske unije kroz koje se finansira teritorijalna saradnja:

Evropski fond za regionalni razvoj (ERDF) podržava prekogranične, međunacionalne i međuregionalne programe saradnje zemalja članica.

Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA) podržava saradnju između članica EU i država u procesu priključenja i pretpriključenja.

Instrument Evropskog susjedstva i partnerstva (ENPI) podržava saradnju između EU regiona i regiona spoljnih suseda.

Program Evropske teritorijalne saradnje (ETC) podržava prekogranične, transnacionalne i međuregionalne programe saradnje.

Prekogranična saradnja
pomaže da regioni koji se nalaze s obe strane unutrašnjih ili spoljašnjih granica Evropske unije postanu ekonomski i socijalno jaki.

Transnacionalna saradnja
promoviše saradnju unutar većih EU regiona i olakšava koordinisane strateške odgovore na zajedničke izazove.

Međuregionalna saradnja
pruža okvir za razmenu iskustava između lokalnih i regionalnih aktera iz cele Evrope kako bi doprinela strategijama EU za rast, zapošljavanje i održivi razvoj.

Ovi programi saradnje pružaju okvir i obezbeđuju sredstva za lokalne i regionalne institucije, univerzitete, kompanije i istraživačke institute iz različitih zemalja članica EU (i zemalja kandidata) za saradnju i učenje kroz zajedničke programe, projekte i mreže.

2 / http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/cooperation/egtc/index_en.cfm; http://www.interact-eu.net/etc/etc_2007_13/4/2; http://www.interact-eu.net/etc_2014/european_territorial_cooperation/486/14849

a) Broj programa i način finansiranja

Ova tri tipa teritorijalne saradnje u EU finansiraju se kroz ERDF, IPA i ENPI fondove i to u sklopu programsko-finansijskih perioda:

od 2000. do 2006. godine i od 2007. do 2013. godine

Novi programsko-finansijski period od 2014. do 2020. je u početnoj fazi.

Podaci o broju ETC programa u prethodnom programskom periodu, kao i sredstva EU fondova su sumirani u sledećoj tabeli:

53 programa prekogranične saradnje unutar EU.

Sredstva ERDF fonda:

5,6 milijardi evra.

10 programa prekogranične saradnje između zemalja članica i (potencijalnih) zemalja kandidata.

Sredstva IPA i ERDF fondova:

184 + 200 miliona evra.

8 programa prekogranične saradnje između (potencijalnih) zemalja kandidata.

Sredstva IPA fonda: **61,3 miliona evra.**³

13 programa transnacionalne saradnje pokrivaju šire oblasti kao što su Baltičko more, Alpski i Mediteranski region.

Sredstva ERDF, IPA i ENPI fondova: **1,8 milijardi evra.**

Programi međuregionalne saradnje pružaju okvir za razmenu iskustava između regionalnih i lokalnih tela u različitim zemljama.

Sredstva ERDF fonda: **445 miliona evra.**

2. Šta čini naziv – IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija

U ovom poglavlju objasnićemo pojedinačno sve termine koje sadrži naziv IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija.

IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, sproveden u periodu 2007–2013, finansiran je iz IPA fonda (Instrument za pristupnu pomoć).

³ / http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/cooperation/egtc/index_en.cfm; http://www.interact-eu.net/etc/etc_2007_13/4/2; http://www.interact-eu.net/etc_2014/european_territorial_cooperation/486/14849

2.1. Mađarska-Srbija

Mađarska

Mađarska (Magyarország) je srednjoevropska zemlja smeštena u Karpatskom basenu. Graniči se sa Slovačkom na severu, Ukrajinom i Rumunijom na istoku, Srbijom i Hrvatskom na jugu, Slovenijom na jugozapadu i Austrijom na zapadu. Glavni i najveći grad Mađarske je Budimpešta. Mađarska je članica Evropske unije (od 1. maja 2004. godine), NATO-a, OEBS-a, Višegradske grupe i Šengenske zone. Zvanični jezik je mađarski.

glavni i najveći grad: BUDIMPEŠTA

Zvanični jezik	Mađarski
Oblik upravljanja	Parlamentarna republika
Zakonodavstvo	Narodna skupština
Valuta	Forinta (HUF)

Tabela 1. Kratke činjenice o Mađarskoj

Srbija

Srbija, zvanično Republika Srbija, nalazi se na raskrsnici srednje i jugoistočne Evrope i zauzima južni deo Panonske ravnice i centralni deo Balkanskog poluostrva. Glavni i najveći grad je Beograd. Srbija je parafirala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) sa Evropskom unijom 7. novembra 2007. godine. Proces pridruživanja Srbije Evropskoj uniji je dostigao svoj najveći pomak kada je Srbija ostvarila status kandidata za članstvo 1. marta 2012. godine.

glavni i najveći grad: BEOGRAD

Zvanični jezik	Srpski
Oblik upravljanja	Parlamentarna republika
Zakonodavstvo	Narodna skupština
Valuta	Srpski dinar (RSD)

Tabela 2. Kratke činjenice o Srbiji

Mađarsko-srpski pogranični region ⁴

Pogranični region Mađarske i Srbije se proteže kroz sedam okruga (NUTS III nivo ili približno): okruzi Čongrad i Bač-Kiškun u Mađarskoj i Zapadnobački okrug, Severnobački okrug, Severnobanatski okrug, Južnobački okrug i Srednjobanatski okrug u Srbiji, kao i Južnobanatski okrug i Srem u Srbiji koji su u Programu imali status pridruženih regiona.

Slika 2. Mapa pograničnog regiona

4 / IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, Programski dokument za period 2007–2013.

2.2. IPA⁵

Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA) je jedinstveni finansijski instrument Evropske unije, koji objedinjuje svu pretpristupnu pomoć u jedan instrument za finansiranje. IPA ima cilj da pomogne pretpristupnom procesu zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU u njihovom procesu priključenja Evropskoj uniji.

U budžetskom periodu 2007–2013, IPA fond je podeljen na pet komponenti:

- a. Pomoć u tranziciji i izgradnji institucija
- b. Prekogranična saradnja (CBC)
- c. Regionalni razvoj
- d. Razvoj ljudskih resursa
- e. Ruralni razvoj

*Unapređenje
dobrih
susedskih
odnosa*

U skladu sa odredbom Evropskog saveta 1085/2006 i odredbom Evropske komisije 718/2007, donete 12. juna 2007. godine, koja sprovodi odredbu Evropskog saveta, Instrument za pretpristupnu pomoć je izvor finansijskih sredstava za zemlje kandidate i potencijalne kandidate (među kojima je u to vreme bila i Srbija).

Pomoć je korišćena da podrži usvajanje i sprovođenje *acquis communautaire* (set zakona, zakonskih akata i sudskih odluka, koje čine ukupno zakonodavstvo Evropske unije) i za pripremu implementacije i menadžmenta zajedničkih politika Evropske zajednice.

2.3. Prekogranična saradnja

Dok druge komponente Instrumenta za pretpristupnu pomoć pružaju pomoć unutar granica zemlje korisnika sredstava, komponenta 2, tzv. prekogranična saradnja, ima mnogo širi karakter. Pomoć se pruža putem prekograničnih inicijativa koje su osmišljene tako da obezbede usmerenu pomoć za prekograničnu saradnju između zemalja članica EU i zemalja kandidata i potencijalnih kandidata, kao i između samih zemalja korisnica IPA fonda, a takođe može da finansira učešće zemalja korisnika sredstava u ERDF transnacionalnim programima saradnje.

5 / <http://www.hu-srb-ipa.com/en/information-about-the-programme>; http://www.interact-eu.net/ipa/ipa_general/29/14

Komponenta prekogranična saradnja (CBC) ima cilj da promoviše dobre susedske odnose, da neguje stabilnost, bezbednost i prosperitet zarad zajedničkog interesa svih zemalja, i da ohrabri njihov harmoničan, uravnotežen i održiv razvoj.

2.4. Program

IPA Program prekogranične saradnje između zemlje članice EU i zemlje (potencijalnog) kandidata mogu se sprovesti na dva načina: zajedničko upravljanje i tranzicioni pristup.

Mađarska-Srbija

IPA Program prekogranične saradnje

Mađarska i Srbija su sarađivale u okviru zajedničkog programa zasnovanog na zajedničkom institucionalnom okviru. Obe zemlje su postavile svoje strateške razvojne prioritete u zajedničkom programskom dokumentu. Pozivi za podnošenje predloga projekata bili su dostupni neprofitnim organizacijama u obe zemlje. Zajednička finansijska sredstva koja su bila dostupna u okviru programa korišćena su u okviru otvorenih poziva za prikupljanje predloga projekata. Implementacija programa je sprovedena uz pomoć zajedničkih struktura, kroz zajedničke projekte i ravnopravnost u donošenju odluka.

*Zajedničko
upravljanje*

3. Detalji IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija

U ovom poglavlju upoznaćemo vas s detaljima, činjenicama i brojevima vezanim za ciljeve, vremenski raspored, organizaciju, odgovorne institucije i finansijska sredstva IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija.

IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija ponudio je širok raspon mogućnosti za potencijalne korisnike sredstava za finansiranje velikog broja aktivnosti. IPA fondovi omogućavaju prekograničnim partnerima da održe dugotrajnu, blisku i uspešnu saradnju.

Za vreme programskog perioda 2007–2013. objavljena su tri poziva za podnošenje predloga projekata i sklopljeni su ugovori o finansiranju projekata kojima su dodeljena sva raspoloživa sredstva. **Evropska unija je finansirala 85% ukupnog budžeta svih projekata koje sprovedu partneri u Mađarskoj i Srbiji.**

Mađarska je sufinansirala 10% ili 15% budžeta svih organizacija iz Mađarske koje su učestvovala u zajedničkim projektima u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija.

3.1. Ciljevi, prioriteti i akcije IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija

Opšti dugoročni cilj Programa je podsticanje harmoničnog razvoja regiona, koji neguje saradnju, održivost i bezbedno okruženje, i gde se uspešno rukovodi zajedničkim kulturnim i prirodnim nasleđem. U takvom regionu mogućnosti za ekonomski i kulturni rast se stimulišu kroz osnažene i bliske poslovne, obrazovne, istraživačke i kulturne veze, što povećava mogućnosti za zaposlenjem i smanjuje efekat izolacije koju nameće Šengen.

U cilju ostvarenja opštih strateških dostignuća, definisano je pet specifičnih ciljeva i četiri horizontalna principa.

Specifični ciljevi:

1. Smanjenje izolacije pograničnih oblasti poboljšanjem prekogranične pristupačnosti
2. Ekološka održivost i bezbednost u graničnoj zoni
3. Sinergije i saradnja u ekonomiji
4. Upravljanje zajedničkim kulturnim nasleđem radi unapređenja kulturnih vrednosti, tradicije i razvoja turizma
5. Intenzivna kulturna, obrazovna i istraživačka interakcija

Horizontalni principi:

1. Stvaranje zajedničkih struktura maksimalnim povećanjem prekograničnog uticaja
2. Jačanje mađarsko-srpske dvojezičnosti u oblasti u kojoj se sprovodi Program
3. Obezbeđivanje jednakih mogućnosti za ranjive grupe
4. Stvaranje održivosti⁶

Različiti specifični ciljevi odgovaraju različitim prioritetima, oblastima intervencije i programskim akcijama, a svi projekti koje Program podržava moraju da poštuju horizontalne principe.

Slika 3. Sistem ciljeva IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija

Sistem ciljeva IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija

Pogranični region s održivim i bezbednim okruženjem za razvoj poslovanja, obrazovanja i kulturni rast – povećava mogućnosti zaposlenja i smanjuje efekat izolacije koju nameće Šengen.

1. Smanjenje izolacije pograničnih oblasti poboljšanjem prekogranične pristupačnosti

2. Ekološka održivost i bezbednost u graničnoj zoni

3. Sinergije i saradnja u ekonomiji

4. Upravljanje zajedničkim kulturnim nasleđem radi unapređenja kulturnih vrednosti, tradicije i razvoja turizma

5. Intenzivna kulturna, obrazovna i istraživačka interakcija

1. Stvaranje zajedničkih struktura maksimalnim povećanjem prekograničnog uticaja
2. Jačanje mađarsko-srpske dvojezičnosti u oblasti u kojoj se sprovodi Program
3. Obezbeđivanje jednakih mogućnosti za ranjive grupe
4. Stvaranje održivosti

Izvor: IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, Programski dokument za programski period 2007–2013, str. 30.

6 / IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, Priručnik za implementaciju programa, str. 2–3.

*mađarska
specifični ciljevi
horizontalni
principi*

PRIORITET 1

INFRASTRUKTURA I ŽIVOTNA SREDINA

1.1. Infrastruktura za fizičko povezivanje

1.1.1. Infrastruktura graničnih prelaza, izgradnja, rekonstrukcija vodećih puteva

Minimalni i maksimalni iznos IPA subvencije po projektu: 500.000 – 1.500.000 evra

Infrastruktura graničnih prelaza, izgradnja, obnova puteva koji vode ka njima. Manje rekonstrukcije infrastrukture graničnih prelaza i manjih puteva koji vode do njih da bi se povećao kapacitet za promet ljudi i robe na manjim graničnim prelazima.

1.1.2. Planiranje transportnih linija, usaglašavanje javnog saobraćaja

Minimalni i maksimalni iznos IPA subvencije po projektu: 100.000 – 400.000 evra

Planiranje lokalnih transportnih linija u mikroregionima pogranične oblasti i usaglašavanje sredstava javnog prevoza (autobus i voz) preko granice (troškovi umrežavanja i prelaza, manji poduhvati u cilju razvitka javnog prevoza na dugačkim linijama). Ove aktivnosti doprinose skraćivanju vremena putovanja za stanovnike regiona kada pristupaju graničnim prelazima kao i većim gradskim centrima.

1.2. Zajednička odgovornost za životnu sredinu

1.2.1. Manje aktivnosti u vodoprivredi

Minimalni i maksimalni iznos IPA subvencije po projektu: 400.000 – 1.000.000 evra

Manje aktivnosti u oblasti upravljanja vodama u cilju zaštite od poplava i kopnenih bujica u zajedničkoj pograničnoj oblasti.

Projekti koji imaju cilj:

- planiranje i aktivnosti povezane sa istraživanjem
- razvoj zajedničkog sistema za nadgledanje (uključujući opremu i potrebna istraživanja)
- aktivnosti manjeg obima za sprečavanje kopnenih bujica i poplava na lokalnom nivou (održavanje lokalnih kanala, lokalne mere prevencije od poplava).

1.2.2 Kontrola zdravlja životinja, aktivnosti manjeg obima za poboljšanje kvaliteta životne sredine

Minimalni i maksimalni iznos IPA subvencije po projektu: 100.000 – 400.000 EUR

Kontrola zdravlja životinja, aktivnosti manjeg obima u cilju unapređenja kvaliteta životne sredine. Saradnja u oblasti zdravlja životinja u cilju eliminisanja epidemijskih bolesti divljih i domaćih životinja. Mere kontrole zdravlja životinja uključuju:

- stalnu kontrolu životinja
- redovno nadgledanje životinja i izveštavanje druge zemlje
- pravljenje baza podataka
- lokalno čišćenje vodenih tokova, šuma i livada
- uklanjanje ilegalnih deponija
- aktivnosti pejzažnog menadžmenta za održiviju i zdraviju životnu sredinu
- košenje alergeni biljaka, kao što je na primer ambrozija
- zaštita i obnavljanje staništa koja imaju prekogranični značaj.

PRIORITET 2

PRIVREDA, OBRAZOVANJE I KULTURA

2.1. Stimulisanje sinergične privrede, turizma i istraživanja i razvoja

2.1.1. Obuka za pronalaženje partnera za poslovanje

Minimalni i maksimalni iznos IPA subvencije po projektu: 50.000 – 200.000 evra

Olakšati uspostavljanje poslovnih kontakata, razmenu iskustava i razvoj veština saradnje kroz obuke u cilju podsticanja saradnje među kompanijama i institucijama s obe strane granice.

2.1.2. Razvoj tematskih tura za obilazak kulturnog nasleđa

Minimalni i maksimalni iznos IPA subvencije po projektu: 100.000 – 300.000 evra

Podrška umreženim projektima u oblasti upravljanja kulturnim nasleđem, uključujući i zajednički marketing, stvaranje turističkih tematskih tura, kao i s tim povezanih rekonstrukcija manjeg obima i modernizacija u cilju podsticanja atraktivnosti pogranične oblasti.

2.1.3. Koordinirane studije teritorijalnog i sektorskog razvoja regiona

Minimalni i maksimalni iznos IPA subvencije po projektu: 50.000 – 100.000 evra

Podrška projektima u oblasti prostornog planiranja, infrastrukture, obrazovanja i sektoralnih pitanja, kao i priprema industrijskih zona i zaštita životne sredine (npr. klimatske promene i biodiverzitet) u pograničnoj oblasti.

2.1.4. Istraživanje orijentisano na proizvode, razvoj i inovacije

Minimalni i maksimalni iznos IPA subvencije po projektu: 100.000 – 400.000 evra

Podrška je namenjena zajedničkim naporima univerzitetskih i neuniverzitetskih ustanova, sa mogućnošću partnerstva s malim i srednjim preduzećima u cilju povećanja zajedničkog kapaciteta za istraživanje, razvoj i inovacije pograničnog regiona. Podržani su projekti naklonjeni održivim, ekološkim tehnologijama.

2.2. Obrazovanje i kultura zajedničkog mišljenja

2.2.1. Saradnja u obrazovanju

Minimalni i maksimalni iznos IPA subvencije po projektu: 100.000 – 400.000 evra

Partnerstvo na polju edukacije i usavršavanja između obrazovnih i drugih relevantnih institucija, u cilju ojačanja saradnje u sektoru obrazovanja i razvijanja lokalnih regionalnih institucionalnih kapaciteta u pograničnoj oblasti. Aktivnosti uključuju:

- zajedničke programe obuke
- projekte za razmenu studenata i zaposlenih
- modernizaciju i usaglašavanje nastavnih planova i programa
- verifikaciju diploma ili godina studiranja
- zajedničke mere koje doprinose principima Bolonjskog procesa u oblasti visokog obrazovanja.

2.2.2. Saradnja „Ljudi ljudima”

Minimalni i maksimalni iznos IPA subvencije po projektu: 50.000 – 100.000 evra

Saradnja „Ljudi ljudima” se sprovodi kroz opštinske i građanske organizacije kako bi se olakšala interakcija među građanima i ojačao zajednički identitet pograničnog regiona.

Reč je o projektima koji obuhvataju više od jednog izolovanog događaja i uključuju veliki broj organizacija i učesnika, a naročito su podržani od strane lokalnih organa vlasti i zajednice.

U okviru ovog programa predviđeni su kulturni, sportski i turistički događaji, festivali i dr.

PRIORITET 3 **TEHNIČKA
POMOĆ**

Izvor: IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, Priručnik za sprovođenje programa, str. 3.

3.2. Odgovorne institucije i njihove uloge

Evropska komisija je odobrila IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija 25. marta 2008. godine. Od tada su objavljena tri Poziva za podnošenje predloga projekata (CfP).

Relevantna vladina tela Mađarske i Srbije (Nacionalna agencija za razvoj Mađarske⁷ i Ministarstvo finansija Srbije, a kasnije Vladina kancelarija za evropske integracije) objavila su tri otvorena Poziva za podnošenje predloga projekata u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija.

7 / Od 1. januara 2014. godine zadatke Nacionalne agencije za razvoj preuzeo je Kabinet premijera, Mađarska

Programom zajednički upravljaju zemlja članica Evropske unije (Mađarska) i zemlja kandidat (Srbija) prateći sledeće principe:

Zajedničke strukture upravljanja, jedinstven set pravila koji reguliše sprovođenje, jedinstveno upravljačko telo koje zaključuje jedan Ugovor o subvenciji za sredstva Evropske unije sa jednim Vodećim korisnikom (VK), koji predstavlja projekat i nosi sveukupnu odgovornost unutar okvira partnerskog dogovora za sve partnere na projektu, jedinstven set pravila za sprovođenje programa i procenu opravdanosti troškova.

Zajedničko upravljanje podrazumeva Programsku tela, a u sledećoj tabeli su nabrojana glavna Programska tela sa svojim osnovnim zadacima.

Tabela 4. Programska tela i njihovi osnovni zadaci

Programska tela	Zadaci
Zajednički odbor za nadzor i upravljanje (JMSC) - <i>Ministarstva i akteri na regionalnom nivou delegirani od strane zemalja učesnica</i>	Nadzor i kontrola sprovođenja Programa, odabir projekata
Upravljačko telo (MA) - <i>Kabinet premijera⁸, Mađarska, Budimpešta</i>	Odgovornost za upravljanje i sprovođenje Programa
Telo za sertifikaciju (CA) - <i>Državni trezor Mađarske, Budimpešta</i>	Overavanje izveštaja o troškovima i podnošenje zahteva za isplatu Evropskoj komisiji
Revizorsko telo (AA) - <i>Glavni direktorat za reviziju evropskih fondova, Budimpešta</i>	Provera rada sistema upravljanja i kontrole
Zajednički tehnički sekretarijat (ZTS) - <i>lociran u Széchenyi Program Iroda Nonprofit Kft., Budimpešta⁹</i>	Podrška Programskim telima i svakodnevno upravljanje sprovođenjem Programa
Informativni centar (IC) u Subotici	Podrška Zajedničkom tehničkom sekretarijatu i partnerima na projektima u Srbiji
Kontrolna tela – prvostepena kontrola (FLC) - <i>u Mađarskoj smeštena u Széchenyi Program Iroda Nonprofit Kft.,¹⁰ u Segedinu i Bekeščabi, a u Srbiji u okviru Ministarstva finansija u Beogradu</i>	Odgovorna za odobravanje troškova na nacionalnom nivou u saglasnosti sa nacionalnim pravilima i pravilima EU

Izvor: IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, Priručnik za sprovođenje programa, str. 10–11.

Detaljno objašnjenje Programskih tela i njihovih uloga i zadataka dato je u poglavlju 4 ove knjige.

8 / Od 1. januara 2014. godine zadatke Nacionalne Razvojne Agencije je preuzeo Kabinet Premijera, Mađarska.

9 / Od 1. jula 2014. godine ZTS-a smeštena u SZPO Nonprofit LLC umesto VÁTI Nonprofit Ltd.

10 / Od 1. jula 2014. godine Kontrolna tela su smeštena u SZPO Nonprofit LLC, umesto VÁTI Nonprofit Ltd.

3.3. Činjenice i brojke

Dosadašnji rezultati

Svaki od 204 projekta je završio realizaciju svih svojih planiranih aktivnosti. Učinak i neposredni rezultati sprovedenih projekata i njihovih aktivnosti su već vidljivi i evidentirani. Važno je naglasiti da u ovom trenutku rezultati i uticaj Programa, realizacija projekata i delovanje prekograničnih partnerstava ne mogu biti u potpunosti izmereni i predstavljeni u ovoj publikaciji.

Naime, pored vidljivih, merljivih i opipljivih rezultata, kao što su kilometri biciklističkih staza, renoviranih puteva, broj novoizgrađenih ili rekonstruisanih zgrada, objekata ili prostora

na otvorenom, sveukupni uticaj Programa će se osećati i u predstojećim godinama. Doprinos Programa stvaranju harmoničnog, ekonomski razvijenog i ekološki održivog regiona je neosporan. Prosto rečeno, cilj aktivnosti tela i institucija Programa, kao i partnerstava na projektu – uspostavljanje i jačanje trajne saradnje organizacija, institucija i ljudi iz dve države – je proces koji je počeo i nastavlja da se razvija. Rad svih institucija, tela Programa, projektnih partnera i članova timova koji su radili zajedno u proteklih sedam godina već je dao rezultate i nastaviće da ih daje u predstojećim godinama.

Pored generalnog poboljšanja prekograničnih odnosa, koje šira javnost vidi kao najvažnije postignuće, do sada je Program postigao i mnoge druge značajne rezultate: izgrađene su 34 kilometra biciklističkih staza; 11 akcija u oblasti zaštite od poplava; organizovano je 66 događaja sa ciljem unapređivanja ekonomske saradnje; osmišljena su 44 proizvoda u oblasti zajedničke kulture i turizma; u projektima je na ovaj ili onaj način bilo uključeno 335 604 ljudi; 287 naselja; 181 690 osoba je posetilo kulturne i istorijske znamenitosti koje se nalaze u okviru tematskih ruta koje su podržane kroz rad Programa; 13 858 osoba je prošlo kroz obuke u oblasti zajedničkih obrazovnih

aktivnosti u različitim sferama; 494 naučna istraživača su bili uključeni u projektnim aktivnostima u oblasti istraživanja i razvoja; 92 strategije i pravilnika ili propisa je usklađeno u okviru akcije „Koodinirane studije teritorijalnog i sektorskog razvoja regiona“; izrađeno je 19 348 višejezičkih informativnih materijala u okviru akcije „Obuka za pronalaženje partnera za poslovanje“; 39 zajedničkih i redovno ažuriranih internet stranica, kako bi se unapredila saradnja u oblasti obrazovanja; 360 organizacija je učestvovalo u raznim zajedničkim događajima organizovanim u okviru saradnje „Ljudi ljudima“.

Ljudi uključeni u projekte

335 604

Obuhvaćena naselja

287

Ljudi koji su posetili
kulturalne i istorijske atrakcije

181 690

Osobe koje su završile obuku

13 858

Uključeni naučni istraživači

494

Usaglašene strategije

92

Višejezični informativni materijali
proizvedeni u cilju ekonomskog rasta

19 348

Internet stranice za
saradnju u oblasti obrazovanja

39

Organizacije koje su učestvovale
u zajedničkim događajima u
okviru saradnje „Ljudi ljudima“

360

3.4. Kalendar Poziva za podnošenje projekata IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija

Evropska komisija je usvojila IPA program prekogranične saradnje Mađarska–Srbija 25. marta 2008. godine. Od tog trenutka do danas objavljena su tri Poziva za podnošenje predloga projekata (u daljem tekstu poziv ili CFP).

Tabela 5. Kalendar Poziva za podnošenje predloga projekata u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija

Poziv za podnošenje predloga projekata	Skraćenica	Datum objavljivanja	Rok za slanje
Prvi	HUSRB/0901	29. septembar 2009.	31. decembar 2009.
Drugi	HUSRB/1002	15. novembar 2010.	14. februar 2011.
Treći	HUSRB/1203	1. mart 2012.	30. maj 2012.

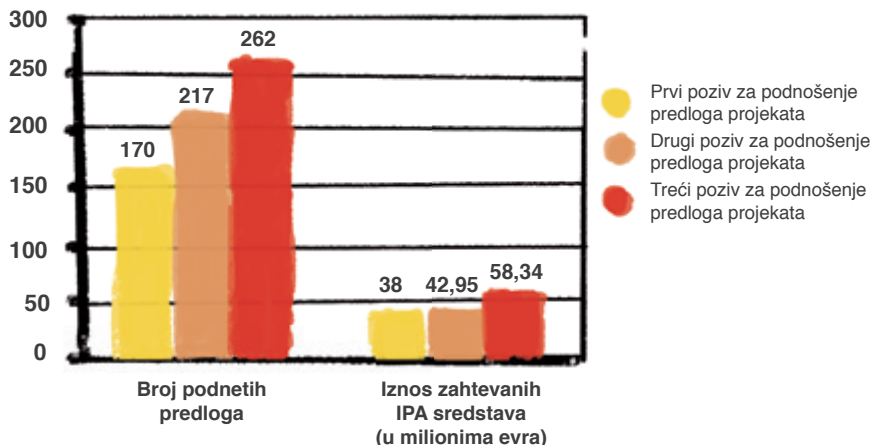
Od objavljivanja Prvog poziva za podnošenje predloga projekata 29. septembra 2009. godine do danas ukupno su ugovorena 204 projekta. Svih 204 su do kraja sprovedeni.

Tabela 6. Prvi, Drugi i Treći poziv za podnošenje predloga u brojkama:

Glavne odlike	Prvi poziv	Drugi poziv	Treći poziv
Raspisivanje Poziva	29. septembar 2009.	15. novembar 2010.	1. mart 2012.
Rok za podnošenje	31. decembar 2009.	14. februar 2011.	30. maj 2012.
Glavne faze procene	1. Formalna procena 2. Procena kvaliteta	1. Formalna procena 2. Procena kvaliteta	1. Formalna procena 2. Procena kvaliteta
Vreme trajanja celokupnog procesa selekcije (od raspisivanja Poziva do donošenja odluke)	8 meseci	8,5 meseci	7 meseci
Vreme procene (od roka za slanje prijave do kraja procene kvaliteta)	3 meseca	3,5 meseci	3 meseca
Broj podnetih predloga projekata	170	217	262
Prosečna dužina procene po projektu	0,6 dana	0,5 dana	0,4 dana
Broj ugovorenih projekata	70	67	72
Iznos IPA subvencije	18,2 miliona €	12,2 miliona €	19,52 miliona €
Broj povučениh projekata	2	3	0
Broj sprovedenih projekata	68	64	72
Iznos ugovorenih IPA subvencija za sprovedene projekte	17,93 miliona €	11,9 miliona €	17,65 miliona €

Izvor: Finalni evaluacioni izveštaj o IPA Programu prekogranične saradnje Mađarska-Srbija (2007–2013), str. 53. i Radna tabela Zajedničkog tehničkog sekretarijata.

Grafikon 1. Broj podnetih predloga i tražena sredstva za svaki od Poziva

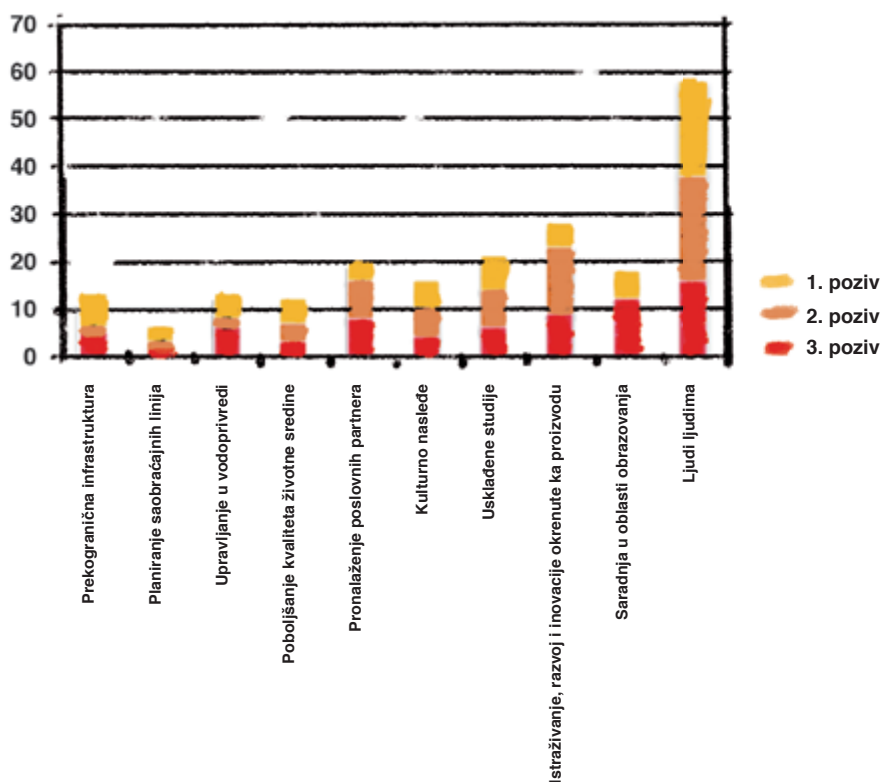

Kao što grafikon pokazuje, Program je izazvao veliko interesovanje podnosilaca projekata, čiji broj stabilno raste, pošto je sa svakim sledećim Pozivom njihov broj uvećan skoro za četvrtinu u odnosu na prethodni. Na ovaj način se značajno uvećao broj prijava od kojih je bilo moguće izabrati najkvalitetnije projekte za sufinansiranje. U svakom Pozivu, ukupna količina traženih sredstava bila je tri puta veća od dodeljenih sredstava. Zahvaljujući tome, kao i zbog sve većeg broja predloga, u svakom Pozivu za podnošenje samo su oni najboljeg kvaliteta odabrani za finansiranje. Dobro usmerene promotivne aktivnosti Programa su doprinele povećanju broja prijava, ali, još važnije, projekti čije je sprovođenje već bilo u toku bili su najbolja preporuka potencijalno zainteresovanim predlagačima.

Uzimajući u obzir geografski raspored partnera na projektu možemo da zaključimo da je okrug Čongrad sa 35,7% učešća bio dominantan u pogledu porekla partnera. Sledi ga Južna Bačka sa učešćem partnera od 24,3%, Severna Bačka (14,5%) i Bač-Kiškun (11,8%). Ove četiri oblasti zajedno su dale 86% od ukupnog broja projektnih partnera.

Procenat učešća partnera iz drugih okruga bio je nizak. Iz Centralnog Banata i Zapadne Bačke svega 1–2%, dok je iz Srema i Južnog Banata procenat bio još niži. Naravno, trebalo bi da uzmemo u obzir da su Srem i Južni Banat susedni regionu u programskoj oblasti sa različitim pravilima subvencija.

Grafikon 2. Broj podržanih projekata po aktivnostima

Izvor: Finalni evaluacioni izveštaj o IPA Programu prekogranične saradnje Mađarska-Srbija (2007–2013), str. 28.

Ciljevi IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija bili su podeljeni u dva glavna prioriteta, četiri intervencije i deset različitih aktivnosti.

Prema Finalnom evaluacionom izveštaju Programa, skoro 30% podržanih projekata bili su u okviru saradnje „Ljudi ljudima“. Iako je broj takvih projekata veliki, to su uglavnom bili mali projekti kada je reč o iznosima subvencija. Na kraju Programa, razmera podržanih projekata u okviru ove aktivnosti činila je manje od 10% sredstava iz IPA fonda. Sa druge strane, trinaest projekata u okviru aktivnosti „Prekogranična infrastruktura i izgradnja prilaznih puteva“ dobilo je 29% sredstava iz IPA fonda zahvaljujući veličini projekata i značajnim infrastrukturnim investicijama.

Svaki partner na projektu može da bude klasifikovan u jednu od sledećih kategorija:

- Lokalna samouprava i njene institucije
- Javna uprava
- Nevladine organizacije
- Nefitne kompanije
- Obrazovne institucije
- Razvojne agencije
- Crkva
- Fondacije
- Budžetske organizacije centralnog državnog budžeta

Dok je u Mađarskoj većina uspešno prijavljenih bila iz nevladinih ili neprofitnih organizacija (31%), najveći broj partnera učesnika iz Srbije je iz lokalnih samouprava i njihovih institucija (29%).

3.5. Finansijski podaci

Da bi se predstavili relevantni finansijski podaci u vezi s Programom, prvo navodimo dva isečka iz Programskog dokumenta za programski period 2007–2013. Navedene tabele pokazuju najavljeni finansijski plan za IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija za period 2007–2013.

Tabela 7. Iznos raspoloživih sredstava iz IPA fonda, nacionalna raspodela i stepen sufinansiranja po prioritetima (u evrima)

Prioriteti	Finansiranje Evropske zajednice	Nacionalni doprinos	Ukupno finansiranje
Prioritet 1 Infrastruktura i ekologija	24.555.090,00	4.333.251,00	28.888.341,00
Prioritet 2 Privreda, obrazovanje i kultura	20.546.095,00	3.625.782,00	24.171.877,00
Prioritet 3 Tehnička podrška	5.011.243,00	884.337,00	5.895.580,00
Ukupno	50.112.428,00	8.843.370,00	58.955.798,00

Izvor: IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, Programski dokument za period 2007–2013, str. 80.

Program je imao ukupno 50,1 milion evra, a sredstva su podeljena na tri prioriteta.

Grafikon 3. Raspoloživa sredstva IPA fonda po prioritetima

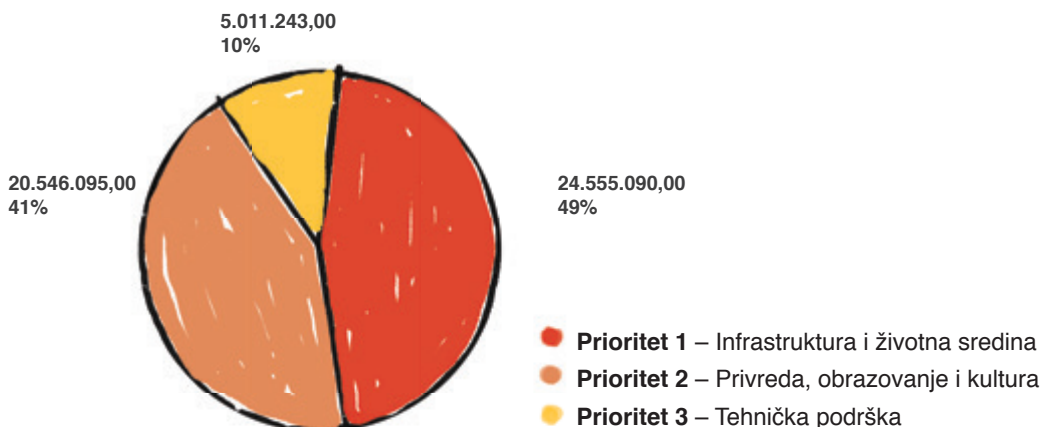

Tabela 8. Godišnja raspodela pokazana u evrima po trenutnim cenama na početku Programskog perioda

Godina / Sredstva Evropske zajednice

2007.	4.032.500
2008.	6.889.525
2009.	7.530.765
2010.	7.681.381
2011.	7.835.008
2012.	7.991.707
2013.	8.151.542
Ukupno 2007–2013.	50.112.428

Izvor: IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, Programski dokument za period 2007–2013, str. 80.

Proces dodele IPA sredstava je počeo sa ugovaranjem. Iako je ukupno ugovoreno 209 projekata, pet projekata se naknadno povuklo zbog raznih spoljnih okolnosti.

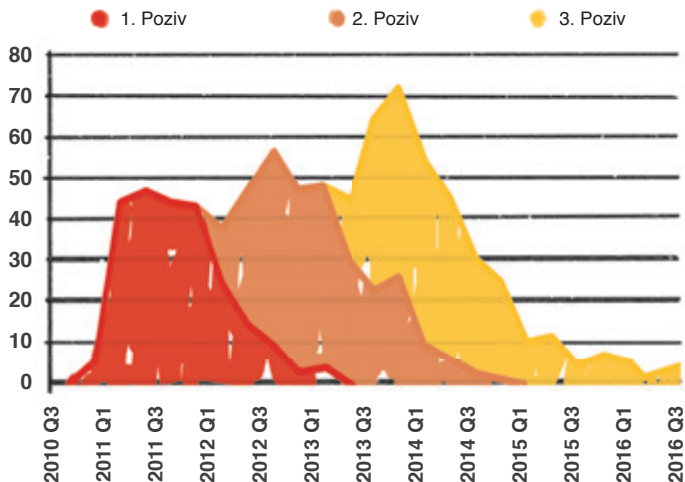
Tabela 9. prikazuje broj izveštaja o ostvarenom napretku na projektu, kao i njihovu ukupnu vrednost za svaki Poziv za podnošenje predloga projekata pojedinačno. Svaki od 204 projekta je završio realizaciju, a 203 je podnelo završne izveštaje do trenutka štampanja ovog revidiranog izdanja Kataloga. Do ovog momenta je odobreno je 811 izveštaja o ostvarenom napretku na projektu, u ukupnoj vrednosti 44.071.011,61 € IPA sredstava.

Tabela 9. Dinamika izveštavanja po Pozivima za podnošenje predloga projekata

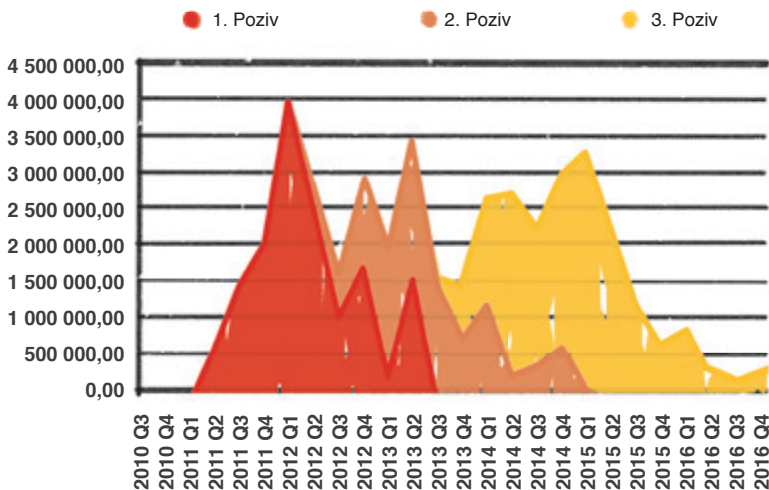
Prvi poziv	Drugi poziv	Treći poziv
Broj izveštaja / Vrednost	Broj izveštaja / Vrednost	Broj izveštaja / Vrednost
239 / 15.643.480,34 €	285 / 10.620.999,30 €	287 / 17.806.531,97 €

Izvor: Radna tabela ZTS

Grafikon 4. Broj odobrenih izveštaja o ostvarenom napretku na projektu za svaki Poziv za podnošenje predloga projekata

Grafikon 5. Iznosi IPA sredstava koja su zahtevana i odobrena u Izveštajima o ostvarenom napretku, po kvartalima

Izvor: Radna tabela ZTS

Kao što se vidi na grafikonima 4. i 5., u srednjoj i završnoj fazi Poziva za podnošenje predloga projekata podnosi se najveći broj izveštaja i realizuje najviše isplata. Početna faza implementacije projekata je obično finansijski manje intenzivna.

U okviru Prvog poziva za podnošenje predloga projekata završeno je 68 projekata sa prosečnom stopom potrošnje (odnos između iznosa ugovorenih sredstava i refundiranih sredstava) od 87,24%. Svaki od 64 projekta u okviru Drugog poziva za podnošenje predloga je završen i zatvoren, sa prosečnom stopom potrošnje 89,26%. Do početka decembra 2016. svih 72 projekta u okviru Trećeg poziva su završeni, a njih 71 je podnelo završne izveštaje sa prosečnom stopom potrošnje od 91,65%. Kao što pokazuju podaci iz decembra 2016. godine, ukupna stopa potrošnje za sva tri Poziva, odnosno 203 projekta koji su podneli svoje završne izveštaje o napretku na projektu, bila je 89,46%.

Raspodela ovih iznosa je predstavljena u Tabeli 10.

Tabela 10. Konačni izveštaji i ukupne cifre za završene projekte za prvi, drugi i treći CfP.

Poziv za podnošenje predloga (Poziv)	Broj odobrenih završnih izveštaja	Iznos IPA sredstava koji je refundiran u finalnom izveštaju €	Završeni projekti – refundirana IPA sredstva €	Iznos ugovorenih IPA sredstava €	Stopa apsorpcije
Prvi poziv	68	8.292.535,32	15.643.480,34	17.931.209,09	87,24%
Drugi poziv	64	3.869.537,87	10.620.999,30	11.898.790,72	89,26%.
Treći poziv	71	7.640.382,17	17.650.117,22	19.257.141,48	91,65%

Izvor: Radna tabela ZTS

Kao što pokazuje gornja tabela, ukupan stepen potrošnje sredstava u svim završenim projektima je oko 90%. Visoki stepen potrošnje ukazuje da je:

- Pripremna faza implementacije Programa detaljno planirana i dobro izvršena
- Program pažljivo, detaljno i pametno planiran u skladu s realnim potrebama regiona, kao i to da su projekti dobro planirani
- Saradnja u okviru partnerstva na projektu dobra, ali i nivo komunikacije i protoka informacija između Programskih tela na visokom nivou
- Svaka reakcija u donošenju odluka pravovremena i zasnovana na ažuriranim informacijama
- Sistem fleksibilan i procedure koje mogu da se prilagode promenama spoljašnjih okolnosti i time olakšaju nesmetanu implementaciju svih projektnih aktivnosti do uspešnog zaključenja projekta.

Povećanje stope potrošnje po Pozivu za podnošenje predloga projekata takođe ukazuje na fleksibilnost sistema zahvaljujući kojoj je moguće usvajanje manjih promena i prilagođavanje procedura. To pokazuje da Programska tela pažljivo kontrolišu tekuće procese i procedure, brzo ih procene i na njih odgovare. Na ovaj način, celokupna struktura Programa stalno uči iz prethodnih iskustava. Sumiranjem naučenog u prethodnom Pozivu za predloge, procedure se prilagođavaju kako bi se obezbedila veća efikasnost, pojednostavila implementacija projekata, a brže ostvarili opšti i specifični ciljevi Programa.

4. Programska tela i institucije

U ovom poglavlju upoznaćemo institucije uključene u sprovođenje IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija.

4.1. Upravljačka struktura Programa¹¹

U skladu sa Članom 98 IPA Regulative za implementaciju, Program bi trebalo da bude sproveden kroz zajedničko upravljanje pod odgovornošću jednog Upravnog tela, jednog Tela za sertifikaciju i jednog Revizorskog tela. Zemlje koje učestvuju u Programu regulišu svoje odnose i odgovornosti Memorandumom o razumevanju.

Upravljačka struktura Programa je sledeća:

Evropska komisija je donator IPA sredstava i uspostavlja IPA regulativu.

Upravno telo (The Managing Authority – MA) Programa je Kabinet premijera Mađarske na kojem je opšta odgovornost za upravljanje i sprovođenje Programa pred Evropskom komisijom.

Telo za sertifikaciju (The Certifying Authority – CA) Programa je Mađarski državni trezor, odgovoran za podnošenje Evropskoj komisiji overenih izveštaja o troškovima i zahteva za isplatu.

Revizorsko telo (The Audit Authority – AA) Programa je Generalni direktorat za reviziju evropskih fondova u Mađarskoj. Funkcionalno je nezavisno od Upravnog tela, Tela za sertifikaciju i Kontrolnih tela. Osigurava efikasno funkcionisanje sistema upravljanja, kontrole i odobravanja troškova podnetih Evropskoj komisiji.

Zajednički odbor za nadzor i upravljanje (JMSC) nadgleda i kontroliše sprovođenje Programa, i odgovoran je za izbor projekata. Njegovo delovanje reguliše se Poslovníkom (Pravila i procedure) Zajedničkog odbora za nadzor i upravljanje.

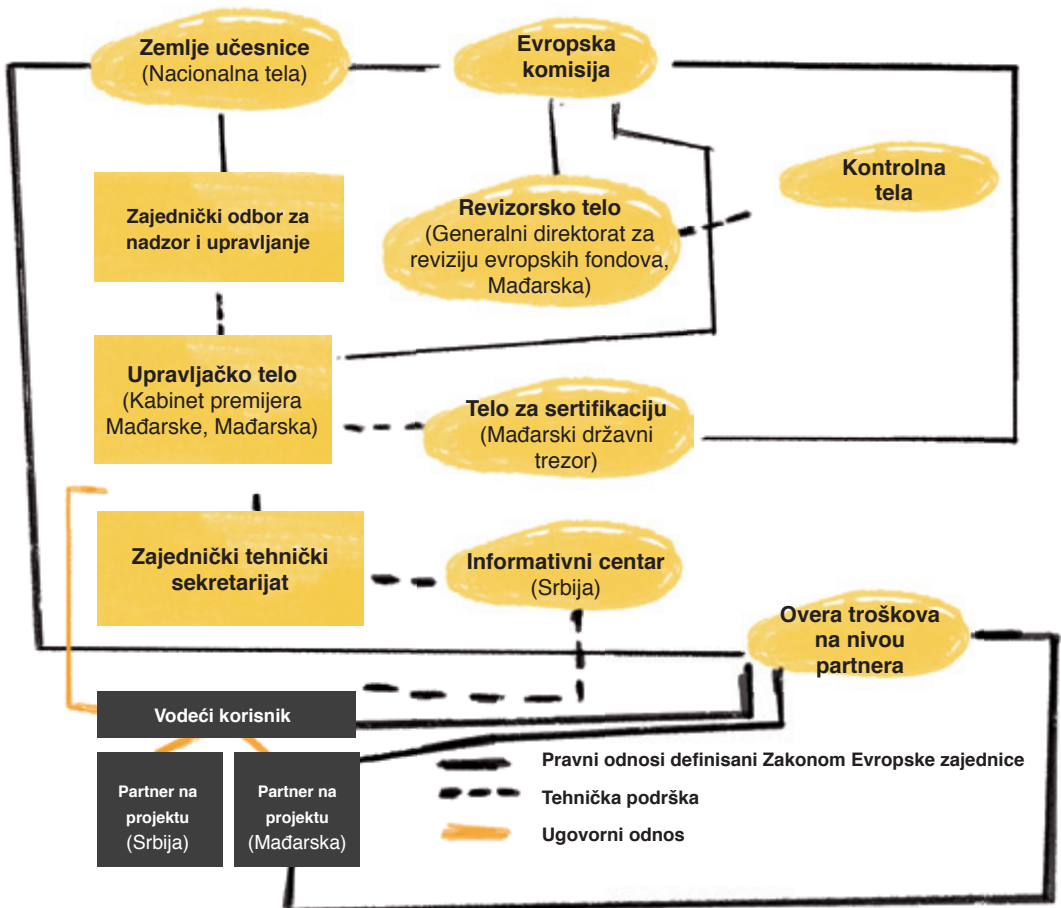
Zajednički tehnički sekretarijat (ZTS) održava dnevnu komunikaciju s budućim predlagačima projekata i Vodećim korisnicima ugovorenih projekata. Članovi Zajedničkog tehničkog sekretarijata u Segedinu i Informativnog centra u Subotici, dajući direktnu pomoć potencijalnim podnosiocima predloga projekata, posebno su odgovorni za efikasan razvoj projekata sa obe strane granice. ZTS je glavni kontakt Vodećih korisnika i u Mađarskoj i u Srbiji u vezi sa sprovođenjem projekata. Smešten u *Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft.* u Budimpešti i članom u Segedinu, ZTS pomaže Vodećim korisnicima tokom razvoja predloga projekata, prijavljivanja, potpisivanja ugovora i sprovođenja projekata. ZTS takođe pomaže Upravnom telu, Telu za sertifikaciju, Revizorskom telu, Zajedničkom odboru za nadzor i upravljanje i Nacionalnim telima u obavljanju njihovih odgovarajućih dužnosti.

Nacionalna tela (NA) Programa su Kabinet premijera u Mađarskoj i Kancelarija za evropske integracije Vlade Republike Srbije (ranije Ministarstvo finansija Republike Srbije). Odgovorna su za uspostavljanje sistema kontrole u cilju odobravanja troškova na nacionalnom nivou i za obezbeđivanja nacionalnog državnog sufinansiranja. Pored toga, NA su odgovorna za ispitivanje slučajeva sumnje o nepravilnostima, njihovo prijavljivanje i procesuiranje.

11 / IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, Programski dokument za programski period 2007-2013. godine, str. 56.

Kontrolna tela (CB) su smeštena u *Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft.* u Budimpešti, s regionalnim kancelarijama u Segedinu i Bekešcabi, i u okviru Sektora za ugovaranje i finansiranje programa iz sredstava Evropske unije Ministarstva finansija Republike Srbije. Odgovorna su za odobravanje troškova na nacionalnom nivou u skladu sa zakonodavstvom Evropske zajednice i nacionalnim zakonodavstvima.

4.2. Ilustrativni prikaz komunikacije između Programskih tela

Izvor: IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, Programski dokument za period 2007–2013, str. 57.

5. Opis glavnih procedura

U ovom poglavlju upoznaćemo vas s glavnim koracima, procedurama i aktivnostima Programa u odnosu na projektni ciklus: od prijavljivanja i izbora kroz sprovođenje, izveštavanje, završetak projekta do revizije projekta.

5.1. Prijavljivanje

Pre prijavljivanja

Saradnja između partnera unutar projekta je jedan od suštinskih zahteva Programa. Saradnja između prekograničnih partnera bi trebalo da počne tokom faze planiranja projekta i trebalo bi da se tako nastavi i tokom sprovođenja. Skoro po pravilu, dobra saradnja između partnerskih institucija projekta nastavlja se i dugo posle završetka projekta.

Šta je varijus
pri izboru
projektuog
partnera

Prilikom odabira organizacija za partnerstvo na projektu, posebnu pažnju bi trebalo obratiti na sledeće:

- Zajednički interesi i ciljevi
- Vrsta aktivnosti koja će biti sprovedena
- Partnerovo pravo učešća
- Finansijski i organizacioni kapacitet partnera da sprovede svoj deo projekta
- Profesionalna kvalifikacija partnera za sprovođenje projektnih aktivnosti.

Intenzitet i kvalitet saradnje između partnera je jedan od glavnih kriterijuma procene tokom izbora projekata.

Okvir zajedničkih kriterijuma sadrži:

Zajedničko finansiranje – planirani budžeti projekta moraju da sadrže troškove koji odgovaraju kvalifikacijama za finansiranje glavnih aktivnosti projekta (isključujući aktivnosti upravljanja projektom) bar jedne partnerske organizacije iz Mađarske i jedne iz Srbije. Raspoređivanje finansijskih sredstava bi trebalo da bude uravnoteženo između partnera na projektu i trebalo bi da odgovara zadacima i odgovornostima partnera.

Zajednički razvoj – Vodeći korisnik i partneri na projektu aktivno učestvuju u stvaranju ideje projekta, određivanju aktivnosti i pripremi prijave za projekat od početka.

Zajedničko sprovođenje – Vodeći korisnik i partneri na projektu s obe strane granice zajedno rade na postizanju opštih ciljeva projekta, gde su zadaci raspoređeni u skladu sa kompetencijama, iskustvima i dizajnom projekta.

Zajednički projektni tim – Vodeći korisnik i partneri na projektu (PP) dele svoje odgovornosti u svakodnevnom upravljanju i radu na projektu uključivanjem bar jednog zaposlenog iz svake partnerske organizacije.

Partnerstvo u projektima prekogranične saradnje

Projekti moraju da budu sprovedeni u partnerstvu poštujući princip Vodećeg korisnika, što znači da to mora da uključi Vodećeg korisnika.

Vodeći korisnik: organizacija koja ima vodeću ulogu u partnerstvu na projektu. U skladu s principom Vodećeg korisnika mora se odrediti jedan partner na projektu koji će imati ulogu Vodećeg korisnika u okviru partnerstva. Vodeći korisnik podnosi Prijavu u ime svih partnera i odgovoran je za opšte sprovođenje projekta u odnosu na upravljačke strukture programa. Ipak, Vodeći korisnik takođe ima ulogu partnera na projektu u odnosu na sopstveni deo projekta.

Partner na projektu: organizacija koja aktivno učestvuje u sprovođenju projekta s posebnom odgovornošću za pravilno sprovođenje svog dela projekta.

Partnerstvo: Projekti moraju biti sprovedeni u partnerstvu, uključujući Vodećeg korisnika i projektne partnere, gde je bar jedan od partnera na projektu prekogranični.

Ko može da bude partner na projektu?!

U okviru Programa postoji niz kriterijuma kojima se određuje pravo učešća organizacijama koje se prijavljuju. Podnosioci predloga projekata treba da ispune kriterijume koji se tiču njihovog pravnog statusa, geografske lokacije, profesionalnog iskustva i kapaciteta i finansijskog stanja.

Svaki Vodeći korisnik i partner na projektu mora da ispuni sledeće uslove

• da bude pravno lice

• da je njegova delatnost neprofitna

• da ima neposrednu odgovornost za pripremu i upravljanje predloženim aktivnostima, a ne da deluje kao posrednik

• da ima svoje sedište ili registrovanu regionalnu lokalnu filijalu u programskoj oblasti ili u susjednim regionima

Potencijalni podnosioci predloga projekata između ostalih su (lista je indikativna):

- Lokalna samouprava i ustanove lokalne samouprave
- Udruženja lokalne samouprave i njihove institucije
- Razvojne agencije
- Nevladine i neprofitne organizacije
- Ustanove za zaštitu voda
- Ustanove za zaštitu okoline
- Uprave nacionalnih parkova i zaštićenih prirodnih područja
- Javna preduzeća
- Turističke zajednice
- Univerziteti, istraživački instituti
- Obrazovne i nastavne organizacije i njihove neprofitne organizacije
- Zavodi za zapošljavanje
- Fondacije, privredne komore

Oblasti koje imaju pravo prijavljivanja

Oblast koja ima pravo prijavljivanja se nalazi u južnoj Mađarskoj i severnom delu Republike Srbije. Pejzaž karakteriše ravničarska topografija (region Velike ravnice) i dve velike reke – Dunav i Tisa.

Oblasti sa pravom učešća u Mađarskoj*:	Oblasti sa pravom učešća u Srbiji*:
<ul style="list-style-type: none">• Okrug Čongrad• Okrug Bač-Kiškun	<ul style="list-style-type: none">• Zapadnobački okrug• Severnobački okrug• Severnobanatski okrug• Južnobački okrug• Srednjobanatski okrug

*NUTS III ili slična teritorijalna jedinica

Trajanje projekta

Sprovođenje projekta traje između 6 i 18 (ili 24) meseci; predviđeni početak projekta ne može biti pre podnošenja Prijave predloga projekta. Datumi početka i završetka sprovođenja projekta su na osnovu podnete Prijave za projekat i određeni Ugovorom o subvenciji za svaki od izabranih projekata.

Indikatori

Indikatori pokazuju da li su projekat i Program, kao zbir projekata, uspeli u svojim ciljevima. Postizanje posebnih ciljeva svakog projekta je zbog toga mereno posebnim indikatorima učinka i rezultata. Na primer:

Indikatori učinka (povezani sa sprovedenim aktivnostima)	Pokazatelji rezultata (odnose se na efekte i posledice projektnih aktivnosti na ciljne grupe)
broj zajednički organizovanih događaja u vezi s aktivnostima	broj organizacija koje učestvuju u mreži
broj novih razrađenih/ usklađenih dokumenata itd.	broj naselja na koje je projekat imao uticaja itd.

Tokom perioda prijave u toku Poziva za podnošenje predloga, Zajednički tehnički sekretarijat i Info centar u Subotici podržavaju napore u razvijanju projekta kroz nekoliko aktivnosti:

- Onlajn baza za pronalaženje partnera na internet stranici Programa
- Info dani koji se održavaju na raznim lokacijama unutar oblasti koja ima pravo učešća
- Helpdesk sekcija za one koji su zainteresovani da podnesu predlog projekta
- Sekcija *Najčešće postavljana pitanja o prijavljivanju* koja se redovno ažurira

7 / U gore pomenutim susednim regionima (Južni Banat i Srem), prema Članu 97 Regulative komisije (EC) 1718/2007, sredstvima Evropske zajednice mogu da se finansiraju troškovi do 20% ukupnog budžeta projekta.

5.2. Selekcija projekata i sklapanje ugovora

Prijave za projekte procenjuje Zajednički tehnički sekretariat kada je reč o formalnim kriterijumima za pravo učešća. Kvalitet podnetih aplikacija procenjuju spoljašnji procenitelji, eksperti u polju svake od programskih aktivnosti. Zajednički odbor za nadzor i upravljanje (JMSC) donosi konačnu odluku o projektima izabranim za finansiranje.

Slika 4. Procedura prijavljivanja i izbora projekata

Sklapanje ugovora i faza izvođenja projekta

Proces selekcije projekata se sastoji od sledećih glavnih faza:

1. Formalna procena
2. Procena kvaliteta
3. Odluka
4. Provera prava na učešće i obaveštavanje prijavljenih

Formalna procena

- Kriterijumi za prijavljivanje (ako nije poštovan krajnji rok za podnošenje prijave, prijava se automatski odbija)
- Ispunjavanje formalnih kriterijuma
- Osnovni kriterijum prava na učešće
- Dodatna dokumenta

Rezultati:

1. Preporučeno za dalju procenu.
2. Nije preporučeno za dalju procenu.

Podnošenje dokumenata koji nisu dostavljeni tokom prijave i dodatna objašnjenja

Procena kvaliteta

Kvalitet svakog projekta procenjuje se na osnovu nekoliko grupa kriterijuma.

- Finansijski i operativni kapaciteti se procenjuju na osnovu procene sposobnosti podnosilaca projekta da sprovedu niz predloženih projektnih aktivnosti i zadataka. Podnosioci predloga moraju da imaju stabilne i dovoljne finansijske izvore, kao i profesionalne kompetencije i kvalifikacije neophodne da bi se završila predložena aktivnost.
- Relevantnost Prijave za projekat se procenjuje na osnovu usklađivanja sa programskom strategijom i horizontalnim ciljevima, ciljevima posebne oblasti delovanja i njihovih prekograničnih efekata.
- Metodološki kriterijumi procenjuju celovitost predloženog dizajna projekta, podesnost i efikasnost aktivnosti, adekvatnost indikatora i izvodljivost aktivnosti u zadatom vremenskm okviru.
- Kriterijumi održivosti uspostavljaju verovatnoću trajanja postignutih rezultata, verovatnoću umnožavanja rezultata projekta i njegove finansijske i institucionalne trajnosti.
- Grupa kriterijuma koja se odnosi na budžet i finansijsku efikasnost procenjuje odnos između predloženog budžeta i očekivanih rezultata aktivnosti. Planirani projekat mora da bude isplativ, a planirani troškovi ne smeju da odstupaju od stvarnih tržišnih cena.

budžet prijave

Tabela 11. Principi procedure za procenu

Opšti principi

Kvalitet	<ul style="list-style-type: none"> - Očigledni prekogranični uticaj - Visoki profesionalni i administrativni kvalitet - Podudaranje sa ciljevima Programa - Opšti doprinos regulativama Evropske unije
Transparentnost	<ul style="list-style-type: none"> - Jasno opisan process odlučivanja - Dostupnost informacija (uzimajući u obzir pravila o poverljivosti)
Jednaki tretman	<ul style="list-style-type: none"> - Jednako postupanje prema svim prijavama bez obzira na identitet
Efikasnost i brzina	<ul style="list-style-type: none"> - Razumno brze procedure (uz održavanje kvaliteta i poštovanje pravnog okvira)
Nepriistrasnost i poverljivost	<ul style="list-style-type: none"> - Princip četiri oka - Nepriistrasno procenjivanje prijava - Potpuno objektivni učesnici uključeni u procedure procenjivanja
Najviši stepen stručnosti za procenu projekata	<ul style="list-style-type: none"> - Iskusni spoljašnji procenitelji - Princip četiri oka (aritmetički prosek rezultata procene dvaju individualnih evaluatora)
Ispunjavanje/usaglašenost s pravilima, regulativom, zakonskim odredbama	<ul style="list-style-type: none"> - Proces procenjivanja u skladu s odgovarajućim nacionalnim pravnim okvirom i pravnim okvirom Evropske unije i u odnosu na dokumente relevantne za Program
Horizontalni princip EU (jednake mogućnosti i održivi razvoj)	<ul style="list-style-type: none"> - Obezbeđivanje jednakih mogućnosti i održivog razvoja - Ispunjavanje horizontalnih principa Evropske unije koje su podnosioci opisali u prijavnom formularu

Izvor: Priručnik za sprovođenje (i njihove modifikacije).

Konačni izbor

Zajednički odbor za nadzor i upravljanje (JMSC) bira prijave za projekte koji će biti podržani, na osnovu procene rezultata sumiranih u rang listi, imajući na umu dostupnu finansijsku raspodelu za svaku Akciju u okviru Poziva za predloge. Rezultat JMSC procesa donošenja odluka je sledeća lista odluka:

- **Projekti preporučeni za finansiranje**
- **Projekti preporučeni za finansiranje pod određenim uslovima** (izmene budžeta, smanjenje budžeta, usklađivanje sa EU ili nacionalnim regulativama, horizontalni principi itd.)
- **Rezervna lista predloga projekata** (koristi se u slučaju da sredstva postanu dostupna za preporučene projekte na rezervnoj listi)
- **Projekti koji nisu preporučeni za finansiranje**

Kada je odluka jednom doneta, Zajednički tehnički sekretarijat, u ime Upravnog tela, šalje obaveštenje Vodećim korisnicima i informiše ih o tome da li je njihov projekat preporučeni za finansiranje (pod određenim uslovima ili bez njih) i ukoliko jeste, poziva ih da dostave dokumenta potrebna za proveru prava na učešće i pripremu Ugovora o subvenciji za sredstva Evropske unije.

Provera prava na učešće

Pravo na učešće se proverava:

- Utvrđivanjem da je Izjava podnosioca predloga projekta podržana pratećim dokumentima. Nemogućnost da se obezbede prateća dokumenta, kao i dostavljanje dokumenata koja nisu u skladu s Deklaracijom, vode odbijanju Prijave.

Odbijaju se izabrani projekti koji nisu pratećim dokumentima potvrdili pravo na učešće u propisanom roku. Provera prava na učešće se sprovodi paralelno s pripremanjem Ugovora o subvenciji i finansiranju zajednice.

*Potpisivanje
ugovora*

Ugovor o subvenciji za sredstva Evropske unije potpisuje direktor Upravnog organa programa i Vodeći korisnik (u ime partnerstva).

Potpisani Sporazum o partnerstvu između Vodećeg korisnika i partnera na projektu je jedan od najvažnijih dokumenata u okviru partnerstva. Sporazum o partnerstvu pokriva sve aspekte saradnje unutar partnerstva, uključujući jasnu podelu iznosa u okviru budžeta (uključujući avansnu uplatu), koja odgovara planiranim zadacima, kao i pravima i obavezama partnera (izveštavanje, finansijski protok između partnera, odgovornosti itd.).

Ugovor stupa na snagu onda kada ga obe ugovorene strane potpišu. Sprovođenje projekta počinje onog dana koji je predviđen u Ugovoru o subvenciji, a koji može biti pre ili posle potpisivanja Ugovora.

5.3. Sprovođenje projekta i izmene

Ugovoreni projekti se sprovode u skladu sa:

- odredbama Ugovora o subvenciji za sredstva Evropske unije
- IPA regulativom
- Priručnikom za sprovođenje projekta
- Smernicama za sprovođenje aktivnosti iz oblasti informisanja i odnosa s javnošću projekata u IPA Programu prekogranične saradnje Mađarska-Srbija
- Smernicama za kontrolu i odgovarajućim nacionalnim regulativama.

Važan niz pravila koji treba pratiti tokom sprovođenja projekta:

1. **Zahtevi iz oblasti informisanja i medijske zastupljenosti projekta**
2. **Javne nabavke**
3. **Izmene ugovora**

1. Zahtevi iz oblasti informisanja i odnosa s javnošću

Članovi 62 i 63 IPA regulative o sprovođenju projekta određuju publicitet i komunikacione zahteve za svaki projekat.

Vodeći korisnik i partneri na projektu su dužni da:

- **Obezbede transparentnost u vezi s izvorima finansiranja sprovedenih aktivnosti**
- **preciziraju u svakom obaveštenju ili publikaciji – uključujući i one dostavljene na konferencijama ili seminarima – da je projekat finansiran u okviru operativnog Programa sufinansiranog iz IPA fonda.**

Kada je reč o sredstvima komunikacije, Vodeći korisnici i partneri na projektu su dužni da:

- **proizvedu bar jedan primerak dvojezične (na mađarskom i srpskom) štampane promotivne publikacije o projektu**
- **obezbede najmanje jedan članak u novinama ili na javnoj veb-stranici (koja nije njihova internet prezentacija) i jedan izveštaj na radiju ili televiziji tokom perioda sprovođenja projekta**
- **organizuju najmanje jedan komunikacijski događaj koji doprinosi vidljivosti projekta**
- **koriste logotipe Programa i Evropske unije, s obaveznim pratećim sloganom (tamo gde je moguće i slogan i izjava o ograničenju odgovornosti) tako da budu vidljivi na događajima i na promotivnim materijalima.**

Informacije i detaljan opis obaveznih i preporučljivih komunikacionih elemenata predstavljeni u Smernicama za sprovođenje aktivnosti iz oblasti informisanja i odnosa s javnošću projekata u IPA Programu prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, koje je dostupno na internet stranici Programa.

Javne nabavke

U skladu sa IPA regulativom o sprovođenju i drugim regulativama relevantnim za Program, svaki ugovoreni projekat ima obavezu da realizuje nabavke usluga, roba i građevinskih radova u skladu s pravilima o spoljašnjoj pomoći.

Prema odluci Komisije C (2007) 2034 – Pravila i procedure za ugovore o uslugama, zalihama i radovima koji se finansiraju iz opšteg budžeta Evropske zajednice za ciljeve saradnje sa trećim zemljama – projektni partneri su u obavezi da koriste formulare iz PraG-a (Praktičnog priručnika za procedure ugovaranja za spoljne poslove Evropske zajednice).

Vodeći korisnik i partneri na projektu moraju nezavisno da sprovode javne nabavke. Ipak, procedure su izložene procesu provere, a troškovi su prihvatljivi za nadoknadu posle provere procedure nabavke.

Prema pravilima definisanim u PraG-u, Vodeći korisnik i partneri na projektu su Ugovorni organi, odlučivanje o tipu procedure nabavke je decentralizovano, dok se kontrola sprovodi posle procesa nabavke.

3. Izmene ugovora

Projekte bi trebalo pažljivo i detaljno planirati pri podnošenju Prijave, ali je moguće da se sprovođenje projekta razlikuje od odobrene Prijave. U mnogim slučajevima potrebno je izmeniti ugovor. Partneri mogu da zahtevaju izmene ili promene ugovora iz dva glavna razloga:

- da bi se prilagodili promenama spoljašnjih okolnosti (promena regulatornog zakonskog okvira, nacionalno zakonodavstvo, ili u slučaju događaja koji se ne mogu predvideti itd.)
- da bi se omogućilo uspešno i lako sprovođenje projektnih aktivnosti, kao i postizanje planiranih rezultata na najbrži i ekonomski najefikasniji način, u skladu s promenama spoljašnjih okolnosti (koje su bile izvan kontrole partnera na projektu)

Procedura zahtevanja promena može da bude sledeća:

1. Samo JMSC može da odluči o značajnim izmenama opštih ciljeva projekta ili promenama partnera na projektu.
2. Upravno telo odlučuje o preraspodeli iznosa između budžetskih stavki (kada premašuje 20% od predviđenog), promeni aktivnosti (bilo da je reč o uvođenju novih ili zamenjivanju starih), promeni indikatora učinka i indikatora rezultata (kada premašuje 20%) i izmeni trajanja projekta.
3. U slučaju da zahtev za izmenom ne pripada nijednoj od gorepomenutih kategorija, klasifikuje se kao „Ostale projektne izmene“ koje ne zahtevaju izmenu Ugovora o subvenciji. U tom slučaju, JTS može da ga odobri ako je zahtev propisno opravdan. Ova vrsta promena može da se odnosi, na primer, na promene članova projektnog tima, promenu indikatora učinka i indikatora rezultata koji ne premašuju 20%, budžetske preraspodele između budžetskih stavki koje ne premašuju 20% itd.

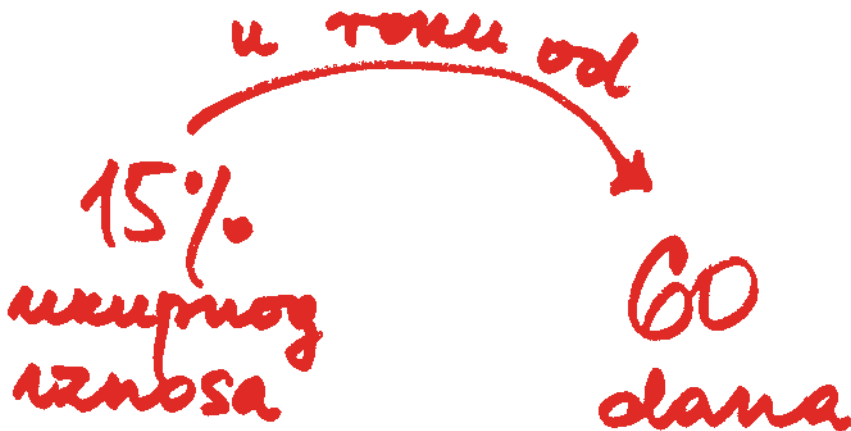
Ipak, sledeće tri kategorije promena nisu dozvoljene:

- Izmene Ugovora o subvenciji koje utiču na osnovnu svrhu projekta kako ga je odborio JMSC kada je projekat izabran za finansiranje
- Preraspodele budžeta između partnera na projektu
- Preraspodele budžetskih linija koje nisu sadržale raspoređene iznose u odobrenom budžetu ili onih koje su smanjene u skladu sa odlukom JMSC.

5.4. Izveštaji i plaćanje

Isplata avansa projektnim partnerima

Projekat automatski dobija avansnu uplatu u evrima, u iznosu od 15% ukupnog IPA finansiranja projekta, uplaćenu na zaseban devizni bankovni račun Vodećeg korisnika u roku od 60 dana od datuma registracije potpisanog Ugovora o subvenciji.

Izveštavanje

Sprovođenje projekta je podeljeno na četvoromesečne izveštajne periode i svaki period je predmet redovne i iste procedure izveštavanja posle njegovog završetka.

Svaki partner na projektu (Vodeći korisnik se takođe smatra partnerom na projektu) dužan je da podnese izveštaj, fakture ili pravosnažne dokumente o troškovima. Izveštaj se podnosi Kontrolnim telima prvostepene kontrole (FLC) u roku od 15 kalendarskih dana posle kraja izveštajnog perioda.

*15 kalendarskih
dana*

Za svakog od partnera na projektu Izjavu o overi troškova (DOVE) izdaje određeno Kontrolno telo (Prvi nivo kontrole) u Mađarskoj ili u Srbiji u roku od 45 kalendarskih dana (uključujući, po potrebi, dopunu dokumenata koja nedostaju), a partneri na projektu je šalju Vodećem korisniku.

*45 kalendarskih
dana*

Na osnovu dobijene Izjave o overi troškova (DOVE) svih partnera na projektu, Vodeći korisnik sastavlja Izveštaj o ostvarenom napretku na projektu i Zahtev za nadoknadu sredstava u ime celokupnog partnerstva i podnosi ih Zajedničkom tehničkom sekretarijatu (JTS) u roku od 90 kalendarskih dana od dana završetka izveštajnog perioda. Vodeći korisnik podnosi ove dokumente posle svakog četvoromesečnog izveštajnog perioda.

*90 kalendarskih
dana*

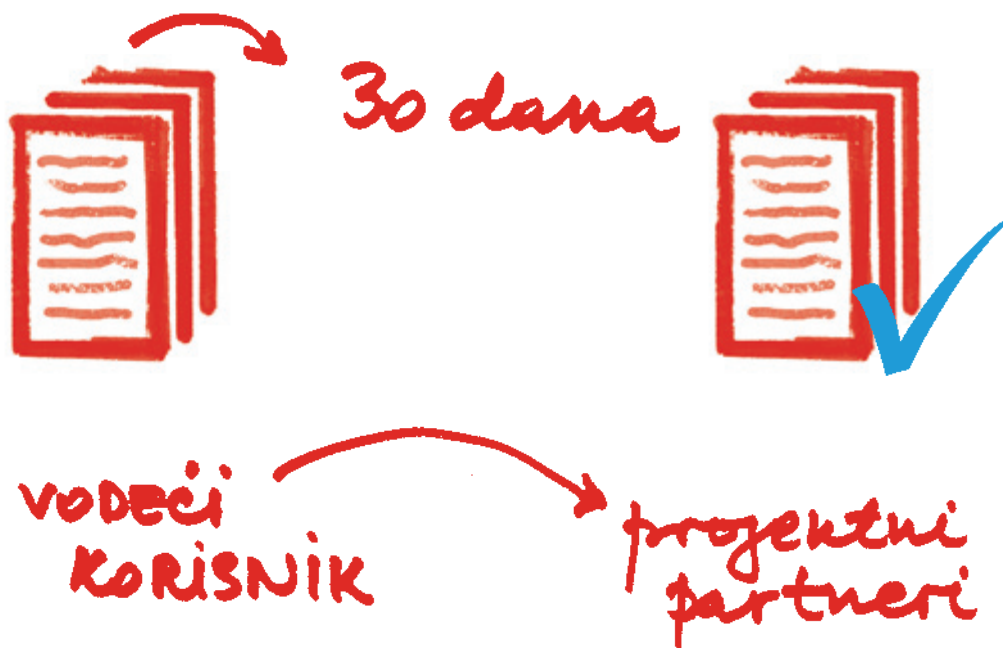
Izveštaj o ostvarenom napretku na projektu omogućava pregled sprovođenja projekta, a pokazuje i odstupanja od planiranih projektnih rezultata predstavljenih u Ugovoru o subvenciji.

Isplata IPA sredstava

Zajednički tehnički sekretarijat u roku od 30 dana proverava Zahtev za nadoknadu sredstava i Izveštaj o ostvarenom napretku na projektu. Dokumenta koja nedostaju moraju biti dostavljena najkasnije u roku od 30 dana.

Posle uspešne provere Zahteva za nadoknadu sredstava, odobreni iznos IPA sredstava se prebacuje u evrima na zasebni račun projekta čiji je nosilac Vodeći korisnik.

Zadatak Vodećeg korisnika je da izvrši prenos određenog iznosa IPA finansijskih sredstava svakom od partnera na projektu, u roku koji je dogovoren Sporazumom o partnerstvu.

Revizija i održivost rezultata projekta

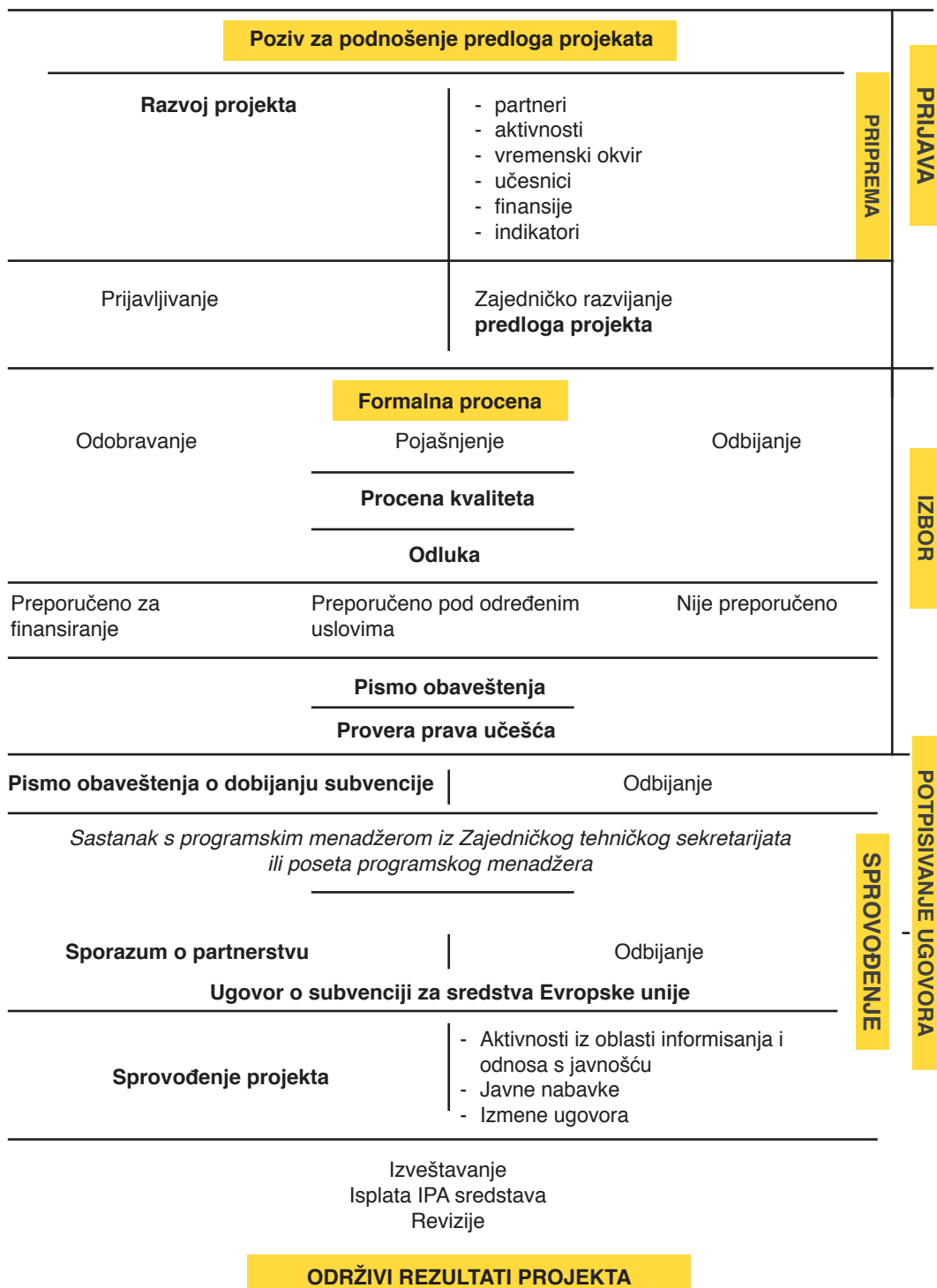
Evropska komisija, Revizorska tela zemalja učesnica, kao i Revizorsko telo, Upravno telo, Zajednički tehnički sekretarijat i Sertifikaciono telo – svi su nadležni za reviziju projekata.

Vodeći korisnik i partneri na projektu obezbeđuju dokumenta i sve neophodne informacije potrebne za reviziju, kao i pristup njihovim poslovnim prostorijama. Vodeći korisnik i partneri na projektu su obavezni da zadrže, za potrebe revizije, sve fajlove, dokumente i podatke o projektu najmanje tri godine pošto Evropska komisija zatvori projekte.

Vodeći korisnik i partneri na projektu su obavezni da zadrže vlasništvo nad rezultatima projekta najmanje pet godina posle datuma završetka projekta.

5.5. Dijagram glavnih procedura

Traženje partnera
Zajedničko planiranje

1.

poziv za podnošenje predloga projekata

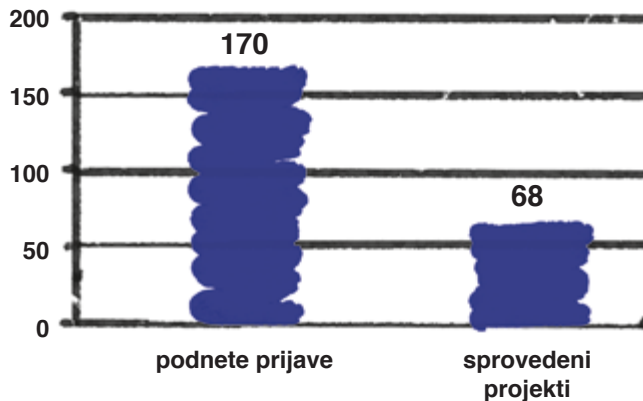
1.1. Uvod

Priprema Prvog poziva za podnošenje predloga projekata počela je u februaru 2009. godine. Prvi poziv pokrenut je 29. septembra, a prijave je trebalo podneti Zajedničkom tehničkom sekretarijatu (ZTS) do 31. decembra. Formalna procena i procena kvaliteta je završena u aprilu 2010. godine. Zajednički odbor za nadzor i upravljanje je doneo odluku o izboru projekata za finansiranje već 28. aprila. ZTS je poslao Ugovore za subvenciju Upravnom organu programa početkom oktobra 2010. godine. Većinu ugovora potpisali su Upravni organ i Vodeći korisnici (u ime partnera na projektima) na ceremoniji održanoj oktobra 2010. godine i svi projekti su bili ugovoreni do novembra iste godine.

Procedura prijavljivanja i odabira – od objavljivanja Prvog poziva do obaveštavanja podnosioca predloga projekata o rezultatima – trajala je osam meseci; proces evaluacije (formalna procena podobnosti i ocena kvaliteta) – trajao je tri meseca.

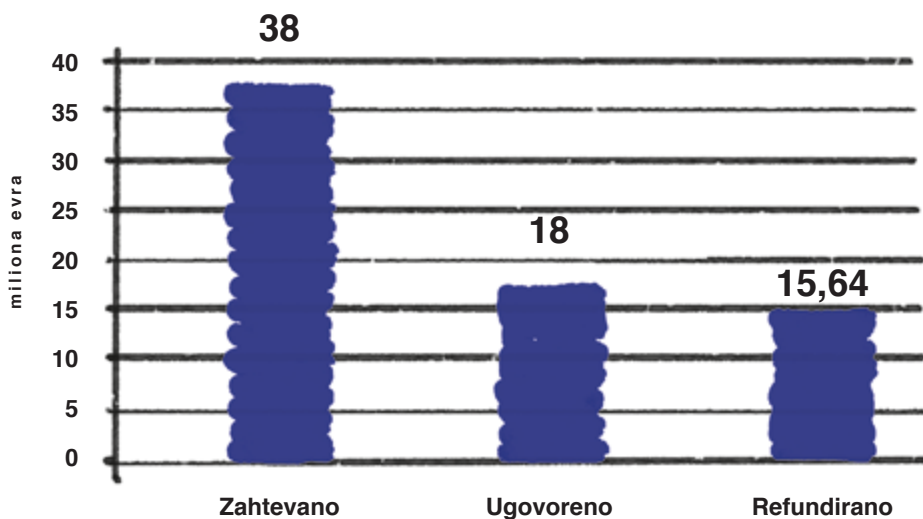
U Prvom pozivu za podnošenje predloga projekata podneto je 170 prijava, od kojih je 71 projekat bio izabran za sufinansiranje, a 68 projekata je završeno.

Prvi poziv za podnošenje predloga projekata

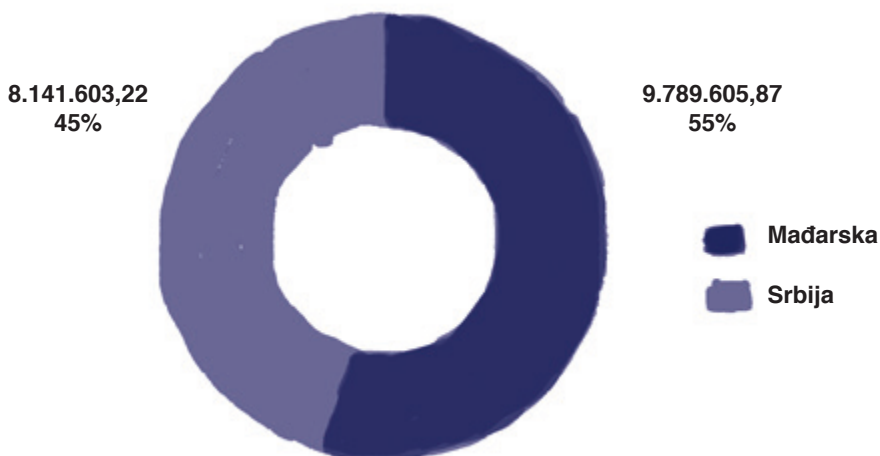
Grafikon 1. Broj podnetih prijava u poređenju sa brojem sprovedenih projekata u Prvom pozivu podnošenje predloga projekata IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija.

Prvi poziv: zahtevana, ugovorena i refundirana sredstva iz IPA fonda

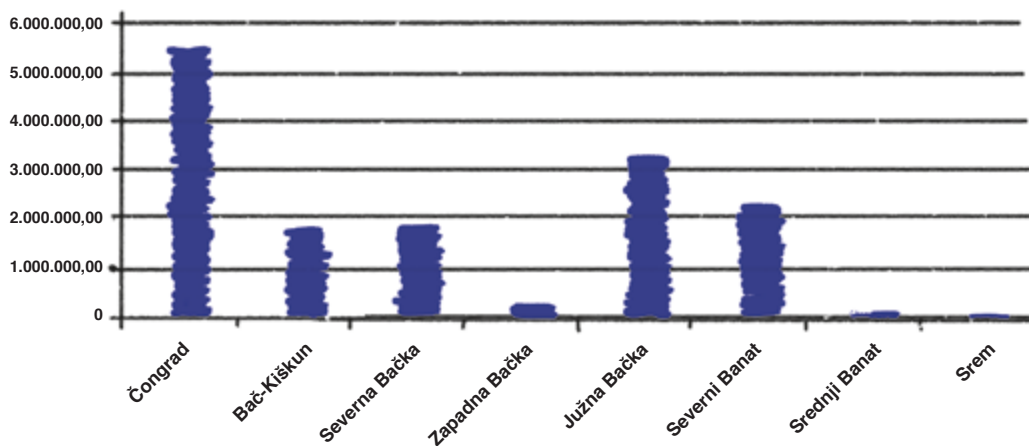
Grafikon 2. Poređenje zahtevanog iznosa sredstava iz IPA fonda (prijava) sa ukupnim iznosom ugovorenih sredstava iz IPA fonda, kao i ukupni iznos sredstava iz IPA fonda koja su implementirani projekti refundirali tokom Prvog poziva za podnošenje predloga projekata u okviru IPA programa prekogranične saradnje Mađarska–Srbija.

Sprovedeni projekti u Prvom pozivu: Raspodela IPA sredstava po zemlji

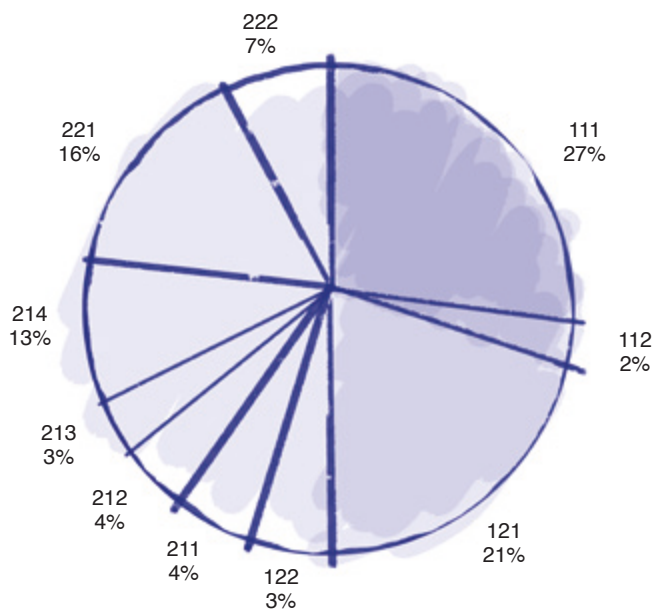
Grafikon 3. Ugovorena IPA sredstva u realizovanim projektima prema državi u Prvom pozivu za podnošenje predloga projekata IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija.

Sprovedeni projekti u Prvom pozivu: Raspodela sredstava iz IPA fonda po NUTS III ili jednakim teritorijalnim jedinicama

Grafikon 4. Ugovorena IPA sredstva realizovanih projekata po regionu (prema lokaciji sedišta/filijalama partnera projekata).

Sprovedeni projekti u Prvom pozivu: Raspodela ugovorenih IPA sredstava po akciji

Grafikon 5. Ugovorena IPA sredstva po akciji.

1.2. Prezentacija podržanih projekata

Str.	Broj projekta	Šifra projekta	Naziv projekta
54	HUSRB/0901/111/003	Bácsal - Bajmok	Planiranje obnavljanja prekograničnog puta koji povezuje Bačalmaš i Bajmok
55	HUSRB/0901/111/004	Tiszasz - Djala	Planiranje obnavljanja prekograničnog puta koji povezuje Tisasisiget i Đalu
56	HUSRB/0901/111/005	Ásoth. - Bvin.	Izgradnja puta koji povezuje Ašothalom i Bačke Vinograde, planiranje neophodne infrastrukture
57	HUSRB/0901/111/006	Baja I. - Zombor	Planiranje i izgradnja prekograničnog puta između puta br. 51, deo I, u Baji i Somboru
58	HUSRB/0901/111/095	KNESZECYC	Izgradnja biciklističke staze Segedin (Sirik) – Novi Kneževac (faza 1)
59	HUSRB/0901/112/153	DKMT railway	Razrada detaljne studije izvodljivosti železničke pruge Segedin–Reske–Horgoš–Subotica–Čikerija–Bačalmaš–Baja
60	HUSRB/0901/121/002	RPBBC	Planiranje obnove kanala Baja–Bezdan
61	HUSRB/0901/121/060	TRMODELL	Modelovanje reke Tise na odeljku od zajedničkog interesa za Mađarsku i Srbiju i razvijanje opreme za merenje
62	HUSRB/0901/121/087	HUSEFLOOD	Izgradnja i aktiviranje mađarsko-srpskog prekograničnog sistema za zaštitu od poplava i kontinentalnih voda duž reke Tise
63	HUSRB/0901/121/098	WATERPROTECTION	Zaštita vode za piće u oblasti Tisa–Maroš koja je važna tačka u vodosnabdevanju regiona
64	HUSRB/0901/121/116	OCEEFPTRWR	Optimizacija isplativih i ekoloških procedura za obradu regionalnih izvora vode
65	HUSRB/0901/121/152	DKMT Floods	Zajednička priprema za poplave
66	HUSRB/0901/122/120	CONSN2KBIRDS	Upravljanje očuvanjem i nadgledanje zdravlja životinja NATURA 2000 ptičjih vrsta
67	HUSRB/0901/122/127	AHR	Odgovornost prema zdravlju životinja
68	HUSRB/0901/122/169	Animal Health	Implementacija centra za spasavanje i očuvanje prirode i sistem nadgledanja zdravlja životinja uz prekograničnu saradnju
69	HUSRB/0901/211/009	SME Network CB	Razvoj sadržaja usluga malih i srednjih preduzeća i uspostavljanje jedinstvene razvojne mreže
70	HUSRB/0901/211/010	CB Exhibitions	Serijski programa za ojačavanje mađarsko-srpske poslovne saradnje
71	HUSRB/0901/211/078	FRESC	Potencijali grupisanja u klastere u sektorima proizvodnje hrane i obnovljivih izvora energije u prekograničnoj oblasti
72	HUSRB/0901/211/122	PACCLE	Partnerski centar za klastere i preduzeća
73	HUSRB/0901/211/129	SPF Network	Mreža južnapanonskog lanca hrane
74	HUSRB/0901/211/159	ECO-COOP	Podsticanje ekonomske saradnje u oblasti integrisanog snabdevanja poljoprivrednim proizvodima duž srpsko-mađarske granice
75	HUSRB/0901/212/034	MoDoBeTe-Route	Tematska ruta kulturnog nasleđa Morahalom—Domasek—Bečej—Temerin
76	HUSRB/0901/212/038	MUTHER-CSNB	Zajedničko nasleđe u pograničnim oblastima: Okrug Čongrad i Severni Banat
77	HUSRB/0901/212/111	MONATUR	Srednjovekovni manastiri zajednička kulturna baština u turističkoj ponudi, i danas, potencijalni značajan činilac održivog razvoja

Str.	Broj projekta	Šifra projekta	Naziv projekta
78	HUSRB/0901/212/148	Tasty DKMT	Egészségedre, Živeli
79	HUSRB/0901/213/013	CBD Strategies	Unapređenje opštinskih razvojnih strategija i elaboracija prekograničnih zajedničkih operativnih programa i projekata sektorskog razvoja
80	HUSRB/0901/213/028	INNOAXIS	Granica kao osa inovacije
81	HUSRB/0901/213/050	InCoDeSME	Ispitivanje inovativnih i kooperativnih mogućnosti i razvojnih potencijala malih i srednjih preduzeća u pograničnim regionima Mađarske i Srbije
82	HUSRB/0901/213/086	SUTODEVAMOXTI	Održivi razvoj turizma na mrtvjavama reke Tise
83	HUSRB/0901/213/132	LOGIC	Harmonični razvoj logističkih centara u pograničnom regionu
84	HUSRB/0901/213/134	Hospise	Medicinska kućna nega
85	HUSRB/0901/214/052	RISIND	Saradnja u istraživanju mogućnosti ublažavanja simptoma neuroloških poremećaja i poboljšanja kvaliteta života pacijenata
86	HUSRB/0901/214/054	CoNfiDEKT	Prekogranična mreža za inovativni razvoj ekonomije i transfer znanja
87	HUSRB/0901/214/082	GynEndo	Ginekološka endoskopija u proceni plodnosti: zajednička izgradnja kapaciteta u cilju podsticanja buduće saradnje u istraživanju i razvoju
88	HUSRB/0901/214/108	Tainable Farm	Razvoj održivog modela poljoprivrednog gazdinstva u cilju poboljšanja uslova seoskog života u pograničnom regionu
89	HUSRB/0901/214/109	MORDIC	Multidisciplinarni razvoj zajedničkih kapaciteta za istraživanje i razvoj usmeren ka tržištu u pograničnoj oblasti
90	HUSRB/0901/214/110	PARES	Istraživanje peloida i visokomineralizovane vode u pograničnoj oblasti
91	HUSRB/0901/214/123	integr viticult	Evaluacija i uvod u integrisano vinogradarstvo budućih sorti grožđa u vinskim regionima pogranične oblasti
92	HUSRB/0901/214/150	BIOXEN	Razvoj proizvoda za razgradnju ksenobiotika bioaugmentacijom
93	HUSRB/0901/214/160	HANDICRAFT	Tradicija i inovacije u zanatstvu
94	HUSRB/0901/221/001	DANUBE-EHT-2010	Saradnja u obrazovanju: Terenska obuka iz ekološke hidraulike na Dunavu
95	HUSRB/0901/221/023	LEARN	Doživotno obrazovanje i regionalno povezivanje
96	HUSRB/0901/221/041	EDUCO-NKD	Edukativna saradnja između Novog Kneževca i Deska
97	HUSRB/0901/221/044	GastroTrain	GastroVoz – zajednički mađarsko-srpski gastronomski prekogranični program obuke
98	HUSRB/0901/221/045	SHAPE	Srpsko-mađarska saradnja u agrohemiji i obuci u oblasti kontrole štetočina
99	HUSRB/0901/221/055	BOBO	„Bezgranične granice“ saradnja u policijskoj obuci
100	HUSRB/0901/221/076	MECHEDU	Edukativna saradnja u cilju zajedničke diplome inženjera mehatronike
101	HUSRB/0901/221/088	TEAMATHMODSCI	Predavanje matematike i statistike u naukama: Modelovanje i računarski potpomognut pristup
102	HUSRB/0901/221/099	Handshake	Rukovanje – razvoj mađarskog i srpskog sistema stručnog obrazovanja i obrazovanja za odrasle kroz obuke na bazi sposobnosti
103	HUSRB/0901/221/101	Logistics	Razrada zajedničkog programa stručnog usavršavanja za upravljanje logistikom u razvoju preduzeća u pograničnom regionu

Str.	Broj projekta	Šifra projekta	Naziv projekta
104	HUSRB/0901/221/168	TWOZOOS	Dva evropska zooološka vrta podstiču edukaciju i zaštitu okoline – drugi deo
105	HUSRB/0901/221/170	EU Master Study	Pripremanje i akreditacija novog Master EU studijskog programa na Fakultetu za ekonomiju i inženjerski menadžment
106	HUSRB/0901/222/012	PAKVOLLEYCHAMPS	Popularizacija, podizanje svesti i širenje znanja o odbojci u cilju izgradnje uspešnih prekograničnih veza i stvaranja novih šampiona
107	HUSRB/0901/222/014	CB TRADITIONS	Očuvanje folklorne tradicije u pograničnoj oblasti
108	HUSRB/0901/222/017	WARC	Dobro došli u svet umetnosti i zanatstva
109	HUSRB/0901/222/019	Health Basket	Koš zdravlja
110	HUSRB/0901/222/025	CLT	CUL-TOUR
111	HUSRB/0901/222/031	CBSC-LEAGUE	Prekogranična liga sportskog penjanja
112	HUSRB/0901/222/049	Cuman-Cult	Kulturna saradnja i programi Kumana
113	HUSRB/0901/222/085	SPORTSEHU	Razvoj sporta u okviru prekogranične saradnje Mađarska-Srbija
114	HUSRB/0901/222/103	Playhouse	Igrališta bez granica
115	HUSRB/0901/222/104	Clay-play	Igranje glinom
116	HUSRB/0901/222/128	BRIRA	Izgradnja mostova
117	HUSRB/0901/222/130	SPORT-HU-SRB	Sport – Šansa za razvoj zdravlja, tolerancije i saradnje među mladima sa obe strane granice
118	HUSRB/0901/222/131	Pannonian Care	Od očuvanja panonske baštine ka boljoj socijalnoj zaštiti
119	HUSRB/0901/222/141	Falugondnokság	Služba za negovanje sela bez granica
120	HUSRB/0901/222/165	LIM	Međunarodne umetničke radionice – interkulturalni dijalog LIM
121	HUSRB/0901/222/166	CIT	Saradnja organizacija civilnog društva radi razvoja interkulturalnih i turističkih potencijala regiona

PROJEKTI

Prvi proziv

Planiranje obnavljanja prekograničnog puta koji povezuje Bačalmaš i Bajmok

Kada susedi žele da budu bliži jedni drugima, oni pronađu način da smanje fizičke prepreke, kao što su oštećeni ili nepostojeći putevi. U ovom projektu partneri su želeli da ojačaju teritorijalnu povezanost Srbije i Mađarske planiranjem obnove puta između dva naselja – Bačalmaša u Mađarskoj i Bajmoka u Srbiji. Implementacija ovog projekta je dala brojne rezultate i efekte. Glavni rezultat projekta je razrada tehničke dokumentacije za rekonstrukciju puta. Na osnovu planova koji su nastali kao rezultat ovog projekta, u Trećem pozivu je sufinansiran projekat izvođenja same putne rekonstrukcije (HUSRB/1203/111/049). Ukupna dužina puta pokrivenog tehničkom dokumentacijom je 45 km. Sa mađarske strane put vodi od Bačalmaša do graničnog prelaza sa Srbijom (put broj 5321), dok sa srpske strane počinje od graničnog prelaza i vodi do raskrsnice u Bajmoku, gde jedan pravac vodi u Madraš, a drugi u Bačku Topolu. Projekat doprinosi promociji ravnomernog teritorijalnog razvoja u regionu i integraciji

teže dostupnih graničnih oblasti Bačalmaša i Bajmoka. Konačno, ovaj projekat je doveo do uspostavljanja prekograničnog partnerstva između relevantnih institucija koje se materijalizovalo u narednim projektima.

*Detaljno planiranje
rekonstrukcije
puteva*

*Brojni rezultati
i efekti*

Partneri na projektu:

Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.

Javno preduzeće za prostorno i urbanističko planiranje i projektovanje, Zavod za urbanizam Vojvodine, Novi Sad

Ukupan budžet projekta / 558.605,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 474.814,25 €

Datum početka projekta / 1. jun 2010.

Datum završetka projekta / 30. novembar 2011.

Planiranje obnavljanja prekograničnog puta koji povezuje Tisasiget i Đalu

Kad ljudi žele da se međusobno povežu, a loša putna infrastruktura to onemogućava, potrebna su inventivna rešenja za prevazilaženje problema. Kvalitet putne infrastrukture između Tisasigeta u Mađarskoj i Đale u Srbiji nije bio na zadovoljavajućem nivou, pa je zbog toga osmišljen projekat sa ciljem izrade planske dokumentacije za obnovu prekograničnog puta koji povezuje Tisasiget i Đalu i dalje do Novog Kneževca i Čoke.

Glavni rezultat projekta je razrada tehničke dokumentacije za rekonstrukciju puta. Na osnovu planova koji su nastali kao rezultat ovog projekta, u Trećem pozivu je sufinansiran projekat izvođenja same putne rekonstrukcije (HUSRB/1203/111/050). Ukupna dužina puta pokrivenog tehničkom dokumentacijom je 10,4 km. S mađarske strane put vodi od Tisasigeta do graničnog prelaza sa Srbijom (planirani put počinje od Szórega), dok sa srpske strane počinje od graničnog prelaza Đala i vodi do raskrsnice u Novom Kneževcu, gde jedan pravac vodi putem Čoke, a drugi putem Rabe.

Ovaj put ima stratešku važnost za opštine koje se nalaze u neposrednoj blizini granice. Kada se radovi na rekonstrukciji sprovedu, time se razvija i put koji vodi do rumunske granice i na taj način omogućava putnicima da stignu ovim putem u sve tri zemlje brže i sigurnije. Novi put bi mogao da bude nova prilika za produbljivanje prekogranične saradnje i raznovrsnosti prekograničnih partnerstava.

*Ovaj put
je od
strateškog
značaja*

Partneri na projektu:

Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.

Javno preduzeće za prostorno i urbanističko planiranje i projektovanje, Zavod za urbanizam Vojvodine, Novi Sad

Ukupan budžet projekta / 536.742,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 456.230,70 €

Datum početka projekta / 1. jun 2010.

Datum završetka projekta / 30. novembar 2011.

Izgradnja puta koji povezuje Ašotalom i Bačke Vinograde, planiranje neophodne infrastrukture

Otvaranje novih vrata obično otvara širok spektar novih mogućnosti. Isto važi i za otvaranje novih graničnih prelaza. Dva regiona postaju bliža: jedan podstiče razvoj drugog i obrnuto. Direktna veza između širih oblasti Segedina i Subotice rezultirala je značajnim turističkim i ekonomskim usponom. Projektni partneri iz Mađarske i Srbije su se odvažili da sanjaju velike snove, ali su takođe mislili i radili praktično, pa su snovi postali stvarnost. Izgradnjom povezujuće infrastrukture, koja je omogućila brži protok ljudi i razmenu

roba i usluga, podstaknut je i razvoj turizma. Opipljiv rezultat ovog projekta je put dužine 1,5 km sa svake strane granice, koji fizički povezuje Ašotalom u Mađarskoj i Bačke Vinograde u Srbiji. Pre realizacije ovog projekta, ljudi iz susjednih sela putovali su 50 km do graničnog prelaza Reske–Horgoš. Pošto je izgradnja puta završena, usledilo je i otvaranje novog, integrisanog graničnog prelaza između Mađarske i Srbije Ašotalom–Bački Vinogradi, koji je zvanično otvoren 16. maja 2013. godine.

Putnici su brzo otkrili novi granični prelaz i počeli da ga koriste. Svakodnevni život ljudi u pograničnoj oblasti znatno je olakšan, a ojačane su kako ekonomske, tako i porodične veze i prijateljstva.

*Važan momenat:
otvoren novi
integrisani
granični prelaz*

Partneri na projektu:
Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.
Grad Subotica
Homokháti Önkormányzatok Kistérségi
Területfejlesztési Egyesülete

Ukupan budžet projekta / 1.387.726,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 1.179.567,10 €
Datum početka projekta / 1. jun 2010.
Datum završetka projekta / 30. novembar 2011.

Planiranje i izgradnja prekograničnog puta između puta br. 51, deo I, u Baji i Somboru

Kvalitetna saobraćajna infrastruktura je jedan od glavnih preduslova ekonomskog rasta. Unapređenje infrastrukture olakšava i jača ekonomski razvoj, doprinosi smanjenju jaza između razvijenih i nerazvijenih regiona i naselja i poboljšava kvalitet života. Rastojanje između Baje u Mađarskoj i Sombora u Srbiji je oko 60 km. Ova dva grada su decenijama blisko saradivala, ali je njihovu vezu otežavala loša saobraćajna infrastruktura. Cilj projekta je bio razvijanje sekcije puta između Baje i Sombora. S mađarske strane, građevinske dozvole i planovi su obezbeđeni

u sklopu prethodnog projekta (Interreg III A). Prvi deo od 30 km sekcije puta između Baje i granice je rekonstruisan (1,1 km puta i kružni tok). Sa srpske strane, tehnička dokumentacija za izgradnju puta od grada Sombora prema graničnom prelazu Bački Breg je razvijena u skladu s početnim planovima. Zahvaljujući olakšanom pristupu naseljima, što je rezultat implementacije ovog projekta infrastrukturnog razvoja, posredno je omogućena i bolja saradnja u turizmu, kulturi i umetnosti.

Lakši pristup naselju
Deo puta od Baje do Sombora

Jutelnivirau ekonomski razvoj

Partneri na projektu:

Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.

Grad Sombor

Ukupan budžet projekta / 1.703.837,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 1.448.261,45 €

Datum početka projekta / 1. jun 2010.

Datum završetka projekta / 30. septembar 2012.

Izgradnja biciklističke staze Segedin (Sirik) – Novi Kneževac (faza 1)

Usklađen saobraćaj je važan preduslov skladnog razvoja regiona. Biciklisti i vozači treba da pomažu i vode računa jedni o drugima u saobraćaju, kao što i ljudi, institucije i organizacije u susednim zemljama i regionima treba da pomažu jedni drugima. U ovom projektu, susedi su saradivali u cilju poboljšanja biciklističkog saobraćaja u pograničnoj oblasti. Cilj projekta je bio usmeren na izgradnju biciklističke staze između dve susedne opštine koje deli granica: Segedin i Novi Kneževac. Implementacija plana je bila podeljena u tri faze, a prva od njih je završena u okviru Prvog poziva za podnošenje predloga projekata IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija (druga i treća faza projekta su kompletirane u okviru Drugog HUSRB/1002/111/113 i Trećeg poziva HUSRB/1203/111/139).

Pre implementacije projekta nije bilo biciklističkih staza preko granice u ovom regionu, ali iako su IPA fondovi omogućili obnavljanje puta od graničnog prelaza Đala-Tisasiget, bicikl je ipak ostao omiljeno prevozno sredstvo lokalnog stanovništva. Tako je razvoj biciklističke staze, koja bi povezala ova naselja, bio sledeći logičan korak. Ovaj projekat, usmeren ka lokalnom stanovništvu, ali i biciklistima turistima, ima više pozitivnih efekata: korisnici biciklističke staze bezbednije putuju jer su zaštićeni od saobraćaja; vožnja bicikla doprinosi i poboljšanju zdravlja, opšteg stanja organizma i zaštiti životne sredine; u zavisnosti od opterećenja puta, ponekad je i brži način putovanja; događaji koji su pratili projekat dopri su do ljudi sa obe strane granice i pomogli im da bolje upoznaju kulturu i vrednosti jedni drugih.

Partneri na projektu:
Újszentiván község Önkormányzata
Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata
Tiszasziget Községi Önkormányzat
Opština Novi Kneževac

Ukupan budžet projekta / 1.535.602,41 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 1.305.262,05 €
Datum početka projekta / 1. decembar 2010.
Datum završetka projekta / 31. oktobar 2012.

životnu sredinu

*harmoničan
region*

Razrada detaljne studije izvodljivosti železničke pruge Segedin–Reske– Horgoš–Subotica–Čikerija–Bačalmaš– Baja

U mađarsko-srpskom pograničnom regionu intenzivni ekonomski razvoj počeo je u drugoj polovini XIX veka, neposredno posle izgradnje pruge u ovoj oblasti. Neki delovi stare železničke mreže i dalje postoje, a Panevopski koridor X prolazi tuda. Ipak, postoji i deo pruge, dug oko 400 km, između Budimpešte i Beograda, gde železnički saobraćaj u smeru zapad-istok nije moguć bez prolaska kroz jednu od dve prestonice.

Nedostatak železničke pruge koja preseca granični region veliki je problem ne samo za transport putnika već i za prevoz robe i mogao bi da ima negativan društveni i ekonomski uticaj. Najvažniji rezultat ovog projekta je izrada detaljne studije o izvodljivosti u vezi s

prekograničnom železničkom linijom Segedin–Reske–Horgoš–Subotica–Čikerija–Bačalmaš–Baja. Ova pruga može da obezbedi kopnenu vezu između dve najveće luke na Jadranskom i Crnom moru, kao deo železničkog puta između Rijeke u Hrvatskoj i Konstance u Rumuniji, i da omogući teretnu transportnu vezu između luka koja bi zaobilazila preopterećene javne puteve. Razdaljine ne mogu biti u potpunosti izbrisane, ali mogu biti premošćene, a ljudi u graničnom regionu bolje povezani.

*Razdaljine se
ne mogu izbrisati
ali
se mogu smanjiti*

Partneri na projektu:
DKMT Duna-Körös-Maros-Tisza Eurorégiós Fejlesztési
Ügynökség Nonprofit Közhasznú Kft.
Vlada Autonorne Pokrajine Vojvodine,
Pokrajinski sekretarijat za privredu

Ukupan budžet projekta / 388.621,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 330.327,85 €
Datum početka projekta / 1. jul. 2010.
Datum završetka projekta / 30. novembar 2011.

Planiranje obnove kanala Baja–Bezdan

Kanal između Baje u Mađarskoj i Bezdana u Srbiji nalazi se na teritoriji dveju zemalja, ali bi njegovo održavanje trebalo posmatrati kao jedinstvenu celinu. Kanal može da prouzrokuje iste probleme s obe strane granice, pa je i rešavanje ovih problema zajedničko. Projektni partneri imali su cilj da sarađuju u oblastima kontrole poplava i isušivanja, izmeštanja vodenih resursa i zaštite njihovog kvaliteta. Kao deo projekta, razvijeni su planovi za rekonstrukciju kanala Baja–Bezdan, a kupljena je i nova oprema za nadgledanje kanala. Kanal Baja–Bezdan je istražen da bi se premerili profil, dno i obala kanala. Dobijeni podaci su pokazali da su uslovi kanala u okviru normalnih granica i da

nema štetnih uticaja po okolinu. Saradnja se odvijala pod nadzorom Potkomiteta za prevenciju šteta od vode Mađarsko-srpskog komiteta za upravljanje vodom. Projekat je bio usko povezan s ranijim delovanjem Interreg IIIA i u skladu sa ciljevima Direktive o vodama i Direktive 2007/60/EC.

Prekogranično partnerstvo je bilo od ključne važnosti u ovom projektu. Bez zajedničkog učešća u projektu, saradnje, razmene informacija i zajedničkih aktivnosti, prikupljanje podataka ne bi bilo ostvarivo. Oba partnera su mnogo naučila jedan od drugog, a zajedno su doprineli unapređenju upravljanja sistemom voda u svojim zemljama.

*Unapređenje
sistema
upravljanja vodama*

Partneri na projektu:

**Alsó-Duna-völgyi Környezetvédelmi
és Vízügyi Igazgatóság**

Javno vodoprivredno preduzeće, Vode Vojvodine,
Novi Sad

Ukupan budžet projekta / 852,960.00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 725.016,00 €

Datum početka projekta / 1. septembar 2010.

Datum završetka projekta / 29. februar 2012.

Modelovanje reke Tise na odeljku od zajedničkog interesa za Mađarsku i Srbiju i razvijanje opreme za merenje

Šandor Petefi, veliki mađarski pesnik Tise, u svojoj poznatoj pesmi govori o božanskim metamorfozama reke, opisujući kako ona hrli kroz doline i probija nasipe. Ova poetska slika ukazuje na fenomen koji je dobro poznat ljudima koji žive duž reke Tise. Pošto posledice rečnih poplava mogu biti razarajuće, nadgledanje voda je od vitalnog značaja, jer one ne poznaju državne granice. Partneri s obe strane granice razvili su projekat modelovanja reke Tise u cilju identifikovanja pravih i najefikasnijih aktivnosti na nasipima u Mađarskoj i u Srbiji.

Pojava velike količine vode u reci Tisi uzrokovana je topljenjem snega u planinskim oblastima njene vodomeđe, kao i obilnim padavinama u Srbiji i Mađarskoj. To uzrokuje podizanje nivoa vode i moguće probijanje nasipa. Da bi se što tačnije predvidelo koliko visoko nivo vode može da se podigne i da li će voda probiti nasipe, projektni partneri su dizajnirali matematički model poplava koji je korišćen za posmatranje visine i trajanja poplavnog talasa.

Rezultat zajedničkog projekta je harmonizovani rečni model s obe strane granice, koji doprinosi efikasnosti mera za zaštitu od poplava.

Nabavljena oprema će takođe pomoći u budućim aktivnostima upravljanja vodama i u Mađarskoj i u Srbiji.

Partneri na projektu:

**Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi és
Vízügyi Igazgatóság**

Javno vodoprivredno preduzeće, Vode Vojvodine,
Novi Sad

Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka
Centar za hidrotehniku i geodeziju

Ukupan budžet projekta / 660.805,82 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 561.684,95 €

Datum početka projekta / 1. avgust 2010.

Datum završetka projekta / 31. januar 2012.

Izgradnja i aktiviranje mađarsko-srpskog prekograničnog sistema za zaštitu od poplava i kontinentalnih voda duž reke Tise

Projektni partneri se nalaze u oblasti koja ima veliki rizik od poplava i kopnenih voda. Pored toga, naselja pripadaju oblasti koja je ekonomski i društveno nerazvijena. Reka Tisa može izazvati ozbiljnu štetu tokom poplava, ali sigurnost života i imovine stanovnika ugrožena je i kopnenim bujicama.

Opšti cilj projekta je bio da unapredi dostupnu tehničku opremu za prevenciju i sprečavanje štete uzrokovane poplavama i kopnenim bujicama i da poveća kapacitete institucija odgovornih za prekograničnu komunikaciju u cilju prevencije štete.

Efikasnost odbrane i međunarodna saradnja, u slučaju kad ovakve nepogode ne mogu biti izbegnute, olakšana je pomoću višezjezičnog, modernog geografskog informacionog sistema (GIS). Sistem omogućava znatno bržu i višesmernu komunikaciju.

Tokom trajanja projekta, partneri su takođe obezbedili vozila i opremu što povećava efikasnost preventivnih aktivnosti i smanjuje vreme reagovanja za odbranu u ugroženim prekograničnim oblastima kada je to neophodno.

Ovaj razvoj umnogome je poboljšao stabilnost i bezbednost pogođenih prekograničnih oblasti, naročito malih naselja. Minimalizacijom posledica nepogoda od poplava i kopnenih bujica, povećala se sigurnost investicija u imovinu što olakšava ekonomski razvoj regiona.

Partneri na projektu:

Kistelek Környéki Települések Többszélű Kistérségi Társulása

Informacioni centar za razvoj Potiskog regiona
Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

Ukupan budžet projekta / 844.868,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 718.137,80 €
Datum početka projekta / 30. jun 2010.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2011.

*Sprečavanje i
dubljanje
šteta od poplava*

Zaštita vode za piće u oblasti Tisa–Maroš koja je važna tačka u vodosnabdevanju regiona

Sprovođenje ovog projekta je bilo posebno važno zato što se u podzemnim vodama, odakle se obezbeđuje voda za piće, mogu pronaći zagađenja iz javne kanalizacije. Pošto je oblast Tisa–Maroš jedna od najznačajnijih baza vode u Centralnoj Evropi, efekat zagađenja morao je da bude zaustavljen u najkraćem mogućem roku. To je zajednički problem stanovnika s obe strane granice, pa je i rešenje moralo da bude prekogranično.

U Adi u Srbiji, izgrađeno je veoma moderno, efikasno postrojenje za biološko obrađivanje kanalizacionog otpada čime je unapređena postojeća kanalizaciona mreža. Ovo postrojenje služi za otpadne vode 3000 domaćinstava i nekoliko institucija povezanih na kanalizacione sisteme u Adi i Molu. Maksimalni kapacitet postrojenja je 120 m³ otpadnih voda dnevno. Drugi element projekta bila je nabavka vozila za čišćenje cevi kako bi se obezbedilo

sigurnije upravljanje kanalizacionim sistemom u Morahalomu u Mađarskoj. Ova oprema nije korišćena samo u Morahalomu već i u Adi, što ukazuje na uspostavljanje dugoročne saradnje ustanovljene između partnera na projektu. Dugoročno gledano ovaj projekat je značajno doprineo zaštiti zdravlja i životne sredine.

*Efenti kontaminacije
morali su da budu
zaustavljeni
u najkraćem
mogućem roku*

Partneri na projektu:

Opština Ada

Mórahalom város Önkormányzata

Ukupan budžet projekta / 1.176.470,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 999.999,50 €

Datum početka projekta / 1. novembar 2010.

Datum završetka projekta / 31. mart 2012.

Optimizacija isplativih i ekoloških procedura za obradu regionalnih izvora vode

Reke Dunav, Tisa i Maroš predstavljaju najvažnije ekološko nasleđe prekograničnog regiona, pa su i mađarska i srpska strana zainteresovane za kvalitet svojih površinskih voda. Osim toga, sistemi snabdevanja pijaćom vodom su zasnovani isključivo na lokalnim potpovršinskim vodama. Najveći problem je u tome što, zbog nedostatka adekvatne obrade vode, postoji visok sadržaj organskih materija (huminske kiseline, fenoli itd.), pa potpovršinske vode često ne mogu da se koriste bez prethodne obrade.

Uz očuvanje prirodnog i kulturnog nasleđa, bilo je potrebno i poboljšati ekološku zaštitu, obezbediti adekvatan nivo obrade otpadnih voda i zaustaviti nekontrolisano zagađenje. Kao deo projekta, razvijene su jednostavne i isplative metode čišćenja i filtriranja voda s visokim sadržajem organskih sastojaka i mikrozagađivača; poboljšani su biološki i hemijski parametri; razvijene su jednostavne

biološke i hemijske procedure za njihovo utvrđivanje i uklanjanje.

Partneri su prepoznali zajedničke potencijale te su povećali kapacitete i konkurentnost regiona kroz udružene aktivnosti. Prenos znanja, prevazilaženje jezičkih barijera i sl. takođe su važan rezultat ovog projekta.

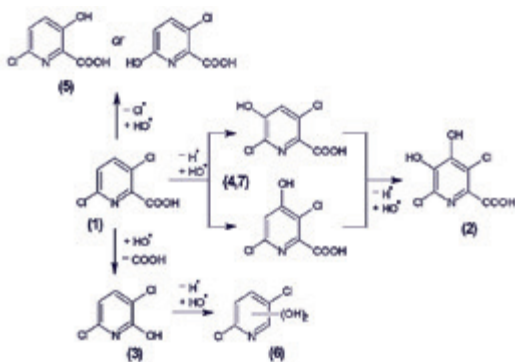

Fig. 9. Tentative pathways for photocatalytic degradation of CLP.

Partneri na projektu:
Univerzitet u Novom Sadu,
Prirodno-matematički fakultet
Szegedi Tudományegyetem

Ukupan budžet projekta / 454.980,60 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 386.733,51 €
Datum početka projekta / 1. jul 2010.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2011.

Jednostavne i
ekonomične
metode
za čišćenje i
filtriranje vode

Zajednička priprema za poplave

Poplave u naseljenim oblastima predstavljaju jednak rizik i za stanovništvo i za infrastrukturu, pa je neophodno biti pripremljen za ovakve situacije i preduzeti sve potrebne mere zaštite od poplava: formirati timove za spasavanje, krizne štabove i sl.

Opšti cilj projekta bio je da doprinese ekološkoj održivosti i bezbednosti u graničnoj oblasti kroz organizaciju zajedničkih obuka i vežbi u oblasti upravljanja vodama i prevencije i zaštite od poplava.

Neposredni cilj projekta je bio da pripremi stanovništvo (nastavnici, učenici, zaposleni u lokalnim institucijama, timovi za spasavanje), na suočavanje sa rizicima u graničnom regionu i obuču ih o važnosti značaja zaštite od poplava i pridržavanja propisa, kao i neophodnim veštinama za slučaj vanrednog stanja usled poplava.

Sprovođenje ovog projekta rezultiralo je formiranjem spasilačkog tima DKMT (Dunav–Kriš–Moriš–Tisa), koji je obučen za složene

aktivnosti spasavanja u vanrednim situacijama. Aktivnosti na projektu su uključivale obuku za nastavnike i zaposlene u lokalnim institucijama odgovornim za prevenciju i zaštitu, organizaciju timskih takmičenja i omladinskih kampova za učenike, kreiranje i organizaciju zajedničkih vežbi za spasilački tim DKMT, kao i nabavku neophodne opreme za implementaciju projekta tokom aktivnosti prevencije i zaštite. Učesnici projekta su takođe ostvarili nova prijateljstva, postali bliži jedni drugima i upoznali kulturu jedni drugih.

*Složene aktivnosti
spasavanja u
vanrednim situacijama
= održivost životne
sredine i bezbednost
u graničnoj oblasti*

Partneri na projektu:
DKMT Duna-Körös-Maros-Tisza Eurorégiós
Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Közhasznú Kft.
Vlada Autonomne Pokrajine Vojvodine, Pokrajinski
sekretarijat za regionalnu i međunarodnu saradnju
Crveni krst Vojvodine

Ukupan budžet projekta / 390.071,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 331.560,35 €
Datum početka projekta / 1. jul 2010.
Datum završetka projekta / 30. septembar 2011.

Upravljanje očuvanjem i nadgledanje zdravlja životinja NATURA 2000 ptičjih vrsta

Natura 2000 je mreža oblasti zaštite prirode na teritoriji Evropske unije. Uključuje različite vrste zaštićenih oblasti, uglavnom Posebne oblasti očuvanja i Posebne oblasti zaštite, ali i Morske zaštićene oblasti, kao i neke posebne forme definisane na nacionalnom nivou. Dugoročni opšti cilj ovog projekta bio je da se dostigne i održi poželjni status očuvanja dveju vrsta ptica: sive vetruške (*Falco vespertinus*) i modrovrane (*Coracias garrulus*). Održivo očuvanje obeju vrsta ptica zavisi od prekogranične saradnje među konzervatorima. Prvi korak u očuvanju ovih vrsta ptica bilo je mapiranje njihove tačne lokacije i određivanje broja vrsta, kao i procene u vezi s fluktuacijom njihove brojnosti. To je jedino moglo da bude ostvareno kroz dobro osmišljen sistem posmatranja, tako da je partnerstvo četiri organizacije razvilo i primenilo standardizovane posmatračke protokole za obe vrste. Na taj način obezbeđene su precizne i aktuelne informacije o statusu ovih ptica. Populacije sive vetruške i modrovrane posmatrane su tokom sezone parenja 2010. i 2011. godine.

Na ove ptice negativno utiču mnoge opšte pretnje, a jedna od najsurovijih bio je nedostatak mesta za pravljenje gnezda u pogodnim staništima, te su projektni partneri izgradili veštačke platforme za parenje. U obe zemlje, sistem prstenovanja u boji obe ove vrste sada se vodi u standardnoj bazi podataka, zajedno s kutijama za gnezda koje su već postavljene. Održivo očuvanje obeju ove vrste ptica ne bi bilo toliko efikasno bez prekogranične saradnje.

photo credit: Palatitz Peter

Partneri na projektu:

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Vojvodine
Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság

Internet stranica projekta: <http://husrb.mme.hu/en>

Ukupan budžet projekta / 247.834,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 210.658,90 €
Datum početka projekta / 1. jul 2010.
Datum završetka projekta / 30. septembar 2011.

*očuvanje dve
vrste ptica*

Odgovornost prema zdravlju životinja

Jedan od najizazovnijih problema u mađarsko-srpskoj pograničnoj oblasti je efikasni nadzor i zaštita zdravlja domaćih i divljih životinja. Kako ovaj problem ne poznaje državne granice, njegove negativne posledice podjednako se osećaju u obe pogranične oblasti, pa je prekogranična saradnja bila neophodna. Opšti cilj projekta bio je unapređenje sistema nadzora i zaštite zdravlja životinja. Tokom projekta, uspostavljena je trajna prekogranična saradnja između relevantnih institucija, a tehnički kapaciteti relevantnih službi znatno su povećani. Aktivnosti su takođe obuhvatale edukaciju farmera o načinima efikasne zaštite zdravlja životinja.

U Kikindi u Srbiji i u Makou u Mađarskoj, obezbeđena je važna oprema za tehničke službe životinjske higijene. Projektom je razvojen i sistem odlaganja životinjskog otpada s obe strane granice, u Makou i u Kikindi. Oba naselja mogu da održe sistem nadzora i zaštite zdravlja životinja budući da je kupljena i unapređena oprema i rekonstruisana zgrada za smeštanje službe za obradu životinjskog otpada. Zaštita životne sredine i naša odgovornost prema prirodi zahteva koordinirane prekogranične aktivnosti, tako da su učesnici ujedinili snage i rešili zajedničke probleme, ojačavajući time i prekogranične veze.

*Zaštita životne
sredine i
naša odgovornost
prema prirodi*

Partneri na projektu:

Opština Kikinda

Makói Kommunális Nonprofit Kft.

Ukupan budžet projekta / 161.578,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 137.341,30 €

Datum početka projekta / 1. jul 2010.

Datum završetka projekta / 31. januar 2011.

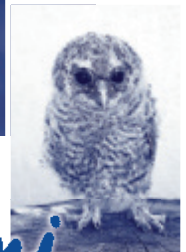
Implementacija centra za spasavanje i očuvanje prirode i sistem nadgledanja zdravlja životinja uz prekograničnu saradnju

Mađarska i Srbija su zemlje kroz koje ptice migriraju. Ovaj deo Evrope je veoma poseban i veoma zaštićen kao koridor koji koriste ptice selice. Nadgledanje i spasavanje životinja može da bude efikasnije uz saradnju prekograničnih institucija, naročito zooloških vrtova.

Cilj projekta je bio da se uspostavi standard nadgledanja vodenih staništa i članstvo u nacionalnim i međunarodnim bazama podataka. Uprava Nacionalnog parka Kiškunšang i Zoološkog vrta Palić razvile su i koordinisale sistem posmatranja ptica, a segedinski i palički zoološki vrt su razvili centar za spasavanje i izgradili kavez za repatrijaciju. Partneri su redovno izvodili akcije spasavanja i upravljali objektima u okviru karantina. Povređene životinje su transportovane u segedinski i palički zoološki vrt radi daljeg lečenja.

Partneri su posmatrali plovke i patke u 16 oblasti, od kojih su 15 stajaće vode močvara, a jedna je deo Dunava. Ove posmatračke aktivnosti su nastavljene i redovno se izvode i sada.

Projektni partneri su se potrudili da stanovnicima regiona i široj javnosti obezbede prave informacije o zaštićenim životinjama i o načinima njihovog lečenja. Zajednički rad partnera na projektu je doprineo efikasnijim merama i bolje usklađenim sistemima za posmatranje zdravlja životinja, kao i upravljanje prirodnim centrima za spasavanje.

Partneri na projektu:

Szegedi Vadaspark

Zoološki vrt Palić – Állatkert Palics

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság

Ukupan budžet projekta / 328.197,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 278.967,45 €

Datum početka projekta / 1. avgust 2010.

Datum završetka projekta / 31. jul 2011.

Standardni
monitoring
vodenih
staništa

Razvoj sadržaja usluga malih i srednjih preduzeća i uspostavljanje jedinstvene razvojne mreže

Rezultati projekta mreže malih i srednjih preduzeća (MSP) uključuju mrežu razvojnih organizacija odgovornih za davanje usluga malim i srednjim preduzećima u Vojvodini i regiji Velike južne ravnice. Obuke iz različitih poslovnih oblasti (korporativnih finansija, poslovnog prava, evropskih integracija, bezbednosti kvaliteta, javnih nabavki, odgovornosti, zahteva za ekonomsko i finansijsko investiranje, izlaska na berzu) organizovane su uz učešće profesionalnih predavača iz svakog polja.

Koordinatori i menadžeri projekta su imali podršku u spoljnom timu eksperata, koji su značajno doprineli razvoju studije o uspostavljanju mađarsko-srpske ujedinjene razvojne mreže. Ova mreža služi kao osnova za projektovane strateške planove relevantne za sektor malih i srednjih preduzeća u regionu koji pokriva ovaj projekat. Tokom radionica i obuka sakupljeni su podaci i razvijeno je devet poslovnih, finansijskih i marketinških planova u saradnji sa preduzetnicima kako bi se ojačao

privatni sektor. Kao završni korak projekta, uspešno su uspostavljeni centri za razvoj malih i srednjih preduzeća u Morahalomu i Kanjiži. Prekograničnom saradnjom stvorene su nove veze i omogućena je razmena iskustava u sektoru malih i srednjih preduzeća. To je takođe koristilo srpskim malim i srednjim preduzećima koja su, pošto su upoznata sa pravilima Evropske unije, postala spremna za buduće programe namenjene isključivo njima.

Partneri na projektu:

Skupština opštine Kanjiža

Homokháti Önkormányzatok Kistérségi
Területfejlesztési Egyesülete

Ukupan budžet projekta / 90.128,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 76.608,80 €

Datum početka projekta / 1. avgust 2010.

Datum završetka projekta / 31. jul 2011.

*Nova poznanstva
i razmena
iskustava u sektoru
malih i srednjih
preduzeća*

Seriya programa za ojačavanje mađarsko-srpske poslovne saradnje

Vodeći korisnik (DEEF NP Ltd.) ima mnogo iskustava na polju trgovine i ekonomskog razvoja na srpskom, bugarskom i rumunskom tržištu, dok su druga dva partnera udruženja poljoprivrednika.

Cilj projekta bio je da se olakša saradnja između malih i srednjih preduzeća i poljoprivrednika iz pograničnog regiona, kroz učešće na međunarodnim sajmovima, izložbama i brojnim drugim javnim i profesionalnim događajima. Osim toga, aktivnosti na projektu imale su cilj širenje duha saradnje u regionu.

Partneri na projektu su prepoznali moć zajedničke aktivnosti i važnost efikasne promocije. Tokom projekta prevaziđene su kulturne i jezičke barijere, razmjenjena su znanja i uspostavljeni novi poslovni kontakti koji doprinose ekonomskom razvoju i konkurentnosti regiona.

Partneri na projektu:

DEEF – Dél-Európai Együttműködések Fejlesztéséért
Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft.

Udruženje seljaka opštine Subotica

Udruženje poljoprivrednika Senta

Ukupan budžet projekta / 133.400,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 113.390,00 €

Datum početka projekta / 15. jun 2010.

Datum završetka projekta / 14. septembar 2011.

*Moć zajedničke
akcije i važnost
efikasne
promocije*

Potencijali grupisanja u klasterne u sektorima proizvodnje hrane i obnovljivih izvora energije u prekograničnoj oblasti

Sektor proizvodnje hrane i obnovljive energije su važni faktori obezbeđivanja konkurentnosti i održivosti razvoja u pograničnom regionu i zbog toga su glavni cilj ovog projekta.

Osnovna ideja partnera na projektu je bilo stvaranje okruženja u kojem kompanije sarađuju sa svojim prekograničnim kolegama i učeći iz primera dobrih praksi i iskustava drugih i tako dobijaju pristup većim i razvijenijim tržištima. Na početku ovog projekta, izvedeno istraživanje je odredilo ključne faktore za uspostavljanje i razvoj grupisanja (klastera) u proizvodnji hrane i sektoru obnovljive energije. Na osnovu rezultata istraživanja, stručnjaci su mogli da osmisle neophodne aktivnosti za poboljšanje funkcionisanja klastera. Istraživanje je mapiralo koncentraciju i sistemске odnose između preduzeća u oblasti proizvodnje hrane u pograničnom regionu, kao i mogućnosti stvaranja efikasnih prekograničnih klastera preduzeća za proizvodnju hrane i proizvođače biomase. Rezultati istraživanja objavljeni su u obliku trojezične studije na mađarskom, srpskom i engleskom jeziku. Studija

„Perspektive grupisanja u industriji hrane“ služi kao vodič i praktično sredstvo za sve one koji su zaduženi za generisanje i sprovođenje klaster inicijativa u proizvodnji hrane i sektoru obnovljive energije. Publikaciju je pratila intenzivna promotivna kampanja sa seminarima s obe strane granice, u kojima su eksperti predstavili mogućnosti i naglasili prednosti prekograničnih grupisanja u ovim sektorima. Razmena iskustava je obezbeđena kroz studijske posete, koje su organizovane za učesnike iz Srbije, odvojeno za svaki sektor. Projekat je takođe unapredio profesionalne kapacitete zaposlenih u komorama kroz radionice, koje su osmišljene da ih obuče u podršci inicijativama za grupisanje (klaster) njihovih članica.

*Efikasni
prekogranični klaster
proizvođača hrane
i
proizvođača biomase*

Partneri na projektu:

Privredna komora Vojvodine

Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Centar za strateška ekonomska istraživanja,
Vojvodina - CESS doo, Novi Sad

Ukupan budžet projekta / 127.804,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 108.633,40 €

Datum početka projekta / 1. avgust 2010.

Datum završetka projekta / 30. oktobar 2011.

Partnerski centar za klasterne i preduzeća

Cilj partnerskog centra bio je da stvori i upravlja centrom za profesionalno obučavanje za mala i srednja preduzeća u mađarskim i srpskim graničnim regionima, koji bi mogao da doprinese njihovom dinamičnom rastu i zajedničkom razvoju.

Ciljna grupa projekta sastojala se od klastera orijentisanih na izvoz u oblastima Čongradske županije i županije Bač-Kiškun, severnoj, južnoj i zapadnoj Bačkoj, severnom i centralnom Banatu i onim preduzećima koja nastoje da uspostave partnerstva s drugim operatorima u istom sektoru.

Usluge i treninzi, uspostavljeni u partnerskom centru, podržani su istraživanjem tržišta.

Istraživanje je izvedeno u mađarskim i srpskim graničnim regionima i bilo je usmereno na učestalost i sadržaj saradnje između operativnih klastera i posebno na mapiranje potencijalne i ranije neiskorišćene prekogranične saradnje. Centar pruža trajno savetovanje i redovne treninge za preduzetnike u vezi sa osnovnim uslugama poslovnog razvoja, rukovođenjem klasterima i poboljšanjem zajedničkih projekata.

U Segedinu su tokom projekta organizovane dve radionice o obnovljivim izvorima energije i upravljanju vodom, a u Subotici tri obuke o menadžmentu klastera, menadžmentu projektnog ciklusa i pravima intelektualne svojine. Radi razmene iskustava organizovana su i dva studijska putovanja u Kerekedhazi i Šandorfalvi u Mađarskoj, koja su bila posebno uspešna, a učesnici su na licu mesta mogli da se uvere u prednosti klastera.

Ključ uspešnog poslovanja je saradnja. Partneri na projektu su ojačali prekograničnu saradnju i definisali oblasti interesovanja za buduće obuke i unapređenje znanja, tako da je projekat stvorio osnovu za dugotrajni timski rad.

*Saradnja je
ključ
uspešnog
poslovanja*

Partneri na projektu:

Otvoreni univerzitet doo Subotica

DAR „A Dél-alföldi Régióért” Nonprofit Közhasznú Kft.
Szeged Pólus Fejlesztési Nonprofit Korlátolt
Felelősségű Társaság

Ukupan budžet projekta / 156.700,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 133.195,00 €

Datum početka projekta / 1. septembar 2010.

Datum završetka projekta / 31. oktobar 2011.

Mreža južnopanonskog lanca hrane

Cilj ovog projekta bio je jačanje saradnje između ekonomskih aktera, tako da bi glavna ekonomska aktivnost ruralne populacije – proizvodnja hrane – mogla brzo da odgovori na izazove konkurencije i prilagodi se zahtevima pojedinačnog tržišta. Projekat je takođe doprineo promociji saradnje između malih i srednjih preduzeća u oblasti agrikulture u regionu, kroz funkcionalno širenje postojećih mreža u Velikoj južnoj ravnici, u Mađarskoj i u Vojvodini, u Srbiji. Partneri na projektu su stvorili tehničku i intelektualnu osnovu za umreženu saradnju.

Zahvaljujući integrisanom pristupu, projekat je bio veoma efikasan i stvorio je održivu prekograničnu strukturu. Ključni element ove efikasnosti jeste uspešno uspostavljanje baze za saradnju partnera, pored već postojećih aktivnosti, kako bi zahtevi za materijalom, osobljem i stručnošću neophodnom za održavanje centralnog elementa projekta – umreženosti – bili dostupni i prošireni.

Rezultat projekta je i stvaranje onlajn-pijace koja je omogućila korisnicima da ponude svoje proizvode ili da ih izaberu i naruče. Partneri na projektu su organizovali događaje i forume, seminare i promotivne aktivnosti da bi predstavili postignute rezultate široj javnosti. Stvorena mreža ujedinjuje i unapređuje kapacitete preduzetnika u agrikulturi što omogućava fleksibilniji odgovor na izazove globalnog tržišta.

Partneri na projektu:

Csongrád Megyei Agrár Információs Szolgáltató és Oktatásszervező Nonprofit Közhasznú Kft.

Háló Vajdasági Fejlesztési Alap

Društvo za regionalne nauke

Ukupan budžet projekta / 156.642,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 133.145,70 €

Datum početka projekta / 1. jun 2010.

Datum završetka projekta / 31. avgust 2011.

*A održivost
prekogranične
mreže
agrobiznisa*

Podsticanje ekonomske saradnje u oblasti integrisanog snabdevanja poljoprivrednim proizvodima duž srpsko-mađarske granice

Prekogranična saradnja između Segedina i Subotice u oblasti poljoprivrede i industrije hrane ima dugu i značajnu tradiciju. Očuvanje ove tradicije je važno za stanovnike ove oblasti. Opština Segedin i Subotica su zbog toga odlučile da pojačaju integrisano snabdevanje poljoprivrednim proizvodima i potencijal trgovine u oblasti poljoprivrede u graničnom regionu, oslanjajući se na zajedničku tradiciju, a u cilju povećavanja ekonomske konkurentnosti regiona. To je bio opšti cilj projekta. Posebni ciljevi su uključivali razmenu iskustava, uspostavljanje i harmonizaciju trgovine, uspostavljanje integrisanog snabdevanja poljoprivrednim proizvodima, širenje tržišne ponude sa organskim proizvodima, promotivne aktivnosti i obuke. Ciljna grupa poljoprivrednih proizvođača je upoznata sa proizvodnjom organske hrane, kao i s najnovijim tehnologijama i trendovima u poljoprivredi. Osim toga, uvedeno je integrisano snabdevanje poljoprivrednim proizvodima, a trgovci su upoznati sa integrisanim trgovinskim kanalima. Preduzetnici, poljoprivredni proizvođači i zainteresovana javnost dobili su relevantne, savremene i sistematično predstavljene informacije tokom konferencija, radionica, obuka za proizvođače, poslovnih sastanaka,

20 karavana, kao i predstavljanje proizvoda u četiri grada u obe zemlje. Partneri su takođe dali preporuke kroz studiju istraživanja tržišta, uspostavili poslovnu bazu podataka sa podacima o proizvodima, i štampali publikaciju na tri jezika.

Kao rezultat projekta razvijeno je snabdevanje poljoprivrednim proizvodima visokog kvaliteta, u skladu sa standardima EU, što je doprinelo podizanju ugleda tržišta u graničnoj oblasti, pa samim tim i ojačavanju prekograničnih poslovnih kontakata i saradnje.

Partneri na projektu:
Otvoreni univerzitet doo Subotica
Grad Subotica
Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata
Polgármesteri Hivatal

Internet stranica projekta:
<http://www.eco-coop.eu/>

Ukupan budžet projekta / 162.000,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 137.700,00 €
Datum početka projekta / 15. jul 2010.
Datum završetka projekta / 14. jul 2011.

*Visok kvalitet
poljoprivrednih
proizvoda i formiranje
uglednih tržišta
u graničnoj
oblasti.*

Tematska ruta kulturnog nasleđa Morahalom–Domasek–Bečej–Temerin

Četiri organizacije su formirale prekogranično partnerstvo da bi promovisale zajednički organizovane kulturne i turističke događaje, čiji je cilj zaštita istorijskog i kulturnog nasleđa u graničnom regionu. Istorijska i kulturna ruta je povezala četiri naselja otvaranjem lokalnih istorijskih izložbi u Ekonomskoj školi u Morahalomu, Muzeju železnice u Domaseku, Javnoj biblioteci u Bečeju i Kući regionalnih tradicija u Temerinu.

Izložbe su istakle karakteristike svakog naselja, kao što je vino, termalne vode i književnost. Kada su partneri na projektu razvili rutu, počelo je obnavljanje i renoviranje četiri zgrade.

Iako su zgrade bile funkcionalne i korišćene, renoviranje je bilo neophodno radi postizanja funkcije izložbenog prostora. Na krovu zgrade biblioteke u Bečeju u Srbiji, u cilju sprečavanja gubitka toplote i smanjenja troškova grejanja, postavljen je novi crep, zidovi su izolovani, a stara vrata i prozori su zamenjeni. U Temerinu u Srbiji, postavljen je novi crep na Kući regionalnih tradicija, čime je vraćena u prvobitno stanje, a zidovi su izolovani. U Morahalomu je renovirana škola. Muzej u Domaseku dobio je novu opremu neophodnu za proširenje izložbenih sadržaja.

Zgrade ne samo da su otvorile vrata brojnim posetiocima iz susednih zemalja već su postale i mesta živog kulturnog života, koja nude raznovrsne programe svojim lokalnim zajednicama.

Partneri na projektu:

Narodna biblioteka Bečej

TAKT Likovno Svaralačka Kolonija Temerin
Domaszék Község Önkormányzata
Mórahalom Város Önkormányzata

Ukupan budžet projekta / 171.604,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 145.863,40 €

Datum početka projekta / 1. jul 2010.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2011.

*Aktivan kulturni
život u
Zajednicama*

Zajedničko nasleđe u pograničnim oblastima: Okrug Čongrad i Severni Banat

Kulturno nasleđe je zajedničko blago prekograničnog regiona. Ljubav i briga o zajedničkim vrednostima bile su izazov za partnere da stvore tematsku rutu kulturnog nasleđa.

Tokom projekta, partneri su razvili dva jedinstvena mesta: Memorijal graničnoj gardi u Tisasigetu, dok je u Desku staro zatvoreno groblje pretvoreno u Memorijalni park.

Memorijal graničnoj gardi nije samo nova atrakcija već i proširenje lokalnih kapaciteta za kulturne aktivnosti na otvorenom (oko 4000 m²). Izgradnjom Memorijalnog parka u Desku rešen je problem održavanja groblja pravljenjem istorijskog lokaliteta koji se koristi i kao park. Pet organizacija iz dveju zemalja formiralo je partnerstvo i organizovalo šest atraktivnih turističkih događaja usmerenih na narodnu tradicionalnu umetnost, kao što su folklorni ples, narodna muzika i ruktovrine. Pored izlaganja ove kulturne imovine, događaj koji je bio posvećen gastronomskim tradicijama je privukao mnogo učesnika i posetilaca. Tokom perioda od godinu i po dana brojni

umetnici, zanatlije i entuzijasti posvećeni očuvanju tradicionalnih kulturnih vrednosti učestvovali su na festivalu Svetog Đorđa u Novom Kneževcu, Festivalu cvetanja Tise i Međunarodnom festivalu folkloru u Srpskom Krsturu, kao i na Festivalu folkloru, muzičkom festivalu Banatski sabor i Međunarodnom kuvarskom takmičenju u Desku. Veliki broj domaćih i međunarodnih posetilaca potvrdio je da tradicionalne izvođačke umetnosti i kulturne vrednosti regiona mogu biti jedan od načina za njegovo promovisanje.

Važno je naglasiti i to da su partneri nastavili veoma uspešnu saradnju već u Drugom pozivu (HUSRB/1002/212/157).

*Tradicionalne
narodne igre i
kulturna dobra
u promociji
regiona*

Partneri na projektu:

Deszki település-üzemeltetői Nonprofit Kft.
Bánát Szerb Kulturális Közhasznú Egyesület
Tiszasziget Községi Önkormányzat
Opština Novi Kneževac
Centar za ruralni razvoj, istraživanje i primenu

Internet stranica projekta: www.csnb.eu

Ukupan budžet projekta / 269.190,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 228.811,50 €
Datum početka projekta / 1. jul 2010.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2011.

Srednjovekovni manastiri zajednička kulturna baština u turističkoj ponudi, i danas, potencijalni značajan činilac održivog razvoja

Tematske rute kao deo kulturnog turizma sadrže tri glavne komponente: dobro definisana atraktivna tema, geografska dimenzija i kulturno nasleđe. Ovaj projekat, kao i njegov nastavak EXPOMONATUR (HUSRB/1002/212/196) u Drugom pozivu, pronašao je način da arheološke lokalitete, kao i istorijske i kulturne spomenike, uključi u tematske turističke rute. Dva muzeja i turistička ograničenja počeli su aktivnosti na osiguravanju odgovornog upravljanja kulturnim nasleđem i pružanju odgovarajuće podrške povezanim turističkim programima tako što su umrežili prirodno povezane delove dveju zemalja.

Da bi se održalo zajedničko kulturno nasleđe, razvio i održao turizam, kao deo projekta, napravljena je tematska ruta koja povezuje srednjovekovne manastire.

Rad i entuzijazam prekograničnog tima eksperata služio je kao primer dobre prakse za razvoj i proširenje prekogranične saradnje. Zajednički rad odvijao se u četiri glavne faze: prekogranično arheološko istraživanje, izrada studije u vezi sa izgledom, faze konstrukcije i prostorni koncept svih triju lokaliteta.

Preliminarna iskopavanja izvedena su u Bugac-Felše Monoštoru kroz prethodno istraživanje lokacije, a geofizički uzorci su uzeti na

manastirskim lokalitetima u Alšomonoštoru i Felšomonoštoru, da bi se utvrdilo prostiranje i plan kompleksa. Otkriveni su srebrni novčići, ostaci bronzane narukvice i bronzani pečatni prsten. Arheološko istraživanje izvedeno je na lokalitetu Dombo-Gradini u Rakovcu. Otkriveni su, između ostalog, ostaci rimske vile, kao i ostaci freski, novčića, romanske plastike u kamenu, srednjovekovni grobovi. Zatim su eksperti radili na konzervaciji i restauraciji. Posle toga je počeo razvoj tematske rute zasnovane na ovim manastirima. Ruta je uključivala i druge lokacije od istorijskog i kulturnog značaja. Kada su prethodne tri faze završene, partneri na projektu su organizovali zajedničku izložbu da bi se predstavilo istraživanje i lokacije. Vođena je intenzivna, dobro osmišljena promotivna kampanja, usredsređena na turističke aktivnosti i zajedničke ponude. Ovu rutu predstavila je i promovisala Turistička organizacija Vojvodine na Sajmu turizma Utazás u Budimpešti, u martu 2011. godine.

Tokom projekta partneri su razmenjivali znanja, ostvarili nove lične i profesionalne kontakte, stvorili pravi prekogranični tim posvećen trajnoj saradnji u cilju zaštite i promovisanja istorijskih lokaliteta kulturnog nasleđa u regionu.

Partneri na projektu:

Muzej Vojvodine

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezete

Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture
Turistička organizacija Vojvodine

Ukupan budžet projekta / 290.374,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 246.817,90 €

Datum početka projekta / 1. oktobar 2010.

Datum završetka projekta / 31. oktobar 2012.

*arheološka nalazišta,
istorijski i kulturni
spomenici =
deo tematske
turističke rute*

Egészségedre, Živeli

Turizam XXI veka karakteriše žeđ za avanturom, želja za znanjem i aktivno učešće u programima. U otkrivanju neke zemlje, regiona ili manje geografske regije, nezaobilazno je upoznavanje s lokalnom kuhinjom i njenim specijalitetima. Partneri na projektu su stvorili tematske rute fokusirajući se na tri gastronomske teme: pivo, kadarka (vrsta vina) i rakija s akcentom na lokalne festivale i događaje koji ih promovišu. Tokom sprovođenja projekta obavljeno je istraživanje u cilju definisanja geografskih destinacija i karakteristika triju tematskih opcija (pivo, kadarka i rakija) u oblastima županija Bač-Kiškun i Čongrad i u Vojvodini. Partneri su pokrenuli promotivnu kampanju koja je predstavila vrednosti regije na internacionalnim sajmovima i izložbama i organizovali istraživačko putovanje za lokalne i evropske novinare. Kampanja ne samo da promoviše lokalni brend kvalitetnih proizvoda već i upoznaje turiste s kulturnim i tradicionalnim gastronomskim navikama regije, naglašavajući odgovornost u konzumiranju kdarke, piva ili rakije. Partneri su napravili mape ruta, zajednički

brend, rutni pasoš i pečate destinacija; razvili atraktivnu i korisnu internet stranicu; pripremili i gastronomski vodič s receptima koji povezuju tradicionalna jela sa svakim od promovisanih pića i brošuram s rutama. Celokupan promotivni materijal preveden je na pet jezika: engleski, nemački, rumunski, mađarski i srpski. Projekat ima neosporne zasluge u promovisanju regiona. Dve partnerske organizacije su zajedno identifikovale gastronomske specifičnosti isticanjem kulinarske tradicije i tradicionalne proizvodnje kdarke, piva i rakije. Zajedničkim radom ceo region je dobio na atraktivnosti i popularnosti kao turistička destinacija.

Partneri na projektu:

DKMT Duna-Körös-Maros-Tisza
Eurorégiós Fejlesztési Ügynökség Nonprofit
Közhasznú Kft.

Vlada Autonomne Pokrajine Vojvodine, Pokrajinski sekretarijat za međunarodnu saradnju

Internet stranica projekta: www.tasty.dkmt.eu

Ukupan budžet projekta / 151.085,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 128.422,25 €
Datum početka projekta / 1. jul 2010.
Datum završetka projekta / 30. novembar 2011.

*Promocija tradicionalne
kuhinje, kdarke,
piva i rakije
Atraktivna i popularna
destinacija u regionu*

Unapređenje opštinskih razvojnih strategija i elaboracija prekograničnih zajedničkih operativnih programa i projekata sektorskog razvoja

Opštine s vodećom ulogom u ovom projektu već imaju iza sebe godine saradnje u oblasti ekonomskog i teritorijalnog razvoja. Razmenjeni su rezultati osnivanja institucionalnih i organizacionih partnerstava i osmišljavanja projekata, kao i razvoja i implementacije zajedničkih sistema u mađarsko-srpskoj pograničnoj regiji. Cilj ovog projekta bio je osnivanje Prekograničnog centra za razvoj teritorijalnog planiranja i rad na projektima sa centrom u Morahalomu u Mađarskoj i filijalom u Kanjiži u Srbiji. Formirali su i pilot-strategiju osvežavanjem postojećeg petogodišnjeg razvojnog plana grada Kanjiže (restruktuiranje, poboljšanje, EU harmonizacija po ugledu na mađarski primer). Projekat je takođe razvio

i prekogranične operativne programe tokom četiri radionice za četiri sektora i dvadeset razvojnih projekata u turizmu, obnovljivim izvorima energije, inovativnom ekonomskom razvoju i prerađivačkoj industriji s naglaskom na industriju hrane.

Strategija koja precizno procenjuje trenutnu situaciju i nudi najpotrebnije i najbolje pravce razvoja, kombinujući lokalne i šire nacionalne i internacionalne perspektive, može suštinski da utiče na budućnost zajednice. Korisni efekti primene strategije, formirane u prekograničnoj razmeni iskustava, osiguravaju skladan razvoj regije.

*Kombinovanje
lokalne, šire nacionalne
i međunarodne
perspektive*

Partneri na projektu:

Homokháti Önkormányzatok Kistérségi
Területfejlesztési Közhaszú Egyesülete
Skupština opštine Kanjiža

Ukupan budžet projekta / 99.800,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 84.830,00 €
Datum početka projekta / 1. avgust 2010.
Datum završetka projekta / 31. jul 2011.

Granica kao osa inovacije

Uspešan razvoj počinje dobro isplaniranom strategijom, a njena nezaobilazna komponenta su blagovremene analize trenutne situacije. Cilj projekta bio je razvijanje studije o razvojnim potencijalima pograničnog regiona između Mađarske i Srbije. Na osnovu partnerskog koncepta, u kom granica predstavlja osu inovacije, koordinisana studija imala je cilj da preporuči mere jačanja saradnje i zajedničkog korišćenja društveno-ekonomskih prilika. Cilj projekta je bio i da pruži praktičnu i naučnu podlogu za realizaciju EGTC, nadoknađujući manjak dokumenata o planiranju zasnovanom na potrebama, na mikroregionalnom nivou, kao i nedostatak razvojnih strategija na svakom nivou ispod državnog u Srbiji.

Ciljni region projekta pokriva dve oblasti (Severni Banat i Severna Bačka) u Srbiji i osam mikroregiona u Mađarskoj, a uključuje i gradove Segedin, Subotica, Sombor i Baja sa ukupnom populacijom oko 800.000 stanovnika. Direktni efekti aktivnosti partnera na projektu su osam strateških dokumenata po sektorima (iz oblasti agrikulture, industrije, usluga, IT, transporta, infrastrukture, okoline, obrazovanja i omladine, kulture, medija, turizma, rekreacije i društvene inkluzije) i dva operativna programa (Ekonomski i Humani operativni program). Sprovođenje projekta omogućilo je i ojačalo neformalnu saradnju između nekoliko nadležnih institucija i agencija, ali i formalnu saradnju lokalnih vlasti u okviru Banat-Triplex Confinium EGTC.

Partneri na projektu:
Magyar Tudományos Akadémia
Közgazdaság- és Regionális Tudományi
Kutatóközpont
Društvo za regionalne nauke

Internet stranica projekta: www.innoaxis.hu

Ukupan budžet projekta / 89.980,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 76.483,00 €
Datum početka projekta / 1. avgust 2010.
Datum završetka projekta / 31. jul 2011.

*Dobro
isplanirana
strategija
garantuje razvoj*

Ispitivanje inovativnih i kooperativnih mogućnosti i razvojnih potencijala malih i srednjih preduzeća u pograničnim regionima Mađarske i Srbije

Cilj projekta je bilo mapiranje aktivnosti, inovacija i kapaciteta za saradnju malih i srednjih preduzeća u pograničnom regionu. Projekat je imao dve faze. U prvoj, sprovedene su četiri osnovne studije u oblastima konkurentnosti, razvoja preduzeća i inovativnih strategija u pograničnom regionu. Studije su utvrdile posebne karakteristike preduzeća pograničnog regiona u svetlu međunarodne naučne literature i proučavale razvoj pograničnih regiona na osnovu njihovih unutrašnjih karakteristika, a primenjujući međunarodno iskustvo. Sačinjena je referentna studija koja je dala pregled ostalih mogućih

primarnih istraživanja ciljajući na procenu inovativnih i kooperativnih aktivnosti preduzeća u pograničnom regionu. U drugoj fazi učesnici su predstavili dobijene rezultate široj javnosti. Pouzdani podaci, sakupljeni u okviru projekta tokom istraživanja na terenu, omogućili su stvaranje programa razvoja i akcija na osnovu stvarnih razvojnih potreba. Projekat je doprineo jačanju saradnje malih i srednjih preduzeća, institucija koje se bave istraživanjem i organizacija za razvoj preduzeća u pograničnom regionu Mađarske i Srbije.

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment

Internet stranica projekta: www.fimekincodesme.rs

Ukupan budžet projekta / 109.863,40 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 93.383,89 €

Datum početka projekta / 15. jun 2010.

Datum završetka projekta / 14. jun 2011.

*Saradnja medu malim
i srednjim preduzećima,
istraživačkim institucijama
i razvojnim
organizacijama*

Održivi razvoj turizma na mrtvajama reke Tise

Jezeru na mrtvajama u Segedinu u Mađarskoj, i Martonošu i Kanjiži u Srbiji smatraju se najvećim među ukupno 150 jezera na mrtvajama reke Tise. Ipak, ova značajna prirodna dobra mogu nestati u bliskoj budućnosti. Prethodni projekat je započeo obnovu jezera da bi se to sprečilo. Cilj ovog projekta bio je da definiše odgovarajuće turističke funkcije jezera.

Uloga razvoja akva-turizma je naglašena u razvojnim planovima i Reske i Kanjiže. Trenutno, jezera služe potrebama sakupljanja vode i kišnice, ali se koriste i za pecanje i za navodnjavanje obradivih površina.

U okviru projekta, partneri su izveli studiju izvodljivosti koja je pokazala da ovaj region ima potencijal za razvoj održivog turizma. Studija daje bitnu ulogu aktivnostima komunikacije koje pre svega ciljaju na nevladine organizacije, ribolovce i preduzetnike, upoznavajući ih s turističkim potencijalom jezera. Studija predviđa da bi svi stanovnici regiona indirektno profitirali od turističkog razvoja jezera.

Činjenica da granica između Srbije i Mađarske prolazi tačno kroz sredinu jezera lepo ilustruje

da samo zajednička strategija zaštite i razvoja održivih turističkih programa može da bude od dugoročne koristi za region. Studija je samo prvi korak u saradnji dvaju naselja na polju turizma i odgovornog zajedničkog korišćenja prirodnih resursa.

Partneri na projektu:
Röszke Község Önkormányzata
Skupština opštine Kanjiža

Ukupan budžet projekta / 95.378,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 81.071,30 €
Datum početka projekta / 1. septembar 2010.
Datum završetka projekta / 31. avgust 2011.

*Turistički razvoj
mrtvaja
gledajući dugoročno
region može imati
koristi samo kroz
zajedničku
strategiju*

Harmonični razvoj logističkih centara u pograničnom regionu

Glavni cilj projekta bio je da omogući saradnju između regiona Velike južne ravnice i Vojvodine na polju logističkog planiranja i razvoja. Koncept centara za logističke usluge postoji u Mađarskoj već duže od pet godina, ali još uvek nije uveden u Srbiji. Mađarsko iskustvo moglo bi da pomogne razvoj i rad logističkih centara u Srbiji. Projekat je rezultirao saradnjom malih i srednjih preduzeća i logističkih eksperata u regionu kroz formiranje poslovnih veza tokom projektnih aktivnosti, radionica, konferencija i B2B događaja.

Postojeći planovi za razvijanje logističkih centara u regiji mađarske granice su dalje razvijani i evaluirani kako bi se stekao jasan uvid u postojeće mreže logističkih centara i njihovih kapaciteta, kao i da bi se ova mreža dalje razvijala.

Studija o razvoju logističkih centara u Vojvodini razdeljena je malim i srednjim preduzećima, lokalnim i regionalnim vladama. Ovaj dokument je sadržao i predloge za klasifikaciju i dalje

planiranje i razvoj logističkih centara po Vojvodini. Studija predlaže i lokacije ovih centara na osnovu očiglednih potreba malih i srednjih preduzeća, poštujući postojeće centre u regiji Velike južne ravnice koji nude iste usluge. Bitno je izbeći nepotrebno dupliranje logističkih usluga u regionu ukoliko ne postoji jasna potreba za njihovim proširenjem.

*hoć razmene
iskustava
mreža logističkih
centara*

Partneri na projektu:

Otvoreni univerzitet doo Subotica

Dél-alföldi Regionális Innovációs Ügynökség
Közhasznú Egyesület

Ukupan budžet projekta / 111.707,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 94.950,95 €

Datum početka projekta / 1. septembar 2010.

Datum završetka projekta / 30. novembar 2011.

Medicinska kućna nega

U Mađarskoj je uspešno uveden i razvijen sistem kućne nege i sistem medicinske nabavke, pa je cilj projektnih partnera bio da se u Srbiji po mađarskom modelu omogućiti efikasan i ekonomičan razvoj sistema medicinske nabavke, kao i da se uvede servis nege i sistem profesionalne nabavke medicinskog materijala. Projektni partneri su analizirali pravne aspekte aktivnosti kućne medicinske nege u Srbiji i Novom Sadu. Na osnovu ovoga, sačinili su standardizovan set preporuka za zdravstvene radnike i zainteresovane stranke u Srbiji. Preporuke i studija imale su cilj da predstavljaju i poboljšaju sistem palijativne zdravstvene nege. Pre svega, projektni partneri su se posvetili proceni sistema kućne nege i sistema medicinske nabavke u Srbiji, a zatim su sačinili jedinstveni standardizovani sistem saradnje u pružanju medicinskih usluga, sproveli istraživanje javnog mnjenja i isplanirali edukaciju na polju medicinske kućne nege prilagođenu prilikama u Srbiji. Takođe, poboljšali su pristup informacijama i saznanjima o inovativnim aktivnostima u kućnoj nezi u regionu i inostranstvu, kroz promotivne materijale, razne događaje i treninge. Ciljna grupa za širenje informacija bile su bolnice i medicinsko osoblje, kao i pacijenti kojima je kućna nega potrebna. Saradnja je bila korisna za oba projektna partnera jer im je omogućila da konstantno procenjuju prethodne prakse i da profesionalno

rastu. Usklađivanjem i poboljšanjem sistema kućne nege projekat je koristio i medicinskom osoblju i populaciji kojoj je palijativna nega potrebna.

Partneri na projektu:

Grad Novi Sad

Őlelő Kéz Ápolási és Hospice Alapítvány

Ukupan budžet projekta / 107.754,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 91.590,90 €

Datum početka projekta / 1. avgust 2010.

Datum završetka projekta / 31. oktobar 2011.

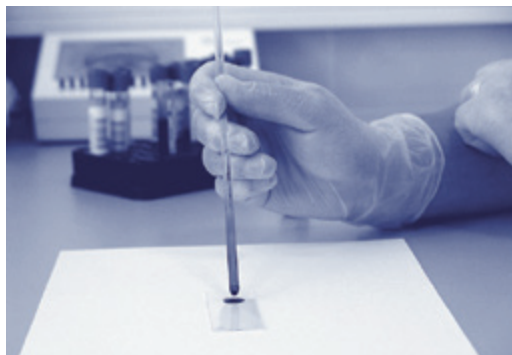
*Usklađivanje i
poboljšanje
sistema
kućne nege*

Saradnja u istraživanju mogućnosti ublažavanja simptoma neuroloških poremećaja i poboljšanja kvaliteta života pacijenata

Dijagnostika, tretman i lečenje naslednih monogenских bolesti i neuroloških poremećaja, kao što je atrofija kičmenih mišića (SMA), od velikog su značaja za društvo. Cilj projektnih partnera bio je da se razvije okvir saradnje za dijagnostifikovanje i testiranje SMA, kao i razvijanje terapije za tu bolest kroz odgovarajuće eksperimente s novom tehnologijom veštačkih hromozom-matičnih ćelija.

Učesnici ovog istraživanja stekli su nova saznanja o spektru naslednih bolesti, kao i nove moderne dijagnostičke veštine u svojim poljima medicine. Ciljevi istraživanja su postignuti i otkriven je terapijski veštački hromozom (SMN1-tACE) koji bi mogao da se koristi u terapijskim eksperimentima u bliskoj budućnosti. Osim toga, formiran je Centar za brigu i informisanje pacijenata čija je uloga da uputi pacijente i članove njihovih porodica, koji su potencijalni nosioci, o svemu što ih interesuje o SMA, kao i da sakuplja i čuva uzorke krvi i postavlja dijagnoze. Projektni partneri su razvili bazu podataka koja sadrži podatke o više od 400 ljudi, kao i protokol za

kliničku i molekularnu dijagnozu SMA. Uzorci krvi su sakupljeni od pacijenata, njihovih roditelja, braće i sestara i počelo je genetsko snimanje DNA uzoraka. Tokom projekta, naučnici iz prekograničnog istraživačkog tima uspešno su saradivali, stekli su nova znanja u važnom aspektu zdravstvene nege, istovremeno stičući lične i profesionalne kontakte i razmenjujući iskustva.

*Dijagnostika, tretman
i lečenje naslednih
monogenских
bolesti*

Partneri na projektu:

Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai
Központ

Univerzitet u Novom Sadu - Medicinski fakultet sa
potpunom odgovornošću

Ukupan budžet projekta / 382.900,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 325.465,00 €

Datum početka projekta / 1. septembar 2010.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2011.

Prekogranična mreža za inovativni razvoj ekonomije i transfer znanja

Inovativnost je jedan od preduslova uspešnog poslovanja, pa su zato projektni partneri želeli da ojačaju poslovnu infrastrukturu koja podstiče inovacije i prekograničnu saradnju i to formiranjem dva Informaciona centra za inovacije u Vojvodini i prekograničnu mrežu podrške inovacijama, koja bi uključila postojeći mađarski Konzorcijum.

Trenutno u Srbiji postoji relativno veliki broj inovativnih preduzeća, ali je nivo saradnje između akademskih institucija i privrede jako nizak, a nizak je i broj patentiranih rezultata aktivnosti preduzeća koja se bave istraživanjem i razvojem (R&D). Samo mali broj preduzeća nastupa na međunarodnom tržištu. S druge strane, u Mađarskoj, podrška inovacijama je nedovoljno usmerena na proizvod usled nedostatka komunikacije između preduzeća koja treba da koriste produkt inovacije i inovatora.

Novoformirana mreža prekogranične mreže inovativne podrške nudi širok spektar usluga: informacije, edukaciju, konsalting, transfer

tehnologije, nalaženje partnera, podizanje svesti o neophodnosti inovativnog poslovanja. Takođe, Mreža učestvuje u razvoju strategije za regionalni razvoj i inovacije sa akademskim institucijama i drugim zainteresovanim stranama iz regiona. Postoji inicijativa da se u budućnosti ova mreža poveže sa Mrežom preduzeća Evrope (Enterprise Europe Network). Rezultati projekta podstiču konkurentnost preduzeća kroz inovaciju, vodeći ih od faze kupovine nove opreme i sticanja veština do faze proizvodnje sopstvenih inovativnih proizvoda i procesa.

Partneri na projektu:

Regionalni centar za razvoj malih i srednjih preduzeća i preduzetništva, doo, Subotica
 DAR „A Dél-alföldi Régióért“ Nonprofit Közhasznú Kft.
 Ekonomski fakultet Subotica
 Szegedi Tudományegyetem

Ukupan budžet projekta / 365.185,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 310.407,25 €
Datum početka projekta / 1. avgust 2010.
Datum završetka projekta / 30. novembar 2011.

*Rezultat projekta:
 poboljšanje konkurentnosti preduzeća kroz inovacije*

Ginekološka endoskopija u proceni plodnosti: zajednička izgradnja kapaciteta u cilju podsticanja buduće saradnje u istraživanju i razvoju

Aktivnosti projekta fokusirane su na ginekološku endoskopiju, sa ciljem rešavanja problema steriliteta kod žena. Stručnjaci iz ove oblasti sa Univerziteta u Segedinu i Opšte bolnice u Subotici idealno su komplementarni u ekspertizi i znanju potrebnom u borbi protiv problema od kog pate mnoge žene u regionu. Tokom projekta oba partnera su nabavila profesionalnu opremu koja je podigla njihove kapaciteta za intervencije s ginekološkom endoskopijom za oko 20%. Ovo povećanje kapaciteta omogućilo je klinikama da povećaju broj operacija i udvostručilo broj uzoraka za zajednički istraživački rad. S novom opremom procena neplodnosti postala je preciznija. Kroz radionice, prezentacije, debate i demonstracije intervencija novom opremom, proširena su i naučna saznanja.

Prenos znanja bio je obostran i doprineo je formiranju zajedničke baze znanja na ovom specifičnom naučnom polju. Rezultat projekta

su i tri naučne studije objavljene u uglednim međunarodnim časopisima. Iskustvo i znanje stečeno u saradnji primenjeno je kroz brže, efikasnije i uspešnije tretmane steriliteta. Ipak, najvažniji doprinos saradnje i zajedničkih rezultata je onaj koji je dobila populacija koju ovaj problem pogađa.

*Brže, efikasniji
i uspešniji
tretmani
Steriliteta*

Partneri na projektu:
Szegedi Tudományegyetem
Opšta bolnica Subotica

Ukupan budžet projekta / 302.057,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 256.748,45 €
Datum početka projekta / 15. jun 2010.
Datum završetka projekta / 14. avgust 2011.

Razvoj održivog modela poljoprivrednog gazdinstva u cilju poboljšanja uslova seoskog života u pograničnom regionu

Projekat je sproveden na teritoriji Velike južne ravnice u Mađarskoj i u severnom delu Vojvodine u Srbiji. Velika ravnica obuhvata opšte i posebne karakteristike celog regiona. Većina zemlje, čak 71%, koristi se za poljoprivrednu proizvodnju. Region ima plodnu zemlju visokog kvaliteta i dugu poljoprivrednu tradiciju. Ipak, tehnologija koja se koristi na malim farmama (mašine, seme, obrada zemlje, borba sa štetočinama itd.) još uvek je zastarela i neefikasna. Zemljoradnici iz Mađarske nisu organizovani u zadruge što je neophodno za postizanje konkurentnosti na tržištu.

Projekat je razvio poljoprivredni model koji promovise efikasnu i ekonomičnu proizvodnju kvalitetnih tradicionalnih biljaka i životinja kroz održivi razvoj manjih poljoprivrednih gazdinstava i primenio ga na više gazdinstava u pograničnom regionu. Model je doneo izvanredne rezultate: napravljen je registar s podacima o oko 40 poljoprivrednih gazdinstava, u obe zemlje. Studije bazirane na ekspertskom istraživanju poljoprivrednog modela i opis gazdinstava na osnovu registra objavljeni su u knjizi *Održiva farma*, koja je korišćena kao udžbenik na univerzitetima u regionu.

Poljoprivredni model koji promovise efikasnu i ekonomičnu proizvodnju kvalitetnih tradicionalnih biljaka i životinja

Partneri na projektu:
 Gabonakutató Nonprofit Közhasznú Kft.
 Kertészek Egyesülete

Ukupan budžet projekta / 347.600,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 295.460,00 €
Datum početka projekta / 1. jun 2010.
Datum završetka projekta / 30. septembar 2011.

Multidisciplinarni razvoj zajedničkih kapaciteta za istraživanje i razvoj usmeren ka tržištu u pograničnoj oblasti

Jedan od važnih uslova za uspeh u inovativnom poslovanju je saradnja univerziteta i preduzeća kroz transfer tehnologije. Ova veza između univerziteta i ekonomije je dugo nedostajala u aktivnostima malih i srednjih preduzeća u pograničnom regionu. Projekat je baziran na ideji Parka nauke i tehnologije i građen je na stabilnoj saradnji univerziteta u Novom Sadu i Segedinu. Pripremljene studije izvodljivosti nude sistematski pregled ekonomskog, tehnološkog, ekološkog i menadžment potencijala parka, i pokazuju važnost ovakvog razvoja investitorima i donosiocima odluka. Studije služe i kao osnov za formiranje Parka nauke i tehnologije, kao i mreže regionalnih parkova nauke i tehnologije (Srbija, Mađarska i Rumunija), gde bi se integrisala ekonomska i intelektualna dobra regije i sakupilo znanje na jednom mestu.

Projekat je započeo i razvoj Mreže parkova nauke i tehnologije i univerziteta, što jasno definiše moguća polja buduće saradnje. Trenutno postoji velika mogućnost dalje saradnje u IT sektoru i razvoja mreže saradnje na polju biotehnologije (bio gas) i napredne laserske opreme.

Ova Mreža će nastaviti da integriše ekonomska i intelektualna dobra u regionu da bi poboljšala i unapredila poslovnu klimu za postojeće kompanije.

*Jačanje saradnje
kroz mrežavanje
u oblasti
biotehnologije*

Partneri na projektu:

Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka
DEAK Kooperációs Kutatási Zártkörűen Működő
Non-profit Zrt.

Ukupan budžet projekta / 297.626,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 252.982,10 €

Datum početka projekta / 1. jul 2010.

Datum završetka projekta / 30. oktobar 2011.

Istraživanje peloida i visokomineralizovane vode u pograničnoj oblasti

Cilj projekta bio je stvaranje dobro razvijenog sistema za primenu i distribuciju peloida i visoko mineralizovane vode iz Orlovače u pograničnoj regiji do naučnih institucija, opština i malih i srednjih preduzeća, uz osiguranje odgovorne eksploatacije prirodnih resursa i ekonomskog razvoja.

Ovaj cilj je postignut kroz promociju i razvoj primene peloida i visoko mineralizovane vode iz Orlovače, ali i kroz medicinsko i geološko istraživanje. Orlovača ima ogromne neiskorišćene kapacitete i bilo je neophodno sprovesti istraživanje o kvalitetu i kvantitetu peloida i visokomineralizovane vode koju Orlovača sadrži da bi se definisali njihovi geomorfološki kvaliteti, utvrdili eksploatacioni potencijali i potvrdio njihov pozitivan uticaj na ozdravljenje, rehabilitaciju i spa-tretmane. Kvalitativno i kvantitativno istraživanje izvršeno je paralelno s geološkim, banjskim i medicinskim istraživanjem. U okviru istraživanja, razvijen je program mineralne vode i peloida iz Orlovače i sprovedeno je geodetsko posmatranje praćeno razvijanjem mape terena veličine 5,2 hektara.

Na osnovu detaljnih laboratorijskih analiza peloida i visoko mineralizovane vode došlo se do saznanja o terapijskoj vrednosti peloida iz Orlovače. Na osnovu ovih rezultata, peloid iz Orlovače je transportovan u banje Rusanda u Srbiji i Mako u Mađarskoj gde je korišćen u tretmanima. U ovim institucijama je sprovedeno nekoliko vrsta medicinskih tretmana i dalje medicinske analize u skladu sa utvrđenim medicinskim protokolom. Rezultati projekta su jasno potvrdili medicinski i ekonomski potencijal peloida iz Orlovače.

Partneri na projektu:

Mesna zajednica Mol

Dr. Diósszilágyi Sámuel Kórház- Rendelőintézet

Ukupan budžet projekta / 304.022,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 258.418,70 €

Datum početka projekta / 1. avgust 2010.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2011.

*Potvrđen
medicinski i
ekonomski
potencijal
Orlovačkog peloida*

Evaluacija i uvod u integrisano vinogradarstvo budućih sorti grožđa u vinskim regionima pogranične oblasti

Uzgajanje grožđa i proizvodnja vina imaju važnu ulogu u održanju ruralnog života i turizma u Srbiji i Mađarskoj.

Ipak, vinogradarstvo ugrožava nekoliko patogena i štetočina, koje se prenose materijalom za razmnožavanje loze. Važno je da se samo zdrave biljke koriste u plantažama. Biljke slobodne od virusa se biraju po indeksu indikacija, ali ovaj metod ne eliminiše bakterijske infekcije. Projektni partneri razvili su specijalan metod zaštite 20 tradicionalnih i novoodgojenih vrsta vinove loze obeju zemalja. Iscrpne studije zdravstvenog karantina biljaka urađene su da bi se testirao i potvrdio status materijala oslobođenog od patogena, nakon čega je obavljen proces sertifikacije. Ovakav čist materijal za razmnožavanje deset vrsta vinove loze transportovan je iz Mađarske (Kečkemet) srpskom partneru u Novi Sad kao deo razmene novih varijeteta i klonova. Autohtone i novoodgojene sorte vinove loze iz pograničnog regiona Srbije i Mađarske prošle su procenu vinogradara i enologa.

O vinogradarstvu u regionu objavljena je i knjiga na oba jezika i napravljen je kratki film.

*Razvili smo poseban
metod zaštite 20
tradicionalnih i
novih sorti vinove
loze*

Partneri na projektu:

Budapesti Corvinus Egyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet,
Departman za voćarstvo, vinogradarstvo, hortikulturu
i pejzažnu arhitekturu

Ukupan budžet projekta / 347.694,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 295.539,90 €

Datum početka projekta / 1. jun 2010.

Datum završetka projekta / 30. novembar 2011.

Razvoj proizvoda za razgradnju ksenobiotika bioaugmentacijom

Zagađivači iz okoline, supstance strane celokupnom biološkom sistemu, zovu se ksenobiotici. U zaštiti useva najviše se koriste pesticidi.

Kontaminacija vode pesticidima mora biti sprečena zbog direktne toksičnosti za ljude i uticaja na vodenu biocenozu. Mnogi delovi molekula pesticida ili proizvodi njihove degradacije su toksični za organizme kojima nisu bili namenjeni i mogu imati kancerogena, mutogena, teratogena, imuno-modulaciona i endokrino štetna svojstva. Pesticidi utiču i na zemljište: smanjuju biodiverzitet što rezultira slabijim kvalitetom zemlje. Ostaci pesticida u zemljištu kroz biljke dolaze do ljudskog organizma direktnom konzumacijom ili kroz lanac ishrane, i zato je važno da se osigura brza mikrobiološka degradacija ostataka pesticida u zemljištu.

Aktivni sastojci pesticida, istraženi tokom ovog projekta, bili su herbicidi 2,4-D i diuron, fungicid karbendazim (sistemični) i mankozeb (kontaktni). Od 2010. godine, karbendazim je zabranjen u Mađarskoj, ali se uveliko koristi u Srbiji, dok se mankozeb široko primenjuje u obe zemlje, naročito u zaštiti povrća.

Glavni cilj projekta bio je razvijanje optimizovane bakterijske smeše koja omogućava brzu i potpunu degradaciju ovih opasnih agenasa. Razvijen je metod koji može simultano da uništi određenu grupu pesticida sa širokim spektrom hemijskih karakteristika u matricama prirodne okoline.

Zajedničkim istraživanjem započelo je održivo partnerstvo između istraživačkih grupa, između dvaju fakulteta i univerziteta koji mogu da podrže mobilnost istraživača i studenata i učine buduće istraživačke aktivnosti mogućim.

Razvijena je optimalna smeša bakterija koja BRZO i POTPUNO razlaže štetne agense u vodi

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Tehnološki fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

Ukupan budžet projekta / 248.000,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 210.800,00 €

Datum početka projekta / 1. oktobar 2010.

Datum završetka projekta / 30. septembar 2011.

Tradicija i inovacije u zanatstvu

Postepeno otvaranje srpsko-mađarske granice nudi zanatlijama u pograničnom regionu mogućnost da iskoriste prednosti proširenog tržišta. Projektni partneri se nadaju da će upravo zanatlije izaći kao pobednici iz ovog procesa i želeli su da razviju model koji bi bio podjednako koristan i u drugim multikulturalnim okruženjima.

Aktivnosti projekta obuhvatile su stvaranje baze podataka svih zanatlija ove regije, koja je dostupna na internet stranicama partnera. Osim informacija za kontakt zanatlija, baza sadrži i fotografije i opise njihovih proizvoda. U okviru strateškog planiranja, tokom projekta su pripremljene strategije, studije i uputstva koje treba da pomognu zanatlijama u razvijanju poslovanja: razvijanje proizvoda, marketinške strategije, strategije umrežavanja, instrukcije za publicitet. To je dovelo do formiranja mreže zanatlija koji imaju zajednički brend proizvoda i zajedničko tržište što ih posledično dovodi do novih poslovnih mogućnosti.

*Prilika da se
iskoristi
rastuće tržište*

Partneri na projektu:
Dél-Alföldi Regionális Társadalomtudományi
Kutatási Egyesület
Civilni centar „Ci-Fi“
Duna–Tisza Közi Népművészeti Egyesület

Ukupan budžet projekta / 141.991,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 120.692,35 €
Datum početka projekta / 1. jun 2010.
Datum završetka projekta / 30. septembar 2011.

Saradnja u obrazovanju: Terenska obuka iz ekološke hidraulike na Dunavu

U modernom svetu razmena metodologija, iskustava i znanja suštinska je komponenta edukacije. Tako je i ovaj projekat imao cilj da stvori blisku saradnju između partnerskih institucija s akcentom na obrazovanju u oblasti ekološke hidraulike i vodenih dobara, za studente i profesore. Partneri su predložili formiranje zajedničkog terena za obuku iz ekološke hidraulike na Dunavu, u pograničnoj regiji između Mohača u Mađarskoj i Bezdana u Srbiji. Kroz ovaj projekat dve obrazovne organizacije primenile su multidisciplinarni timski pristup koristeći se poslednjim tehničkim dostignućima u sakupljanju podataka o kvalitetu vode na terenu.

Partneri su organizovali obuke i za studente i za profesore na temu najnovijih tehnika sakupljanja i obrade podataka s terena, kalibracije modela, verifikacije i primene. Rezultati zajedničkog rada bili su precizno definisani setovi podataka uključujući karakteristike toka, podatke o sedimentima, morfologiji, određenim hemijskim

i biološkim činiocima. Formirani su 1-, 2- i 3-D matematički modeli za simulaciju toka i oformljeni su transportni procesi. Odabrana lokacija na Dunavu postala je stalno mesto za istraživanja i treninge za oba univerziteta, što osigurava održivost i dugotrajnost rezultata projekta. Rezultati projekta su unapređenje u nastavi i nivou obrazovanja u oblasti ekološke hidraulike na oba univerziteta, kao i u ekspertizi mladih inženjera koji rade u menadžmentu voda i institucijama zaštite životne sredine u pograničnom regionu obeju zemalja.

*1-, 2- i 3-D
matematički modeli
za simulaciju toka
Dunava i transporta
na Dunavu*

*Kontinuirana zajednička
obuka i istraživački
centar*

Partneri na projektu:

Eötvös József Főiskola, Baja

Univerzitet u Novom Sadu, Građevinski fakultet
Subotica

Ukupan budžet projekta / 274.640,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 233.444,00 €

Datum početka projekta / 1. jul 2010.

Datum završetka projekta / 31. oktobar 2011.

Doživotno obrazovanje i regionalno povezivanje

U ekonomiji koja je zasnovana na znanju, ljudi moraju konstantno da unapređuju svoje veštine i znanja da bi bili konkurentni na tržištu rada. S obzirom na to da se proces obrazovanja ne završava u školi, obrazovanje odraslih dobija u modernom društvu veoma važnu ulogu. Projektni partneri su prepoznali ovaj izazov i inicirali saradnju institucija specijalizovanih u neformalnoj edukaciji odraslih u pograničnoj oblasti. Partneri su zaključili da je nivo saradnje između neformalnih edukativnih institucija bio nizak ili nepostojeći.

Analiza situacije na tržištu rada otkrila je veliki jaz između potražnje i ponude na tržištu radne snage. Osim ekonomske krize, glavni razlog za ovo može biti nizak stepen prepoznavanja potrebe za doživotnim učenjem.

Tokom projekta tri institucije neformalnog obrazovanja razvile su jedanaest zajedničkih nastavnih planova iz različitih oblasti koji su nedostajali u regionu: interkulturalni menadžment, poslovna psihologija, internacionalni projektni menadžment, zajednički pristup i daktilografska obuka,

rad sa mladima, socijalno preduzetništvo, turistički menadžment i kompjuterska obuka za osobe s posebnim potrebama. Partneri su takođe razvili i primenili onlajn-kurseve mađarskog i srpskog jezika, koji ne samo da pospešuju dvojezičnost stanovništva već i poboljšavaju mogućnosti zaposlenja. Tokom šesnaest meseci tri obrazovne institucije su održale deset zajedničkih obuka, međusobno razmenili osam nastavnih planova i obučili osam predavača. U različitim oblastima, tokom zajedničkih edukativnih aktivnosti, ukupno je obrazovano 140 osoba. Tokom projekta osnovana je prekogranična mreža s dva Centra za karijeru, u Subotici i u Kečkemetu. Centri kontinuirano unapređuju neformalno znanje i veštine nezaposlenih ljudi, ali i onih koji žele da unaprede svoju karijeru.

Partneri na projektu:

Dél-Alföldi Regionális Társadalomtudományi Kutatói Egyesület, Civilni centar „Ci-Fi”,
Duna–Tisza Közi Népművészeti Egyesület

Ukupan budžet projekta / 141.991,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 120.692,35 €
Datum početka projekta / 1. jun 2010.
Datum završetka projekta / 30. septembar 2011.

Ulaganje u obrazovanje je veoma važno, posebno u savremenom društvu

Edukativna saradnja između Novog Kneževca i Deska

Obrazovanje je jedan od stubova društva, a visok kvalitet i pristupačnost obrazovanja su od vitalnog značaja. Tokom projekta dve institucije sa obe strane granice fokusirale su se na učenike do 14 godina. Kroz svoje aktivnosti i saradnju projektni partneri pokušali su da povećaju kvalitet obrazovanja, a indirektno i kvalitet života u pograničnoj oblasti.

U Srbiji, obrazovne aktivnosti uključile su vrtiće i osnovne škole iz Novog Kneževca. U Desku u Mađarskoj, Vodeći korisnik projekta omogućio je lokalnoj srpskoj zajednici da pohađa nastavu na srpskom jeziku.

Glavne aktivnosti projekta bile su usmerene ka stvaranju i primeni boljeg kvaliteta zajedničkog obrazovnog programa. Projektni partneri su takođe obavili rekonstrukciju na zgradama institucija u kojima se obavlja edukacija da bi stvorili bolje uslove za polaznike. U Novom Kneževcu zamenjena su vrata i prozori kako bi se smanjili troškovi grejanja, a cela zgrada u Desku je renovirana. Projektni partneri su obezbedili didaktičke materijale i drugu

potrebnu opremu da bi osigurali viši kvalitet obrazovanja. Kako su osnovni uslovi bili značajno unapređeni, počeli su zajednički edukativni programi i razmena profesora i učenika. U jednonedeljnim prekograničnim programima razmene, tri puta je učestvovalo po 20 učenika. Organizovano je i šest jednonedeljnih programa razmene profesora. Kao deo zajedničkog programa, više od 120 dece je provelo nedelju dana u susednoj zemlji učeći i igrajući se sa svojim domaćinima. Njihovi učitelji, njih 22, takođe su stekli neprocenjivo iskustvo učestvujući u obrazovnom radu u susednoj zemlji. Osim vidljivih rezultata, razmene iskustava, stvaranja novih prijateljstava i otkrivanja sličnosti i razlika između zajednica i edukativnih praksi, obogaćeni su i lični životi dece i profesora.

Partneri na projektu:
Budai Szerb Ortodox Egyházmegye
Opština Novi Kneževac

Ukupan budžet projekta / 394.300,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 335.155,00 €
Datum početka projekta / 1. jul 2010.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2011.

*Unapređenje
kvaliteta obrazovanja
i kvaliteta
života*

GastroVoz – zajednički mađarsko-srpski gastronomski prekogranični program obuke

Cilj projektnih partnera bio je da sadašnjim i budućim kuvarima i konobarima ponudi znanje o tradicionalnim gastronomskim vrednostima mađarsko-srpskog pograničnog regiona, kao i da ih obuču da koriste modernu kuhinjsku opremu.

U skladu sa svojim ciljevima, projekat se posvetio specifičnostima procesa podučavanja u tri specijalizovane škole na različitim nivoima. Razvijen je nastavni materijal o tradicionalnoj gastronomiji pogranične oblasti, kao i o korišćenju moderne tehnologije i kuhinjske opreme. Pripremljen je nastavni plan za kuvare i konobare, kao i dvojezični rečnik s nazivima hrane i pića. Projektom je obuhvaćena i edukacija predavača i program razmene studenata u vidu jednonedeljne letnje prakse u Somboru, Baji i Kiškunhalašu.

Iako su institucije projektnih partnera imale osnovnu infrastrukturu (zgrade) i opremu, bilo je neophodno unaprediti i modernizovati prostorije i opremu Vodećeg korisnika. Deo postojeće zgrade je renoviran da bi studenti kuvali u boljim uslovima i koristeći modernu opremu.

U istoj organizaciji napravljena je prostorija za mađarsko-srpsku gastronomsku prezentaciju. Posebna pažnja je posvećena predstavljanju novostečenog znanja, veština i tehnika kuvanja široj javnosti. Na dva regionalna sajma u Baji, na festivalu Ukusi Bačke i na Halaškim danima berbe u Kiškunhalašu učesnici su predstavili gastronomske vrednosti regiona, a posetioci sajma uživali u tradicionalnim jelima, koja su zajedno spremili učenici i profesori.

Partneri su zajednički razvili materijal za obuku i nastavni program i objavili knjigu recepata fokusirajući se na pograničnu oblast. Organizovan je i program za odrasle u Kiškunhalašu gde su kuvari i konobari imali priliku da upoznaju specijalitete regiona. Na završnom događaju partneri su zvanično potpisali dogovor o saradnji za period posle zatvaranja projekta. Kraj projekta najavio je početak novih zajedničkih aktivnosti.

Partneri na projektu:

Bács Kiskun Megyei Önkormányzat „Vári Szabó István” Szakközépiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma, Kiskunhalas

Srednja ekonomska škola Sombor

Bányai Júlia Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskola, Baja

Ukupan budžet projekta / 453.079,47 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 385.117,55 €

Datum početka projekta / 1. avgust 2010.

Datum završetka projekta / 31. januar 2012.

*Poznavajući
tradicionalnih lokalnih
gastronomskih vrednosti
mađarsko-srpske
pogranične oblasti*

Srpsko-mađarska saradnja u agrohemiji i obuci u oblasti kontrole štetočina

Veze između Srbije i Evropske unije postaju sve jače, što utiče na potrebu za usklađivanjem i u oblasti poljoprivrednih regulativa. Cilj projekta bio je da razvije obrazovne materijale kako bi se promovisalo znanje o zaštiti bilja (o upotrebi i efektima pesticida) među poljoprivrednicima i poljoprivrednim preduzetnicima sa obe strane srpsko-mađarske granice. Projekat je uključivao predavače i profesore s dva univerziteta, eksperte iz oblasti zaštite bilja, savetnike iz te oblasti i poljoprivredne preduzetnike.

Učesnici su prvo sproveli istraživanje među poljoprivrednim preduzećima i analizirali postojeće obrazovne materijale i iskustva. Na osnovu rezultata, razvili su edukativne materijale na dva nivoa: za predavače i za odrasle studente. Partneri su stvorili novu dvojezičnu platformu za elektronsko učenje i objavili knjigu od 300 stranica o zaštiti bilja na mađarskom i srpskom jeziku. Takođe, pripremili su i akreditaciona dokumenta za nove edukativne materijale u Srbiji.

Prekogranično partnerstvo organizovalo je kurseve za predavače i učesnike i jednodnevna studijska putovanja u Mađarsku. Tokom implementacije projekta, 12 tutora i 120 poljoprivrednika su prošli kroz obuku, a poljoprivrednici koji su završili obuku na završnoj konferenciji su dobili sertifikat. Kako bi rezultate približili široj javnosti, partneri su predstavili svoja postignuća u elektronskim i štampanim medijima i brošurama.

Važan rezultat projekta je bio povećan broj poljoprivrednika koji su stekli praktično znanje i veštine u vezi s profesionalnom i bezbednom upotrebom hemikalija. To zauzvrat doprinosi zaštiti sredine i javnog zdravlja.

Obuka o profesionalnoj i bezbednoj upotrebi hemikalija

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet

Ukupan budžet projekta / 211.750,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 179.987,50 €

Datum početka projekta / 1. jul 2010.

Datum završetka projekta / 30. septembar 2011.

„Bezgranične granice“ saradnja u policijskoj obuci

Policija ima specifičnu ulogu u multikulturalnim i višejezičnim pograničnim oblastima. Ovaj projekat je namenjen pripremi učenika policijskih škola za ovu kompleksnu situaciju. Sveobuhvatni cilj ovog projekta je bio da promoviše opšte razumevanje manjina u susednim zemljama i upoznavanje s kulturnim i profesionalnim nasleđem drugog partnera. Policijske škole su intenzivno radile na zajedničkom uvođenju efikasnijih metoda predavanja (elektronsko učenje) u policijsku obuku.

Kroz zajedničke treninge, razmenu znanja i iskustava, predavači i učenici su naučili kako da efikasno saraduju kroz praksu. Održana je šestodnevna praksa na terenu u Docu i Čongradskom okrugu, uz učešće učenika i predavača iz Mađarske i Srbije, i uz aktivnu

podršku i učešće mađarske vojske. Projektni partneri nisu samo organizovali programe razmene za učenike i profesore u Segedinu i Novom Sadu nego su razvili i razradili softver i nastavni plan za elektronsko učenje. Postojanje hardvera i softvera s neopohodnim programima obezbeđuje održivu saradnju u edukaciji i nakon završetka projekta.

Međusobno razumevanje počinje prevazilaženjem jezičkih barijera, pa su projektni partneri organizovali i kurs srpskog jezika u Segedinu i kurs mađarskog u Novom Sadu. Tokom projekta učenici policijskih škola iz Mađarske i Srbije naučili su nove tehnike i metode, upoznali se s kulturom, mentalitetom i jezikom drugog naroda.

Opšte razumevanje manjina u susednim zemljama

Partneri na projektu:

Szegedi Rendészeti Szakközépiskola
Republika Srbija, Ministarstvo unutrašnjih poslova,
Srednja škola unutrašnjih poslova, Centar za osnovnu policijsku obuku

Ukupan budžet projekta / 351.000,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 298.350,00 €
Datum početka projekta / 1. maj 2010.
Datum završetka projekta / 31. oktobar 2011.

Edukativna saradnja u cilju zajedničke diplome inženjera mehatronike

Iskustvo pokazuje da su programi obuke zasnovani na zajedničkom znanju veoma uspešni i konkurentni. Da bi se doprinelo razvoju sveukupnog ljudskog kapitala u regionu, fakulteti dveju zemalja su zajedno razvili diplomske i master studijske programe u oblasti mehatronskog inženjeringa – kombinacije mehaničkog, elektro i kompjuterskog inženjeringa. Pre ovog projekta nije bilo integrisanog pristupa ovim temama na fakultetima, ni u oblasti severne Bačke, ni u okrugu Bač-Kiškun.

Partneri na projektu su razvili, akreditovali i implementirali program mehatronskog inženjeringa na diplomskom i master nivou. Osim toga, sproveli su istraživanje i studije visokog kvaliteta u oblasti mehatronike. Više od 20 organizacija i više od 70 ljudi bilo je direktno angažovano na projektu i stvoreno je preko 2500 stranica nastavnog programa, kao i višejezične internet stranice. Razvijeni studijski program je pažljivo prilagođen, imajući na umu rezultate procene tržišta rada koju su uradili eksperti projektnog tima. Dve konferencije i dve radionice, koje su organizovane u Srbiji i Mađarskoj, obezbedile su osnovu za razmenu znanja i iskustava. U cilju nastavka istraživanja

na ovom multidisciplinarnom polju i poboljšanja iskustva predavanja i učenja, kupljena je neophodna nastavna oprema.

Projekat je razvijen kao višejezičan, sa sadržajima na srpskom, mađarskom, kao i na engleskom jeziku gde god je to bilo moguće. Partneri su sproveli veoma studiozan rad na uvođenju zajedničkog studijskog programa u ovom multidisciplinarnom polju koji poboljšava konkurentnost diplomaca na tržištu rada i olakšava pokretljivost u pograničnoj oblasti.

Partneri na projektu:

Visoka tehnička škola strukovnih studija –
Subotica
Kecskeméti Főiskola

Ukupan budžet projekta / 280,483.00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 238,410.55 €
Datum početka projekta / 1. avgust 2010.
Datum završetka projekta / 31. januar 2012.

*Programi obuke
bazirani na
Zajedničkom znanju
su veoma uspešni
i konkurentni*

Predavanje matematike i statistike u naukama: Modelovanje i računarski potpomognut pristup

U savremenom društvu matematika i nauka uopšte imaju neospornu važnost, a inovativna nastava na visokom nivou je od ključne važnosti. Ovaj projekat je dobar primer popularizacije matematike i nauke kroz interaktivne i zanimljive nastavne metode. Cilj projekta bio je da promoviše nova nastavna sredstva i metode u sklopu naučnog obrazovanja, uz pomoć kompjutera, a na tri jezika: engleskom, mađarskom i srpskom. Partneri su razvili zajedničke elektronske nastavne materijale i elektronsku knjigu pod naslovom *Zanimljivi matematički problemi u nauci i svakodnevnom životu*, koja je privukla interesovanje raznovrsne publike. Nakon nabavke neophodnog hardvera i softvera u Segedinu i Novom Sadu, članovi projektnog tima su organizovali veoma posećene radionice, konferencije, intenzivne edukativne programe i programe razmene doktoranata. Da bi se privukla šira publika, a naročito mlađa populacija, partneri na projektu su organizovali dane otvorenih vrata, niz popularnih predavanja pod nazivom *Upoznajte profesora*, izložbe i zanimljive događaje iz oblasti popularne nauke u obe zemlje. Takmičenje za učenike srednjih škola, *Matematika u nauci*, imalo je veliki uspeh i u Mađarskoj i u Srbiji. Zajednička internet stranica projekta je korišćena

kao platforma za komunikaciju kako bi se matematika popularizovala kroz zanimljive i zabavne instrumente za elektronsko učenje na mađarskom, srpskom i engleskom jeziku. Projekat je obezbedio solidnu, zajedničku tehničku osnovu za dalji rad, i doprineo uspostavljanju standarda za privlačne i inovativne nastavne metode. Partneri su nastavili svoj zajednički rad u Trećem pozivu (HUSRB/1203/221/024). U okviru projekta, partnerstvo je uspeo da unapredi kreativno mišljenje, veštine rešavanja problema, matematičko znanje usmereno ka primeni, interdisciplinarno matematičko i naučno mišljenje, a matematiku i nauku učinilo popularnijom među mladima.

*Zanimljive i
inovativne
metode u nastavi*

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-
-matematički fakultet, Novi Sad

Ukupan budžet projekta / 210.430,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 178.865,50 €

Datum početka projekta / 1. jul 2010.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2011.

Rukovanje – razvoj mađarskog i srpskog sistema stručnog obrazovanja i obrazovanja za odrasle kroz obuke na bazi sposobnosti

Jedan od načina za postizanje ličnog rasta i razvoja je suočavanje sa izazovom što je naročito primenljivo na tržištu rada. U modernom društvu, stalno se potvrđuje da kvalitet obrazovanja direktno utiče na kvalitet života. Jedan od načina da se osigura kontinuirani razvoj obrazovanja odraslih je razmena najboljih praksi, razvoj i unapređenje kurikuluma i nastavnih metoda među obrazovnim institucijama.

Cilj projekta bio je da se poveća mogućnost zaposlenja nezaposlenima u regionu. Dve organizacije iz Mađarske i dve iz Srbije uspostavile su intenzivnu edukativnu saradnju, fokusirajući se na široku obrazovnu i stručnu saradnju između institucija. Kroz obezbeđivanje zajedničkih specijalizovanih stručnih obuka za osobe sa invaliditetom, partneri na projektu su pokazali primer inkluzivne prakse u obrazovanju odraslih. Kroz razmenu zaposlenih, četiri organizacije ojačale su saradnju između eksperata u oblasti obrazovanja i stručnih obuka. Razmena studenata doprinela je lakšem učenju u međunarodnoj sredini.

Izrađena su tri kompleksna nastavna plana i programa za obuke: jedan za predavače Menadžment kurseva za odrasle, koji uvodi

najbolje prakse i bavi se pitanjima iz oblasti doživotnog učenja i (trajne) edukacije za odrasle i dve kompleksne stručne obuke s dvojezičnim materijalima, Hotelski pomoćnik i Ekološko ratarstvo, koje su usmerene na ekonomski razvoj u regionu, posebno na razvoj turističkog potencijala i ekoloških poljoprivrednih metoda. Tokom projekta, mađarsko-srpska dvojezičnost ojačana je korišćenjem dvojezičnog nastavnog programa (za hotelskog pomoćnika i ekološko ratarstvo) akreditovanog u obe zemlje i kroz dvojezične materijale za obuke.

Projektni partneri su postigli dugotrajne rezultate: poboljšana je situacija na tržištu rada u pograničnom regionu i omogućena je integracija pripadnika ranjivih grupa u društveni i ekonomski život regiona.

Partneri na projektu:

Türr István Képző és Kutató Intézet, Kecskemét
 Obrazovno-kulturna ustanova "Cnesa", Kanjiža
 Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Bajai Óvodája,
 Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Kollégiuma,
 Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye
 és Gyermekeotthona
 Udruženje građana PROBITAS, Subotica

Ukupan budžet projekta / 394.430,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 335.265,50 €
Datum početka projekta / 1. jun 2010.
Datum završetka projekta / 30. septembar 2011.

*povećanje
 zapošljivosti
 radne snage
 u regionu*

Razrada zajedničkog programa stručnog usavršavanja za upravljanje logistikom u razvoju preduzeća u pograničnom regionu

Tokom prošlog veka, logistika je postala jedna od najvažnijih komponenti globalne ekonomije, a prema procenama njen dalji dinamični razvoj tek sledi. Kako opseg i kompleksnost logističkih servisa nastavljaju da rastu, obuka logističkih eksperata postaje nužnost.

Projektni partneri su se usredsredili na rešavanje dvaju glavnih problema primećena u pograničnim oblastima županije Bač-Kiškun u Mađarskoj i regiona Zapadne Bačke u Srbiji. Sa jedne strane, između malih i srednjih preduzeća postojao je relativno nizak nivo prekogranične saradnje, a sa druge strane, sektoru malih i srednjih preduzeća i javnim institucijama nedostajalo je znanje, veštine i iskustvo u oblasti preduzetništva, menadžmenta projekata, pristupa fondovima EU i procedurama nabavki. Da bi se bavili ovim pitanjima, partneri su razvili 13 nastavnih planova i programa s relevantnim i primenjivim temama u oblasti logistike. Kroz onlajn-kampanju, projektni menadžment u Mađarskoj i Srbiji odabrao je učesnike za specijalnu obuku za logističke stručnjake.

Časovi stručne obuke održani su u obe zemlje početkom 2011. godine, uz učešće 32, a zatim 33 učesnika.

Partneri su pripremili zajednički informativni portal koji je obezbedio nastavak projekta na naučnoj bazi i olakšao izgrađivanje veza u oblasti logistike.

Projekat je doprineo ojačavanju prekograničnih ekonomskih odnosa, indirektno olakšavajući stvaranje novih poslova i unapređujući konkurentnost celog regiona.

Partneri na projektu:

Dél-alföldi Regionális Szakképzés-szervezési Nonprofit Z.M. Kiemelkedően Közhasznú Zrt.
Savez strukovnih društava i udruženja, Subotica

Ukupan budžet projekta / 135.470,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 115.149,50 €
Datum početka projekta / 1. jul 2010.
Datum završetka projekta / 31. jul 2011.

**LOGISTIKA -
jedna od najvažnijih
komponenti
globalne ekonomije**

Dva evropska zoološka vrta podstiču edukaciju i zaštitu okoline – drugi deo

Povezivanje dece s prirodom, jačanje svesti ljudi o prirodi, stvaranje i povećavanje osećaja odgovornosti prema očuvanju prirodnih resursa i poštovanje između naroda i nacionalnosti veoma su važni ciljevi. Ovaj projekat je bio namenjen upoznavanju stanovnika Segedina i Palića, Subotice i regiona s pedagoškim radom zooloških vrtova. Partneri su organizovali jednodnevne izlete za učenike osnovnih škola, 18 puta godišnje, na kojima su grupe dece iz Mađarske i Srbije učestvovala u zabavnim i edukativnim programima na Paliću i u Segedinu. Zoološki vrtovi su uspostavili nove nastavne i izložbene prostore: kuću pingvina u Segedinu i prostoriju s poluspratnom sobom za nastavu na Paliću. Obezbeđeni su edukativni alati za zoološku pedagogiju. Organizovana je stručna konferencija u Segedinu i obuka na Paliću za 16 zaposlenih iz segedinskog zoološkog vrta i 8 zaposlenih iz palićkog zoološkog vrta koji su učestvovali u programu razmene radnika. Tokom samo jedne godine, više od 3000 učenika iz obeju zemalja učestvovalo je u edukativnim programima u zoološkim vrtovima na Paliću i u Segedinu.

Ovaj projekat doprineo je edukaciji dece, koja će izrasti u ljude otvorenog uma, s visokom svešću o značaju očuvanja prirode. Kroz razigrane aktivnosti na otvorenom, grupe učenika dveju zemalja učile su i o kulturi jedni drugih.

*Ljubav
i
poštovanje
prema prirodi
i životinjama*

Partneri na projektu:

Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata
Zoološki vrt Palić-Állatkert Palics

Ukupan budžet projekta / 346.020,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 294.117,00 €
Datum početka projekta / 1. oktobar 2010.
Datum završetka projekta / 30. septembar 2011.

Pripremanje i akreditacija novog Master EU studijskog programa na Fakultetu za ekonomiju i inženjerski menadžment

Jedan od važnih faktora za uspeh evropskih integracija je visok kvalitet obrazovanja. Prepoznajući ovo, projektni partneri iz Mađarske i Srbije su posvetili svoj rad ovom problemu i predstavili studiju o iskustvu u integracijama u EU i politikama u obrazovanju i još jednu studiju o Bolonjskom procesu.

Rezultat intenzivne istraživačke saradnje i svih projektnih aktivnosti je bila priprema i akreditacija nastavnog plana i programa EU master studija na Fakultetu za ekonomiju i inženjerski menadžment u Novom Sadu. Tokom projekta, učionice i biblioteka su opremljene nastavnim materijalima, kao i kompjuterskom i tehničkom opremom da bi se obezbedila njihova održivost.

Planirani master EU program je bio predstavljen u šest različitih gradova u Srbiji: Subotici, Somboru, Kuli, Kikindi, Vrbasu i Novom Sadu. Gostujući profesori sa Univerziteta u Segedinu su održali seriju otvorenih časova i predavanja za zainteresovane studente iz Novog Sada – Metod integracije: izazovi, mogućnosti, reforme, polise ili politike i perspektiva proširenja EU.

Pored toga, bili su organizovani i otvoreni časovi za 26 studenata iz Srbije u Segedinu, u centru za EU master studije. Zainteresovani studenti su upućeni u glavne koncepte i probleme grupisane oko pet tema: evropski institucionalni kontekst, nacionalna država i evropske integracije, slobodno kretanje ljudi, ekonomske osnove evropskih integracija i zajednička spoljna i bezbednosna politika. Partneri na projektu su zajedno radili da bi pomogli zainteresovanim mladim ljudima da postanu dobro obrazovani i obavešteni u vezi s politikom i iskustvima zemalja članica EU u procesu EU integracija.

*Obrazovani mladi
ljudi su ključ
harmonične,
Zajedničke
budućnosti*

Partneri na projektu:
Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment,
Novi Sad
Szegedi Tudományegyetem

Internet stranica projekta: <http://eumasterstudy.rs>

Ukupan budžet projekta / 156.898,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 133.363,30 €
Datum početka projekta / 1. jun 2010.
Datum završetka projekta / 30. novembar 2011.

Popularizacija, podizanje svesti i širenje znanja o odbojci u cilju izgradnje uspešnih prekograničnih veza i stvaranja novih šampiona

Sport ima pozitivnu ulogu u obrazovanju dece i njihovom razvoju u uspešne i odgovorne odrasle ljude. Takođe može zblžiti mlade dajući im istovremeno priliku kako da učestvuju u zabavnim aktivnostima, tako i da uče kako prepoznati, prihvatiti i poštovati razlike. Ovaj projekat je osmišljen s idejom da uspostavi trajnu prekograničnu saradnju kroz promociju odbojke. Prvenstveno je fokusiran na zblžavanje mladih ljudi kroz obrazovne i zabavne sportske aktivnosti i njihovo upoznavanje s čarima igranja odbojke. Na početku ovog projekta, dva odbojkaška sportska kluba iz Segedina i Subotice su počela da promovišu odbojku širem krugu mladih ljudi iz obeju zemalja. Zainteresovani za ovaj timski sport učestvovali su u prekograničnom juniorskom odbojkaškom turniru u Segedinu. Za vreme turnira i nakon što je odigran, partnerski sportski klubovi su prepoznali i odabrali buduće šampione iz redova učesnika. Posle selekcije talenata, sportski klubovi su organizovali četvorodnevni kamp. Pored redovnih i intenzivnih treninga, učesnici kampa su takođe išli na jahanje, igrali skvoš, odbojku u vodi i na plaži.

Kroz seminare koje su držali treneri, učesnici su stekli temeljno znanje o odbojci.

Tokom aktivnosti deca koja su učestvovala poboljšala su kondiciju i fizičku izdržljivost, motorne veštine i poznavanje odbojke. Mladi odbojkaši iz regije su naučili da poštuju protivnika i cene prednosti timskog rada. Tokom izleta, sportskih kampova, utakmica i treninga, mladi su sklopili nova prijateljstva i stekli znanja o susednoj zemlji i njenim stanovnicima.

*Sport ima
značajnu pozitivnu
ulogu u obrazovanju
dece*

Partneri na projektu:
Ženski odbojkaški klub Spartak, Subotica
Szegedi Röplabda Sportegyesület

Ukupan budžet projekta / 96.097,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 81.682,45 €
Datum početka projekta / 1. septembar 2010.
Datum završetka projekta / 31. avgust 2011.

Očuvanje folklorne tradicije u pograničnoj oblasti

Folklor spaja prošlost, sadašnjost i budućnost. Jedan od načina da se izgradi harmonična budućnost jeste negovanjem naših tradicija. U ovom projektu, tradicija je bila spona dveju društvenih zajednica sa različitih strana granice. Projekat je pružio priliku grupi od 35 studenata iz Mađarske i 35 studenata iz Srbije da se upoznaju i razmene znanja o svojim kulturama. Tokom projekta, infrastrukturni kapacitet obeju zajednica je značajno unapređen renoviranjem zgrada koje su centri društvene aktivnosti. Naime, Kreativna kuća (180 m²) u Mađarskoj, u Ilešu je proširena i renovirana, čime je omogućeno proširenje programa i privlačenje većeg broja posetilaca. Na srpskoj strani, Rokin salaš, autentična građevina u prirodnom rezervatu u Vojvodini, renovirana je i modernizovana.

Projektni partneri su organizovali zajedničke kulturne događaje s obe strane granice, gde su učesnici imali priliku da predstave svoju kulturu i folklor. Osnovana su i dva kampa za učenike starosti od 13 do 15 godina, plesni folklorni kamp

u Ilešu i zanatska radionica na Rokinom salašu. Projekat je uspeo u nameri da folklorom poveže ljude s različitih strana granice. Ciljna grupa projekta, mladi ljudi iz regije, sklopili su dugotrajna prijateljstva koja imaju potencijal da postanu životna, a mogu se preneti i na buduće generacije.

*Folklor spaja
prošlost, sadašnjost
i budućnost*

Partneri na projektu:
Üllés Község Önkormányzata
Etnolife Udruženje građana
Fonó Alapítvány, Üllés

Ukupan budžet projekta / 110.104,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 93.588,40 €
Datum početka projekta / 1. septembar 2010.
Datum završetka projekta / 31. avgust 2011.

Dobro došli u svet umetnosti i zanatstva

Ovaj projekat se fokusira na inovativnu i kreativnu primenu umetnosti i zanata kao potpore za prekograničnu kulturnu razmenu i ekonomsku održivost malih društvenih zajednica u pograničnoj oblasti. Fondacije iz Segedina i Subotice, posvećene negovanju i podsticanju kreativnosti i umetničkog izražavanja, udružile su se u prekograničnom partnerstvu, tragajući za najizvodljivijim i najefikasnijim načinom da se podrži učenje tradicionalnih zanata, pa su ga primenili kroz umetnost i preduzetničke inicijative. Uključili su mlađe generacije iz manjih zajednica radi rešavanja problema, kao što je nizak nivo interakcije između građana dveju zemalja i nedostatak podrške za mlade koji žive u manjim naseljima. Projekat je takođe stavio akcenat na probleme visoke stope nezaposlenosti i emigracije iz ruralnih oblasti. Svi ovi problemi uzrok su odlaska mladih iz ruralnih područja. U cilju prevazilaženja ovih problema, projekat je odabrao 20 malih, marginalizovanih, ruralnih zajednica u blizini gradova u kojima se nalaze projektni partneri (Subotica i Segedin). Cilj je bio započeti i održati lokalnu i prekograničnu, kulturnu i obrazovnu interakciju između mađarskog i srpskog stanovništva, kao i manjinskih zajednica.

Tim projekta je radio na spajanju kultura i okupljanju mladih iz obeju zemalja oko zajedničkog interesovanja i prihvatanja preduzetničkih inicijativa. U nekim slučajevima, osposobljavanje mladih i proširenje njihovog znanja i interesovanja za tradicionalne zanate, stvaralo je i nove poslovne ideje. Ovaj značajan projekat nastavljen je uz uvođenje novih aktivnosti u Drugom pozivu za podnošenje predloga projekata (HUSRB/1002/222/145). Podstičući radoznalost u mladima i naglašavajući mogućnosti kombinovanja tradicionalnih zanata sa umetničkim izrazom i preduzetničkim duhom, prekogranični tim je napravio prve korake u pomaganju mladima da otpočnu novi biznis.

*Pomoć mladima
da pokrenu
novi biznis*

Partneri na projektu:

Fondacija FOKUS za omladinsku kulturu i stvaralaštvo, Subotica
MÁTRIX Közhasznú Alapítvány, Szeged

Ukupan budžet projekta / 95.794,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 81.424,90 €
Datum početka projekta / 1. jul 2010.
Datum završetka projekta / 31. avgust 2011.

Koš zdravlja

Igrajući košarku deca mogu da shvate da je tim, koji je sačinjen od pojedinaca, efikasan jedino ukoliko igra kao složan, uigran tim. Pored negovanja timskog duha, članovi projektnog tima upoznali su veliki broj dece s košarkom kako bi im stvorili navike koje će im pomoći da u potpunosti prihvate zdrav i aktivan način života. Projekat je prvenstveno bio usmeren na decu i mlade iz regije, kojima je predstavio i približio košarku, ali su istovremeno razvijene obrazovne metode koje se koriste u sportu i pedagoška praksa profesionalaca u oblasti košarke.

Tokom implementacije projekta, projektni partneri su organizovali petodnevni kamp u Banatu i dva jednodnevna kampa u Sentešu. Između ovih kampova bila su održana tri turnira: dva u Srbiji i jedan u Mađarskoj. Zahvaljujući projektu više od 3000 dece, sa obe strane granice, upoznalo se s košarkom kroz kampove, treninge i utakmice. Takođe, više od 600 dece dobilo je efikasni, personalizovani plan treninga zasnovan na proceni lekara. Projekat je obuhvatio i profesionalne obuke za košarkaške trenere i sudije. S obzirom na to da je srpska košarka poznata po kvalitetu svuda u svetu, ovaj projekat je omogućio profesionalnim igračima iz Mađarske da uče od svojih kolega iz Srbije.

Timskim radom partnera na projektu uspešno su promovisane glavne prednosti košarke: timski duh i zdrav način života. Skoro 4000 dece u Mađarskoj i Srbiji je podstaknuto da se bavi košarkom, a kvalitet košarkaškog obrazovanja usklađen je sa obe strane granice.

Košarka je timski sport koji uči decu o saradnji

Partneri na projektu:

Szentesi Kosárlabda Klub

Srednjobanatski okružni košarkaški savez Zrenjanin

Ukupan budžet projekta / 114.650,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 97.452,50 €

Datum početka projekta / 1. avgust 2010.

Datum završetka projekta / 31. jul 2011.

CUL-TOUR

Projektni partneri su želeli da promovišu saradnju između dečjih pozorišta iz Mađarske i Srbije putem organizacije zajedničkih inovativnih događaja na polju kulture i dramskih umetnosti.

Projekat je podstakao dijalog, interkulturalnu komunikaciju, poštovanje i toleranciju, razmenu ideja između umetnika i publike. Učešćem u zvaničnom programu na Međunarodnom festivalu pozorišta za decu u Subotici projekat je omogućio publici da upozna savremene pozorišne produkcije iz celog sveta.

Tokom trinaest meseci, mnogo događaja je održano u Vojvodini i u Čongradu pred raznovrsnom publikom. Građani i deca, kao i profesionalci i kulturne organizacije koji su učestvovali u projektu, bili su aktivno uključeni u umetničke poduhvate. Publika, umetnici, glumci, pisci i predavači iz obeju zemalja su u zajedničkim kreativnim aktivnostima pronašli zajednički jezik.

Aktivnosti projekta obuhvatile su ne samo organizaciju 17. i 18. Međunarodnog festivala pozorišta za decu u Subotici već i izložbe, okrugle stolove, dane posvećene igranju, radionice za pravljenje lutaka za decu i radionice za eksperte. Izdavanjem atraktivnih i informativnih brošura i kataloga, javnosti je približeno dečje pozorište i njegov pozitivan uticaj na dečji razvoj.

Ovaj projekat približio je deci čaroban svet pozorišta, popularizovao ga i omogućio umetnicima da razmene ideje i iskustva.

*Čaroban
svet
pozorišta*

Partneri na projektu:

Otvoreni univerzitet doo Subotica
Kövér Béla Bábszínház, Szeged

Ukupan budžet projekta / 89.800,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 76.330,00 €
Datum početka projekta / 1. maj 2010.
Datum završetka projekta / 1. jun 2011.

Prekogranična liga sportskog penjanja

Klubovi za sportsko penjanje sa obe strane mađarsko-srpske granice iskoristili su prednosti saradnje kako bi unapredili sposobnosti i znanja svojih članova i obogatili sopstveni program sportskih aktivnosti i metod treniranja.

Razmena iskustava, poboljšanje veština i tehnika i učenje o kulturi susedne zemlje je podstaklo partnere na projektu da povežu sportske klubove koji se bave istim sportom.

Događaji, koji su obično lokalnog tipa, u toku sprovođenja projekta organizovani su zajednički i u Srbiji i u Mađarskoj.

Dva kluba sportskog penjanja su u saradnji sačinili obrazovni materijal za učenje i promociju sportskog penjanja. Organizovani su kampovi sa obe strane granice, koji su okupljali sportske penjače iz pogranične oblasti. Projektni partneri su nabavili i obnovili opremu, omogućujući klubovima da prošire raspon usluga dostupnih članovima i privuku još ljudi zainteresovanih za bavljenje ovim sportom. Naročito su se posvetili potrebama osoba s invaliditetom koje su pokazale interesovanje za sportsko penjanje, ali su se ranije suočavale s brojnim preprekama kako bi se bavili njime. Odredili su i zakazali takmičenja i organizovali ligu sportskog penjanja koja je okupila brojne učesnike.

Ovaj projekat pokazuje da ljudi kroz sport lako prevazilaze kulturne i jezičke barijere, sklapaju prijateljstva i unapređuju saradnju.

*Ogromna moć
sporta u povezivanju
ljudi*

Partneri na projektu:

Meteora Mászósapat, Zsombó

Železnički planinarski klub „Spartak“, Subotica

Internet stranica projekta: <http://cbsc-league.eu>

Ukupan budžet projekta / 62.740,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 53.329,00 €

Datum početka projekta / 1. jul 2010.

Datum završetka projekta / 31. oktobar 2011.

Kulturna saradnja i programi Kumana

Ovaj projekat, koji je uglavnom obuhvatio lokalne kulturne programe organizovane u pet naselja, demonstracija je održive i ujedinjujuće moći kulture. Pet partnera organizovalo je seriju zajedničkih kulturnih i tradicionalnih događaja zasnovanih na svom kumanskom poreklu i tradiciji. Glavna tema ovih događaja su nomadske tradicije X i XIII veka. Kumani su bili nomadski ratnici sa evroazijskih stepskih područja, koji su izvršili trajni uticaj na srednjovekovni Balkan. Imali su važnu ulogu u Vizantiji, Mađarskoj, Bugarskoj, Srbiji i u dinastijama Basarab u Vlaškoj, a kumanski imigranti su bili uključeni u elitu svake od zemalja.

Ceremonija otvaranja je obavljena u Pačiru, a ceremonija zatvaranja u Staroj Moravici. Program je imao zajedničke delove i elemente, povezujući događaje u Pačiru, Staroj Moravici,

Bugacu, Kunsalašu i Feketiću. Među njima su bili: zajednička nomadska zastava, nadmetanje i takmičenje u streljaštvu, i postavljanje jurta u svakom naselju. Partneri su napravili vodič o postignućima projekta na srpskom, mađarskom i engleskom jeziku.

Ova serija interesantnih događaja okupila je preko 150.000 posetilaca.

*Povezujuća
moć
kulture*

Partneri na projektu:

Kunszállás Község Önkormányzata

Bugac Község Önkormányzata

Helyi közösség Pacsér, Mesna zajednica Pačir

Mesna zajednica Stara Moravica

Mesna zajednica Feketić

Ukupan budžet projekta / 104.700,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 88.995,00 €

Datum početka projekta / 31. mart 2010.

Datum završetka projekta / 28. februar 2011.

Razvoj sporta u okviru prekogranične saradnje Mađarska-Srbija

Projekat je zajednička inicijativa sekcije za hokej na ledu sportskih klubova Tisa Volan iz Segedina i Spartak iz Subotice. U okviru projekta, osnovan je zajednički tim za hokej na ledu kako bi učestvovao na mađarskom šampionatu.

Projekat je pružio finansijsku podršku za saradnju među ljudima u pograničnom regionu, a posebno mladim entuzijastima i zaljubljenicima u hokej na ledu.

Pre osnivanja prekograničnog partnerstva, deca i mladi su trenirali u svom klubu podeljeni u šest grupa po uzrastu. Budući da je hokej na ledu sport koji zavisi od vremenskih okolnosti, može se igrati na otvorenom samo u ograničenom periodu tokom godine. U cilju postizanja dobrih rezultata, hokej na ledu treba trenirati makar šest meseci godišnje. Tim iz Subotice suočio se s problemom nedostatka zatvorenog klizališta. Deca i mladi iz Subotice održavali su treninge hokeja na ledu sa svojim vršnjacima u ustanovama u Segedinu, što im je omogućilo redovne treninge. Ovo je dovelo do stvaranja prijateljskih odnosa i jačanja timskog duha među igračima. Dva kluba su organizovala zajedničke aktivnosti i oformila zajednički tim

koji je igrao na šampionatima.

Sprovedeni projekat je učvrstio sportsku saradnju između dvaju hokejaških klubova i može služiti kao primer širenja sportskog duha i mogućnosti, posebno među mladim ljudima.

*hogućnosti
koje nudi
bavljenje
sportom*

Partneri na projektu:

Tisa Volán Sport Club, Szeged
Sportsko društvo železničara
„Jovan Mikić-Spartak“, Subotica

Ukupan budžet projekta / 110.215,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 93.682,75 €
Datum početka projekta / 1. jul 2010.
Datum završetka projekta / 31. decembar. 2011.

Igrališta bez granica

Kroz projekat „Igrališta bez granica“, projektni partneri su želeli da oživljavanjem tradicionalnih dečjih igara povežu decu, kao i porodice s malom decom. Poput dečjih pesama, tradicionalne igre i pesme su važan deo folkloru i kulture koje treba negovati. Najbolji način da se one očuvaju jeste prenošenje deci, koja u njima uživaju kroz igru, pesmu i zabavu. Tokom projekta, igralište je putovalo kroz brojna naselja u regionu. Partneri u Mađarskoj i Srbiji izabrali su deset dečjih zabavljača i učitelja koji su organizovali igre i aktivnosti i zabavljali decu tokom celodnevnog programa. Program i interaktivni nastupi bili su posebno osmišljeni da animiraju decu i podstaknu aktivno učešće njihovih roditelja i staratelja. Profesionalni zabavljači nastupali su u sklopu aktivnosti igrališta u Foldeaku, Desku i Ašothalomu u Mađarskoj, kao i u Malom Idošu, Paliću i Horgošu u Srbiji. Učesnici dana dečje igre su

učili o tradicijama i običajima ljudi koji žive u pograničnoj oblasti. S obzirom na to da su i deca i odrasli učestvovali u poznatim i novim zabavnim igrama, to je doprinelo povezivanju generacija. Najveći rezultat projekta je to što je omogućio učesnicima da upoznaju svoju kulturu kroz niz zabavnih aktivnosti, što je doprinelo aktivnom negovanju tradicije i kulturnog identiteta, kao i osnivanju i negovanju prekograničnog prijateljstva.

*oživljavanje
tradicionalnih
dečjih
igara*

Partneri na projektu:
Mađarski kulturni centar „Népkör“, Subotica
Százszorszép Gyermekház, Szeged

Ukupan budžet projekta / 94.242,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 80.105,70 €
Datum početka projekta / 1. jun 2010.
Datum završetka projekta / 1. septembar 2011.

Igranje glinom

Projekat „Igranje glinom“ imao je za cilj očuvanje, negovanje i razvoj kulturnog identiteta, tradicije, umetnosti i multikulturalnih vrednosti u regiji Severnog Banata u Srbiji i Makou u Mađarskoj. Šestomesečni projekat promovisao je zajedničke vrednosti i tradiciju, proslavljao je dobar odnos između suseda na najefikasniji način – kroz maštovitu i kreativnu dečju igru.

Deca iz Kikinde i Makoa su bez poteškoća zanemarila jezičke prepreke koristeći univerzalni jezik mašte. Mališani iz vrtića, uz nadzor i vođstvo svojih učitelja i vaspitača, igrali su se s bojama i kredama i vajala glinom, stvarajući umetnička dela bez granica.

Veliki broj dece je učestvovao u nadmetanjima u crtanju te su tako kroz kreativna umetnička dela malog formata iskazivali svoj utisak o pojmu zajedničkog kulturnog nasleđa.

U radionici u Tera Centru u Kikindi, 25 najtalentovanije dece iz oba grada stvarali su umetnička dela od gline, koja su predstavljena na izložbi. Konačno, određen broj dečjih umetničkih dela odabran je za čuvanje u vremenskoj kapsuli koja ima svoj lični vizuelni identitet u skladu s projektom. Vremenska kapsula ostaće zatvorena pet do deset godina, posle čega će biti otvorena, oslobađajući dečje poruke, slike i umetnička dela.

Razvijanje
mašte i
kreativnosti
kroz dečju
igru

Partneri na projektu:

Predškolska ustanova „Dragoljub Udicki“, Kikinda
Újvárosi Óvoda, Makó

Ukupan budžet projekta / 62.747,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 53.334,95 €

Datum početka projekta / 1. jul 2010.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2010.

Izgradnja mostova

Iako zakonski okviri predviđaju upotrebu mađarskog jezika kao maternjeg jezika u svakodnevnom životu mađarske dece u Srbiji, u nekim zajednicama je primećena tendencija da se on manje koristi. Deca ne pokazuju interesovanje da nauče mađarski i, bez istrajnosti roditelja, vremenom gube svoje bilingvalne sposobnosti i mogućnosti da nastave svoje obrazovanje na mađarskom. U Zrenjaninu, u Srednjobanatskom okrugu, i u Sentešu, u opštini Čongrad, deca između osam i osamnaest godina, čiji je maternji jezik mađarski, učestvovala su u obrazovnim programima čiji je cilj bio da ih motiviše da koriste mađarski jezik. Deca su se igrala, plesala i recitovala poeziju u pozorištu i radionicama modernog plesa, na muzičkim nastupima i kucima za čitanje mađarskih pisaca. Regionalni pozorišni festival i Letnji festival modernog plesa privukli su brojne posetioce i ljubitelje dramskih umetnosti. Deca su stekla neprocenljivo iskustvo u upotrebi umetnosti na maternjem jeziku.

Umetnost se pokazala kao dobar način da se podigne motivacija učenika da se obrazuju na mađarskom i da se poveća broj dece na časovima nastave na mađarskom jeziku. Kroz ovaj projekat partneri su uspeli da stvore kulturne veze dveju susednih oblasti čime je naglašena važnost upotrebe jezika manjina i povećana motivacija mladih da rade i stvaraju na mađarskom. Projekat je doprineo jačanju veza između institucija kulture u dve regije i sticanju više informacija i znanja o kulturnoj baštini.

*Usvajanje
jezika manjina
kroz
umetnost*

Partneri na projektu:

Grad Zrenjanin

Jövönkért Alapfokú Művészetoktatási
Intézmény, Szentes
Osnovna škola „Servo Mihalj“, Zrenjanin

Ukupan budžet projekta / 86.711,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 73.704,35 €

Datum početka projekta / 15. jun 2010.

Datum završetka projekta / 14. jun 2011.

Sport – Šansa za razvoj zdravlja, tolerancije i saradnje među mladima sa obe strane granice

Opšti cilj projekta je bio da se učvrsti institucionalizacija postojećih mreža na polju sporta i kulture između sportskih klubova i zajednica kojima pripadaju.

Partneri na projektu su podsticali mlade da aktivno učestvuju u prekograničnim sportskim događajima i takmičenjima, koji su otvorili put interakciji među pripadnicima društvenih zajednica.

Partneri su preduzeli aktivnosti na raznim nivoima i tako obezbedili podsticajnu sredinu, koja podržava mlade u bavljenju sportom. Organizovanjem celogodišnje takmičarske sezone izgradili su multikulturalni most i omogućili pristup sportskim aktivnostima velikom broju mladih ljudi iz manjinskih grupa. Broj mladih koji su učestvovali u organizovanim kampovima, zajedničkim treninzima, seminarima, turnirima i takmičenjima sa obe strane granice se značajno povećao. Partnerske organizacije su takođe osnovale regionalnu juniorsku fudbalsku ligu.

U ovom projektu, naglasak je bio stavljen na učešće onih koji nisu članovi fudbalskih klubova: roditelji igrača, sponzorske kompanije, opštinski zvaničnici i lokalni mediji. Tokom trajanja kampova, seminara, treninga i turnira, učesnici su se sprijateljili, i učeći jedni od drugih prevazišli kulturne i jezičke barijere.

*stvaranje
trajnih prijateljskih
odnosa*

*upoznavanje druge
kulture kroz
sportske sustete*

Partneri na projektu:

Sportski Klub „Vojvodina RMR“ Novi Sad
Tisza Volán Sport Club, Szeged
Méhecskék Sport Egyesület, Kalocsa
Sportski klub „Ruma“

Ukupan budžet projekta / 114.360,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 97.206,00 €
Datum početka projekta / 1. jul 2010.
Datum završetka projekta / 30. jun 2011.

Od očuvanja panonske baštine ka boljoj socijalnoj zaštiti

Projekat je osmišljen kao zajednička akcija Gerontološkog centra u Subotici i „Cedra“ u Baji s ciljem da putem negovanja interetničkog i intergeneracijskog dijaloga i saradnje doprinese očuvanju i promociji kulturnog nasleđa u Panonskoj regiji.

Ovo je postignuto tako što su đaci srednjih škola bili uključeni u radionice gde su mogli da uče od starijih o tradicionalnim zanatima. U skladu s očekivanjem, postignut je intergeneracijski dijalog.

Projektni partneri su sproveli regionalno anketiranje, kojim su obuhvaćena seoska domaćinstva, starije stanovništvo i učenici srednjih škola iz Subotice i Baje, kako bi došli do saznanja o ciljnim grupama i tradicionalnim zanatima regije, i kako bi odabrali buduće učesnike radionica.

Zatim, projektni partneri su obnovili i opremili jednu ustanovu u Subotici i jednu u Baji gde su radionice održane. Nakon uređivanja radnih prostorija i prostorija za učenje, partneri su organizovali radionice gde su mladi i stari imali priliku da uče o zanatima i njima se

bave. Zanatski proizvodi bili su izloženi na prekograničnim izložbama, i objavljena je i ilustrovana dvojezična brošura o starim tradicionalnim zanatima.

Saradnja i zajedničke kreativne aktivnosti mladih i starijih generacija, kao odličan primer poštovanja, razumevanja i tolerancije, obeležili su ovaj projekat.

Mladi uče od starijih o tradicionalnim ručnim radovima

Partneri na projektu:

Gerontološki centar: socijalna i zdravstvena ustanova za pružanje pomoći odraslim i starijim osobama, Subotica

Cédrus Református Egyesített Szociális Intézmény, Baja

Ukupan budžet projekta / 74.727,40 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 63.518,29 €

Datum početka projekta / 1. septembar 2010.

Datum završetka projekta / 1. jul 2011.

Služba za negovanje sela bez granica

Cilj projekta je bio osnivanje službe koja se bavi negovanjem sela u Srbiji, i organizovanjem sastanaka i prezentacija za partnere, lokalne vlasti, zajednice i građanske organizacije. Služba za negovanje sela ima mnoge funkcije, a čuvar sela je zadužen za obavljanje brojnih zadataka, od onih najosnovnijih koje obavlja radi pomoći nemoćnima (npr. usluga transporta) do preuzimanja uloge u kulturi (za gotovo sve što podiže kvalitet života zajednice). Ova služba je naročito korisna u manjim naseljima.

Tokom trajanja projekta, bilo je organizovano nekoliko pripremnih događaja: 12 sastanaka posvećenih planiranju i 2 radionice o očuvanju sela. Učesnici su išli na dva profesionalna edukativna izleta: jedan u Mađarskoj kako bi se prezentovala služba za negovanje sela i jedan u Severnoj Bačkoj, u Srbiji, kako bi se kulturni, opštinski i građanski sistem Severne Bačke učinio vidljivijim.

Organizovan je i kurs u trajanju od 260 sati o očuvanju sela, što je omogućilo razmenu iskustava između seoskih čuvara iz okruga Bač-

Kiškun i Čongrad s jedne strane, i volontera, potencijalnih seoskih čuvara iz Severne Bačke, s druge strane.

Kako bi se omogućio dugoročan rad službe za negovanje sela, partneri su pripremili studiju o mogućnostima uvođenja službe u pograničnoj oblasti. Takođe su izdali brošuru o zakonskim, finansijskim, obrazovnim i građanskim mogućnostima sistema za negovanje sela. Ovaj projekat, sprovodeći principe dogovorene tokom implementacije projekta, kao konačni ishod je imao početak rada službe za očuvanje sela u Severnoj Bačkoj.

Partneri na projektu:

Falugondnokok Duna-Tisza Közi

Egyesülete, Kecskemét

Mesna zajednica Horgoš

Öttömös Község Önkormányzata

Mesna zajednica Male Pijace

Ukupan budžet projekta / 81.231,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 69.046,35 €

Datum početka projekta / 1. septembar 2010.

Datum završetka projekta / 31. avgust 2011.

*Sistem za
očuvanje sela i
kvaliteta života
zajednice*

Međunarodne umetničke radionice – interkulturalni dijalog LIM

Opšti cilj projekta je bio da podstakne različitost u svim oblastima ljudskog života. Projekat je promovisao dijalog kao proces u kome mladi ljudi mogu da ojačaju spremnost za rešavanje zajedničkih socijalnih problema. Afirmacija umetničkih i kreativnih pristupa je bila usmerena ka podsticanju i jačanju interkulturalnog dijaloga između mladih u uzrastu od 13 do 18 godina. Partneri na projektu radili su na stvaranju uslova za očuvanje zdravlja mladih i dobro osmišljeno slobodno vreme tako što su organizovali deset umetničkih radionica: pet u Srbiji, pet u Mađarskoj. Umetničke radionice uključile su decu u maštovite, razigrane i kreativne poduhvate na različitim poljima umetničkog izraza, poput glume, muzike, filma i fotografije, umetničkog pokreta i vizuelnih umetnosti. Umetnička dela koja su tom prilikom stvorena u radionicama bila su izložena na izložbama u Malom Idošu i Sentešu. Pored redovnih radionica, dve fondacije su se bavile problemima koji muče brojne mlade ljude u manjim zajednicama. Interaktivne i otvorene diskusije/radionice bile su organizovane kako bi se razgovaralo o temama rasizma, porodičnog nasilja, trgovine drogom i zloupotrebe narkotika. Za svaku od ovih pretnji zdravom i harmoničnom društvenom životu učesnici su tražili moguća rešenja, davali pozitivne primere. Tako se diskutovalo o pitanjima poput bavljenja

sportom, poštovanja razlika, jednakosti polova i prihvatanja osoba sa invaliditetom. Zahvaljujući snimljenom materijalu tokom trajanja radionica, realizovan je dokumentarni film.

U malim i zatvorenim zajednicama od neprocenjive važnosti je da se stvori prostor za otvoren interkulturalni, vršnjački i intergeneracijski dijalog, kako bi se omogućilo da različite perspektive skladno funkcionišu. Kroz niz dobro osmišljenih radionica i promotivnih aktivnosti, partneri na projektu otvorili su vrata društvenom i zajedničkom životu koji je podstaknut dijalogom.

*Stvaranje prostora
za otvoreni
interkulturalni
dijalog među
mladima*

Partneri na projektu:

Asocijacija za razvoj opštine Mali Idoš
Szivarvany Alapfoku Muveszeti Iskolaert Alapitvany

Ukupan budžet projekta / 100.830,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 85.705,50 €
Datum početka projekta / 1. septembar 2010.
Datum završetka projekta / 28. februar 2012.

Saradnja organizacija civilnog društva radi razvoja interkulturalnih i turističkih potencijala regiona

Opšti cilj projekta bio je da ojača, proširi i razvije sociokulturno povezivanje, kroz organizovanje multikulturalnih događaja, zasnovanih na zajedničkim vrednostima, interesima i aktivnostima. Da bi postigli ove ciljeve, projektni partneri su organizovali aktivnosti, kao što su stari i novi interkulturalni festivali, usmerene na očuvanje kulturnog identiteta i jačanje turizma.

Popularni festival *Pasulijada* u Temerinu, *Tradicionalni dani berbe* i *Petrovdanska tamburica* u Srbobranu privukli su brojne turiste i posetioce. Na festivalima su organizovane radionice: jednodnevna radionica u Temerinu i jednodnevna tematska radionica s predavanjem u Srbobranu. Na ovim događajima, partneri su usmerili pažnju na glavnu temu projekta – stvaranje društveno-kulturnih mreža, multikulturalni identitet i zajedničke vrednosti. Važan element projekta bila je promocija zajedničkih vrednosti i tradicije u regionu i šire, što je postignuto stvaranjem zajedničkih promotivnih planova i materijala za festivale. Tri opštine podržale su aktivnosti koje odražavaju identitet i tradiciju mesnih zajednica organizovanjem tematskih radionica i seminara, sa aktivnim učešćem nevladinih organizacija.

Mogućnosti za rad nevladinih organizacija bile su poboljšane time što im je pružena odgovarajuća audio-vizuelna oprema i mobilna infrastruktura. Kroz festivale i radionice, partneri su uspešno aktivirali građanski sektor i dali podstrek umrežavanju nevladinih organizacija. Profesionalni i nezvanični programi afirmisali su multikulturalni identitet.

Partneri na projektu:

Opština Temerin - Prva mesna zajednica
Jánoshalma Város Önkormányzata
Opština Srbobran

Ukupan budžet projekta / 79.095,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 67.230,75 €
Datum početka projekta / 1. avgust 2010.
Datum završetka projekta / 30. septembar 2011.

*Afirmacija
multikulturalnog
identiteta*

2.

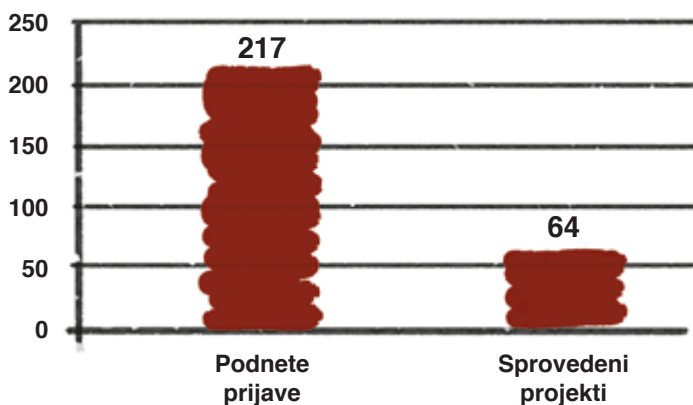
poziv za podnošenje predloga projekata

2.1. Uvod

Priprema Drugog poziva za podnošenje predloga projekata završena je u trećem kvartalu 2010. godine. Drugi poziv za podnošenje predloga projekata otvoren je 15. novembra 2010. godine, a prijave je trebalo podneti Zajedničkom tehničkom sekretarijatu (ZTS) do 14. februara 2011. godine. Formalna procena i ocena kvaliteta završena je maja iste godine. Zajednički odbor za nadzor i upravljanje doneo je odluku 7. jula, a već početkom avgusta podnosioci predloga projekata dobili su pisma sa obaveštenjima o rezultatima. Upravni organ i Glavni korisnici (u ime partnera na projektima) potpisali su većinu Ugovora o subvenciji na ceremoniji održanoj 24. oktobra 2011. godine. Procedura prijavljivanja i odabira – od objavljivanja Drugog poziva do obaveštavanja podnosioca predloga o rezultatima – trajala je osam i po meseci; proces evaluacije (formalna procena podobnosti i ocena kvaliteta) trajao je oko tri i po meseca. Prijave nisu mogle biti podnete za Akciju 221 (obrazovna saradnja) u okviru Drugog poziva za predloge projekata ovog programa.

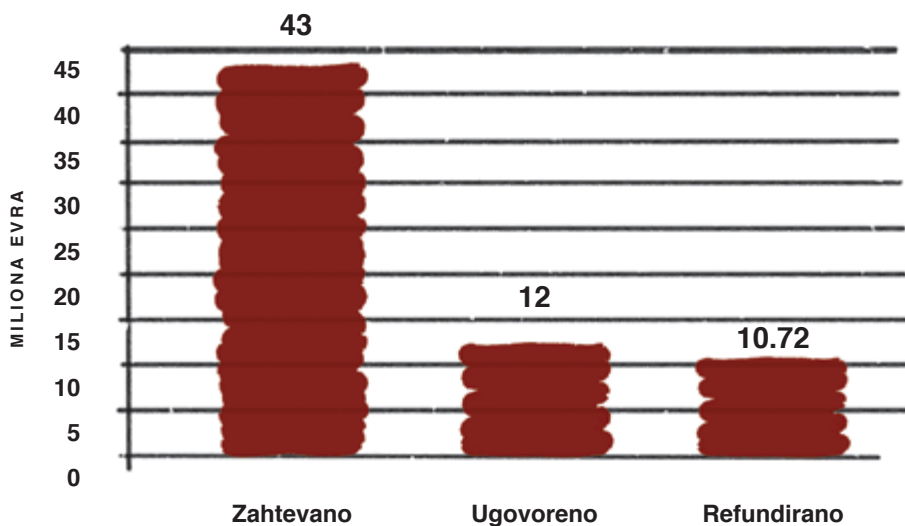
Od 217 prijavljenih projekata, za sufinansiranje je odabrano 69, ugovoreno je 67, a završeno 64 projekta.

Drugi poziv za podnošenje predloga projekata

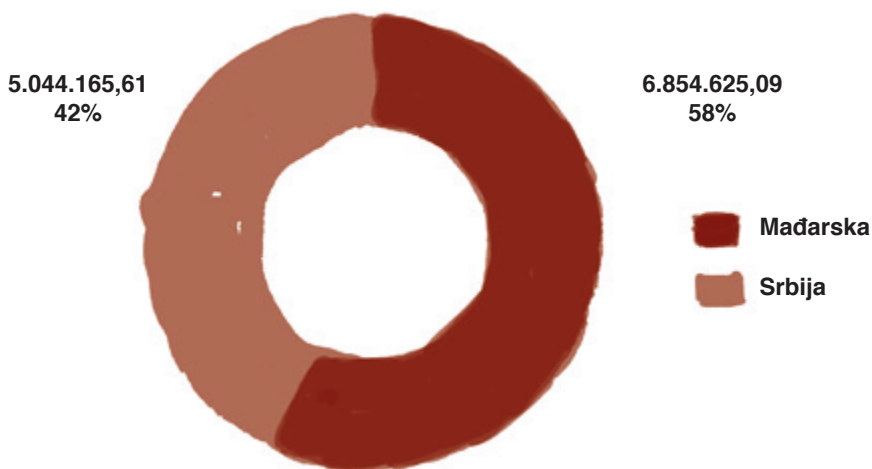
Grafikon 1. Broj podnetih prijava u poređenju s brojem sprovedenih projekata u okviru Drugog poziva IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija.

Drugi poziv: Zahtevana, ugovorena i refundirana sredstva iz IPA fonda

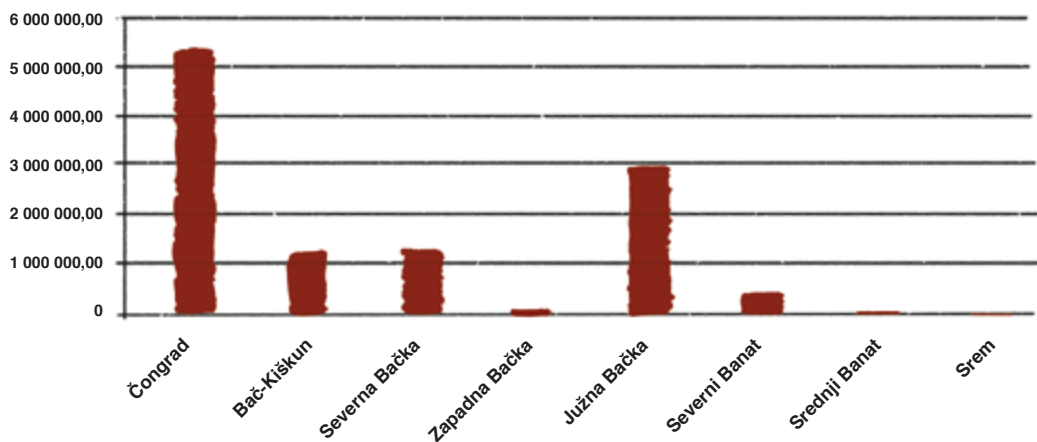
Grafikon 2. Poređenje zahtevanog iznosa sredstava iz IPA fonda (prijava) sa ukupnim iznosom ugovorenih sredstava iz IPA fonda, kao i ukupni iznos sredstava iz IPA fonda koja su implementirani projekti refundirali tokom Drugog poziva za podnošenje predloga u okviru IPA programa prekogranične saradnje Mađarska–Srbija.

Sprovedeni projekti u Drugom pozivu: Raspodela IPA sredstava po zemlji

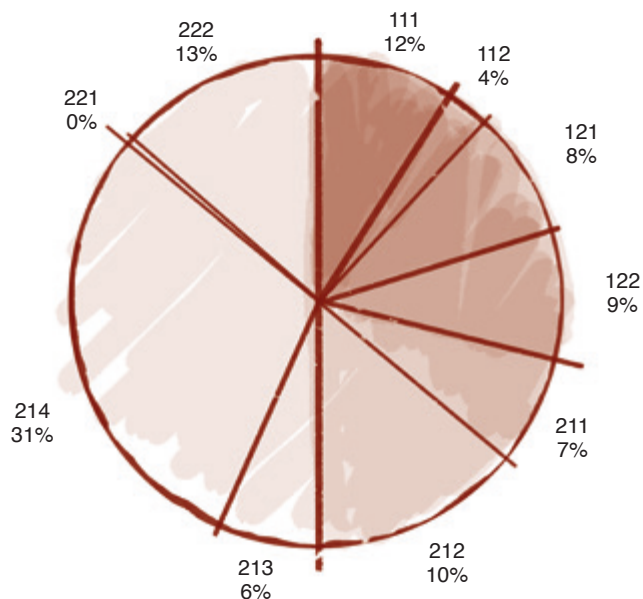
Grafikon 3. Raspodela ugovorenih IPA sredstava za projekte sprovedene u okviru Drugog poziva za predloge projekata IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska–Srbija.

Sprovedeni projekti u Drugom pozivu: Raspodela sredstava iz IPA fonda po NUTS III ili jednakim teritorijalnim jedinicama

Grafikon 4. Teritorijalna raspodela ugovorenih IPA sredstava za projekte sprovedene u okviru Drugog poziva za podnošenje predloga projekata IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija (prema sedištu projektnih partnera).

Sprovedeni projekti u Drugom pozivu: Raspodela ugovorenih IPA sredstava po akciji

Grafikon 5. Raspodela ugovorenih IPA sredstava za projekte sprovedene u okviru Drugog poziva IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija.

2.2. Presentacija podržanih projekata

Str.	Broj projekta	Šifra projekta	Naziv projekta
130	HUSRB/1002/111/113	KNESZECYC2	Izgradnja biciklističke staze Segedin (Sirig) – Novi Kneževac (faza 2)
131	HUSRB/1002/112/030	BORDER-CROSSING	Tehnički, privredni i ekološki uslovi za razvoj i otvaranje drumskih graničnih prelaza na mađarsko-srpskom delu granice (uzimajući u obzir planirano učlanjenje Srbije u EU)
132	HUSRB/1002/112/141	SuSze pubtrans	Razvoj integrisanog sistema javnog transporta u regiji Subotica–Segedin
133	HUSRB/1002/121/075	ARSENICPLATFORM	Arsen i amonijak u vodi za piće: uspostavljanje prekogranične platforme za bezbednu vodu
134	HUSRB/1002/121/088	MERIEXWA	Merenje, praćenje, upravljanje i procena rizika od viška podzemnih voda u jugoistočnoj Mađarskoj i severnoj Srbiji (koristeći daljinski prikupljene senzorske podatke i prostornu infrastrukturu podataka)
135	HUSRB/1002/122/062	ToxFreeFeed	Poboljšanje zdravstvene ispravnosti ishrane za životinje putem gajenja otpornijih hibrida kukuruza i unapređenja tehnologije prerade
136	HUSRB/1002/122/100	WITHOUT BORDERS	Zaštita životne sredine bez granica
137	HUSRB/1002/122/137	Noise Mapping	Strateško identifikovanje nivoa buke i akcioni plan
138	HUSRB/1002/122/195	SAFE	Podrška životnoj sredini bez alergena
139	HUSRB/1002/211/043	COMPLEXIM	Kompleks aktivnosti za prekogranični transfer znanja za inovativni menadžment
140	HUSRB/1002/211/047	CompComp	Računarski sistemi za potporu izgradnje prekograničnog poslovnog odnosa
141	HUSRB/1002/211/074	PSuplSSMFirms	Profesionalna podrška osnivanju malih i srednjih preduzeća
142	HUSRB/1002/211/094	SMEINT	Internacionalizacija malih i srednjih preduzeća u pograničnom regionu
143	HUSRB/1002/211/101	CBC Agro-Food	Stvaranje klastera saradnjom u poljoprivredno-prehrambenom sektoru
144	HUSRB/1002/211/106	Advisor Net	Mreža za poslovno savetovanje u pograničnom regionu
145	HUSRB/1002/211/109	InnoInfo	InnoInfo: Inovativno prevazilaženje prepreka u dostupnosti poslovnih informacija između srpskih i mađarskih malih i srednjih preduzeća
146	HUSRB/1002/212/083	Towns in Puszta	Blaga ravnice: jedan region – jedna budućnost
147	HUSRB/1002/212/107	Museum pass	Muzejska propusnica
148	HUSRB/1002/212/111	Tiszafoldember	Tisa, zemlja, ljudi – prekogranična tematska ruta duž reke Tise
148	HUSRB/1002/212/123	CHI	Inicijative u udruženom razvoju turizma, zasnovane na zajedničkom nasleđu
150	HUSRB/1002/212/157	MUTHER-2	Zajedničko nasleđe čuva zajedničke vrednosti i služi zajedničkim ciljevima preko granica
151	HUSRB/1002/212/196	EXPO MONATUR	Srednjovekovna naselja s manastirima, zajedničko kulturno nasleđe, kroz izložbe i turizam lokalnih zajednica
152	HUSRB/1002/213/017	Hailnet	Studija izvodljivosti zajedničke mađarsko-srpske mreže za zaštitu od grada
153	HUSRB/1002/213/050	CBR-GEM	Prekogranični regionalni model zelene ekonomije

Str.	Broj projekta	Šifra projekta	Naziv projekta
154	HUSRB/1002/213/069	INTERRIS	Prenos regionalnog strateškog planiranja i međuregionalnih inovacionih strategija; Velika južna ravnica, Mađarska i Vojvodina, Srbija
155	HUSRB/1002/213/086	LearningRegion	Prekogranični region za učenje: proučavanje mogućih uloga univerziteta u ekonomskom razvoju mađarsko-srpskog pograničnog regiona
156	HUSRB/1002/213/096	JUAN	Zajednička urbana i aglomeraciona mreža
157	HUSRB/1002/213/132	Gate to Europe	Kapija ka Evropi: razvijanje studije o potencijalnom prekograničnom industrijskom parku
158	HUSRB/1002/213/143	FOCUS	Negovanje saradnje i korišćenje umrežavanja za održivi regionalni razvoj pograničnih regija
159	HUSRB/1002/213/175	JCoSEC	Zajednička saradnja malih i srednjih preduzeća u cilju ojačavanja izvozne sposobnosti
160	HUSRB/1002/214/036	OXIT	Tolerancija na oksidativni stres kod biljaka: od modela do drveća
161	HUSRB/1002/214/041	BIOGAS HU-SRB	Uspostavljanje prekograničnog razvoja industrije biogasa putem zajedničkog istraživanja o potencijalima biogasa, edukacije i inovacije
162	HUSRB/1002/214/044	CIRENE	Pogranična istraživačka mreža informacionih i komunikacionih tehnologija (ICT)
163	HUSRB/1002/214/045	BIOCEREAL	Poboljšanje žitarica za konvencionalnu proizvodnju i biofarming
164	HUSRB/1002/214/068	PHANETRI	Razvoj ekološke tehnologije sa kontinuiranom detoksifikacijom za proizvodnju bio-povrća u poljskim uslovima
165	HUSRB/1002/214/078	DEVTEGEN	Razvoj inovativnih tehnologija za prevenciju i lečenje genitalnih infekcija kod žena
166	HUSRB/1002/214/082	MultScler	Istraživačka saradnja na pripremi prekogranične baze podataka pacijenata i uspostavljanje prve banke likvora i gena u Vojvodini kako bi se unapredilo dijagnostikovanje multiple skleroze
167	HUSRB/1002/214/120	Feed-Pro-Food	Saradnja na istraživanju o razvoju inovativne hrane za ribe radi unapređenja zdrave ishrane u regionu
168	HUSRB/1002/214/126	MOLTUMOR	Karakterizacija i dijagnoza novootkrivenih molekularnih tumorskih markera za personalizovano lečenje
169	HUSRB/1002/214/133	RECODAC	Istraživačka saradnja Univerziteta u Segedinu i Univerziteta u Novom Sadu u razvoju citostatičkih lekova
170	HUSRB/1002/214/147	LACREMED	Razvoj enzimološke tehnologije i proizvoda za lečenje baziranih na lakazi
171	HUSRB/1002/214/148	AGROCRAFT	AGROCRAFT: Povezivanje poljoprivrede sa zanatstvom u cilju povećanja konkurentnosti
172	HUSRB/1002/214/188	MATCROSS	Razvoj novih materijala za primenu ekoloških tehnologija za isplativu sanaciju kontaminiranih lokacija koje ugrožavaju prekogranične regione
173	HUSRB/1002/214/193	BANAMOCA	Nanosistemi žučne kiseline kao nosioci molekula u farmaceutskoj primeni
174	HUSRB/1002/222/004	ICESEHU	Razvoj hokeja na ledu u okviru srpsko-mađarske prekogranične saradnje
175	HUSRB/1002/222/022	Drugs	Droga ne poznaje granice
176	HUSRB/1002/222/024	SZE-SU CBN	Upoznavanje naših suseda
177	HUSRB/1002/222/033	VoV	Glas sela
178	HUSRB/1002/222/038	HU-SRB Events	Dobro došli u raznovrsni svet kultura

Str.	Broj projekta	Šifra projekta	Naziv projekta
179	HUSRB/1002/222/053	EUNITY	Organizacija programa u prekograničnim zajednicama
180	HUSRB/1002/222/058	BOK-MIL-PTP	Ojačavanje bilateralnih društvenih odnosa između ljudi iz Bačbokoda i Svetozar Miletića
181	HUSRB/1002/222/072	Cinema Contact	BIOSKOPSKI SPOJ – Promocija interkulturalne razmene i razumevanja između ljudi u pograničnoj oblasti kroz film
182	HUSRB/1002/222/077	Inter Pingpong	Prekogranični, integrisani program stonog tenisa za profesionalce, amatere i osobe s invaliditetom
183	HUSRB/1002/222/119	TRADinBORD	Očuvanje tradicije i identiteta uz pomoć zajedničkih programa i pravljenje filmova posvećenih očuvanju vrednosti
184	HUSRB/1002/222/127	RoD	Ritam bubnjeva
185	HUSRB/1002/222/128	SF-ADA MSC	Naš zajednički jezik je muzika – koncerti, muzičke radionice i kampovi u Šandorfalvi i Adi
186	HUSRB/1002/222/129	SHIPMILL	Dunav i ljudi
187	HUSRB/1002/222/138	PeopCult	Novi Sentivan – Novi Kneževac, Kulturna saradnja
188	HUSRB/1002/222/145	WARC2	Dobro došli u svet umetnosti i zanatstva 2
189	HUSRB/1002/222/146	CUBE	Kultura bez granica
190	HUSRB/1002/222/159	BORDERLESSEUR	Regionalni međuetnički kamp kulture za mlade
191	HUSRB/1002/222/168	WHOSEMUSIC	Čija je ovo muzika?
192	HUSRB/1002/222/198	LIM-II	Međunarodna umetnička radionica – javno predstavljanje metoda LIM
193	HUSRB/1002/222/212	ThePer	Zajednička pozorišna predstava: sveobuhvatan i koherentan fokus na ljude koji žive u pograničnom regionu

PROJEKTI

Drugi poziv

Izgradnja biciklističke staze Segedin (Sirig) – Novi Kneževac (faza 2)

Udaljenost između Segedina i Novog Kneževca iznosi oko 25 kilometara, a između njih se nalaze sela: Novi Sentivan, Tisasiget, Đala i Srpski Krstur. Jedan od ciljeva IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija bio je da se izgradi nova ili ojača postojeća fizička veza između dveju zemalja podržavanjem razvoja saobraćajne infrastrukture. Tri lokalne samouprave su iskoristile priliku i kroz prekogranično partnerstvo razvile trofazni plan za izgradnju biciklističke staze i sprovele ga. Prva faza projekta bila je iznesena u Prvom pozivu (HUSRB/0901/111/095), treća u Trećem pozivu (HUSRB/1203/111/139), a ovaj projekat je druga faza sprovođenja projekta.

Nema velike razlike u svakodnevnom životu ljudi koji žive u pograničnoj oblasti. Napori da se ova mala regija ujedini doveli su do potrebe da se razvije infrastruktura i izgradi biciklistička staza u cilju unapređivanja veza između gradova. Projektni partneri su nameravali da poboljšaju svakodnevni život lokalnog stanovništva u naseljima i ponude nove mogućnosti za turiste na biciklima i za ljude koji uživaju u sportu.

Partneri su uspeli da završe drugu fazu prethodno isplanirane biciklističke staze u

okviru ovog projekta. Na mađarskoj strani, biciklistička staza povezuje Segedin s graničnim prelazom Tisasiget–Đala, a sa srpske strane, biciklistička staza ide do Đale. Biciklistička staza je korisna ne samo za bicikliste već i za one koji se bave rekreativnim trčanjem. Korisnici biciklističke staze se osećaju bezbednije, a vozači automobila stižu brže do svog odredišta. Naravno, korišćenje biciklističke staze nije samo bezbedno već je i blagotvorno po sredinu jer doprinosi smanjenju zagađenja vazduha.

Partneri na projektu:
Újszentiván Község Önkormányzata
Tizzasziget Községi Önkormányzat
Opština Novi Kneževac

Ukupni budžet projekta / 1.623.456,33 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 1.379.937,88 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 31. oktobar 2013.

*Korišćenje
bicikla je
zdravo i bolje
za životnu
sredinu*

Tehnički, privredni i ekološki uslovi za razvoj i otvaranje drumskih graničnih prelaza na mađarsko-srpskom delu granice (uzimajući u obzir planirano učlanjenje Srbije u EU)

Pogranična oblast između Mađarske i Srbije je pod jakim uticajem međunarodnog tranzitnog saobraćaja. Iako iz toga proističu brojne mogućnosti, one uglavnom ostaju neiskorišćene. Kako trenutno nije moguć brz i neometan prolazak preko graničnih prelaza, partneri na projektu su pokušali da to izmene. Budući razvoj regije zavisi od protoka ljudi, dobara, usluga i informacija.

Da bi se poboljšala prekogranična saradnja, pospešio međunarodni i regionalni ekonomski i kulturni razvoj, pripremljena je iscrpna studija o tehničkim i ekonomskim uslovima, kao i o uslovima životne sredine radi izgradnje puta do graničnih prelaza duž mađarsko-srpske granice. Partneri na projektu su razvili i završili studiju izvodljivosti koju su poslali odgovarajućim akterima i institucijama u regiji kako bi je razmotrili prilikom planiranja daljeg razvoja graničnih prelaza između Mađarske i Srbije.

Opšti cilj ovog projekta bio je da promoviše dobre odnose suseda, ojača stabilnost i bezbednost i postigne zajedničke interese: skladan, balansiran i održiv razvoj dveju zemalja. Projekat je doprineo usklađenosti pogranične oblasti, skrenuo pažnju na trenutnu situaciju, otkrio probleme i ponudio rešenja za brži i neometani saobraćaj preko granice.

Partneri na projektu:
Tudományos Ismeretterjesztő Társulat
Bács-Kiskun Megyei Egyesülete
Skupština opštine Kanjiža

Ukupni budžet projekta / 223.685,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 190.132,25 €
Datum početka projekta / 1. oktobar 2011.
Datum završetka projekta / 30. novembar 2012.

*intenzivnu međunarodni
tranzitni saobraćaj u
pograničnoj oblasti
između Mađarske i
Srbije*

Razvoj integrisanog sistema javnog transporta u regiji Subotica–Segedin

Subotica i Segedin su povezani na mnogo načina i na toj relaciji se svakodnevno putuje. Sistem javnog prevoza u regiji Subotica–Segedin čini ga lakšim, bržim i udobnijim. Novi integrisani sistem se sastoji od usklađenih linija javnog prevoza (železničkih i autobuskih), integrisanih elektronskih tarifa i sistema otkucavanja karata, pristupa informacijama elektronskim putem i koordinacije rasporeda različitih prevoznika. Novi sistem je zasnovan na zajednički planiranim aktivnostima i zahvaljujući bliskoj saradnji kompanija javnog prevoza i institucija odgovornih za saobraćaj s obe strane granice. Nova mreža prekograničnog partnerskog projekta je podržana elektronskom platformom za rukovođenje, planiranje i informisanje. Kao ilustracija prekogranične elektronske platforme, u Subotici je u novembru 2012. godine uveden integrisani elektronski sistem otkucavanja karata. Izvedena je i prekogranična studija o javnom prevozu u koju je bio uključen predlog za nove usluge zasnovan na proceni trenutne i očekivane buduće potražnje.

Ovim projektom javni prevoz je značajno modernizovan. Indirektno, njime je omogućena mobilnost i povezivanje u pograničnoj oblasti, što veoma podstiče i sam razvoj ove oblasti.

*Lakši, brži
i udobniji
javni prevoz*

Partneri na projektu:

Javno preduzeće za prevoz putnika u gradskom i prigradskom saobraćaju, „Subotica-trans“, Subotica
Közlekedéstudományi Intézet Nonprofit Kft
(Dél-alföldi Regionális Közlekedésszervezési Iroda)

Ukupni budžet projekta / 301.613,96 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 256.371,86 €

Datum početka projekta / 1. novembar 2011.

Datum završetka projekta / 30. septembar 2013.

Arsen i amonijak u vodi za piće: uspostavljanje prekogranične platforme za bezbednu vodu

Voda je jedan od najbitnijih elemenata na zemlji. Ona čini više od dve trećine težine ljudskog tela i bez nje bismo umrli u roku od nekoliko dana, tako da je obezbeđivanje čiste vode za piće od životne važnosti. Nažalost, deo stanovništva u Mađarskoj i Srbiji pije vodu s koncentracijom arsena i amonijaka koja je iznad najviše dozvoljene granice. Rešavanje ovog vrlo važnog zdravstvenog problema zbližio je dve partnerske institucije iz Mađarske i Srbije. Cilj projekta je bio da se uspostavi platforma, koja je započela program istraživanja kako bi se pronašlo rešenje problema kontrolisanja lošeg kvaliteta vode za piće u regiji. Laboratorija i sprovedeni preliminarni eksperimenti (radi istraživanja različitih tipova osnovnih mehanizama i efikasnosti tehnoloških jedinica) služe kao temelj za utvrđivanje odgovarajućih faktora životne sredine i uloge drugih zagađivača u otklanjanju arsena i amonijaka. U okviru projekta uspešno je sprovedeno jedanaest tendera za obnovu laboratorije i snabdevanje mobilne fabrike koja će i nadalje biti korišćena za istraživanje efikasnih metoda za uklanjanje arsena iz podzemnih voda na različitim mestima u pograničnoj oblasti. Partneri su takođe organizovali nekoliko radionica i profesionalnih obuka s vrhunskim stručnjacima. Partneri su naglasili važnost

podizanja svesti javnosti o ovom problemu, tako što su prezentovali rezultate projekta i istakli preporuke stručnjaka. Grupa istraživača uspešno je organizovala nekoliko seminara, koji su poslužili kao osnova za razmenu ideja i prezentovanje rezultata istraživanja široj javnosti. Popularna naučna predavanja o opasnostima arsena i amonijaka u vodi, ali i o važnosti rešavanja ovog problema, organizovana su i za učenike srednjih škola.

Čista voda
za piće
je
prioritet

Partneri na projektu:
Eötvös József Főiskola
Univerzitet u Novom Sadu,
Prirodno-matematički fakultet

Ukupni budžet projekta / 654.323,64 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) 556.175,09 €
Datum početka projekta / 1. novembar 2011.
Datum završetka projekta / 31. oktobar 2013.

Merenje, praćenje, upravljanje i procena rizika od viška podzemnih voda u jugoistočnoj Mađarskoj i severnoj Srbiji (koristeći daljinski prikupljene senzorske podatke i prostornu infrastrukturu podataka)

Višak podzemnih voda predstavlja ozbiljnu opasnost i veliki je problem kako u Mađarskoj, naročito u opštini Čongrad, tako i u Srbiji, u severnom delu, u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini. Pošto su prepoznali važnost ovog pitanja, projektni partneri su pokušali da nađu trajno rešenje za problem koji se ponavlja iz godine u godinu.

Partnerske institucije su prvo organizovale radionice, analizirale polje istraživanja i faktore važne za precizno merenje nivoa podzemnih voda. Potom su osmislile senzore za akustični nadzor, postavile sistem od 25 bunara za merenje, senzora, jedinica za skladištenje i prenos podataka i kompaktnih kutija otpornih na vremenske prilike, koji skupljaju podatke o podzemnim vodama i šalju ih jedinici za obradu podataka, i analizirale fotografije iz vazduha sa obe strane granice.

Ishod projekta bila je mapa-server na internetu, koja opisuje stanje viška podzemnih voda u pograničnoj oblasti. Partneri su objavili

monografiju koja objedinjuje naučne rezultate istraživanja o višku podzemnih voda u ovoj oblasti.

Integracija modernih i tradicionalnih alatki i pristupa ključ je stvaranja promene u strategiji upravljanja viškom podzemnih voda, koja takođe može biti usklađena s direktivama EU. Ovaj projekat je odličan primer kako stvoriti prosperitetni naučni prekogranični odnos radi ojačanja ekonomske održivosti i održivosti životne sredine u većoj oblasti.

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet
Centar za prostorne informacije Vojvodine – CPIV
Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka

Ukupni budžet projekta / 507.630,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 431.485,50 €

Datum početka projekta / 15. januar 2012.

Datum završetka projekta / 31. januar 2014.

*Dugoročno
rešenje viška
podzemnih
voda*

Poboljšanje zdravstvene ispravnosti ishrane za životinje putem gajenja otpornijih hibrida kukuruza i unapređenja tehnologije prerade

Južna Mađarska i Vojvodina dele klimatske uslove koji su izuzetno povoljni za proizvodnju kukuruza, najzastupljenije žitarice u ishrani širom sveta. Međutim, kultivisani kukuruzni hibridi razlikuju se s dve strane granice. Nekoliko fungalnih patogena mogu da zaraze kukuruz, i njihovi mikotoksini mogu da utiču na razvoj simptoma različitih bolesti. Jedan od ciljeva projekta bio je da se istraži nivo otpornosti najčešće proizvođenih kukuruznih hibrida u regiji da bi se sakupile informacije o sigurnosti njihove upotrebe u ishrani i utvrdilo koji kultivisani kukuruz je najbolje prilagođen ovim klimatskim uslovima. Drugi cilj projekta bio je da se ispita kontaminacija kukuruznih hibrida mikobiotom i mikotoksinom tokom berbe i nakon skladištenja da bi se stekao uvid u njihov uticaj na zdravlje životinja. Projekat je takođe bio usmeren ka istraživanju dejstva različitih postupaka namenjenih smanjenju količine mikotoksina u kukuruzu i hrani za domaće životinje.

Partneri na projektu su sproveli uspešno istraživanje zasnovano na komparativnom metodu tako što su podvrgli eksperimentu deset mađarskih i deset srpskih hibrida s različitom otpornošću, istovremeno i u Mađarskoj i u Srbiji. Ovaj projekat ima dugoročan uticaj na poboljšanje zdravlja životinja, a samim tim i ljudi koji životinjske proizvode koriste u ishrani.

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet
Gabonakutató Nonprofit Közhasznú Kft.
Naučni institut za prehrambene tehnologije
u Novom Sadu

Ukupni budžet projekta / 342.990,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 291.541,50 €

Datum početka projekta / 1. januar 2012.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

*istraživanje nivoa
otpornosti najčešće
u gajanih kukuruznih
hibrida u regiji*

Zaštita životne sredine bez granica

U savremenom društvu mediji imaju veliku moć i uticaj. Partneri na projektu su odlučili da iskoriste moć televizije kako bi skrenuli pažnju na održivost životne sredine. Njihovi dugoročni ciljevi bili su usmereni ka razvoju skladne i balansirane saradnje između mađarske KTV i srpske Fondacije Panonija. Ova saradnja ima cilj da naglasi i medijski promoviše zajedničke potrebe za održivom životnom sredinom pogranične oblasti kako bi se povećala odgovornost za zajedničke prirodne vrednosti i pomoglo ljudima regije da razumeju potrebu zajedničkog ulaganja u budućnost. Snimili su niz kratkih filmova na više jezika da bi na najbolji način predstavili prirodna bogatstva pogranične oblasti, probleme životne sredine, moguća i izvodljiva rešenja i modele najdelotvornijih praksi. Partneri na projektu su uključili mlađe generacije i za njih organizovali takmičenja u amaterskoj fotografiji, juniorski kamp za medije i putujuću izložbu fotografija fokusiranih na otkrivanje pretnji životnoj sredini i predstavljanje prirodnih bogatstava pogranične oblasti.

Ovaj projekat pokazuje važnost upotrebe medija u cilju isticanja značaja zaštite zajedničke životne sredine, kojim je unapređeno prekogranično povezivanje ljudi i podstaknuta njihova buduća saradnja.

*Važna uloga
medija u
zaštiti
životne
sredine*

Partneri na projektu:
Kecskeméti Televízió Nonprofit KFT
Fond „Panonija“

Ukupni budžet projekta / 234.425,75€
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 199.261,88 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Strateško identifikovanje nivoa buke i akcioni plan

Buka se može definisati kao bilo koji neželjeni zvuk koji negativno utiče na rad ili odmor i dokazano negativno utiče na ukupan kvalitet života, naročito na zdravlje. Fizički, buku čine zvuci različitih intenziteta u zavisnosti od uslova u kojima nastaju. U pogledu kompleksnosti njenog uticaja na zdravlje ljudi, buka se smatra jednim od glavnih problema životne sredine u Evropi. Zaštita od buke jedan je od ciljeva EU politika.

Kao država članica EU, Mađarska ima značajno iskustvo u rešavanju ovog problema. Univerzitet u Novom Sadu identifikovao je nivo buke u

gradu Novom Sadu uz podršku mađarskog grada Baje, s kojim je razmenjeno znanje. Partner iz Mađarske je razvio model baze za unos podataka potrebnih za mapiranje buke u Baji, i stručnjaci su prikupili podatke potrebne za mapiranje buke u Novom Sadu. Partneri su organizovali dvodnevnu obuku u Novom Sadu na kojoj su učestvovali eksperti za oblast buke u životnoj sredini, mađarski stručnjaci i predstavnici opštine Baja. Kao deo projekta, partneri su takođe izradili akcione planove za Baju i Novi Sad na osnovu prikupljenih podataka i mapa buke.

*Zaštita od
buke je jedan
od ciljeva EU*

$$L_{day} = 10 \log \frac{1}{24} \left(12 \cdot 10 \frac{L_{day}}{10} + 4 \cdot 10 \frac{L_{evening} + 5}{10} + 8 \cdot 10 \frac{L_{night} + 10}{10} \right)$$

Partneri na projektu:

Baja város Önkormányzata

Univerzitet u Novom Sadu, Tehnološki fakultet

Ukupni budžet projekta / 335.270,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 284.979,50 €

Datum početka projekta / 1. novembar 2011.

Datum završetka projekta / 28. februar 2013.

Podrška životnoj sredini bez alergena

Alergija na ambroziju je široko rasprostranjena. Utiče na veliki broj ljudi i onesposobljava ih u svakodnevnim aktivnostima. Sezonsko povećanje koncentracije ambrozije primetno je i u Mađarskoj i u Srbiji. Ova biljka ne poznaje granice, pa su se partneri na projektu udružili da bi zajedničkim radom pronašli prekogranično rešenje. Projekat je ostvario svoj cilj: poboljšanje uslova životne sredine u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini i županiji Bač-Kiškun (Baja) tako što je sprečio dalje širenje ambrozije. U aktivnosti su bili uključeni mehanički i hemijski pristupi u tretiranju ambrozije, merenje koncentracije polena u vazduhu, prikupljanje podataka, podizanje svesti javnosti i obrazovanje ciljnih grupa i obaveštavanje javnosti o negativnim uticajima ambrozije.

Projektni partneri su sproveli aktivnosti u otklanjanju ambrozije sa određenih mesta kao što je bilo i planirano. Postavili su stanice za merenje u oblastima obuhvaćenim Programom da bi dobili odgovarajuće informacije o kontaminaciji vazduha ambrozijom i ostalim biljnim polutantima.

Nakon projekta, količina ambrozijskog polena u pograničnoj oblasti bila je značajno smanjena, naročito u Somboru gde je opala za 50% u avgustu 2013. godine (u odnosu na merenja na početku projekta).

Rezultati napornog zajedničkog rada su: pouzdani i ažurirani podaci o zagađenju vazduha, viši nivo svesti među stanovništvom pogranične oblasti, novi profesionalni i lični kontakti između institucija i, najzad, bolji kvalitet života.

Partneri na projektu:

Pokrajinski sekretarijat za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine

Fond „Evropski poslovi“ Autonomne Pokrajine Vojvodine
Baja város Önkormányzata

Ukupni budžet projekta / 390.349,90 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 331.797,42 €

Datum početka projekta / 1. oktobar 2011.

Datum završetka projekta / 30. septembar 2013.

*Ambrozija ne
poznaje granice*

Kompleks aktivnosti za prekogranični transfer znanja za inovativni menadžment

Opšti cilj projekta je da se unapredi saradnja između inovativnih kompanija i organizacija iz Mađarske i Srbije. To je najbolje postići razmenom iskustava i znanja o profesionalnom inovativnom menadžmentu, identifikovanjem inovativnih kompanija i organizacija, dajući im informacije o mogućnostima transfera tehnologije i industrijske i akademske saradnje u cilju istraživanja i razvoja.

U periodu od 18 meseci, koliko je trajao projekat, partneri su organizovali obuku o sprovođenju inovativnih metoda, dane partnerstva i konferenciju kako bi pomogli učesnicima da uspostave nove poslovne kontakte i razmene svoja iskustva u inovativnom menadžmentu.

Mapirali su i intervjuisali mala i srednja preduzeća i organizacije koje se bave istraživanjem, sprovedli ankete i razvili zajednički program obuke. Tokom implementacije, projektni partneri su unapredili svoje veštine u profesionalnom inovativnom menadžmentu. Kompanije i organizacije, koje su učestvovala u projektu, dobile su precizne informacije o prekograničnom transferu tehnologije i aktivnostima u cilju istraživanja i razvoja. Sva dostignuća projekta usmerena su ka unapređenju ekonomije u regionu.

*Razmena znanja
o profesionalnom i
inovativnom
menadžmentu
mapiranje
inovativnih kompanija*

Partneri na projektu:

Univerzitet u Novom Sadu
Magyar Innovációs Szövetség
Szegedi Tudományegyetem
Poslovni inkubator Novi Sad

Ukupni budžet projekta / 158.060,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 134.351,00 €
Datum početka projekta / 1. novembar 2011.
Datum završetka projekta / 30. april 2013.

Računarski sistemi za potporu izgradnje prekograničnog poslovnog odnosa

Razvijanje novih poslovnih veza zahteva sakupljanje podataka o potencijalnim partnerima što može biti izazov kada se partner nalazi u drugoj zemlji. Projekat CompComp je osmišljen tako da nađe rešenje za taj problem. Najvažnije je bilo izgraditi nove prekogranične poslovne veze preko ocene kompetencije između članova Vojvođanskog IKT klastera (VIC, Novi Sad) i Software Innovation Pole klastera (SIPC, Segedin). I VIC i SIPC imaju svoje zasebne metodologije u određivanju kompetencije i prisustva kompanija članica na tržištu. Organizovane su obuke za upravljanje i zaštitu prava intelektualnog vlasništva na polju informacione tehnologije radi pomaganja industrijskim subjektima u pograničnoj oblasti. Radi obrade i sumiranja rezultata, partneri su sprovedli anketu za procenu kompetentnosti i kreirali onlajn-aplikaciju za obradu dobijenih podataka. Za evaluaciju je prikupljena pedeset i jedna anketa. Postojeća profesionalna i poslovna kompetentnost je analizirana i ugrađena u bazu podataka koja je bila dostavljena kompanijama

članicama. Projekat je omogućio nove poslovne odnose, i indirektno pomogao u stvaranju novih mogućnosti za zapošljavanje u regiji.

*Razvijanje novih
poslovnih veza zasnovano
na prikupljanju
podataka o
kompetencijama
potencijalnih partnera*

Partneri na projektu:
Dél-alföldi Regionális Innovációs Ügynökség
Közhasznú Egyesület
Univerzitet u Novom Sadu
Vojvođanski IKT klaster
Regionalna agencija za razvoj malih i srednjih
preduzeća „Alma Mons“ doo, Novi Sad

Internet stranica projekta:
<http://www.compcomp.hu>

Ukupni budžet projekta / 109.948,53 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 93.456,26 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2012.

Profesionalna podrška osnivanju malih i srednjih preduzeća

Skoro da je uobičajeno da je broj preduzeća niži u pograničnim oblastima, nego u unutrašnjosti zemlje. Većina njih su mala i srednja preduzeća. U nedostatku adekvatne profesionalne podrške i infrastrukture, veliki broj ovih preduzeća prestane da radi nakon kratkog vremenskog perioda. Zbog toga mnoge inovativne ideje, nastale u regiji, ostaju neostvarene. Projektni partneri iz Mađarske i Srbije želeli su da promene ovu situaciju i da stvore uslove u kojima bi svaka inovativna ideja mogla da postavi temelje uspešnog proizvoda ili usluge. Želeli su da pomognu početku inovativnih malih i srednjih preduzeća u pograničnoj oblasti radi poboljšanja svoje i regionalne konkurentnosti.

Kao deo aktivnosti projekta, partneri su stvorili virtuelni inkubator i trojezičnu internet stranicu sa 25 registrovanih preduzeća. Organizovali su obuke za predstavnike malih i srednjih preduzeća sa obe strane granice, gde su učesnici učili o projektima, inovacijama, menadžmentu, finansijama, knjigovodstvu, marketingu, inkubatorima i poslovnom planiranju.

Tokom projekta, partneri su kao najveći problem malih i srednjih preduzeća u pograničnim oblastima prepoznali nizak kvalitet istraživanja tržišta, neefikasan marketing i zaostatak u uvođenju novih tehnologija. Učesnici ovih obuka sada su sposobni da prevaziđu ove slabe strane i, koristeći znanja koja su stekli, mogu uspešnije poslovati.

Pomoć inovativnim malim i srednjim preduzećima u pograničnom regionu radi poboljšanja konkurentnosti

Partneri na projektu:

Majsa Alapítvány, Kiskunmajsa

Grad Zrenjanin

Tiszaszéget Községi Önkormányzat

Ukupni budžet projekta / 99.570,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 84.634,50 €

Datum početka projekta / 1. januar 2012.

Datum završetka projekta / 31. avgust 2012.

Internacionalizacija malih i srednjih preduzeća u pograničnom regionu

Cilj ovog projekta je bio da podrži razvoj mađarsko-srpskog poslovanja putem razmene znanja i povećanja broja prekograničnih poslovnih kontakata.

Kako bi se postigli ciljevi projekta sproveden je veliki broj različitih aktivnosti. Na početku, projektni partneri su sprovedli zajedničko istraživanje o situaciji u malim i srednjim preduzećima u pograničnom regionu. Na osnovu istraživanja, pripremili su studiju i predstavili rezultate.

Partneri na projektu su organizovali obuke, seminare i sastanke sa obe strane granice, na kojima su glavne teme bile podučavanje, marketing i menadžment klastera. Takođe su održali B2B sastanak u Segedinu, na kojem su predstavnici malih i srednjih preduzeća iz Mađarske i Srbije razgovarali o zajedničkim poslovnim aktivnostima.

U projektnim aktivnostima učestvovalo je ukupno 400 kompanija. Međusobno su razmenjeni primeri najbolje prakse, razvijale su se menadžerske veštine i uspostavljeni su novi poslovni kontakti, što predstavlja važan korak u internacionalizaciji ovog regiona.

*Razvoj
mađarskih i
srpskih
preduzeća kroz
transfer znanja*

Partneri na projektu:

Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Regionalna privredna komora Subotica

Ukupan budžet projekta / 113.784,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 96.716,40 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 30. jun 2013.

Stvaranje klastera saradnjom u poljoprivredno-prehrambenom sektoru

Pogranična oblast između Mađarske i Srbije je tipično poljoprivredna i stoga nikako ne bi trebalo zapostaviti unapređenje ove privredne grane. Programi ekonomskog razvoja su često isticali sektor visokotehnoške industrije, pa je tako poljoprivreda često stavljana u nezavidan položaj. Iz ovih razloga je vrlo važno omogućiti kompanijama u poljoprivredno-prehrambenom sektoru da ostvare korist od programa ekonomske podrške. To se može postići razvijanjem klastera, kao i njihovom efikasnom saradnjom u celom pograničnom regionu. Ovaj proces može poboljšati poslovnu saradnju u poljoprivredno-prehrambenom sektoru, što posledično utiče i na druge sektore industrije. Partneri na projektu su promovisali saradnju zasnovanu na poslovnom umrežavanju, kao i umrežavanju na nivou preduzeća i poljoprivrednika u poljoprivredno-prehrambenom sektoru. Organizovali su zajedničke obuke, konsultacije i poslovne sastanke, koji su srpskim kompanijama pružili pregled praktičnih informacija o iskustvu izgradnje poslovnih klastera u okviru Klastera Kinčeš Bačka u Mađarskoj.

Učesnici su dobili opšte informacije kao i praktične predloge kako da kreiraju svoje klastere i kako da efikasno rukovode poslovnom saradnjom. Svi su se složili da je ključ uspeha, iznad svega, proizvodnja kvalitetne hrane, kao i bliska saradnja prehrambenih preduzeća.

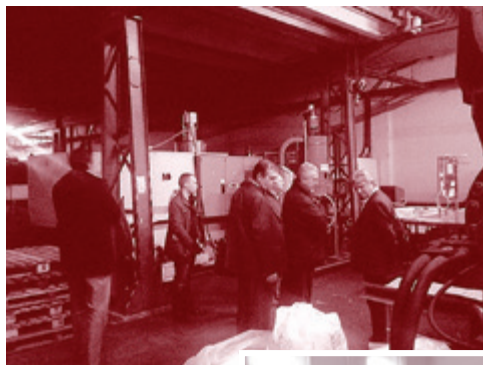
*Bliska saradnja
u proizvodnji
KVALITETNE HRANE
kao ključ uspeha.*

Partneri na projektu:
Baja város Önkormányzata
Opština Kikinda
Vojvođanski fond za razvoj

Ukupan budžet projekta / 121.210,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 103.028,50 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 30. april 2013.

Mreža za poslovno savetovanje u pograničnom regionu

Opšti cilj Mreže za poslovno savetovanje bio je da razvije saradnju između relevantnih aktera u pograničnom regionu kako bi se povećala konkurentnost i zapošljavanje putem stvaranja i jačanja poslovnih i obrazovnih veza. Zahvaljujući ovom projektu saradnja između aktera na tržištu rada je podignuta na viši nivo. Ciljne grupe programa – mala i srednja preduzeća, klasteri koji uspešno funkcionišu u pograničnom regionu, novoosnovana preduzeća i preduzetnici, srednje škole i nezaposleni – stekli su nova znanja i neophodne veštine za uspešniju poslovnu saradnju. Partneri na projektu su organizovali za učesnike obeju zemalja vrlo korisnu radionicu pod nazivom Trenutni izazovi na tržištu rada u pograničnom regionu. U Subotici je u okviru projekta organizovan veoma uspešan Dan zapošljavanja. Poseban kvalitet ovog kompleksnog projekta jeste u kombinovanju istraživanja tržišta, analitičkog rada, obuka, savetodavnih usluga, razmene iskustava i umrežavanja.

*Kombinacija
istraživanja tržišta,
analitičkog rada,
treninga,
savetodavnih usluga,
razmene iskustava i
povezivanja*

Partneri na projektu:

Otvoreni univerzitet Subotica

Nacionalna služba za zapošljavanje, Subotica
Állaskeresők Egyesületeinek Bács-Kiskun Megyei
Szövetsége DAR „A Dél-alföldi Régióért” Nonprofit
Közhasznú Kft. Közép-Kelet-Európai Rekreációs
Társaság

Ukupan budžet projekta / 185.778,00 €

Finansiranje iz fonda EU(IPA) / 157.911,30 €

Datum početka projekta / 1. decembar 2011.

Datum završetka projekta / 30. novembar 2012.

InnoInfo: Inovativno prevazilaženje prepreka u dostupnosti poslovnih informacija između srpskih i mađarskih malih i srednjih preduzeća

Informacija predstavlja jednu od najvećih vrednosti u poslovnom svetu. Projekat InnoInfo pomogao je preduzetnicima da pronađu informacije koje su im neophodne, a takođe im je ponudio i priliku da potraže i upoznaju se s partnerima iz susjednih zemalja. Ukoliko kompanije ostvare uspeh na tržištu susjednih zemalja, mogle bi postati uspešne i na međunarodnom nivou, pa su partneri na projektu ohrabivali učesnike da naprave prvi korak ka međunarodnom uspehu. Partneri iz Mađarske i Srbije su uspostavili Informativni centar za preduzeća u pograničnom regionu. Glavni cilj je bio da se olakša uspostavljanje saradnje kompanija u pograničnom regionu. Partneri su organizovali ECDL i EBCL obuke, snimili dokumentarni film o projektu, kao i kratki, jednogminutni promotivni film, u cilju popularizacije usluga partnera i povećanja javne prisutnosti zajedničkih komora. Takođe su napravili dvojezični portal zajednice preduzetnika iz Mađarske i Srbije.

Najvidljiviji rezultat projekta je uspostavljanje i rekonstrukcija Informativnog centra i Centra za obuku u Malom Idošu. Pored vidljivih rezultata, treba pomenuti i uspostavljanje novih kontakata, širenje znanja i poboljšanje konkurentnosti.

Partneri na projektu:

Magyar–Szerb Kereskedelmi és Iparkamara
Opština Mali Idoš

Internet stranica projekta:

<http://www.mszkik.hu/innoinfo>

Ukupan budžet projekta / 146.481,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 124.508,85 €

Datum početka projekta / 1. novembar 2011.

Datum završetka projekta / 28. februar 2013.

*Informacija
ima najveću
vrednost
u poslovanju*

Blaga ravnice: jedan region – jedna budućnost

Pogranični region deli zajedničku kulturu i nasleđe, a ovaj projekat istražuje njihov potencijal za saradnju. Muzej *Torma Janoš* u Kiškunhalašu u Mađarskoj i Gradski muzej u Subotici u Srbiji, partneri na ovom projektu, promovisali su značaj upravljanja zajedničkim nasleđem kroz niz značajnih događaja, dobro posećenih izložbi i informativni i interesantni promotivni materijal. Dva muzeja su shvatila da Zajednička odgovornost za prirodne i kulturne vrednosti, kao i za tradiciju mogu da budu čvrst osnov za razvoj turizma u regionu. Partneri su organizovali izložbu arhitektonskog i kulturnog nasleđa gradova u ravnici – Kulturna blaga oblasti Kiškunhalaš i severne Bačke. Na osnovu dobro sprovedenog istraživanja objavili su i distribuirali katalog izložbe na četiri jezika, koji je namenjen različitoj lokalnoj i međunarodnoj publici i posetiocima. U okviru ovog projekta i najmlađa generacija je imala priliku da uči o zajedničkom nasleđu. Dva muzeja su spojila izložbu sa zanimljivim edukativnim i zabavnim aktivnostima, kao što su *Dani igre* za predškolsku i školsku decu. Od tog materijala su napravili i zajedničku putujuću izložbu u Mađarskoj i Srbiji. Trajni rezultat projekta je kulturno-tematska ruta o arhitektonskom nasleđu od Pirtoa do Kelebije. Održana je i uspešna konferencija

o secesiji u Subotici, organizovana su predavanja o izložbama i tematskoj ruti i radionice s predstavnicima turističkih i kulturnih organizacija. Projektni partneri su pronašli održiv način spajanja uobičajenih muzejskih aktivnosti i očuvanja zajedničkog kulturnog i arhitektonskog nasleđa sa unapređivanjem turističke atraktivnosti regiona. Sakupili su informacije o zanimljivim i važnim mestima, sastavili interesantnu edukativnu i promotivnu poruku i tako privukli turiste. Naglašavanjem kulturnih vrednosti, projekat je doprineo povećanju prihoda od turizma u pograničnoj oblasti.

Partneri na projektu:
Kiskunhalas Város Önkormányzatának Thorma
János Múzeuma
Gradski muzej Subotica

Ukupan budžet projekta / 241.744,62 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 205.482,92 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Očuvanje zajedničkog
kulturnog i
arhitektonskog nasleđa
i
unapređenje turističke
atraktivnosti regiona

Muzejska propusnica

Partneri na projektu su shvatili da je glavni problem slabog razvoja turizma u mađarsko-srpskom pograničnom regionu nedostatak dostupnih informacija o turističkim atrakcijama ove oblasti. Region je bogat kulturnim i prirodnim sadržajima, istorijski važnim naseljima i rukotvorinama, kao i očuvanim tradicionalnim običajima. Ipak, muzeji u regionu prilično su nepoznati i stranim i domaćim posetiocima. Mali broj posetilaca negativno utiče na prihode od turizma. S druge strane, mnogo ljudi propušta priliku da vidi i nauči interesantne činjenice i upozna zanimljiva mesta regiona.

Zahvaljujući sličnim prirodnim i kulturnim blagom, dve strane granice mogu da se povežu tematskim turističkim rutama koje su pogodne za unapređenje turističke slike regiona. Projekat je razvio saradnju i integraciju između muzeja u pograničnom regionu. Dve partnerske organizacije su, kroz ovaj projekat, posebno insistirale na učešću u zajedničkom sistemu međunarodnog turizma i ojačavanju turističke konkurentnosti regiona.

Partneri na projektu su uspostavili mrežu od ukupno 53 muzeja u Mađarskoj i Srbiji, i napravili Muzejsku propusnicu, koja nudi niz pogodnosti svojim korisnicima u mađarsko-

srpskom pograničnom regionu i podstiče turiste da posete muzeje kako bi upoznali istoriju i kulturu susedne zemlje. Napravili su i brošuru o muzejima koja nudi sistematične, dobro mapirane i korisne informacije o istorijskim, tradicionalnim, kulturnim i arhitektonskim draguljima regiona. Njihova atraktivna i informativna internet stranica promovise mrežu muzeja na pet jezika. Kao rezultat ovog projekta, muzeji u regionu sada imaju elektronske info-terminale s ekranima osetljivim na dodir, koji pokazuju informacije o muzejskoj ruti i preporuke za buduće posete.

Partneri na projektu su uspostavili uspešnu prekograničnu saradnju. Ova inicijativa unapređuje turizam celog regiona, a usredsređujući se na sličnosti u kulturnom i istorijskom nasleđu neguje i toleranciju i multikulturalizam.

*uspostavljanje
mreže koja
povezuje
53 muzeja u
mađarskoj i
srbiji*

Partneri na projektu:
DKMT Duna-Körös-Maros-Tisza
EurorégiósFejlesztési Ügynökség Nonprofit
Közhasznú Kft.
Muzej grada Novog Sada

Internet stranica projekta:
<http://museumpassdkmt.eu/>

Ukupan budžet projekta / 214.190,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 182.061,50 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 30. jun 2013.

Tisa, zemlja, ljudi – prekogranična tematska ruta duž reke Tise

Reka Tisa, koja vekovima oblikuje način života u pograničnom regionu, povezuje Mađarsku i Srbiju. Nažalost, ova oblast nema turističku pažnju koju zaslužuje. Tri partnera su sakupila informacije o zanimljivim i važnim mestima duž reke Tise. Ovim projektom je uspostavljena prekogranična kulturna ruta, koja naglašava karakteristike zajedničke kulturne istorije i predstavlja zanimljive savremene lokacije u dvanaest naselja duž donje Tise: Čongrad, Senteš, Opustaser, Hodmezevasárhely, Deska, Reske, Horgoš, Kanjiža, Senta, Ada, Mol i Bečej. Posle istraživanja i sakupljanja informacija, kreiran je zajednički katalog kao osnova za stvaranje profesionalne studije o turizmu i marketinškog plana, turističke internet stranice i putujuće izložbe. Projektni partneri su objavili veoma bogati informativni vodič na četiri jezika (mađarski, srpski, engleski i nemački). Vodič sadrži informacije o važnim turističkim destinacijama regiona, arhitektonskim i kulturnim vrednostima, specifičnostima regiona (kao što je na primer Park paprike), a daje i preporuke za trodnevne turističke rute, biciklističke staze, savršena mesta za piknik na obalama reke, istorijske i arhitektonske spomenike. Projekat se nije usredsredio samo na privlačenje turista nego je partner iz Srbije organizovao i kamp za srednjoškolce, pokazujući mlađim generacijama blaga regiona u kojem odrastaju.

Negujući poštovanje prema velikom prirodnom resursu regiona – reci Tisi — istaknute su sličnosti između kultura Mađarske i Srbije. Otkrivanjem skrivenih istorijskih i prirodnih blaga regiona i njihovim promovisanjem u javnosti, povećana je vidljivost velikog broja atraktivnih turističkih destinacija.

Partneri na projektu:

Magyar Nemzeti Levéltár, Szeged

Délvidék Ház Közhasznú Nonprofit Kft., Szeged
Istorijski arhiv Senta

Ukupan budžet projekta / 199.800,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 169.830,00 €

Datum početka projekta / 1. januar 2012.

Datum završetka projekta / 30. april 2013.

*Mađarska
i
Srbija su
povezane rekom
Tisom*

Inicijative u udruženom razvoju turizma zasnovane na zajedničkom nasleđu

Partneri na projektu su pokrenuli uspostavljanje turističkog prekograničnog mikroregiona Segedin–Subotica–Sombor. Vođeni su vizijom da će umesto rivalstva, saradnja, partnerstvo i zajednički turistički prekogranični programi postati prednost. Zajednički interes triju najvećih gradova u regionu jeste da ne budu samo jednodnevna turistička destinacija. Glavna ideja projekta je bila da se stvori zajednička strategija razvoja koja se sprovodi zajedničkim nastupom na turističkim izložbama i sajmovima, distribucijom promotivnog materijala i zajedničkim poboljšanjem opreme.

Partneri su definisali zajedničke vrednosti kao osnovu za njihovo partnerstvo. Oni su uočili arhitekturu secesije kao neiskorišćen zajednički potencijal i pretvorili ga u materijal za izgradnju budućih zajedničkih inicijativa za razvoj turizma. Partneri na projektu su pripremili zajedničku turističku strategiju i objavili studije o secesiji u Velikoj južnoj ravnici i Vojvodini, kao i o prekograničnoj saradnji u Evropskoj uniji u oblasti turizma. Snimili su turistički film o vrednim arhitektonskim građevinama Segedina, Subotice i Sombora, zatim izradili Secesija benefit karticu, organizovali izložbe, obuke, studijska putovanja i nastupali zajedno na turističkim izložbama i sajmovima u Mađarskoj i Srbiji. Partneri su postavili info-terminale i osmislili softver i sadržaj za njih. Postavljanje info-terminala, sa ekranima osetljivim na dodir, u gradovima je

način da informacije o najvažnijim građevinama i lokacijama budu svima lako dostupne. Kako bi svima bile pružene jednake mogućnosti, za slepe i slabovide osobe su napravljene arhitektonske makete Subotice i Segedina i postavljene su na glavnim trgovima gradova. Projekat je primer inkluzivnog pristupa i saradnje u razvoju turizma u pograničnom regionu. Razmenom ideja i zajedničkim strateškim planiranjem, dve partnerske institucije iz dveju zemalja obogatile su turističku ponudu, istovremeno ističući međusobne sličnosti.

Partneri na projektu:

Szeged és Térsége Turisztikai Nonprofit Kft.
Grad Subotica

Internet stranica projekta:

http://www.ipa-chi.com/?page_id=8

Ukupan budžet projekta / 227.749,96 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 193.587,46 €

Datum početka projekta / 1. decembar 2011.

Datum završetka projekta / 1. mart 2013.

*Isticanje
sličnosti između
dve zemlje*

Zajedničko nasleđe čuva zajedničke vrednosti i služi zajedničkim ciljevima preko granica

Ovaj projekat je nastavak projekta *MUTHER-CSNB: Zajedničko nasleđe u pograničnim oblastima: Okrug Čongrad i Severni Banat* (HUSRB/0901/212/038). Oslanjajući se na već postojeće i promovisane turističke atrakcije, ovaj projekat je uspostavio nove stubove zajedničkom nasleđu regiona.

Projektni partneri su spojili očuvanje kulturnog nasleđa kroz renoviranje postojećih kulturnih lokacija i ogranizaciju događaja koji obnavljaju i slave tradiciju i običaje regiona, uz njihovo intenzivno promovisanje kroz medijske prikaze, brošure, letke i postere. Popularni festivali: Festival etno hrane u Novom Kneževcu, Panonski sajam i Izložba u Vrbasu, Majski sajam u Tisasigetu, Festival folkloru Evropske unije i Svadbena gozba u Deski privukli su hiljade posetilaca iz lokalnih zajednica, regiona i susednih zemalja.

Osim organizovanja popularnih folk i tradicionalnih umetničkih festivala, partneri na projektu iz Deske i Vrbasa su se usredsredili na obnavljanje i promovisanje narodne umetnosti i tradicionalnih zanata kroz seminare i radionice. Projekat je takođe naglasio očuvanje i obnavljanje kulturnih i tradicionalnih lokaliteta važnih za društveni život zajednice. Crkva Svetog arhangela Gavrila u Novom Kneževcu je renovirana, a muzej na otvorenom u Tisasigetu

je obogaćen dodavanjem ribarske izložbe uz atraktivni i interesantni dodatni program.

Da bi se sadržaj i funkcionalnost postojećih javnih prostora za susrete učinili raznovrsnijim, partneri su nabavili bioskopsku opremu u Novom Kneževcu i proširili kolekciju Srpskog muzeja Banata u Deski.

Ovo je primer kako projekat može da gradi i održi prekogranično partnerstvo. Pet organizacija iz dveju zemalja pridružile su se partnerstvu i zajedno radile na ostvarenju istog cilja tokom skoro četiri godine. Partneri na projektu su uspeli da organizuju veoma bogate i raznovrsne programe kako bi očuvali važno kulturno nasleđe i ohrabрили multikulturalizam u pograničnom regionu.

Partneri na projektu:

Deszki Település-Üzemeltetési Nonprofit Kft.
Bánát Szerb Kulturális Közhasznú Egyesület
Tiszasziget Községi Önkormányzat
Opština Novi Kneževac
Opština Vrbas

Internet stranica projekta: www.csnb.eu

Ukupan budžet projekta / 275.199, 00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 233.919,15 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 31. oktobar 2013.

*Čuvanje kulturnog
nasleđa i
podsticanje
multikulturalizma*

Srednjovekovna naselja s manastirima, zajedničko kulturno nasleđe, kroz izložbe i turizam lokalnih zajednica

Projekat je razvijen s ciljem uključivanja četiri lokaliteta u Srbiji: Bač, Rakovac-Gradina, Klisa i Novi Bečej-Arača, i dva lokaliteta u Mađarskoj: Bugac-Felše Monoštor i Kečkemet. Opšti cilj projekta je bio da se zajednička odgovornost za kulturno nasleđe podigne na viši nivo.

Predviđene aktivnosti manjeg obima obuhvatale su: planiranje, ohrabrivanje prekogranične saradnje u oblastima istraživanja, kulturnih odnosa, razvoja i turizma, planiranja i realizacije zajedničkog turističkog programa i njegovih povoljnih uticaja na održivi razvoj oblasti.

Projekat je izgrađen na osnovu prethodnog projekta: MONATUR *Srednjovekovni manastiri zajednička kulturna baština u turističkoj ponudi, i danas, potencijalni značajan činilac održivog razvoja* (HUSRB/0901/212/111).

Učesnici prekograničnog projekta su izveli arheološko istraživanje u Bugac-Felše Monoštoru, organizovali izložbe u Kečkemetu, Baču, Novom Bečeju i Rakovac-Beočinu, napravili multimedijalni CD, održali seminare, predavanja, radionice i nastupali zajedno na turističkim izložbama u Mađarskoj i Srbiji. Ciljnu grupu projekta činili su stručnjaci iz relevantnih institucija, lokalno stanovništvo, turističke grupe, kao i šira javnost.

Muzeji su započeli dijalog s opštinskim i regionalnim donosiocima odluka o propisima i aktivnostima ukazujući im na moguće ekonomske koristi ukoliko se odgovorno upravlja kulturnim nasleđem i ukoliko se pruža adekvatna podrška turističkim programima. Za razvoj turizma, jednako je važna i edukacija ljudi koji žive u naseljima blizu arheoloških nalazišta i građevina.

Rezultati na ovom projektu ne bi bili mogući bez timskog rada. Posebna odlika partnerstva triju organizacija je bila spoj arheološkog rada, istraživanja i turističke ekspertize. Različiti pristupi, metodologije i polja ekspertize nisu samo pokazali dobrobiti uspešne prekogranične saradnje već su i ukazali na značajnu ulogu muzeja u savremenom društvu.

*Značaj muzeja
u
Savremenom
društvu*

Partneri na projektu:

Muzej Vojvodine Novi Sad
Kecskeméti Katona József Múzeum
Turistička organizacija Vojvodine

Ukupan budžet projekta / 279.319,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 237.421,15 €
Datum početka projekta / 1. februar 2012.
Datum završetka projekta / 31. januar 2013.

Studija izvodljivosti zajedničke mađarsko-srpske mreže za zaštitu od grada

Županije Bač-Kiškun i Čongrad često pogađaju snažne oluje praćene gradom i nanose ogromnu štetu poljoprivredi. Vojvodina ima dobar sistem zaštite od grada, zasnovan na radarskim merenjima konvektivnih oblaka i reagensu za razbijanje oblaka na bazi srebro-jodida. Ova vrsta modifikacije opasnih meteoroloških fenomena i odličan tim eksperata u Srbiji postoji već 40 godina, kao jasno definisana metodologija za zaštitu od grada i moderna tehnička podrška. Saradnju na ovom projektu inicirali su zajednički interes za izgradnju sličnog sistema u županijama Bač-Kiškun i Čongrad i dostizanje maksimalne efikasnosti, naročito u graničnoj oblasti jer oblaci ne poznaju granice. Stoga je prekogranična saradnja na zaštiti od grada ključna za zaštitu useva.

Kao deo projekta, partneri su izradili studiju izvodljivosti o zajedničkom sistemu zaštite od grada, informisali stanovništvo o metodama prevencije i počeli s usklađivanjem propisa koji se odnose na upravljanje sistemom zaštite od grada u pograničnoj oblasti. Osim novih saznanja, dobijena su i vredna praktična iskustva u zaštiti od

grada. Projekat je omogućio povećanje institucionalnih i profesionalnih kapaciteta partnerskih organizacija, kao i pripremni rad za uvođenje usaglašenog sistema za zaštitu od grada u pograničnom regionu. Spajanjem i dopunjavanjem ekspertize, usaglašavanjem praksi, propisa i zakonskog okvira, partneri na projektu su započeli borbu za smanjenje razornih posledica grada.

*Oluje praćene
gradom
ne
poznaju
granice*

Partneri na projektu:

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije,
Sektor za vanredne situacije
Udruženje građana „Savez vojvođanskih mađarskih
gazdi“, Horgoš

Ukupan budžet projekta / 116.365.00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 98.910,25 €

Datum početka projekta / 1. novembar 2011.

Datum završetka projekta / 31. januar 2013.

Prekogranični regionalni model zelene ekonomije

Zelena ekonomija i obnovljivi izvori energije su ključne i aktuelne teme, naročito kada je reč o planiranju ekonomski i ekološki održive budućnosti. Partneri na projektu, dve regionalne privredne komore, prepoznali su potrebu za rešavanjem pitanja ekonomskog razvoja i propisa u regionu iz perspektive njihove održivosti. Ocenili su dostupnost, izvodljivost i dugoročnu održivost energetske ulaganja potrebnih u oba regiona. Na osnovu istraživanja i analiza, razvili su tehnički i zeleni ekonomski model za pogranični region, predstavljen u dva glavna strateška dokumenta: modelu razvoja zelene ekonomije i studiji izvodljivosti.

Tokom procene obnovljivih izvora energije, analizirali su potencijal poljoprivrednog i komunalnog otpada koji bi mogao da se koristi kao gorivo u toplanama.

Da bi se model razvoja zelene ekonomije predstavio odgovarajućim industrijskim i ekonomskim akterima, lokalnoj vlasti i regionalnim donosiocima odluka, partneri su organizovali nekoliko konferencija. Na taj način podstaknuta je diskusija i dijalog među učesnicima. Pored predstavljanja ciljeva i tema projekta kao i postignutih rezultata, partneri

su dali preporuke za delimični, ali i potpuni prelazak sistema toplana koje su uključene u projekat na obnovljive izvore energije. Da bi predstavili rezultate široj javnosti, projektni partneri su delili brošure o obnovljivim izvorima energije, držali javne skupove i konsultacije i privukli pažnju lokalnih i regionalnih medija. Ovaj projekat je označio početak dugotrajne saradnje u pograničnom regionu, koja će doneti ekološki održiv ekonomski razvoj, nova radna mesta i zdravije okruženje.

Partneri na projektu:

Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Regionalna privredna komora Sombor

Ukupan budžet projekta / 78.104,40 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 66.388,74 €

Datum početka projekta / 1. novembar 2011.

Datum završetka projekta / 31. oktobar 2012.

*Zelena ekonomija
i
obnovljivi izvori
energije
su ključne teme*

Prenos regionalnog strateškog planiranja i međuregionalnih inovacionih strategija; Velika južna ravnica, Mađarska i Vojvodina, Srbija

Inovaciona strategija regiona dovodi do povećanja ekonomske konkurentnosti tog regiona kroz dobar odabir aktivnosti koje čine inovacioni sistem. On je deo drugih inovacionih sistema, osmišljenih za veće geografske jedinice, i ne može se posmatrati izolovano. Ekonomski odnosi pojedinih regiona uključuju inovacije, saradnju i zdravu konkurenciju. Strateško planiranje zahteva saradnju sa susednim regionom i usklađivanje optimalne iskorišćenosti resursa.

Region Velike južne ravnice ima veliko iskustvo u stvaranju inovacionih strategija. Prva strategija u regionu je napravljena 2004. godine i bila je revidirana do 2008. godine. Tako je partner iz Mađarske obezbedio veliku pomoć partneru iz Srbije. Kako bi ostvarili ciljeve, projektni partneri su organizovali obuke, osmislili zajednički upitnik i formirali zajedničku bazu podataka za učesnike u različitim inovacionim aktivnostima. Na osnovu statističkih analiza stotinu završenih upitnika

i sakupljenih sekundarnih podataka, partneri su dali preporuke za razvoj regionalne i međuregionalne strategije u pograničnom regionu.

Napori partnera da povećaju konkurentnost pograničnog regiona su od ključne važnosti, a razmena iskustava, veština i znanja pokazala se kao pomoć u tome. Njihovi napori ohrabruju inovativnost u praksi i smanjuju vreme koje je potrebno organizacijama za prilagođavanje inovativnom poslovnom okruženju koje se brzo menja.

*Brze promene
i inovativno
poslovno okruženje*

Partneri na projektu:

Dél-alföldi Regionális Innovációs Ügynökség
Közhasznú Egyesület

Informativni centar za poslovnu standardizaciju i sertifikaciju, Novi Sad

Ukupan budžet projekta / 109.911,16 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 93.424,48 €

Datum početka projekta / 1. novembar 2012.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2012.

Prekogranični region za učenje: proučavanje mogućih uloga univerziteta u ekonomskom razvoju mađarsko-srpskog pograničnog regiona

Glavni cilj projekta je bio da otkrije način na koji univerziteti mogu da budu pokretači ekonomskog razvoja u pograničnom regionu. Uloga pokretača im omogućava da budu preteče učenja u regionu, kao što je slučaj u ekonomski razvijenim zemljama. Zahvaljujući pouzdanim rezultatima istraživanja, prikupljenim u toku projekta, izrađeni su razvojni programi i preporučene aktivnosti za rešavanje relevantnih problema i aktivnosti koje odgovaraju stvarnim potrebama razvoja. Na osnovu istraživanja u Mađarskoj i Srbiji, partneri su izradili završnu studiju Istaknute karakteristike mikro, malih i srednjih preduzeća s konceptom učenja u regionima u mađarsko-srpskoj pograničnoj oblasti. Autori su skicirali situaciju uzimajući u obzir preduzetničko obrazovanje u mađarsko-srpskom pograničnom regionu, inovativne aktivnosti kompanija zanovanih na intenzivnom znanju u obe zemlje i odnos prema kreativnosti i toleranciji u mikro, malim i srednjim preduzećima. Definisali su i konkretne predloge za unapređenje pograničnog regiona. Projekat je promovisan kroz medije, štampane materijale i zajedničke konferencije.

Kao rezultat projekta treba istaći jačanje saradnje između kompanija, istraživačkih institucija i organizacija za razvoj preduzeća u mađarsko-srpskom pograničnom regionu. Rezultati istraživanja partnera na projektu mogli bi da stvore osnovu za univerzitete i da preuzmu aktivniju ulogu u ekonomskom razvoju. Praktična primena rezultata dugoročno bi mogla da vodi unapređenju konkurentnosti regiona.

*Univerziteti mogu
postati vodeći
pokretači razvoja
ekonomije*

Partneri na projektu:
Szegedi Tudományegyetem
Univerzitet Educons u Sremskoj Kamenici

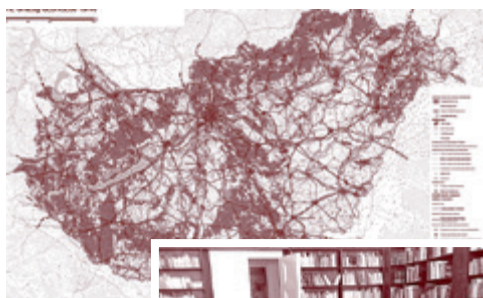
Ukupan budžet projekta / 112.720,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 95.812,00 €
Datum početka projekta / 15. novembar 2011.
Datum završetka projekta / 14. novembar 2012.

Zajednička urbana i aglomeraciona mreža

Naše doba se naziva *Urbani milenijum* jer više od polovine stanovništva živi u gradovima. Velika je verovatnoća da će se ovaj trend nastaviti, i da će veliki deo seoskog stanovništva odlaziti u gradove. To ne utiče samo na razvoj već i na opstanak ruralnih oblasti. Takođe, stalno i stabilno povećanje urbane populacije stvara nove izazove za urbano planiranje i zahteva angažman stručnjaka u oblasti poboljšanja uslova u gradskim sredinama.

U toku priprema za projekat, partnerske organizacije su pokušale da sumiraju metodološku praksu na osnovu iskustava iz prethodnih projekata partnera iz Mađarske. U zaključku studije predstavili su iskustva lokalnih donosioca odluka i eksperata u oblasti planiranja i partnerstva i dali pregled i spisak karakteristika gradova koje je osnovno istraživanje postavilo kao predmete istraživanja u Mađarskoj i Srbiji. Partneri su zaključili da profesionalni timovi mogu značajno da doprinesu stvaranju integrisanih projekata s ciljem razvoja centara ekonomskog i društvenog života regiona. Uspešno unapređivanje gradova je složen zadatak i zahteva usklađenost planiranih aktivnosti. Metodološki materijal, pripremljen u okviru projekta JUAN, formuliše predloge

i preporuke neophodne za ostvarivanje održivog urbanog razvoja. Pažljivo planiran projekat ima veliki potencijal za jačanje društvene kohezije i olakšavanje ekonomski održivog života u urbanim centrima.

Partneri na projektu:

Kistérségek Fejlesztéséért Tudományos Egyesület,
Kecskemét

Agencija za ravnomerni regionalni razvoj Autonomne
Pokrajine Vojvodine

Internet stranica projekta: www.juan.hu

Ukupan budžet projekta / 99.565,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 84.630,24 €

Datum početka projekta / 1. januar 2012.

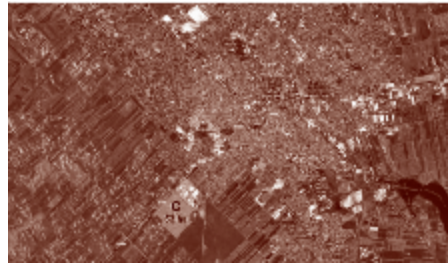
Datum završetka projekta / 30. april 2012.

*Integrisan urbani
razvoj ima
ogroman potencijal
za jačanje
socijalne kohezije*

Kapija ka Evropi: razvijanje studije o potencijalnom prekograničnom industrijskom parku

Prekogranični industrijski park ima pogone s obe strane granice i može da uključi dva industrijska parka koja rade u susedstvu. Partnerstvo triju privrednih i industrijskih komora iz Mađarske i Srbije pokušalo je da nađe način formiranja prekograničnih industrijskih parkova na takvim graničnim deonicama gde je, sa jedne strane, članica Evropske unije (Mađarska), a sa druge, zemlja u pretpristupnoj fazi (Srbija). Rukovođenje prekograničnim industrijskim parkovima je zasnovano na zajedničkoj saradnji i zajedničkoj strategiji. Prednosti poput pogodne geografske lokacije (npr. blizina susedne zemlje) i prisustvo tržišta susedne zemlje mogu da pojačaju i podstaknu ekonomsku delatnost. Projektni partneri su razvili nekoliko profesionalnih dokumenata za pripremu uspostavljanja zajedničkih industrijskih parkova: analitičku studiju situacije, složenu ekonomsku studiju, pravnu analizu, marketinški plan i plan tehničke studije. Stvorili su zajedničku organizaciju za upravljanje razvojem novog industrijskog parka i predstavili inicijativu potencijalnim investitorima, snabdevačima, proizvođačima i donosiocima odluka.

Privredne komore očekuju da njihovi zajednički napori da se uspostavi industrijski park imaju dugoročni efekat. Naime, rezultati osnivanja operativnog prekograničnog industrijskog parka videće se i u porastu broja investitora, i radnih mesta, i smanjenju stope nezaposlenosti. Dobro osmišljen marketing može da privuče strane investitore, što bi nadalje vodilo ka stvaranju ekonomski razvijenog, uspešnog i konkurentnog regiona.

*Ekonomski razvijen,
uspešan i konkurentan
region*

Partneri na projektu:

Magyar–Szerb Kereskedelmi és Iparkamara
Regionalna privredna komora Subotica
Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Internet stranica projekta:

www.gatetoeeurope.info

Ukupan budžet projekta / 108.966,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 92.621,10 €

Datum početka projekta / 1. decembar 2011.

Datum završetka projekta / 30. novembar 2012.

Negovanje saradnje i korišćenje umrežavanja za održivi regionalni razvoj pograničnih regija

Osnovni cilj projekta je bio da se unapredi saradnja pograničnih regija Bačke i Congrada kako bi se obezbedio održivi regionalni razvoj i umanjio efekat njihove marginalizacije. Partneri na projektu su odredili i primenili pet koraka za ostvarivanje ciljeva. Partner iz Mađarske je podelio svoja iskustva i preneo znanje Regionalnoj razvojnoj agenciji Bačka kroz radionice, forume o saradnji i studentske posete. Najznačajniji događaj je bio Forum o saradnji Mađarske i Srbije na kome su učestvovali predstavnici 50 lokalnih vlasti. Oni su posetili uspešne kompanije i videli projekte finansirane iz fondova EU.

Partneri su razvili bazu podataka ključnih regionalnih učesnika u južnoj Mađarskoj i Bačkoj raspoređenu oko četiri prioriteta: regionalni ekonomski razvoj, razvoj turizma, razvoj saobraćajne infrastrukture i razvoj naselja. Ova baza podataka podstiče partnerstva, oživljava ekonomiju i neguje dugoročni održivi

razvoj regiona. Partneri su takođe osmislili fleksibilni akcioni plan. Da bi svoje aktivnosti predstavili široj javnosti, snimili su dokumentarni film o projektu i distribuirali brošure o svojim ciljevima.

Lokalne vlasti u pograničnim oblastima ohrabrene su da unaprede svoju ekonomiju pospešivanjem prekogranične saradnje. Ovaj projekat je pokazao da i periferija može da postane centar.

Partneri na projektu:
Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség
Nonprofit Kft.
Regionalna razvojna agencija Bačka, Novi Sad

Ukupan budžet projekta / 93.147.00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 79.174,95 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2012.

*Oživljava
ekonomiju i
podstiče
dugoročnog,
održivog
razvoja regiona*

Zajednička saradnja malih i srednjih preduzeća u cilju ojačavanja izvozne sposobnosti

Projekat je imao cilj da unapredi saradnju između ekonomija povećanjem konkurentnosti malih i srednjih preduzeća; da stvori zajedničke strukture optimalizacijom prekograničnog uticaja; da razvije preduzeća uključena u projekat kroz inovativne prenose znanja; da poveća broj prekograničnih poslovnih kontakata između preduzeća i njihovu zajedničku saradnju u cilju jačanja izvoznih kapaciteta prema drugim tržištima.

Aktivnosti na projektu obuhvatale su istraživanja preduzetničkih mogućnosti, razvijanje studije, vodič za preduzetnike, radionice i konferencije. Partneri na projektu su objavili dvojezičnu brošuru i promotivni materijal na tri jezika

i realizovali promotivnu kampanju sa obe strane granice. Tokom projekta nekoliko kompanija iz bankarskog sektora, osiguranja i građevinske industrije započelo je prekograničnu saradnju, a dalji rezultati se tek očekuju. Da bi promovisali svoje aktivnosti široj javnosti, partneri su snimili dokumentarni film o projektu i distribuirali brošure. Razvijene studije projekta su veoma važni strateški dokumenti, koji mogu u velikoj meri da pomognu u stvaranju konkurentnog i progresivnog regiona duž mađarsko-srpske granice.

*Stvaranje
konkurentnog i
progresivnog
regiona duž
granice*

Partneri na projektu:
Regionalna privredna komora Subotica
Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Ukupan budžet projekta / 88.534,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 75.253,90 €
Datum početka projekta / 1. decembar 2011.
Datum završetka projekta / 31. mart 2013.

Tolerancija na oksidativni stres kod biljaka: od modela do drveća

Pošumljavanje i održivost šumskih staništa je od ključne važnosti za južnu Mađarsku i severnu Srbiju. Prirodne nepogode kao što su suša i ekstremne temperature, potom salinitet i prisustvo teških metala u zemljištu ozbiljno ograničavaju rast biljaka i utiču na uspeh pošumljavanja nekih oblasti. Nagomilavanje reaktivnih vrsta kiseonika (ROS) i oksidativni stres je česta komponenta prirodnih pojava koje oštećuju ćelijske strukture i utiču na metaboličke procese kod biljaka. Otklanjanje oksidativne štete je jedna od najvažnijih komponenti tolerancije na prirodne oblike stresa. Zbog toga su informacije o oksidativnom stresu od suštinske važnosti za poboljšanje tolerancije useva i drvenastih biljaka na abiotički stres. Istraživačke ustanove iz Mađarske i Srbije analizirale su odgovore na oksidativni stres kod modela i topole, koja se u ovom regionu najčešće koristi za pošumljavanje. Korenjenje biljaka crpi vodu iz zemlje, a suša, salinitet i poplave mogu negativno uticati na kvalitet vode putem stomalne regulacije transpiracije i hidraulične provodljivosti u korenu. Projekat je počeo uvodnom konferencijom koja je definisala detalje istraživanja. Partneri na projektu su izradili temeljnu studiju u cilju boljeg razumevanja fiziološke i biohemijske razlike između biljaka koje su razvile toleranciju

i onih koje su i dalje osetljive. Komparativno su analizirali klonove topole kako bi identifikovali proteine i gene koji bi mogli da se dovedu u vezu s tolerantnošću. Cilj njihovog dobro isplaniranog i detaljnog istraživanja bio je razvoj molekularnih i genetskih alata, kao i strategije ukrštanja, da bi se poboljšala tolerantnost na oksidativni stres kod topola, a potencijalno i drugih drvenastih biljaka. Tokom projekta partnerske ustanove su nabavile neophodnu opremu i materijale za istraživanje, a istraživači su razmenili, predstavili i objavili svoje rezultate i unapredili prekograničnu saradnju. OXIT projekat je prepoznao i analizirao ključne komponente reakcija na oksidativni stres i razvio nove strategije za razvoj tolerancije topole na sušu, soli i teške metale i tako doprineo naporima vezanim za pošumljavanje u regionu.

Partneri na projektu:

Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont

Institut za nizijsko šumarstvo i životnu sredinu
Szegedi Tudományegyetem

Internet stranica projekta: www.ilfe.org/oxit/sr/

Ukupan budžet projekta / 383.520,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 325.992,00 €

Datum početka projekta / 1. januar 2012.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Pošumljavanje i održivost šumskog staništa je od ključnog značaja

Uspostavljanje prekograničnog razvoja industrije biogasa putem zajedničkog istraživanja o potencijalima biogasa, edukacije i inovacije

Uvođenje i unapređivanje tehnologije biogasa u Srbiji primenom stručnih rezultata, do kojih je u laboratoriji došao projektni partner iz Mađarske, bio je i glavni cilj ovog projekta. Biogas se proizvodi od biomase i pripada obnovljivim izvorima energije. Može da se koristi na više načina: sagorevanje gasa proizvodi toplotu, konverzija u gasnom motoru proizvodi „zeleni elektricitet“, a pročišćeni biometan može da zameni prirodni gas.

Partneri na projektu su na prvom sastanku stekli uvid o međusobnim iskustvima, a nakon toga su četiri studenta iz Srbije otišla na Univerzitet u Segedin kako bi se upoznali s najnovijim tehnologijama u domenu biogasa i učestvovali u raznim zajedničkim eksperimentalnim projektima. Osim istraživanja, partneri na projektu su organizovali seminare, obuke, konferencije i spaveli studije koje su potom i objavili. U međunarodnom žurnalu *Biotehnologija za biogorivo* Univerzitet u Segedinu je objavio studiju za stručnu javnost kako bi promovisao rezultate projektnih istraživanja. Partneri su se obratili i široj javnosti. Studija o budućnosti industrije biogasa u Vojvodini predstavljena je lokalnim vlastima i privrednim predstavnicima koji bi mogli biti zainteresovani za primenu tehnologije biogasa, kao što su predstavnici

opština i regiona, predstavnici prehrambene industrije, poljoprivrednici i zemljoposednici, i vlasnici postrojenja za sakupljanje i preradu otpada. Studija, koja je bila modifikovana u skladu s preporukama nastalim na radionici, predstavljena je javnosti na Međunarodni dan razmene informacija. Projektni partneri su imali i medijsku podršku sa obe strane granice. Tokom ovog projekta, koji je trajao dvadeset meseci, ove dve institucije su radile na jačanju pograničnih prijateljstava i promociji obnovljivih izvora energije u pograničnom regionu.

Partneri na projektu:
Szegeci Tudományegyetem, TTIK, Biotechnológiai Tanszék
Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka

Ukupan budžet projekta / 282.887,20 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 240.454,12 €
Datum početka projekta / 1. novembar 2011.
Datum završetka projekta / 30. jun 2013.

Uvođenje i jačanje tehnologije biogasa

Pogranična istraživačka mreža informacionih i komunikacionih tehnologija (ICT)

Opšti cilj projekta je bilo jačanje prekogranične saradnje istraživačkih timova na univerzitetima, razvijanje novih metodologija za testiranje postojećih sistema i definisanje novih, zajedničkih tema i predloga za istraživanje. CIRENE se sastoji od sledećih aktivnosti: istraživanje o industrijskim potrebama; prenošenje znanja; definisanje plana istraživanja uz korišćenje specifičnih metodologija i platformi za testiranje; primena metodologija na konkretne pilot projekte. Partneri na projektu su organizovali sastanke i radionice kako bi olakšali razmenu znanja i objavili dve studije. Kombinujući iskustva ova dva univerziteta, partneri su razvili metodologiju

koja olakšava proces testiranja opreme i pospešuje efikasnost samog testiranja. Kako bi prikazali novu metodu, usavršili su već postojeći set-top boks sistem u Srbiji dodajući mu novu funkciju.

Prekogranični naučni tim zajedno je radio na naučnim člancima i trojezičnoj brošuri, blisko saradujući na reviziji, komentarima i ispravci radova. Nakon uspostavljanja opštih metodologija započeo je rad na njihovoj primeni. Saradnja je tekla neometano, a stalna razmena ideja, usavršavanje metodologije i istraživačkih procedura rezultirala je stvaranjem veoma aktivne prekogranične naučne mreže.

Kreiranje aktivne prekogranične naučne mreže

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka
Vojvođanski IKT klaster

Internet stranica projekta: <http://cirene.sed.hu/>

Ukupan budžet projekta / 146.290,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 124.346,50 €

Datum početka projekta / 1. januar 2012.

Datum završetka projekta / 30. jun 2013.

Poboljšanje žitarica za konvencionalnu proizvodnju i biofarming

Najvažniji izazov u poljoprivrednom sektoru Mađarske i Srbije je oživljavanje uzgoja i trgovine žitaricama. Novi i moderni proizvodi – biofarming žitarice – nisu samo proizvodi visokog kvaliteta već i sjajna prilika za trgovinu. Savremenom tržištu žitarica potrebni su novi proizvodi visoke hranljive vrednosti i kvaliteta, i za ljudsku i za životinjsku ishranu.

Zajednički cilj projektnih partnera bio je unapređenje određenih vrsta žitarica uz jačanje pojedinih agronomskih parametara, kako kod tradicionalnih useva tako i kod biofarminga. Zajednički program bio je zasnovan na iskustvima koja su se dopunjavala. U organskoj proizvodnji otpornost određene kulture žitarica je važnija nego u tradicionalnoj, tako da je tema projekta veoma aktuelna. Ideja istraživanja je bila da se unapredi organska proizvodnja žitarica i kvalitet organskih proizvoda, a posredno da se utiče na poljoprivredu i ekonomiju čitavog regiona.

Koristeći osnovno istraživanje partnera iz Mađarske, projektni partner iz Srbije je sproveo eksperimente na terenu. Rezultati projekta su uvršćeni u nastavni program na Fakultetu

za biofarming u Bačkoj Topoli, a partneri su promovisali rezultate poljoprivrednicima koji se bave organskim uzgojem.

Poboljšanje organske poljoprivrede i kvaliteta organskih proizvoda

Partneri na projektu:

Gabonakutató Nonprofit Közhasznú Kft.
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont
Fakultet za biofarming Bačka Topola, Megatrend univerzitet

Ukupan budžet projekta / 354.002,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 300.901,70 €
Datum početka projekta / 1. februar 2012.
Datum završetka projekta / 31. oktobar 2013.

Razvoj ekološke tehnologije sa stalnom detoksifikacijom za proizvodnju bio-povrća u poljskim uslovima

Projekat je imao cilj da razvije ekološki bezbednu poljoprivrednu tehnologiju koja bi pomogla u proizvodnji organskog povrća, a istovremeno štitila biljke i prečišćavala zemlju. Primitna je povećana potražnja za efikasnom poljoprivrednom praksom koja bi omogućila bezbednu hranu. Ove poljoprivredne tehnologije se oslanjaju na tehnike kao što su plodored, ekološko đubrivo, kompost i biološka kontrola štetočina kako bi se održala plodnost zemlje. Upotreba fabričkih đubriva i pesticida, regulatora rasta biljaka, životinjskih antibiotika, prehrambenih aditiva i genetički modifikovanih organizama je isključena ili strogo kontrolisana. Međutim, kako bi se zemlja koja se prethodno koristila u opštoj zemljoradničkoj praksi pripremila za praksu organskog uzgoja, neophodna je efikasna tehnologija. Partneri na projektu su postavili osnovu za proizvod baziran na gljivicama i tehnologiji koja može u kratkom roku da transformiše problematičnu grupu zagađivača na manje toksične ili netoksične supstance u zemlji, da potisne rast patogenih biljnih gljivica i poboljša otpornost na štetočine kod biljaka.

Projektni partneri iz dve države sprovodili su projekat sa ciljem da razviju ekološki bezbednu, trajno prečišćavajuću tehnologiju u proizvodnji bio-povrća.

Objavili su internet stranicu na kojoj se sadržaj redovno ažurira, pripremili trojezičnu brošuru o projektu i brošuru u svrhu širenja informacija

o dostignućima ovog projekta. Organizovali su četiri radne posete, sproveli istraživanje, predstavili rezultate na državnim i međunarodnim konferencijama i objavili istraživanje.

Partneri su izjavili da ne bi bilo moguće doći do ovih projektnih rezultata bez uspešne međusobne saradnje. Stručnost prekograničnih partnera savršeno se dopunjavala tokom trajanja projekta. Takođe, pojavile su se i nove ideje što ukazuje na mogućnost dalje i trajnije saradnje među prekograničnim partnerima. Projekat je obema stranama, koje su učestvovali u istraživanju, pomogao da obezbede nove instrumente, što će pomoći i realizaciji budućih projekata. Pozitivan prijem i veliko interesovanje drugih naučnika, koji nisu učestvovali na projektu, kao i poljoprivrednika iz Mađarske i Srbije, ukazuje na to da ovako razvijena strategija i saradnja ima potencijal da postane deo poljoprivredne prakse. Naučnici koji su učestvovali na projektu razvili su profesionalna partnerstva i stekli nova prijateljstva s kolegama iz partnerskih institucija.

*zaštita biljaka,
prečišćavanje
zemljišta,
tehnologija koja
omogućava
proizvodnju
organskog povrća*

Partneri na projektu:
Szegedi Tudományegyetem
Univerzitet Educons u Sremskoj Kamenici

Ukupan budžet projekta / 280.000,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 238.000,00 €
Datum početka projekta / 1. februar 2012.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Razvoj inovativnih tehnologija za prevenciju i lečenje genitalnih infekcija kod žena

Gljivica *Candida albicans* je uzrok 80–90% slučajeva vulvovaginitisa (VVC). Procena je da 75% žena tokom svog života doživi barem jednu epizodu VVC-a, a čak 40–45% žena dve ili više epizoda. Naučnici iz Mađarske i Srbije su shvatili da se stanovništvo obeju zemalja suočava s istim problemom, i odlučili su da ga zajednički reše. Opšti i dugoročni ciljevi projekta bili su smanjenje i ublažavanje efekata vaginalnih upala izazvanih mikrobima. U okviru projekta, učesnici su postavili cilj da odrede genetske faktore koji su podložni genitalnim infekcijama i na taj način definišu koje pacijentkinje su podložnije većem riziku, kao i da razviju nov tretman lečenja bakterijski izazvane vaginoze zasnovan na nanotehnologiji.

Partneri na projektu su definisali metodologiju određivanja različitih patogena, proceduru procesa uzimanja primeraka i njihovo usklađivanje u obema zemljama. Rezultati zajedničkog istraživačkog rada objavljeni su i predstavljeni stručnoj javnosti. Bez ovog partnerstva bilo bi gotovo nemoguće sprovesti komparativnu genetičku analizu stanovništva obeju zemalja. Prekogranična saradnja je pomogla partnerima da lakše ostvare

ciljeve istraživanja i značajno proširila znanje o ovom problemu, i na taj način obezbedila brže i efikasnije lečenje.

*Brži i efikasniji
tretman
genitalnih
infekcija*

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Medicinski fakultet sa potpunom odgovornošću

Ukupan budžet projekta / 271.100,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 230.435,00 €

Datum početka projekta / 1. januar 2012.

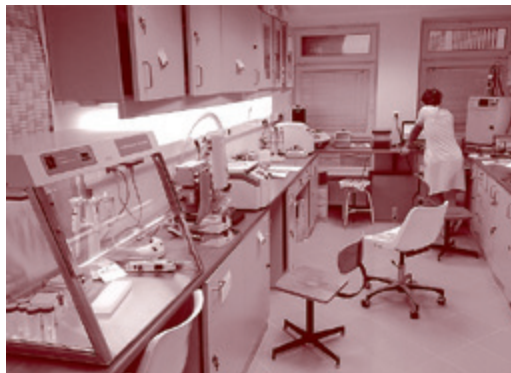
Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Istraživačka saradnja na pripremi prekogranične baze podataka pacijenata i uspostavljanje prve banke likvora i gena u Vojvodini kako bi se unapredilo dijagnostikovanje multiple skleroze

Multipla skleroza je jedna od najčešćih bolesti centralnog nervnog sistema. Ova bolest zahteva detaljno istraživanje, pogotovo usled sve većeg broja obolelih. Ovom bolešću, koja je trenutno neizlečiva, naročito je izložen mlađi deo punoletne populacije. Cilj partnera na projektu bio je da pruži što više informacija o genetskoj pozadini ove bolesti. Pronalaženje pravog biomarkera moglo bi da osigura prognozu posledica multiple skleroze u budućnosti. Sertifikovane banke likvora i gena mogle bi da posluže kao osnova za dalja genetska istraživanja.

Prekogranični naučni tim je efikasno sproveo projekat, koji je pored naučnog istraživanja, obuhvatao i obuku članova tima, kao i redovne projektne sastanke i razmenu rezultata istraživanja. Kupljena je neophodna oprema, osnovana je i unapređena laboratorija likvora i gena sa obe strane granice. Naučnici su konstantno razvijali biobanku multiple skleroze, sakupivši 500 uzoraka krvi od pacijenata, kao i od neugrožene populacije u pograničnom regionu. Naučnici su objavili nekoliko studija na

osnovu rezultata istraživanja i upoznali javnost sa ovom bolešću; otvorili nekoliko novih radnih mesta za mlade lekare i biologe i unapredili kvalitet medicinske nege u pograničnom regionu. Najvažniji ishod ove saradnje su značajni rezultati istraživanja, anketa, objavljeni naučni članci koji su priznati od drugih stručnjaka, kao i uspostavljanje aktivne saradnje na istraživanju između naučnika ovih dveju ustanova.

Pronalaženje pravog biomarkera moglo bi da osigura karakterizaciju ili prognozu posledica multiple skleroze

Partneri na projektu:
Szegeđi Tudományegyetem
Opšta bolnica Subotica

Ukupan budžet projekta / 347.800,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 295.630,00 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Saradnja na istraživanju o razvoju inovativne hrane za ribe radi unapređenja zdrave ishrane u regionu

Mađarska i Srbija su veoma slične po pitanju proizvodnje i upotrebe ribe u ishrani, a vrsta koja se najviše uzgaja u obe zemlje je – šaran. Isto tako, ne razlikuju se ni po broju obolelih od srčanih bolesti, a smrtnost je čak preko 50%. Dobro je poznata činjenica da omega masne kiseline u ishrani pozitivno utiču na smanjenje smrtnosti od srčanih oboljenja. Glavni cilj ovog projekta bio je da se ishrana šarana obogati omega masnim kiselinama kako bi se povećala njihova količina u mesu šarana. Stoga je unapređena prehrana za šarane.

Tokom trajanja projekta, razvijena je nova hrana za šarane sa superiornim fizičkim i nutritivnim karakteristikama koristeći se savremenom prehrambenom tehnologijom. Ova hrana je poboljšala kvalitet ribljeg mesa u smislu njegovih pozitivnih efekata na zdravlje ljudi. Rezultati ovog projekta na više nivoa doprinose stanovništvu: proizvođači hrane za ribe su dobili novu vrstu visokokvalitetne hrane prirodne održivosti, proizvođači ribe mogućnost da ponude zdravije riblje meso, a glavni dobitnici su krajnji korisnici ribljeg mesa (potrošači), kako oni s kardiovaskularnim bolestima, tako i svi ostali. Bez saradnje prekograničnih partnera bilo bi znatno teže postići ove rezultate. Sa jedne strane, Institut za prehrambenu tehnologiju ima pilot postrojenje za proizvodnju hrane za ribe,

koje je jedinstveno u regionu i omogućava vrlo precizno podešavanje parametara za proizvodnju hrane za šarane kako bi se proizvela hrana željenih karakteristika. Sa druge strane, partner iz Mađarske poseduje značajno iskustvo i dugu istoriju istraživanja vezanog kako za životinjsku tako i ljudsku ishranu, a obezbedio je i saradnju sa ustanovama u Mađarskoj koje imaju široko iskustvo u eksperimentima sa ishranom riba i pacova. Ovo je omogućilo partnerima na projektu da se u velikoj meri dopunjuju u procesu rada i uspešno sprovedu planirane aktivnosti. Projekat je pružio prekograničnim partnerima pregled čitavog lanca, od parametara proizvodnje hrane za ribe i njenog kvaliteta do uticaja poboljšane hrane za ribe na sisare.

S obzirom na to da se šaran često koristi u ishrani u Mađarskoj i Srbiji, povećana proizvodnja i upotreba visokokvalitetnog mesa šarana doprinela bi smanjenju učestalosti srčanih oboljenja u regionu. Stavivši akcenat na hranu za ribe i kvalitet mesa, ovaj projekat je posredno povećao inovativne kapacitete malih i srednjih preduzeća i doprineo promociji zdrave ishrane kod stanovništva u pograničnom regionu.

Partneri na projektu:
Naučni institut za prehrambene tehnologije u Novom Sadu
Szegedi Tudományegyetem

Internet stranica projekta:
<http://feed-pro-food.uns.ac.rs/>

Ukupan budžet projekta / 277.820,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 236.147,00 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 30. septembar 2013.

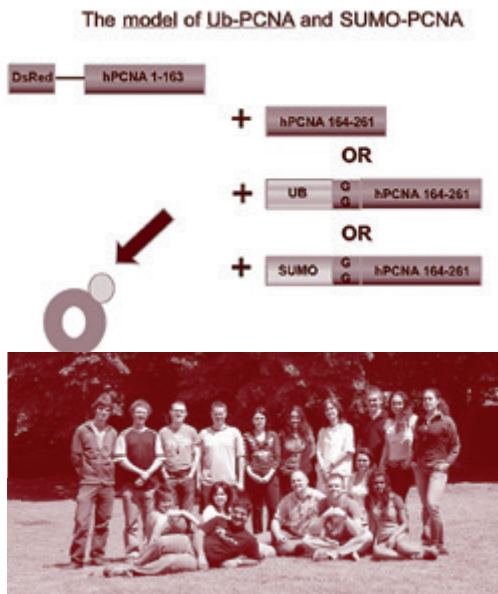
manji rizik od kardiovaskularnih oboljenja

Karakterizacija i dijagnoza novootkrivenih molekularnih tumorskih markera za personalizovano lečenje

Tema istraživanja projekta bila je utvrđivanje molekularnih mehanizama u ćelijama tumora. Opšti cilj projekta je razvoj sistema za testiranje molekularne dijagnoze, koji ne samo da omogućava ciljanu terapiju pojedinaca obolelih od tumora već daje i dublji uvid u molekularne mehanizme karcinogeneze, otkrivanjem novih naučnih dokaza.

Na osnovu prethodnog istraživanja novootkrivenih antionkogena i tumorskih markera, koje je objavljeno u više od četrdeset najznačajnijih istraživačkih žurnala, projektni partneri su očekivali da otkriju i okarakterišu novi molekul koji bi se mogao upotrebiti u tzv. target ili ciljanu terapiju. Takođe su očekivali da dobiju i nove informacije koje bi olakšale dijagnozu i potencijalnu prevenciju određenih malignih oboljenja. Istraživanje je bilo usmereno na uobičajene tumore, koji su od važnosti za javno zdravlje, s posebnim akcentom na rak pluća i debelog creva. Jedan od glavnih ciljeva bio je uspostavljanje multidisciplinarnog konzorcijuma koji je osmišljen tako da deluje kao specijalni posrednik između bazičnog istraživanja i kliničke prakse. Blisko saradujući, partneri su ostvarili svoje ciljeve: otkrivanje

specifičnih markera obavljeno je i na primarnim ćelijskim suspenzijama i na tumorskom tkivu. Intenzivan zajednički rad je doveo do razvoja nove metode za otkrivanje čestih mutacija u PIK3CA genu. Posebno se treba naglasiti važnost istraživanja za celokupan sistem zdravstvene zaštite.

Partneri na projektu:

Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont

Univerzitet u Novom Sadu, Medicinski fakultet sa potpunom odgovornošću
Szegedi Tudományegyetem

Ukupan budžet projekta / 416.510,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 354.033,50 €
Datum početka projekta / 1. decembar 2011.
Datum završetka projekta / 30. novembar 2013.

*Identifikacija
specifičnih markera
na osnovnim ćelijama
suspenzije i tkivu
tumora*

Istraživačka saradnja Univerziteta u Segedinu i Univerziteta u Novom Sadu u razvoju citostatičkih lekova

Rak dojke i rak prostate su među najčešćim tumorima i najčešćim uzročnicima smrtnosti. Ovi tumori su uglavnom zavisni od steroidnih hormona i mogu se efikasno lečiti antiandrogenima ili antiestrogenima. Razvoj novih lekova koji poseduju ove antihormonalne efekte važan je za oblast antitumorskog istraživanja i u Mađarskoj i u Srbiji. Ovaj projekat je uspostavio prekograničnu istraživačku mrežu između Univerziteta u Novom Sadu i Segedinu za preklinička istraživanja novih citostatika. Stručni timovi i istraživački kapaciteti obaju univerziteta dopunjavali su se sa ciljem razvoja novih antihormonskih i antitumorskih lekova. Saradnja partnera na projektu podrazumevala je i razmenu znanja kroz radne posete i zajedničke radionice.

Sprovođenje projekta dovelo je do veoma pozitivnih naučnih, ekonomskih i društvenih efekata. Sintetisani su novi lekovi, a pretpostavljeni antihormonski i antitumorski efekti su istraženi *in vitro* testovima i *in vivo* eksperimentima na životinjama. Naučni rezultati su predstavljeni u člancima, o kojima se govorilo na naučnim konferencijama

i koji su uvršćeni u nastavne programe na univerzitetima. Ovim prekograničnim programom inicirana je nova saradnja. Tokom sprovođenja projekta uspostavljena su profesionalna i lična partnerstva i prijateljstva. Novi tehnološki, naučni i organizacioni razvoj, kao i jedinstveno tehničko znanje i ekspertiza članova tima korišćiće se u radu na drugim akademskim i industrijskim istraživačkim programima u ove dve zemlje, kao i u regionu.

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet

Internet stranica projekta:

www.recodac.pmf.uns.ac.rs

Ukupan budžet projekta / 335.084,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 284.821,40 €

Datum početka projekta / 1. februar 2012.

Datum završetka projekta / 31. januar 2014.

*Razvoj novih jedinjenja
koja poseduju
antihormonalne efekte*

*važno u borbi
protiv kancera*

Razvoj enzimološke tehnologije i proizvoda za lečenje baziranih na lakazi

Pesticidi zagađuju vodu i zemlju. Razgradnja pesticida uz pomoć mikroorganizama, kao što su hlorinirani anilini i fenol herbicidi, dovodi do nastanka veoma toksičnih derivata, anilina i fenola. Ovi herbicidi se često koriste u uzgoju žitarica, kako u Mađarskoj, tako i u Srbiji. Postoji veliko interesovanje da se reše problemi kvaliteta zemlje i vode, što bi obezbedilo osnovu za održivu obradu zemljišta i proizvodnju zdrave hrane.

Lakaze su proteini koji su bogati bakrom i poznate su pod imenom „plave oksidaze“. One mogu da pretvore supstance koje zagađuju okolinu u manje rastvorive supstance, koje se lako uklanjaju iz vode procesima sedimentacije i filtracije. Lakaze takođe imaju potencijal u prečišćavanju zagađenog zemljišta.

Tokom trajanja LACRAMED projekta, razvijena je enzimaska mešavina poreklom iz gljivica, koja prečišćava veliki broj različitih supstanci koje zagađuju prirodne vode i poljoprivredna zemljišta. Ovaj jeftini proizvod, koji se lako proizvodi, može se primeniti u postrojenjima za preradu vode, a takođe omogućava očuvanje kvaliteta zemljišta u srpsko-mađarskoj pograničnoj oblasti, koja je poznata po svojoj bogatoj poljoprivrednoj tradiciji.

Realizacijom ovog projekta unapređeno je znanje o primeni tehnologije zasnovane na mikroorganizmima u smanjenju zagađenja prirodne sredine. Stručnost i znanje članova pograničnog istraživačkog tima savršeno su se dopunjavali. Saradnja poljoprivrednika Mađarske i Srbije ukazuje na to da razvijena strategija ima potencijal da preraste u poljoprivrednu praksu.

*Mješava enzima
detoksikuje širok
spektar jedinjenja
koja zagađuju vode
i poljoprivredno
zemljište.*

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Tehnološki fakultet

Ukupan budžet projekta / 287.000,00 €

Datum početka projekta / 1. januar 2012.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

AGROCRAFT: Povezivanje poljoprivrede sa zanatstvom u cilju povećanja konkurentnosti

*Agrocra*ft projekat dopunio je već postojeći *Handicra*ft projekat (HUSRB/0901/214/160). Termin *agrocra*ft se koristi da ukaže na proizvode koji se prave u maloj oblasti i većinom ručno. Ovi proizvodi, koji se proizvode od poljoprivrednih proizvoda, dugotrajni su, mogu se čuvati, transportovati i prodavati. Kombinacija poljoprivrede i ručnog rada je specifična odlika mađarsko-srpske pogranične oblasti. Međutim, većina ovih zanatlija ne može da predstavi svoje proizvode tržištu.

Partneri na projektu su formirali jasnu sliku o mogućnostima za proizvodnju i marketing ovih proizvoda u regionu. Organizovali su dve radionice u Mađarskoj i Srbiji i u saradnji s proizvođačima razvili deset proizvoda u Mađarskoj. Poljoprivrednici i stručnjaci iz Mađarske i Srbije su razmenili iskustva, razgovarali o razvoju proizvodnje, osmislili zajednički brend i analizirali mogućnosti za uspostavljanje savremenih zadruga. Učesnici su takođe zajednički pripremili koristan priručnik o dizajnu ovih proizvoda, sproveli istraživanje i formirali bazu podataka zanatlija u Vojvodini, kao i studiju o tržištu. Napori partnera na projektu su unapredili ekonomski razvoj u pograničnoj oblasti i ohrabрили stvaranje novih ideja.

Poljoprivreda i zanatstvo su specifični za mađarsko-srpsku pograničnu oblast

Partneri na projektu:
Dél-Alföldi Regionális Társadalomtudományi
Kutatói Egyesület

Regionalno udruženje građana „Ludašpusta“

Ukupan budžet projekta / 158.816,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 134.993,60 €
Datum početka projekta / 1. oktobar 2011.
Datum završetka projekta / 31. mart 2013.

Razvoj novih materijala za primenu ekoloških tehnologija za isplativu sanaciju kontaminiranih lokacija koje ugrožavaju pogranične regione

Projektni partneri su uspostavili prekograničnu saradnju na ekološkom istraživanju kako bi razvili isplative i ekološke tehnologije za nadgledanje i sanaciju i time rašili ozbiljne probleme zagađenih lokacija u pograničnoj zoni. Nakon unapređenja opreme za istraživanje na oba univerziteta, u cilju povećanja njihovih kapaciteta za istraživanje i razvoj, izveli su preglednu studiju kvaliteta vode, sedimenata i tla u pograničnoj oblasti, koju su pratila istraživanja trenutnog stanja voda i sedimenata na najkritičnijim lokacijama.

Istraživanje je bilo usmereno na upotrebu novih materijala kao elektrohemijskih senzora za ekološko nadgledanje i materijala koji su korišćeni u različitim tehnologijama sanacije sedimenata. Region poseduje značajne vodene resurse u vidu površinskih voda. Kvalitet vode u rekama Dunav, Sava, Tisa, kao i u kanalnom sistemu Dunav–Tisa–Dunav (DTD) smanjuje se zbog zagađenja. Za neke od najpogođenijih lokacija razvijen je MATCROSS projekat i predložena su tehnička rešenja za sanaciju zagađenih sedimenata. Inovativnost ovog projekta sastoji se u upotrebi nanomaterijala kao apsorbenata u tehnologijama čišćenja voda i sanaciji sedimenata, kao i materijala za elektrohemijske senzore za ekološko nadgledanje.

Prekogranični projektni tim je podsticao dijalog i partnerstvo između naučnih institucija i zainteresovanih aktera u oblasti zaštite životne

sredine kroz radionice i širenje rezultata. Prva radionica u Segedinu je imala više od 200 učesnika iz regiona i celog sveta. Kroz ovu i slične aktivnosti, projekat je ostvario trajni uticaj na regionalnu ekološku politiku, što bi trebalo da poveća regionalni ekonomski i društveni razvoj, kroz ekološki turizam i stvaranje regiona koji je privlačniji za investicije, naročito u agrikulturu. Spajanjem ekspertize u razvoju i karakterizaciji novih materijala za korišćenje u ekološkim tehnologijama na Univerzitetu u Segedinu i ekspertize u razvoju tehnologija sanacije na Univerzitetu u Novom Sadu, zajednički projekat je uspeo u rešavanju zajedničkih problema u oblasti zaštite okoline. Istraživači su dobili mogućnost da razmene znanja i iskustva u rešavanju problema iz različitih perspektiva, a sve to je doprinelo značajnom povećanju regionalnog istraživačkog kapaciteta u oblasti ekološke zaštite.

Partneri na projektu:

Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet

Szegedi Tudományegyetem

Internet stranica projekta:

<http://matcross.pmf.uns.ac.rs/>

Ukupan budžet projekta / 439.612,60 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 373.670,71 €

Datum početka projekta / 1. novembar 2011.

Datum završetka projekta / 31. oktobar 2013.

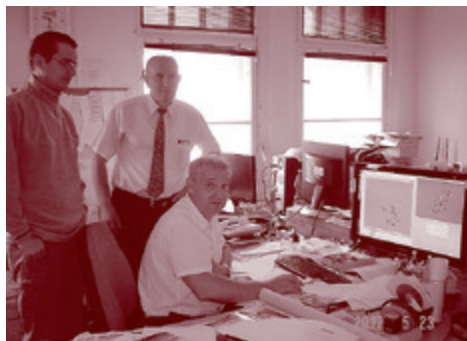
*Razvijanje
isplative i ekološke
tehnologije za
nadgledanje i
sanaciju*

Nanosistemi žučne kiseline kao nosioci molekula u farmaceutskoj primeni

Projekat je imao za cilj da ispita korisnost okso derivativa žučne kiseline kao pomoćne supstance u farmaceutskoj pripremi određenih lekova. Žučna kiselina je suštinska i interesantna grupa bioloških molekula. Njihova korisna funkcija u živim sistemima je posledica sposobnosti nagomilavanja (nekoliko molekula formiraju "mehure" u kojima oni prenose druge molekule, čime pomažu varenju hrane). Projekat je započeo sa osnovnim naukama kao što je hemija, a nastavio se s primenjenim biomedicinskim naukama. Faze projekta su uključivale sintezu okso derivativa žučne kiseline i njihove karakterizacije. Korišćenjem novih kompjuterskih tehnologija, upotreba hemikalija u direktnim eksperimentima je smanjena, a samim tim i troškovi i zagađivanje okoline. Prekogranični tim je kupio potrebnu opremu, što im je pomoglo da saznaju više o strukturi micelijuma. Na osnovu ovih saznanja, bili su u mogućnosti da optimizuju eksperimentalne uslove. Bez prekogranične saradnje bilo bi mnogo teže izvesti visokokvalitetna eksperimentalna istraživanja jer uslovi nisu bili optimizovani tako da bi mogla da se koristi veća količina supstanci, a eko-sistem bi bio značajno opterećen.

Kao deo projekta, partneri su organizovali obuke, sastanke, radionice, konferenciju i javnu debatu; predavanja na CD-u i rezultati su bili objavljeni u međunarodnim časopisima i na konferencijama i seminarima.

Rezultati će dugoročno biti korisni i u razvoju farmi životinja, gde će služiti kao izvor za izolaciju žučne kiseline iz početnih jedinjenja za sintezu okso derivata žučne kiseline. U tom smislu, žučna kiselina će imati širu farmaceutsku primenu, što će imati povoljan uticaj na uzgajanje životinja i industriju obrade mesa.

Derivati žučne kiseline kao pomoćne supstance u farmaceutskom preparativima i u pripremi pojedinih lekova

Partneri na projektu:
Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet u Novom Sadu
Szegedi Tudományegyetem
Univerzitet u Novom Sadu, Medicinski fakultet

Internet stranica projekta:
www.banamoca.dh.pmf.uns.ac.rs

Ukupan budžet projekta / 362.146,50 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 307.824,52 €
Datum početka projekta / 1. novembar 2011.
Datum završetka projekta / 31. oktobar 2013.

Razvoj hokeja na ledu u okviru srpsko- mađarske prekogranične saradnje

Dva sportska kluba, iz Segedina i Subotice, saradivala su u hokeju na ledu, nastavljajući svoj raniji zajednički projekat SPORTSEHU, *Razvoj sporta u okviru prekogranične saradnje Mađarska-Srbija* (HUSRB/0901/222/085). Tokom ovog šestomesečnog projekta, projektni partneri su zajedno učestvovali na prvenstvu 2011/2012. godine, a njihovi članovi su imali zajedničke pripreme za utakmice. Pored redovnih zajedničkih treninga, članovi tima i sudije su pohađali tri zajednička letnja trening kampa. Klubovi su nabavili i neophodnu opremu, kao što su hokejaški štapovi i pakovi. Zajedno su putovali na utakmice prvenstva, obezbedili sudije i sportske doktore. Projekat je spojio mlade talentovane sportiste u jedan prekogranični tim. Tokom redovnih i intenzivnih treninga, utakmica i priprema za prvenstvo, oni su ne samo unapredili svoje sportske veštine već i sklopili nova prijateljstva i shvatili značaj timskog duha.

*Timski duh
je
važan*

Partneri na projektu:

Tisza Volán Sport Klub, Szeged

Sportsko društvo železničara „Jovan Mikić–Spartak“,
Subotica

Ukupan budžet projekta / 88.073,10 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 74.862,13 €

Datum početka projekta / 1. januar 2012.

Datum završetka projekta / 30. jun 2012.

Droga ne poznaje granice

Pogranični regioni su naročito izloženi riziku većeg nivoa zloupotreba droga. Ovaj problem je donekle posledica slabih veza, neusklađenih propisa i nekoordinisanih akcija između organizacija koje se bave prevencijom zloupotrebe droge u dve zemlje. Dok granične snage zaštite i policija iz Mađarske i Srbije saraduju i razmenjuju informacije, druge države i opštinske institucije i nevladine organizacije za prevenciju korišćenja droga ne održavaju kontakte sa svojim kolegama iz susedne zemlje. Cilj ovog projekta bilo je usklađivanje programa prevencije sa obe strane granice da bi se sprečila i smanjila zloupotreba droga u regionu. Da bi se postigli ti ciljevi partnerstvo je predstavilo programe institucijama i organizacijama koje se bave prevencijom upotrebe droga, što je otvorilo vrata razmeni iskustava i koristilo u praktičnim zajedničkim aktivnostima.

Partneri na projektu su organizovali radionice, studijske posete i susrete sa obe strane granice. Da bi doprinele naporima za prevenciju upotrebe droge, dve organizacije su se usmerile i na rad s pripadnicima ranjivih grupa. Učenici srednjih škola iz Mađarske i Srbije posetili su Fondaciju za mentalnu higijenu Exspecto, gde su posetili

izložbu i učestvovali u radionicama i anketi. Na završnoj konferenciji u Zakanjseku predstavljeni su rezultati ove uspešne jednogodišnje saradnje. Partneri su uticali na povećanje svesti o štetnim uticajima upotrebe droga i dali značajan doprinos prevenciji zloupotrebe droge. Širenje informacija o opasnostima upotrebe droga udruženo je sa edukativnim aktivnostima koje neposredno utiču na kvalitet života mladih ljudi i njihovih porodica i zajednica.

*Usaglašavanje
programa prevencije
ZLOUPOTREBE DROGA
Sa obe strane
granice*

Partneri na projektu:

Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Integrált Szociális és Gyermekjóléti Központ
Fondacija mentalne higijene Exspecto, Subotica

Internet stranica projekta:

<http://www.exspecto.org.rs/>

Ukupan budžet projekta / 63.600,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 54.060,00 €

Datum početka projekta / 1. novembar 2011.

Datum završetka projekta / 31. oktobar 2012.

Upoznavanje naših suseda

Ponekad se čini da ljudi mnogo uče o dalekim zemljama i mestima, a tako malo znaju o najbližim komšijama. Ovaj projekat je hteo to da promeni. Opšti cilj je bio da se očuva i predstavi tradicija, umetnost, priroda i nacionalne vrednosti jednog suseda drugome. Dugoročni cilj projekta je uspostavljanje prekogranične saradnje oslobođene predrasuda, zasnovane na pozitivnom mišljenju kroz niz dobro osmišljenih i ciljanih programa za decu regiona. Svaki od događaja i programa je podržavao vrednosti prijateljstva i međusobnog poštovanja, i naglašavao važnost primene interkulturalnog dijaloga bez predrasuda. Partneri na projektu su nabavili neophodnu opremu, organizovali dečje kampove, objavili dvojezičnu publikaciju za učesnike, posetili škole, upoznali nastavnike i roditelje, i na kraju, izabrali učesnike kampa. Organizovali su dvodnevni kamp za decu iz osnovnih škola iz pograničnog regiona. Svaka grupa je provela dva dana u Srbiji i dva dana u Mađarskoj. Više od 400 dece je učestvovalo u 12 kampova u obe zemlje. Deca su učestvovala u aktivnostima na otvorenom i sportskim takmičenjima, posetila su značajne istorijske i kulturne atrakcije, kao i prirodne lepote pograničnog regiona. Partneri na projektu su smatrali da je pozitivno mišljenje, oslobođeno predrasuda, danas

važnije nego ikada pre. Tokom aktivnosti, deca su shvatila da su im njihovi vršnjaci iz susedne zemlje slični i da imaju slična interesovanja, potrebe i težnje. Kroz igru, sport, izlete i edukativna putovanja, deca su se uverila da je formiranje mišljenja i izgrađivanje odnosa zasnovanih na sličnostima daleko korisnije, zabavnije i interesantnije od uskogrudosti.

Partneri na projektu:

Etnolife udruženje građana, Subotica
Gyermek Mosoly Erdei Iskola és Óvoda
Közhasznú Alapítvány, Szeged

Ukupan budžet projekta / 101.227,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 86.042,95 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2012.

*vrednosti
prijateljstva i
međusobno
poštovanje*

Glas sela

Migracija je aktuelni fenomen u savremenim društvima. Veliki gradovi, finansijski centri i ekonomski napredne regije su privlačne migracione destinacije za ljude koji žive u ruralnim krajevima. Sela i manji gradovi se suočavaju s problemom nezaposlenosti i manjih prosečnih plata, što utiče na kvalitet života, a samim tim i na migraciju. Mladi i obrazovani ljudi, kako iz Mađarske tako i iz Srbije, odlaze iz svojih rodni mesta u veće gradove ili prosperitetnije delove Evrope.

Dve organizacije su formirale prekogranično partnerstvo da bi zajednički razumele fenomen migracije u pograničnoj oblasti, uočile negativne efekte i pronašle rešenja. Da bi se definisali pravci, motivacija i razlozi za migraciju, naučno istraživanje je sprovedeno u četiri naselja: Ada, Bečej i Temerin u Srbiji, i Lajošmiže u Mađarskoj. Posle razumevanja glavnih tendencija migracije iz ovih naselja, stručnjaci koji su bili uključeni u istraživanje razvili su nov model umrežavanja sa emigrantima.

Glavni rezultat ovog projekta je razmena znanja i iskustava u vezi s migracionim procesima u sličnim naseljima sa obe strane granice, i razvijanje zajedničkih rešenja problema. U četiri naselja su postavljeni informacioni punktovi, kao institucionalizovani način održavanja kontakta sa emigrantima koji su poreklom iz gradova regiona.

Partneri na projektu su se angažovali na širenju rezultata projekta i preporuka organizujući radionice, konferencije i putujuću izložbu.

Objavili su i studije, trejezični vodič o projektu i razvili informativnu internet stranicu da bi javnosti predstavili svoja dostignuća.

Tokom jednogodišnjeg programa, učesnici su uspostavili veze sa skoro 1000 emigranata.

Ove veze su bile korisne i za lokalnu zajednicu i za emigrante. Ljudi koji žive u inostranstvu ponekad imaju jasniji uvid u događaje u svom rodnom mestu i mogu da pomognu u njegovom razvoju. Veoma je važno da oni znaju da je njihovo mišljenje uzeto u obzir i vrednovano tamo odakle potiču. Posebna zasluga projekta je ta što su partneri ukazali na pozitivne aspekte migracije i ponudili načine da se ohrabre procesi povratne migracije.

Partneri na projektu:
Kistérségfejlesztésért Tudományos
Egyesület
Zavod za kulturu vojvodanskih Mađara

Internet stranica projekta: <http://vov.vmmi.org/>

Ukupan budžet projekta / 89.312,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 75.915,20 €
Datum početka projekta / 1. februar 2012.
Datum završetka projekta / 31. januar 2013.

*Positivan aspekt
migracija i saradnja
sa emigrantima*

Dobro došli u raznovrsni svet kultura

Glavni cilj projekta je bio spajanje ljudi iz dveju zajednica i gostiju iz dveju nacija i kultura, organizovanjem zajedničkih događaja u Mađarskoj i Srbiji. Od početka osmomesečnog projekta, dva projektna tima aktivno su saradivala da bi pažljivo planirala i uskladila pripreme za kulturne, umetničke i gastronomske događaje. Organizovali su četiri zajednička događaja: *Dobro došli, dragi gosti* – dan kulture i umetnosti, Festival vina u Congradu, Dan svetog Stefana i Ričaj festival folkloru u Bečeju, sa učešćem izvođača iz Mađarske i Srbije. Posle nabavljanja potrebne opreme za javne događaje (plastične stolice, drvene kolibe i audio oprema), partneri su obezbedili gostovanje raznovrsnih umetnika, kulturne i tradicionalne izvođače, poštovaoce folkloru i proizvođače vina. Dobro pripremljeni promotivni materijali i kampanja privukli su brojne posetioce. Kroz ove događaje posetioци su otkrili lepotu kulturnih prednosti regiona i gastronomije. Četiri organizovana kulturna događaja su ponudila i mogućnost za multikulturalne susrete i interakciju.

Kroz aktivno učešće u celokupnom ciklusu organizacije događaja, ljudi iz gradova su takođe dobili neprocenjivi uvid u kulturno nasleđe i radne navike svojih kolega iz susednih zemalja. Niz događaja je imao pozitivan uticaj ne samo na turistički sektor – stavljanjem ova dva naselja na mapu interesantnih destinacija za posetioce – već i na promovisanje znanja o kulturnom nasleđu ovih regiona i harmoničnim susedskim vezama.

Lepota kulturnih
dobara i
gastronomije u
pograničnom
regionu

Partneri na projektu:
Csongrádi Városkép Nonprofit Kft.
Petefi Sándor mađarsko kulturno društvo

Ukupan budžet projekta / 100.000,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 85.000,00 €
Datum početka projekta / 1. jul 2011.
Datum završetka projekta / 29. februar 2012.

Organizacija programa u prekograničnim zajednicama

Ovo je bio kompleksan program zasnovan na hrišćanskim vrednostima, koji je imao za cilj oživljavanje prekograničnog javnog života i ojačavanje veza i odnosa zajednice. Kroz lične susrete i saradnju, projektni partneri su promovisali vrednosti hrišćanske zajednice, popularizovali porodicu i moralne vrednosti i širili ove ideje stanovnicima koji žive duž granice. Partneri na projektu su planirali i uspešno realizovali četrnaest događaja za različite grupe posetilaca i učesnika. Jednonedeljni kamp je bio mesto susreta mladih iz Mađarske i Srbije. Ljudi zainteresovani za jačanje veza unutar zajednice mogli su da učestvuju u trodnevnim susretima ili u obuci za lidera zajednice, kao i na manifestaciji *Reka koja spaja* kojom se obeležava sećanje na poplave 1879. godine. Ova manifestacija slavi duh volonterizma i nesebičnosti, koju su tada pokazali ljudi iz mnogih zemalja sveta i tako pomogli izgradnji Segedina. Za širu publiku održan je i hrišćanski kamp u okviru događaja *Szegedi Ifjúsági Napok (Dani mladih u Segedinu)*, kao i četiri predavanja o porodičnim temama. Celodnevni program i četvrto predavanje, u Segedinu, organizovano je za siromašnu decu iz Vojvodine.

Dan zanata je okupio proizvođače tradicionalnih zanata i zainteresovanu publiku. Zanatlije i ljubitelji muzike su se susreli na gala koncertu horova Zrenjanina i Segedina. Oba susreta horova bila su savršena prilika za njihove članove da uspostave lične i profesionalne kontakte.

Skoro 5000 ljudi je učestvovalo u različitim događajima. Organizatori su stavili naglasak na višejezičnost, hrišćanske vrednosti i pozitivno mišljenje oslobođeno predrasuda. Događaji su ponudili izvanrednu mogućnost da privuku i obezbede veliki broj volontera, i time popularizuju važnost volontiranja i prednosti aktivnog humanitarnog uključivanja u život zajednice.

Partneri na projektu:

KatHÁZ Közhasznú Nonprofit Kft, Szeged
Háló Közösségfejlesztő Keresztény Egyesület,
Zrenjanin

Ukupan budžet projekta / 68.995,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 58.645,75 €

Datum početka projekta / 1. januar 2012.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2012.

*kulturalizam,
hrišćanske vrednosti
i
otvorenost*

Ojačavanje bilateralnih društvenih odnosa između ljudi iz Bačbokoda i Svetozar Miletića

Opšti cilj projekta bilo je smanjenje efekta izolacije pograničnog regiona jačanjem kulturne interakcije i odgovornim upravljanjem zajedničkim kulturnim nasleđem. Tokom ovog projekta, deca od 6 do 15 godina učila su o dnevnom životu srpsko-hrvatsko-mađarske zajednice. Partneri su organizovali zajedničke kulturne i sportske događaje za decu iz obaju sela: Srpsko-hrvatski dan, Dečji dan i Sportski dan u Bačbokodu, Žetvena gozba, Fudbalski dan i Dan sela Svetozar Miletić. Partneri su obnovili deo zgrada važnih za obogaćivanje društvenog života lokalnih zajednica, naročito života mlađih generacija. Partner iz Srbije je unapredio svoj sportski objekat izgrađivanjem tribina i ograde oko sportskog terena, a partner iz Mađarske je obnovio tuševe u svlačionicama sportske hale i promenio prozore i vrata na opštinskom centru kako bi se sprečilo gubljenje toplote tokom hladnijih meseci i kako bi zgrada bila energetski efikasija.

Projekat je u velikoj meri unapredio kvalitet društvenog života u dva sela i pomogao u oživljavanju programa za mlade. Zajednički rad je rezultirao zajedničkim uspehom, koji je ohrabrio partnere da razmišljaju o idejama za nove zajedničke projekte. Zahvaljujući ovom projektu, stav ljudi prema drugom narodu se promenio, stanovnici dvaju sela su se sprijateljili i to je, u stvari, bilo najveće dostignuće ovog projekta.

*Unapreden
kvalitet društvenog
života u oba
sela*

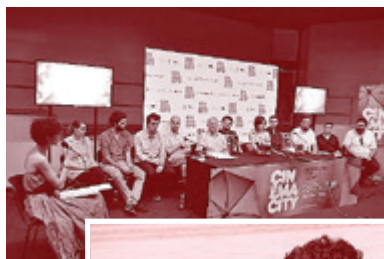
Partneri na projektu:
Bácsbokod Nagyközség Önkormányzat
Mesna zajednica Svetozar Miletić

Ukupan budžet projekta / 113.001,89 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 96.051,61 €
Datum početka projekta / 1. februar 2012.
Datum završetka projekta / 31. avgust 2013.

BIOSKOPSKI SPOJ – Promocija interkulturalne razmene i razumevanja između ljudi u pograničnoj oblasti kroz film

Film može da bude veoma moćno sredstvo interkulturalne razmene i razumevanja među ljudima. Dve organizacije su formirale prekogranično partnerstvo da bi organizovale prikazivanje mađarskih filmova u Srbiji i srpskih filmova u Mađarskoj. Da bi obezbedili aktivno učešće umetnika, radnika u kompanijama filmske produkcije, mlade perspektivne umetnike i posetioce bioskopa, svaka od filmskih projekcija i događaja je uključivala pojavljivanje specijalnog gosta, autora i mladih filmskih profesionalaca sa obe strane granice. Projekcije i prateći događaji su obezbedili osnovu za buduću saradnju i buduća umetnička dostignuća u oblasti filma i kulture. Forum za profesionalce, intelektualce i zainteresovane članove šire javnosti iz regiona pojačao je osećaj pripadnosti zajedničkom regionu. Umetnici i filmski entuzijasti su pohađali radionice, obuke i javne i profesionalne događaje. Perspektivni mladi umetnici i studenti

filma sa obe strane granice predstavili su svoj rad na Takmičenju mladih talenata. Filmovi su prikazivani i na Cinema City festivalu u Novom Sadu, i na taj način su predstavljeni široj publici. Posetioци bioskopa, filmski umetnici i entuzijasti su pohađali i master časove i panel rasprave koje su održavali poznati filmski eksperti. U 2012. godini, u okviru programa Fokus: *Mađarska*, kulturni mađarski reditelj Bela Tar izabrao je za prikazivanje deset filmova mađarske kinematografije. Ovaj projekat je zasnovao svoje aktivnosti i programe na moćnoj ulozi filmske umetnosti u kulturi. Umetnici, ljubitelji bioskopa i šira publika upoznati su sa umetničkim ostvarenjima i predstavljena im je kultura susedne zemlje kroz filmsku produkciju.

FILM može biti
moćan alat u
interkulturalnoj
razmeni

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Udruženje Cinema City, Novi Sad

Ukupan budžet projekta / 88.230,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 74.995,50 €

Datum početka projekta / 15. decembar 2011.

Datum završetka projekta / 14. decembar 2012.

Prekogranični, integrisani program stonog tenisa za profesionalce, amatere i osobe sa invaliditetom

Stoni tenis je sport u kojem mogu da uživaju pojedinci bilo kog doba i fizičke spremnosti. Igranje stonog tenisa je odličan način za stimulaciju mozga i podsticanje brzog mišljenja. Ubraja se u sportove s malim rizikom od povreda, koji održava formu i fleksibilnost. Pomaže u razvoju sposobnosti koncentracije na primenjivanje taktike, što je dobro za sve uzraste. U stonog tenisu mogu da uživaju i ljudi sa invaliditetom i ljudi u staračkim domovima jer za ovaj sport nema ograničenja.

Dva sportska kluba stonog tenisa su sklopila partnerstvo da bi iskoristila sveobuhvatne osobine stonog tenisa. Može da se trenira profesionalno, ali može da bude i porodični i međugeneracijski sport. Koristan je i za kondiciju.

Klubovi stonog tenisa iz Segedina (Mađarska) i Sente (Srbija) osmislili su složeni projekat koji je trajao 24 meseca da bi popularizovali stoni tenis i obezbedili prostor za aktivne susrete stonog tenisa.

Kroz niz događaja, dva kluba su okupila visokokvalifikovane profesionalne igrače, amaterske igrače, studente, decu i njihove roditelje iz obeju zemalja. Organizovani su: Otvoreni dan stonog tenisa, Sportski dan za osobe sa invaliditetom, Dan stonog tenisa za porodice. Projektni partneri su takođe osmislili programe za osobe sa invaliditetom.

Ohrabivanje da se redovno bave sportom i učestvuju na takmičenjima doprinelo je njihovom aktivnom uključivanju u društvo.

Partneri su osmislili i edukativni program s više nivoa i unapredili svoju pedagošku praksu organizovanjem kampova za obuku, nekoliko turnira i predavanja o zdravlju i sportu. Prednosti ovog sporta predstavljene su stanovnicima pogranične oblasti kroz program stonog tenisa za škole, zajedničke treninge i otvorene dane stonog tenisa.

Sportski dan za osobe sa invaliditetom, Zdravstveni simpozijum i Program stonog tenisa za škole najuspešniji su događaji jer imaju dugoročni uticaj na zajednicu. Zajednički programi su otvorili mogućnosti za razmenu iskustava, pronalaženje rešenja za profesionalne probleme, uspostavljanje profesionalnih kontakata i prevazilaženje kulturnih i jezičkih barijera. Uz pomoć projekta povećani su i kapaciteti klubova (u pogledu opreme i osoblja). Povremeni kontakti između dvaju klubova zamenjeni su redovnom, dobro organizovanom i trajnom saradnjom, koja nastavlja da privlači ljude svih uzrasta, naroda i kultura. Stvorena je navika da se stoni tenis trenira ili profesionalno ili rekreativno. Partneri su nastavili svoj plodan, zajednički rad na projektu Inter Pingpong 2 (HUSRB/1203/222/021) u Trećem pozivu.

Partneri na projektu:

Asztalitenisz Sport Klub Szeged
Stonoteniski klub „Senta“, Senta

Internet stranica projekta:

<http://interpingpong.atsk.hu/en/>

Ukupan budžet projekta / 92.585,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 78.697,25 €

Datum početka projekta / 1. januar 2012.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Očuvanje tradicije i identiteta uz pomoć zajedničkih programa i pravljenje filmova posvećenih očuvanju vrednosti

Partneri na projektu su nameravali da ojačaju kulturni i etnički diverzitet prekograničnih veza i da saradnju učine prirodnom delom svakodnevnog života kroz razvijanje i upoznavanje zajedničke kulturne tradicije. Mediji imaju neospornu ulogu u formiranju mišljenja, pa je partnerstvo iskoristilo moć medija da očuva i razvije nacionalni identitet srpske i mađarske manjine u pograničnoj oblasti.

Tokom projekta, partneri su napravili promotivni dokumentarni film i kratke filmove o zanatima, folklornim i tradicionalnim vrednostima i praktičnim veštinama. Film omogućava da se ovekoveči lokalno kulturno nasleđe i predstavlja efikasno sredstvo popularizacije starih običaja. Pripremljeni filmovi su predstavljeni na Festivalu kulturnih medija, čija je glavna tema bila očuvanje tradicije i njena primena u savremenom društvu.

Ključne reči projekta su bile međusobno razumevanje, prijateljstvo i poverenje, kao i međunarodna bezbednost i stabilnost.

Za postizanje ovih ciljeva partneri su organizovali i građanske forume sa obe strane granice i zajedničku završnu konferenciju na kojoj su stanovnici, kroz zajedničke aktivnosti, mogli da nauče o tradiciji, jedni od drugih.

Važan deo projekta bila je izrada internet stranice koja se redovno dopunjava novim informacijama o lokalnim vrednostima i aktivnostima i tako se omogućava dalje širenje informacija o lokalnoj tradiciji.

Folklorne vrednosti regiona su dobile veći publicitet. Kao rezultat ovog projekta, prekogranične ekonomske i društvene veze postale su jače. Partneri su pokušali da očuvaju i popularizuju tradiciju koristeći moderna sredstva, a ovaj pristup je jedan od razloga za uspeh. Stanovnici pogranične oblasti su saznali nove informacije i proširili svoje vidike; postali su spremniji na saradnju jer su očuvali postojeće veze, ostvarili nove kontakte i očuvali svoje običaje i običaje regionalne manjine.

Partneri na projektu:

Egy-másért Ifjúsági és Közösségfejlesztő
Közhasznú Egyesület, Mórahalom

Regionalno udruženje građana „Ludašpusta“,
Hajdukovó

Ukupan budžet projekta / 96.264,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 81.824,40 €

Datum početka projekta / 1. novembar 2011.

Datum završetka projekta / 31. oktobar 2012.

*Očuvanje tradicije
i njeno mesto u
savremenom
društvu*

Ritam bubnjeva

Veruje se da je bubanj jedan od najstarijih poznatih muzičkih instrumenata. Kada se svira s drugim instrumentima, bubanj ima veliku snagu i svojim prisustvom daje puls muzici u kojoj učestvuje. Širom sveta, kroz istoriju, bubnjevi su korišćeni za niz različitih namena, ali uglavnom za zabavu i zajedničke proslave, a bili su uključeni i u rituale. Opštine Čoka (Srbija) i Bordanj (Mađarska) oživele su bubnjarsku tradiciju i aspekt života zajednice kroz projekat Ritam bubnjeva. Tokom godinu dana, mladi ljudi iz obeju zajednica su učili da sviraju bubnjeve i nastavili s nastupima kroz region.

Da bi se odgovorilo na veliko interesovanje mladih ljudi, budućih bubnjara, partneri su nabavili bubnjeve, kao i mobilnu binu da bi im se obezbedila vidljivost u regionu i da bi se šira javnost uključila u radosti sviranja bubnjeva. Partneri su organizovali kamp u kojem je tridesetoro mladih ljudi iz sela iz Mađarske i Srbije prošlo kroz edukativnu i zabavnu obuku sviranja bubnjeva. Obučeni bubnjari i plesači nastupali su na javnim događajima i festivalima u obe zemlje, gde ih je publika dočekala s velikim oduševljenjem. Mladi bubnjari su svojim nastupom otvorili bubnjarski festival u Čoki, što je podstaklo veliku posetu festivalu, gde su

publika i mladi bubnjari uronili u ritam bubnjeva. Kreativne i razigrane aktivnosti su spojile učenike sa obe strane granice, i na taj način očuvale zajedničku tradicionalnu umetnost u praksi i darovale je mlađim generacijama.

*Mladi svodači
zajedno sa
publikom u
ritmu bubnjeva*

Partneri na projektu:

Opština Čoka

Bordány község önkormányzata

Ukupan budžet projekta / 93.690,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 79.636,50 €

Datum početka projekta / 1. oktobar 2011.

Datum završetka projekta / 30. septembar 2012.

Naš zajednički jezik je muzika – koncerti, muzičke radionice i kampovi u Šandorfalvi i Adi

Ljudi mogu da komuniciraju i da se povezuju kroz dijalog i razgovor. Muzika možda više od jezika pomaže ljudima iz različitih kultura da se međusobno povežu i razumeju.

Dve muzičke škole, jedna iz Šandorfalve u Mađarskoj, i druga iz Ade u Srbiji, pronašle su dobar medij za jačanje prekograničnih veza: muziku.

Profesori muzike iz dveju škola osmislili su niz interesantnih edukativnih događaja sa ciljem da predstave kulturu susedne zemlje deci iz Mađarske i Srbije koja su u njima učestvovala. U fokusu edukativnih susreta bilo je i poboljšanje pedagoške prakse kroz razmenu nastavnih metoda između nastavnika iz Mađarske i Srbije.

Da bi sviranje muzike bilo pristupačno većem broju dece, škole su unapredile svoja nastavna sredstva i nabavile dodatne muzičke instrumente. Deca su pohađala edukativne programe i kreativne radionice u kampovima koji su se specijalizovali ne samo za klasičnu muziku već i za savremenu muzičku produkciju, kao što je elektronska i pop muzika. Tako je mešovita grupa od sedamdesetoro dece

svirala muziku i vežbala svoje instrumente u okviru Prolećnog kampa. U Kampu elektronske muzike i Kampu pop muzike učestvovalo je po sedamdeset mladih muzičara.

Profesori muzike nisu zapostavili ni javne nastupe. Pripremili su Školski dan u Adi i Dan grada u okviru koga je više od pedesetoro dece iz obeju zemalja izvodilo interesantan i dopadljiv muzički program za publiku u kojoj su bili njihovi vršnjaci i drugi pripadnici zajednice. Aktivno angažovani u kreativnom umetničkom izražavanju, praksi i nastupima, zajedno sa intenzivnom interakcijom među vršnjacima, mladi muzičari iz Mađarske i Srbije su potvrdili da muzika ne poznaje granice i da može prevazići jezičke barijere.

*Muzika ne poznaje
granice
ruši jezične
barijere*

Partneri na projektu:

Sándorfalva Város Önkormányzata

Škola za osnovno muzičko obrazovanje i vaspitanje „Bartok Bela“, Ada

Ukupan budžet projekta / 92.209,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 78.377,65 €

Datum početka projekta / 15. januar 2012.

Datum završetka projekta / 14. januar 2013.

Dunav i ljudi

Rečni mlinovi su vekovima bili kamen temeljac proizvodnje energije. Naši preci su znali da energija reka i potoka može da bude iskorišćena na jednostavan način. Mlinovi su se nalazili pored tekućih voda, često reka, i korišćeni su za obradu zrna. U velikom delu sveta, dostupnost jeftine električne energije je učinila mlinove suvišnim. Neki od mlinova su preuređeni u popularne turističke atrakcije, što ih je sačuvalo od zaborava. Ljubitelji reke Dunav i vodenica iz dvaju gradova smeštenih duž reke, Bajе (Mađarska) i Bogojeva (Srbija), sklopili su partnerstvo u želji da ožive dve ljudske delatnosti, koje su bile važne za prosperitet i društvo zajednica koje žive duž rečnog toka – rečne mlinove i ribarstvo. Veliki broj dunavskih starosedelaca bi volelo da sakupi i očuva odavno zaboravljene ribarske alatke za buduće generacije. Kao deo promovisanja običaja i zanata povezanih sa životom Dunava, Udruženje brodskih mlinova iz Bajе prenelo je ribarski muzej na otvorenom, koji je bio smešten kod spomenika Tir Ištvan. Sa srpske strane, radovi na ribarskim kućama i strukturi mlina očuvali su autentičan izgled, funkcionalnost i oruđa rečnih mlinara i njihovih porodica. Ovi elementi su smešteni u blizini Bogojeva i pružaju mogućnost da postanu popularna okupljališta za lokalne ljude i potencijalne turiste. Pored radova na izgradnji i očuvanju rečnih mlinova, glavni dugoročni uspeh projekta je bilo objavljivanje knjige *Mlinovi na vodi*, koja

predstavlja rezultat zajedničkog naučnog istraživanja. Knjiga sumira istorijski razvoj vodenih mlinova, daje preporuke za njihovo očuvanje i mogućnosti za održive alternativne upotrebe mlinova u savremenom društvu. Posebno su naglašeni potencijal za turizam, jačanje lokalne ekonomije i očuvanje prednosti prirodnih voda, i to ne samo u knjizi već i u svim programima tokom godine. Partneri na projektu su organizovali ukupno četiri popularna događaja sa obe strane granice. U svojim naporima da povežu tradicionalne i savremene entuzijaste u vezi sa vodom, organizovali su kajakašku turu, gde je 142 kajakaša učestvovalo i uživalo u lepotama reke. Postoje razni načini upravljanja našim prirodnim i kulturnim nasleđem, odgovorno i sa vizijom. Dva prekogranična partnera su pokazala da su turizam i promocija zanatlija povezanih s vodom – mlinari i ribari – ekonomski i ekološki održivi, i od koristi entuzijastima za vodene sportove, stanovnicima lokalnih zajednica i turistima.

Partneri na projektu:
Bajai Hajómalom Egyesület
Mesna zajednica Bogojevo

Ukupan budžet projekta / 87.462,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 74.342,70 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

*Odgovorno upravljanje
prirodnim i kulturnim
nasleđem:
Dunav, vodenice
i ribari*

Novi Sentivan – Novi Kneževac Kulturna saradnja

Partneri na projektu čiji je zadatak bio da predstave povezanost više zajednica, organizovali su niz višestраниh programa u obe zemlje. Glavna tema – veza između Novog Sentivana u Mađarskoj i Novog Kneževca u Srbiji – jeste religiozna baština, ali i tipične kuhinje i druge tradicije.

Partneri su objavili publikaciju o projektu na tri jezika i postavili deset informativnih znakova, tj. mapa naselja, da bi pomogli lokalnom stanovništvu i turistima da nađu svoj put do festivala. Bila su organizovana dva festivala u Novom Sentivanu: Festival štrudli i Srpski pokroviteljski festival. Ovi događaji su upoznali širu javnost sa običajima i kulturom ovih naselja, ojačali veze između ljudi koji žive sa obe strane granice, uskladili kulturalne razlike, podržali višejezičnost i unapredili prosperitetnu, dugotrajnu saradnju između dvaju partnera i drugih pograničnih naselja.

Srpski partner, kao deo Osmog kamernog muzičkog festivala Cvetanje Tise, organizovao je osam koncerata u lokalnoj biblioteci i muzičkoj školi u Novom Kneževcu, sa posetom od oko hiljadu posetilaca. Pored različitih programa, partneri su u Novom Sentivanu obnovili krov zgrade i stavili dve drvene table posvećene ovoj saradnji. U Novom Kneževcu je renovirana spoljašnjost i unutrašnjost javne

zgrade (čitaonica), koja je mesto održavanja različitih kulturnih programa.

Raznolikost programa je privuklo raznovrsnu publiku i tako su projektni partneri izvršili uticaj na veliki broj ljudi. Takođe važni rezultati projekta su novi lični i profesionalni kontakti u pograničnoj oblasti, koji će služiti kao osnova dalje saradnje.

*Intenzivnije
povezivanje dva
mesta stvara
čvršće veze*

Partneri na projektu:
Újszentiván Község Önkormányzata
Opština Novi Kneževac

Ukupan budžet projekta / 100.000,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 85.000,00 €
Datum početka projekta / 1. februar 2012.
Datum završetka projekta / 30. septembar 2012.

Dobro došli u svet umetnosti i zanatstva 2

Kao i prethodni projekat iz Prvog poziva (HUSRB/0901/222/017), WARC 2 je ohrabrivao mlade ljude da istraže poslovne mogućnosti i preduzetničke inicijative kroz usvajanje tradicionalnih zanata i spajanje sa umetničkim izrazima. Ovaj višestruki projekat je edukovao mlade ljude iz manjih naselja, usmeravao ih ka negovanju tradicionalne umetnosti i zanata, i podsticao preduzetničke i poslovne inicijative, kao i promene društvenog života i programa u manjim zajednicama smeštenim pored granice.

Dve fondacije su nastavile svoj rad s mladima iz sledećih mesta: Alde, Apatfalva, Deska, Doc, Domasek, Kibekhaza, Reske, Sačmaz, Novi Sentivan, Ileš blizu Segedina u Mađarskoj i Bajmoka, Đurđina, Donja, Tavankuta, Starog Žednika, Novog Žednika, Horgoša, Čantavira, Višnjevca, Bikova blizu Subotice, u Srbiji. Posle početnih istraživanja, dve fondacije su pripremile akcioni plan precizirajući institucionalna sredstva koja bi obezbedila pomoć u rešavanju specifičnih problema u oblasti kulture. Mešovita grupa od sto mladih ljudi iz obeju zemalja pohađala je sedmodnevni kamp u kojem su raznovrsne edukativne i umetničke radionice predstavile alate i tehnologije zanatskih umeća. Mlade zanatlije su vežbale i proizvodile ručno izrađene umetničke predmete. Organizovana

su i dva prodajna sajma kako bi se uputili u posao i počeli da razmišljaju u smeru trgovine i marketinga. Projekat je sagledao kulturnu situaciju u ruralnim naseljima i proizveo održivu i efikasnu politiku i aktivnosti, uz stvaranje poslovnih prilika za mlade generacije koje žive u ruralnim oblastima. Mladi ljudi su ohrabreni da ponovo promisle, rekonstruišu i modernizuju tradicionalne rukotvorine kroz perspektivu modernog i savremenog umetničkog izražavanja, uz negovanje preduzetničkog duha.

Partneri na projektu:

MÁTRIX Közhasznú Alapítvány

Fondacija za omladinsku kulturu i stvaralaštvo
„Danilo Kiš“, Subotica

Internet stranica projekta: www.warc.eu

Ukupan budžet projekta / 76.120,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 64.702,00 €

Datum početka projekta / 1. februar 2012.

Datum završetka projekta / 28. februar 2013.

*Preduzetnički
duh, tradicionalne
rukotvorine i
umetnički izraz*

Kultura bez granica

Projekat je obuhvatao kulturnu saradnju između ljudi različitog porekla, koji pripadaju različitim nacionalnostima i etnicitetima, kroz usvanjanje i primenu programa *Autoportret* i *Manjine sa kamerama*, i time podstakao dijalog između naroda, kao i između nacionalnosti i učvrstio prekograničnu saradnju. Projekat je ohrabrio manjine da očuvaju svoju tradiciju, kao i kulturne i umetničke vrednosti, i (marginalizovane) etničke grupe upoznao s metodama i sredstvima umetničkog samoizražavanja i samopredstavljanja u borbu protiv predrasuda i stereotipa.

Manjinske grupe su se predstavile ličnim porukama kroz inovativne umetničke metode, ilustrujući neodvojivu vrednost regiona koja se sastoji u raznovrsnosti.

Partneri na projektu su organizovali obuku za profesore autoportreta, radionice autoportreta, radionice *Manjine sa kamerama*, izložbe autoportreta i sajam rukotvorina. Takođe su uredili i objavili knjigu crteža od materijala sa izložbi. Projekat je pratila medijska kampanja u Mađarskoj i Srbiji.

Posebna odlika projekta je bila upravo u predstavljanju multikulturalnosti regiona uz pomoć umetničkih sredstava, pa je tako multikulturalizam prikazan kao vrednost koju treba podsticati i negovati. Umetnost predstavlja različite vrste perspektive i može uspešno da zbliži različite nacionalnosti, kao što je ovaj projekat i pokazao.

Partneri na projektu:

Agora alapítvány a társadalomkutatásért, Szeged
Udruženje građana „Svi“, Bajša

Ukupan budžet projekta / 103.890,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 88.306,50 €

Datum početka projekta / 1. januar 2012.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2012.

*Metode umetničkog
vrađavanja i
predstavljanja*

Regionalni međuetnički kamp kulture za mlade

Evropsko iskustvo je do sada pokazalo da etničke zajednice mogu biti ugrožene globalizacijom na dva načina: izdvojenost i samosvesna marginalizacija ili asimilacija u društvenu većinu. Dve organizacije, fondacija iz Segedina u Mađarskoj i nevladina organizacija iz Subotice u Srbiji, preuzele su aktivnosti u cilju očuvanja duhovnih vrednosti graničnog regiona: etničke raznovrsnosti i mirne kohabitacije zajednica različitih nacionalnosti.

Olakšavanje formiranja i stalne afirmacije kolektivne regionalne svesti u multietničkim i višejezičnim zajednicama, dugoročno podstiče ekonomske odnose, interkulturalnu razmenu, edukativni razvoj i građanski aktivizam. Ovaj cilj može se postići usredsređivanjem na zajedničke interese i vrednosti. Talentovani srednjoškolci, potencijalni lideri zajednice u budućnosti, pohađali su kampove, aktivnosti i druge programe, posebno osmišljene da im ukažu na vrednosti saradnje i otvorenosti time što ih upoznaje sa susednim zajednicama. Osvešćeni osećaj pripadnosti zajedničkom društvenom prostoru i otvorene, a ne zatvorene, etničke zajednice zauzvrat povećavaju razumevanje i poverenje, uz jednako poštovanje sopstvene i tuđe pripadnosti etničkoj

zajednici. Mladi ljudi su kroz ovaj projekat iskusili da pripadanje etničkoj grupi ne isključuje podršku interesima i vrednostima šireg regiona. Kroz niz dobro osmišljenih obuka i događaja za razvijanje veština za mlade, mešovite grupe učesnika su formirale regionalnu generacijsku mrežu mladih ljudi sposobnih da olakšaju i održe interkulturalnu komunikaciju otvorenog uma, oslobođenu od predrasuda. Mreža prekograničnih veza može u velikoj meri da doprinese proširenju ekonomskih veza, interkulturalne razmene i građanskog aktivizma.

Partneri na projektu:
Dél-alföldi Ifjúsági Életmód és Szabadidő
Alapítvány, Szeged
UG SPOT, Subotica

Internet stranica projekta: www.borderlesseur.eu

Ukupan budžet projekta / 83.985,00 €
Finansiranje iz fonda EU(IPA) / 71.387,25 €
Datum početka projekta / 1. januar 2012.
Datum završetka projekta / 31. oktobar 2012.

*Etnička
raznolikost
i
zajednički život
zajednica
različitih
nacionalnosti*

Čija je ovo muzika?

Muzika može da uspostavi most između zemalja i nacionalnosti. Lepe melodije ne samo da mogu učiniti život lepšim i prijatnijim već mogu podstaći razumevanje, mir i bratstvo među narodima. Zbog toga su projektni partneri pokušali da postignu veoma intenzivnu kulturnu razmenu, uključujući mlade ljude u pograničnim regionima Čongrad i Bač-Kiškun u Mađarskoj, i Bačkoj i Banatu u Srbiji.

Studenti, mladi muzičari i njihovi profesori muzike su kroz zajedničku praksu, pripreme i nastupe otkrili svoje zajedničke korene i iskusili kako muzika i kultura nisu izolovane stvari, nego blaga koja treba deliti. Partneri na projektu su organizovali ukupno 15 događaja, 8 u Mađarskoj i 7 u Srbiji. Projekat je uključivao profesionalne i umetničke programe. Niz veoma dobrih koncerata je privukao publiku sa obe strane granice. Ljubiteljima kamerne, religiozne, horske i narodne muzike je udovoljeno muzičkom ponudom ovog projekta. Edukacija je takođe imala važnu ulogu u projektu: partneri su organizovali konferenciju o muzičkom obrazovanju i dva jednonedeljna interaktivna i edukativna kampa u Čongradu, gde je učestvovalo 40 dece i po 16 nastavnika iz obeju zemalja. Svaki nastup je imao odvojenu promotivnu kampanju, uključujući atraktivne letke, pozivnice i veb-aplikaciju. Dvojezični vodič kroz program bio je objavljen na

otvaranju seminara. Internet stranica projekta je postavljena i redovno dopunjavana novim interesantnim sadržajem.

Partneri ne bi mogli da organizuju toliko velike serije programa bez prekograničnog partnerstva. Veze koje su uspostavljene tokom zajedničkih aktivnosti nastavile su se i po završetku programa, a muzika je i dalje bila most između dveju zajednica.

Muzika kao most

*poveruje
dve zemlje
i
dva naroda*

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti

Szakközépiskolájáért Alapítvány

Udruženje kamerni ansambl „Garden Kvartet“ –

„Garden Quartet“ Kamaraegyüttes Egyesület

Internet stranica projekta:

<http://www.whosemusic.eu/>

Ukupan budžet projekta / 105.938,80 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 90.047,98 €

Datum početka projekta / 1. novembar 2011.

Datum završetka projekta / 31. oktobar 2013.

Međunarodna umetnička radionica – javno predstavljanje metoda LIM

Osnova ovog projekta je bio uspešan LIM metod koji je imao impresivne rezultate u prethodnom zajedničkom projektu partnera (HUSRB/0901/222/165). Suština ovog metoda je u tome da se učesnici upoznaju s društvenim pitanjima uz pomoć pet oblasti umetnosti (muzika, ples, pozorište, film, fotografija, vizuelne umetnosti). To nije samo primer nastavnog metoda već i interaktivnog pristupa zasnovanog i fokusiranog na iskustvo. Sinergija umetničkih oblasti i društvenih pitanja omogućava efikasnost programa.

Partneri na projektu su predstavili svoj inovativni metod u osam gradova u Srbiji i Mađarskoj. Organizovali su niz foruma, okruglih stolova i diskusija o savremenom interkulturalizmu i nacionalizmu, toleranciji i ekskluziji, rasizmu i osobama sa invaliditetom iz ugla mladih ljudi i efekata društvenih pitanja na mlađu generaciju. Predstavili su LIM metod i nevladinim organizacijama, predstavnicima obrazovnih institucija i široj publici kroz razgovore, projekcije filmova i umetničke izložbe. Profesionalne aktivnosti su bile dopunjene izložbama, uličnim fleš mobovima

o povezanim temama, slobodnim diskusijama i kulturnim događajima. Učesnici ovih programa ne samo da su dobili informacije o izabranim temama već su u njima i učestvovali, stvarajući umetnička dela. Rezultat toga je bila povećana osetljivost, empatija i razumevanje manjina i ranjivih grupa.

Ovaj projekat je imao neposredan efekat na učesnike, a posredno je uticao na celokupnu zajednicu. Metodi interkulturalnog dijaloga i osećaj tolerancije koje su usvojili, pomogli su im u svakodnevnom životu, ojačali saradnju u pograničnoj oblasti, a dugoročno je projekat unapredio uslove života u manjinskim grupama.

Partneri na projektu:

Asocijacija za razvoj opštine Mali Idoš

Szivárvány Alapfokú Művészeti Iskoláért
Alapítvány, Szentes

Ukupan budžet projekta / 117.600,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 99.960,00 €

Datum početka projekta / 1. februar 2012.

Datum završetka projekta / 31. maj 2013.

*Proaktivni
metod učenja
usredsređen na
iskustvo*

Zajednička pozorišna predstava: sveobuhvatan i koherentan fokus na ljude koji žive u pograničnom regionu

Ključna reč ovog projekta bila je strah. Sve čega se plašimo obeležava nás, naše društvo, naše odnose, našu apatiju, naše borbe. Projekat je bio usredsređen na razlike u životima, načinima razmišljanja i strahovima u dva grada, Subotici i Segedinu, sa dve strane granice. Partneri su sprovedli istraživanje koje je uključilo ljude sa obe strane granice, i koje je pomoglo da se identifikuju glavni problemi kojima bi pozorišna predstava mogla da se bavi i preispituje.

Umetnici i pozorišni profesionalci su iskoristili informacije dobijene iz istraživanja u pripremi zajedničke predstave.

Na ovaj način projekat je doprineo specifičnim ciljevima programa: intenzivnoj kulturnoj razmeni i promociji kulturnih vrednosti i tradicije različitih nacionalnosti koje žive sa obe strane granice.

Kao deo projekta, izvedene su predstave *PassPort 1 – Grad demona* i *PassPort 2 – Đavo lično* i u Subotici i u Segedinu, kao i na nekoliko važnih pozorišnih festivala. Pozorišne predstave

su privukle veliku pažnju i izazvale različite reakcije. Da bi se promovisale aktivnosti, partneri su pripremili brošuru o pripremanju predstave i DVD na istu temu.

Partneri na projektu su predstavili život u pograničnom regionu koristeći veoma izražajna pozorišna sredstva. Uspeli su da prenesu raspoloženja, probleme i situacije koje karakterišu pograničnu oblast na izvanredan način.

photo credit: E. Molnar

Partneri na projektu:

Kosztolányi Dezső Színház, Subotica

MASZK Magyarországi Alternatív Színházi Központ,
Színházi Szaktevékenységeket Támogató Egyesület,
Szeged

Ukupan budžet projekta / 99.915,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 84.927,75 €

Datum početka projekta / 1. septembar 2011.

Datum završetka projekta / 28. februar 2013.

Pozorište ima
veliku
snagu

3. poziv za podnošenje predloga projekata

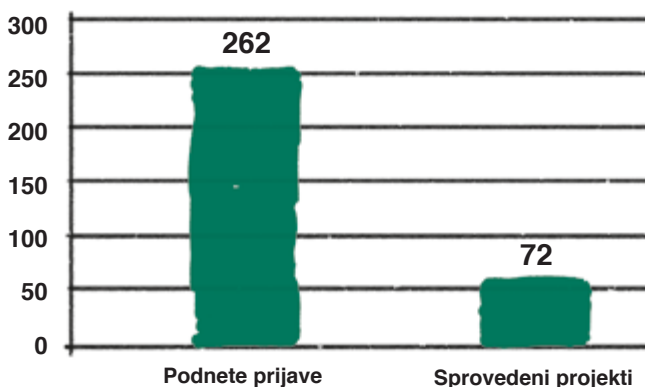
3.1. Uvod

Treći poziv za podnošenje predloga projekata (Treći poziv) je objavljen 1. marta 2012. godine. Prijave je bilo potrebno podneti Zajedničkom tehničkom sekretarijatu (ZTS) do 30. maja 2012. godine. Formalna procena i procena kvaliteta završene su do kraja avgusta 2012. godine. 22. septembra 2012. godine Zajednički odbor za nadzor i upravljanje (JMŠC) je doneo odluku o odabiru projekata koji će biti finansirani, kao i o rezervnoj listi projekata koji će biti finansirani u slučaju da se pojavi višak sredstava. Aplikanti su obavešteni o donesenim odlukama putem pisama, koja su im poslata 25. septembra 2012. godine. Upravljačko telo Programa i Vodeći korisnici (u ime partnerstva) zaključili su većinu Ugovora o subvencijama do kraja 2012. godine. Procedura prijavljivanja i odabira projekata – od otvaranja Poziva za podnošenje predloga projekata do slanja registrovanih pisama za obaveštavanje Aplikantata o rezultatima – trajala je ukupno 7 meseci. Proces evaluacije, u užem smislu (formalna procena podobnosti i ocena), trajao je oko 3 meseca.

U okviru Trećeg poziva podneto je 262 prijava. Ukupno su 72 projekta potpisala Ugovor o subvenciji. Do kraja 2012. godine je 60 projekata koji su odabrani za finansiranje potpisalo Ugovore o subvencijama, dok su projekti koji su odabrani i stavljeni na rezervnu listu potpisivali ugovore kada su sredstva za njihovo finansiranje postala dostupna u okviru Programa. Tokom naredne tri godine – kako su pristizala sredstva – još 12 projekata sa rezervne liste je potpisalo Ugovore o subvencijama. Najpre je 7 projekata potpisalo Ugovore početkom oktobra 2013. godine, zatim jedan projekat u aprilu 2014. godine, 3 u martu 2015. godine i na kraju još jedan projekat u junu 2015. godine.

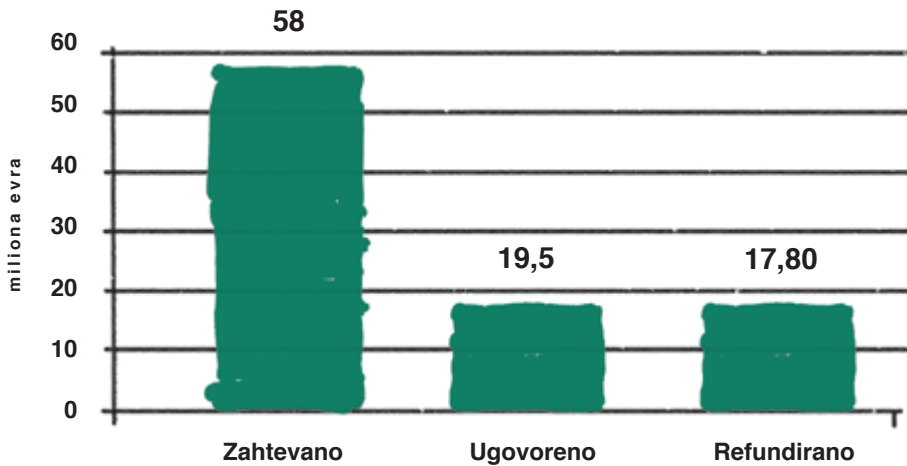
U trenutku objavljivanja ovog revidiranog izdanja Kataloga projekata, svaki od 72 ugovorena projekta iz Trećeg poziva uspešno je završio realizaciju planiranih aktivnosti, dok je njih 71 podnelo završne izveštaje o napretku na projektu.

Treći poziv za podnošenje predloga projekata

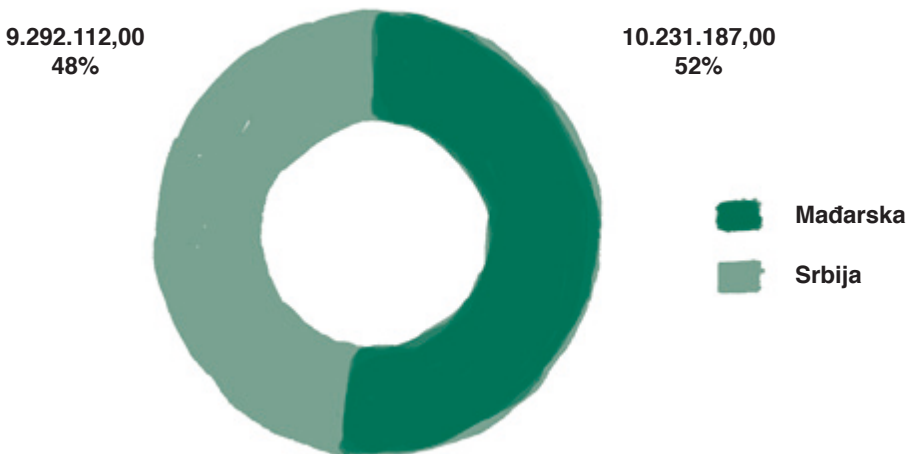
Grafikon 1: Broj podnetih prijava u poređenju sa brojem sprovedenih projekata u Trećem pozivu za podnošenje predloga projekata u okviru IPA programa prekogranične saradnje Mađarska–Srbija

Treći poziv: zahtevana, ugovorena i refundirana sredstva iz IPA fonda

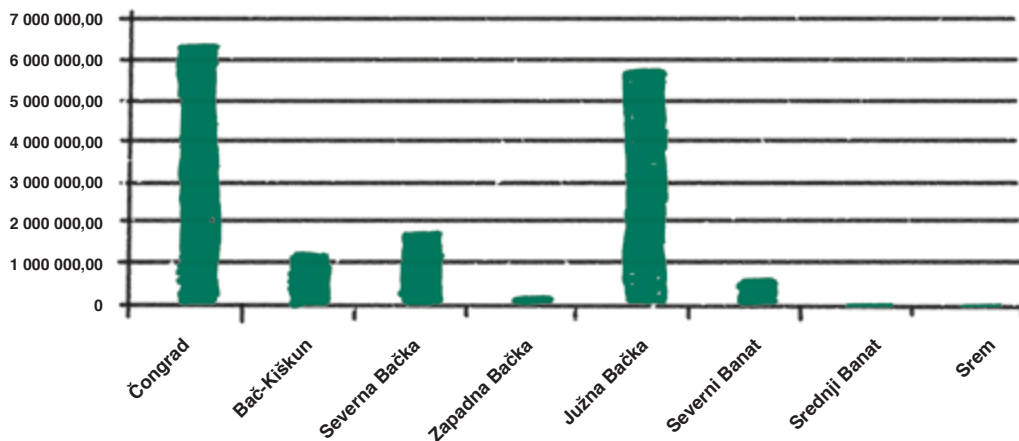
Grafikon 2: Iznos zahtevanih IPA sredstava (prijava) u poređenju sa ukupnim iznosom ugovorenih kao i refundiranih sredstava iz IPA fonda za projekte sprovedene u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija.

Treći poziv – realizovani projekti: Raspodela sredstava iz IPA fonda po državama

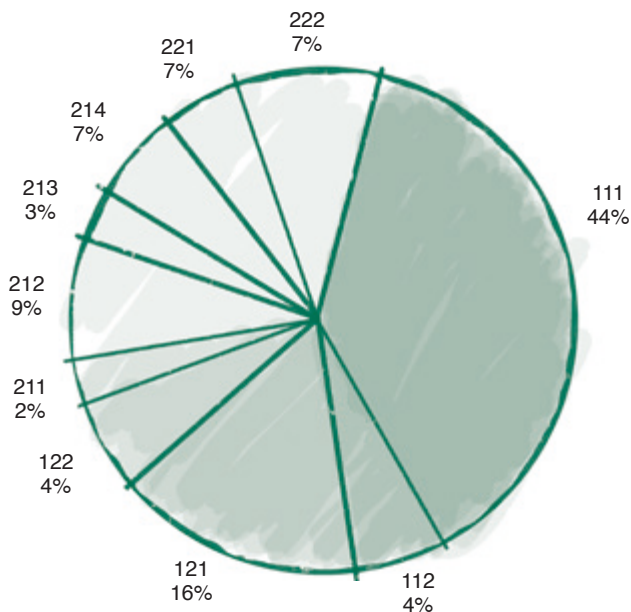
Grafikon 3: Raspodela ugovorenih sredstava iz IPA fonda po državama za projekte realizovane u okviru Trećeg poziva za podnošenje predloga projekata u okviru IPA programa prekogranične saradnje Mađarska–Srbija.

Treći poziv – realizovani projekti: Raspodela sredstava iz IPA fonda po NUTS III ili jednakim teritorijalnim jedinicama

Grafikon 4: Teritorijalna raspodela sredstava iz IPA fonda za projekte realizovane u okviru Trećeg poziva za podnošenje predloga projekata u okviru IPA programa prekogranične saradnje Mađarska–Srbija (na osnovu lokacija sedišta ili filijala Projektnih partnera)

Treći poziv – realizovani projekti: Raspodela sredstava iz IPA fonda po akcijama

Grafikon 5: Raspodela ugovorenih sredstava iz IPA fonda za projekte realizovane u okviru Trećeg poziva za podnošenje predloga projekata u okviru IPA programa prekogranične saradnje Mađarska–Srbija prikazana po akcijama

3.2. Presentacija podržanih projekata

Str.	Broj projekta	Šifra projekta	Naziv projekta
202	HUSRB/1203/111/026	Across the Tisa	Uspostavljanje mađarsko-srpskih graničnih prelaza preko reke Tise
203	HUSRB/1203/111/030	NAMap	Strateško identifikovanje problema vezanih za zagađenje vazduha i buku na graničnim prelazima i njihovoj infrastrukturi
204	HUSRB/1203/111/038	HUSRB Railway	Izrada plana za odobravanje železničke pruge Segedin–Reske–Horgoš–Subotica i dokumentacije za železničku prugu Subotica–Čikerija–Bačalmaš–Baja
205	HUSRB/1203/111/049	Bácsal-Bajmok	Obnova prekograničnog puta Bačalmaš–Bajmok
206	HUSRB/1203/111/050	Tiszasz - Djala	Obnova puta ka graničnom prelazu Tisasiget–Đala
207	HUSRB/1203/111/139	KNESZECYC-3	Izgradnja biciklističke staze Segedin (Sirig) – Novi Kneževac (faza 3)
208	HUSRB/1203/111/261	HUSERIDE	„Vožnja kroz Evropu“ – izgradnja biciklističkih staza za bolju fizičku povezanost mađarsko-srpskog pograničnog regiona
209	HUSRB/1203/112/047	PCP	Staze povezuju ljude
210	HUSRB/1203/112/245	CBC Trans-Plan	Platforma za prekogranično planiranje trasa i reda vožnje
211	HUSRB/1203/112/246	UniTransModel	Zajednički sistem informisanja o javnom prevozu kao objedinjeni model
212	HUSRB/1203/121/130	WAHASTRAT	Rizik od nestašice vode i prilagodljive strategije za upravljanje vodama u mađarsko-srpskom pograničnom regionu
213	HUSRB/1203/121/132	DriWaS	Bezbednost vode za piće – procena kvaliteta prekograničnih površinskih voda u regionu Baja–Sombor
214	HUSRB/1203/121/145	CROSSWATER	Usklađene aktivnosti u vezi sa upravljanjem vodama u ekstremnim uslovima – naročito prilikom poplava, kopnenih bujica i suša
215	HUSRB/1203/121/179	DrainStorming	Isušivanje kopnenih i olujnih voda: Sentivan – Novi Kneževac
216	HUSRB/1203/121/237	eWAM	Ekološko upravljanje vodama u ravničarskim oblastima
217	HUSRB/1203/122/166	URBAN-PATH	Razvijanje i javno predstavljanje urbanih obrazaca toplotnih uslova života
218	HUSRB/1203/122/200	AHP	Zaštita zdravlja životinja
219	HUSRB/1203/122/216	Green School	Ekološka zaštita i korišćenje obnovljivih izvora energije za zdravlje budućnost dece
220	HUSRB/1203/122/224	WILDCOND	Zdravlje i očuvanje divljih životinjskih NATURA 2000 izabranih vrsta unutar Dunavskog pograničnog regiona u Srbiji i Mađarskoj
221	HUSRB/1203/122/257	PROTECT	Zaštita prirodne sredine u pograničnim teritorijama
222	HUSRB/1203/211/063	Cross-cluster	Prekogranična saradnja na polju inovacija za razvoj i harmonizaciju klastera sa ciljem povećanja konkurentnosti njihovih malih i srednjih preduzeća
223	HUSRB/1203/211/116	ExpoTrain SME	Organizacija prekograničnog sajma i obuka u cilju osnaživanja malih i srednjih preduzeća
224	HUSRB/1203/211/162	Gastro-club	Zajednički mađarsko-srpski poslovni klub gastronomskih organizacija
225	HUSRB/1203/211/228	Business Women	Poslovne veze između žena koje žive u ruralnim oblastima
226	HUSRB/1203/212/117	CULT-NAT HERIT	Otkriće našeg zaboravljenog kulturnog i prirodnog nasleđa u mađarsko-srpskom pograničnom regionu
227	HUSRB/1203/212/121	DIAMOND	Dragulji na prekretnici vekova – putovanje u čudesni svet secesije

Str.	Broj projekta	Šifra projekta	Naziv projekta
228	HUSRB/1203/212/136	Horse-trails	Konji u mađarsko-srpskom kulturnom nasleđu
229	HUSRB/1203/212/144	FAB	Lepe umetnosti u razvoju turizma u Bačkom regionu
230	HUSRB/1203/212/164	HONEY-CHERRY	Zajedničko kulturno nasleđe i kulinarske tradicije, tematska ruta i promovisanje voćarstva i pčelarstva u pograničnom regionu
231	HUSRB/1203/212/259	EDICT	Zajedničko kulturno nasleđe, pod uticajem Milanskog edikta, primenjeno u turističkom predstavljanju
232	HUSRB/1203/213/085	Ruralnet	Zajednička strategija diversifikacije farmi na mađarsko-srpskoj granici
233	HUSRB/1203/213/086	CITYLOG	Gradska logistika pomaže gradski razvoj Segedina i Subotice
234	HUSRB/1203/213/122	FARMADDINC	Novi načini uzgoja povrća na okućnicama u cilju stvaranja dodatnog prihoda i samozapošljavanja u pograničnim ruralnim oblastima
235	HUSRB/1203/213/131	LOLAMAR	Razvoj principa lokalnog tržišta rada u pograničnim ruralnim oblastima
236	HUSRB/1203/213/151	CODEX	Koordinisani razvoj i razmena znanja o metodologiji prostornog planiranja
237	HUSRB/1203/213/155	Cooling Cubes	Integrisana strategija razvoja banja u oblasti glavnih saobraćajnica u mađarsko--srpskoj pograničnoj oblasti
238	HUSRB/1203/213/251	SMESCBC	Zajedničko stvaranje uslova za razvoj malih i srednjih preduzeća u pograničnom regionu
239	HUSRB/1203/214/025	NCTCNESHIFSSZ12	Novi Sad–Segedin: prekogranična saradnja u razvoju usaglašenih metoda i izradi zajedničke baze podataka za analizu novih sintetičkih droga
240	HUSRB/1203/214/091	CrossBiomark	Prekogranično istraživanje raka jajnika putem biomarkera
241	HUSRB/1203/214/230	HELICO	Prekogranična saradnja u razvoju novog biljnog leka protiv Helicobacter pylori
242	HUSRB/1203/214/248	REVLAB	Virtuelna laboratorija za obnovljive izvore energije
243	HUSRB/1203/214/250	NNAA	Novi prirodni antimikrobni agensi za kontrolu patogenih bakterija
244	HUSRB/1203/221/020	CEFAIC	Centar izvrsnosti za naprednu i inteligentnu kontrolu
245	HUSRB/1203/221/024	MATHPHYS-BRIDGE	Nestandardni oblici učenja matematike i fizike: eksperimentalni i modeling pristup
246	HUSRB/1203/221/075	DEVMECUR	Zajednički razvoj nastavnih planova i materijala za mehaničkog inženjera na Master studijama
247	HUSRB/1203/221/110	HeritagEDU	Negovanje zajedničkog kulturnog nasleđa kroz edukaciju u cilju stvaranja ujedinjenog regiona – preduslov za održivi razvoj
248	HUSRB/1203/221/196	WATERFRIEND	Prekogranična mreža za prenos znanja i inovativni razvoj u obradi otpadnih voda
249	HUSRB/1203/221/204	EDUCOOP	Edukativna saradnja za decu i odrasle koji se nalaze u nepovoljnom socijalnom položaju
250	HUSRB/1203/222/021	Inter Pingpong2	Proširenje pograničnog integrisanog programa stonog tenisa za profesionalce, amatere i osobe s invaliditetom
251	HUSRB/1203/222/029	TO BE! HU-SRB	Zajedno je bolje! Saradnja profitnog i neprofitnog sektora u pograničnom regionu radi boljeg društvenog razvoja
252	HUSRB/1203/222/031	Basketball	Sport bez granica: povezivanje mađarske i srpske omladine kroz košarku
253	HUSRB/1203/222/041	Cities4Cycling	Gradovi za bicikliste: Mađarsko-srpska zabavna biciklistička trka bez granica

Str.	Broj projekta	Šifra projekta	Naziv projekta
254	HUSRB/1203/222/051	FOR	Prijateljstvo iznad rivalstva
255	HUSRB/1203/222/065	ProChess	Promocija šaha i negovanje kulture igranja šaha kod omladine u mađarsko-srpskom pograničnom regionu
256	HUSRB/1203/222/066	CSA-PA-DEV	Čanadpalota i Padej za zajednički kulturni razvoj
257	HUSRB/1203/222/071	CIVILINFO	Znanje za civilni sektor radi uspešne saradnje u pograničnom regionu
258	HUSRB/1203/222/082	SZEZETEKE	Poboljšanje prekogranične saradnje promocijom saradnje između kuglaških klubova
259	HUSRB/1203/222/083	VIDEB	Világ deszkáin bez granica
260	HUSRB/1203/222/088	TECOS	Ka jednakim mogućnostima za svu decu koja žele da se bave sportom
261	HUSRB/1203/222/093	FTBCRB	Prekogranična liga
262	HUSRB/1203/222/104	BACON	Kulinarska mreža u pograničnom regionu
263	HUSRB/1203/222/113	CULTRAIL	Tragom kulture kroz Segedin i Suboticu
264	HUSRB/1203/222/125	Falugondnokság	Pogranična služba za negovanje sela
265	HUSRB/1203/222/127	MUSICBRIDGE	Susret kultura, religija i generacija na granici Mađarske i Srbije
266	HUSRB/1203/222/142	Inter - Media	Prekogranična medijska promocija interkulturalizma u Panonskom regionu
267	HUSRB/1203/222/156	ORGAN	Muzika bez granica
268	HUSRB/1203/222/161	Border-Ball	Prekogranična saradnja fudbalskih klubova i građana zasnovana na zajedničkoj prošlosti, sadašnjosti i budućnosti
269	HUSRB/1203/222/199	New VollAge	Pronalazak, obuka i razvijanje veštine mladih odbojkaških talenata sa obe strane granice
270	HUSRB/1203/212/090	FRESCO	Podsticanje saradnje u pograničnim područjima kroz unapređenje održivog razvoja kulturne baštine i turističke ponude
271	HUSRB/1203/214/123	PEASEMAKERS	Interdisciplinarno istraživanje prošlosti i sadašnjosti mahunarki u cilju bolje i održivije proizvodnje proteina, što bi bilo korisno i za panonske i evropske poljoprivrednike u budućnosti
272	HUSRB/1203/221/173	PLANTTRAIN	Zajedničko razvijanje višeg obrazovanja i programa obuke za biologiju biljaka kao podrška savremenom društvu koje se zasniva na znanju i informacijama
273	HUSRB/1203/221/252	MEPHYSTE	Saradnja u oblasti obuke i obrazovanja medicinskih fizičara

PROJEKTI

Tréce proziv

Uspostavljanje mađarsko-srpskih graničnih prelaza preko reke Tise

Reka Tisa se može posmatrati kao najupečatljiviji geografski element koji ujedinjuje pogranično područje Mađarske i Srbije. Potencijal reke je gotovo u potpunosti neiskorišćen sa turističke, transportne i špediterske tačke gledišta. Prepoznajući taj problem, partnerstvo pet organizacija iz dve države je identifikovalo i procenilo ove probleme i pozabavilo se njima tako što su udružili snage, veštine i ekspertizu u okviru projekta Preko Tise. Tako je ovo partnerstvo započelo zajedničku prekograničnu saradnju, kako bi istražilo i iskoristilo prilike za ekonomski i turistički razvoj velikog područja koje se nalazi uz reku Tisu. Očekivani dugoročni rezultat ovog projekta je bilo otvaranje stalnog rečnog graničnog prelaza za teretni i putnički saobraćaj. Kako bi se to postiglo, bilo je potrebno realizovati veliki broj kompleksnih, detaljno planiranih i dobro koordinisanih akcija. Infrastrukturne investicije su uključivale rekonstrukciju priveznih stubova/luke na plutajućem doku koji se nalazi između 174+060-174+210 rečnih kilometara na Tisi i izgradnju plutajućeg doka radi kontrolisanja putnika koji prelaze rečnu granicu. Kako bi se obezbedilo nesmetano prelaženje granice, partnerstvo je takođe organizovalo kurseve srpskog jezika za službenike iz Mađarske, dok su kursevi mađarskog jezika organizovani za granične, carinske i opštinske službenike u Srbiji. Renovirani granični prelaz je počeo sa radom 1. avgusta 2015. godine. Pored infrastrukturnih poboljšanja graničnih prelaza, partnerstvo je iniciralo i održavalo blisku saradnju sa relevantnim nacionalnim vlastima iz dve države koje su odgovorne za kategorizaciju reke Tise kao međunarodnog plovnog puta. Partneri na projektu očekuju da će Tisa biti kategorisana kao međunarodni plovni put do kraja 2016. godine.

Pored studije koja analizira saobraćajne aspekte razvoja koji su implementirani u basenu luke u Segedinu, partnerstvo je takođe istražilo

potencijal za intenziviranje i diversifikaciju turističkih ponuda na samim rekama. Sa tim ciljem, partneri su osmislili interesantne i informativne turističke vodiče na mađarskom, srpskom, rumunskom, engleskom i nemačkom jeziku i podelili ih turističkim organizacijama, turističkim agencijama, kao i ustanovama za osnovno, srednje i visokoškolsko obrazovanje u mađarsko-srpskom pograničnom području. Info dani su bili od suštinske važnosti za uvođenje i promovisanje rekonstruisanih graničnih prelaza turističkim organizacijama i agencijama u Mađarskoj i Srbiji. Na ovim događajima partneri su predstavili uspostavljeni mađarsko-srpski plovni put i mogućnosti za diversifikaciju turističke ponude kroz organizovanje ekskurzija, poseta lokacijama, sportova na vodi ili pešačenje duž obale Tise i Dunava.

Iako se projekat Across Tisa fokusirao na reku Tisu, njegov pozitivan uticaj se nije ograničio samo na ovu reku. Kroz izgradnju odgovarajuće infrastrukture tokom realizacije projekta, saobraćaj i turizam na reci Tisi će se intenzivirati, a time će se takođe unaprediti saobraćaj i transport na Dunavu.

Partneri na projektu:

DKMT Duna-Körös-Maros-Tisza Euroregió
Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Közhazsnú KFT., Szeged

Pokrajinski sekretarijat za međuregionalnu saradnju i lokalnu samoupravu, Novi Sad
 Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság, Szeged
 Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság
 Skupština opštine Kanjiža

Ukupan budžet projekta / 1.592.798,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 1.353.878,30 €
Datum početka projekta / 31. maj 2013.
Datum završetka projekta / 31. jul 2015.

Strateško identifikovanje problema vezanih za zagađenje vazduha i buku na graničnim prelazima i njihovoj infrastrukturi

Ljudi i organizacije iz Mađarske i Srbije imali su za cilj izgrađivanje dugoročnih veza kako bi olakšali saradnju u oblasti ekonomije, društva i kulture.

Razvoj infrastrukture jedan je od ključnih elemenata ove saradnje pošto je efikasan transport ljudi i roba ključni faktor u ostvarivanju konkurentnosti.

Kako je ekološka zaštita glavna briga u svim vrstama projekata izgradnje, u pripreмноj fazi posebno bi se trebalo usredsrediti na procenu uticaja na životnu sredinu. Stoga je od ključne važnosti primena Evropske ekološke direktive u vezi sa bukom 2002/49/EC, koja mapira efekte buke u okolini. Mađarska ima dragoceno iskustvo u rešavanju problema vezanih za zagađenje vazduha i buku.

Svrha ovog projekta bila je procena nivoa buke i zagađenja vazduha na putevima koji vode ka

graničnim prelazima i u obližnjim oblastima, usredsređujući se i na otvorene puteve i one koji se koriste sa obe strane granice.

U okviru projekta, izvedena je složena procena uslova u saobraćaju; izvršena su merenja zagađenja vazduha i buke u oblastima na koje je ukazala studija saobraćaja; izrađen je akcioni plan razvoja potreba i potencijala graničnih prelaza i pristupnih puteva.

Baza podataka koja je nastala kao rezultat projekta služi kao osnova za procenu uticaja povezanih s pripremom budućeg razvoja. Na taj način, obezbeđene su vredne informacije za nadležne koji izvode rekonstrukciju puteva. Za celokupno stanovništvo pogranične oblasti ovaj projekat ima veliki značaj jer je omogućio bolje razumevanje i rešavanje problema zagađenja vazduha i buke.

*Merenje buke
i
zagađenja
vazduha*

*Kompleksna procena
saobraćajnih uslova*

Partneri na projektu:

KTI Közlekedéstudományi Intézet Nonprofit Kft.
Javno preduzeće Putevi Srbije

Ukupan budžet projekta / 666.512,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 566.535,20 €
Datum početka projekta / 1. decembar 2012.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2014.

Izrada plana za odobravanje železničke pruge Segedin–Reske–Horgoš–Subotica i dokumentacije za železničku prugu Subotica–Čikerija–Bačalmaš–Baja

Infrastruktura je glavni preduslov za izgrađivanje i održivost mreže ekonomskih i društvenih odnosa koji dobro funkcionišu, kao i za povećanje konkurentnosti zajedničkih pograničnih regiona nastalih kao rezultat teritorijalne i ekonomske integracije. Železnička linija Segedin–Reske–Horgoš–Subotica–Čikerija–Bačalmaš–Baja radila je kao deo trase Rijeka – Konstanca od 1910. godine. Kao posledica ekonomskih i društvenih promena koje je doneo Drugi svetski rat veliki deo ove železničke linije je uklonjen i nikad nije bio obnovljen.

U novembru 2011. godine završena je studija izvodljivosti u ovoj železničkoj pruzi (u okviru projekta HUSRB/0901/112/153). Studija izvodljivosti je ustanovila mogućnosti poboljšanja železničkog povezivanja od istoka ka zapadu, odnosno od Subotice do Segedina i Baje preko mađarsko-srpske granice.

Cilj ovog projekta je bio sprovođenje sledećih koraka izgradnje prekogranične železničke pruge u oblastima obuhvaćenim programom.

Postignuti rezultati projekta su: planovi železničke deonice Segedin–Reske–Horgoš–Subotica; osnovna dokumentacija za buduću mrežu saobraćaja koja podupire promene regulacionih planova o deonici Subotica–Čikerija–Bačalmaš–Baja; procena uticaja na životnu sredinu deonice od Subotice do Baje. Stvaranjem visokokvalitetne interoperabilne železničke veze za putnički i teretni transport na istočno–zapadnoj osi regiona, uspešno je završena prva faza predviđena ovim projektom, koja ima za cilj unapređenje pristupačnosti pograničnog regiona iz susednih zemalja i ostatka Evrope. Posedovanje dobrog i isplativog saobraćajnog sistema je preduslov ekonomskog rasta i unapređenja evropskih integracija.

Dobar i ekonomičan sistem transporta je preduslov privrednog rasta

Partneri na projektu:

Vlada Autonomne Pokrajine Vojvodine, Pokrajinski sekretarijat za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost polova

DKMT Duna-Körös-Maros-Tisza Eurorégiós Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Közhasznú Kft.

Ukupan budžet projekta / 1.649.733,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 1.402.273,05 €

Datum početka projekta / 1. februar 2013.

Datum završetka projekta / 30. novembar 2014.

Obnova prekograničnog puta Bačalmaš–Bajmok

Kada susedi žele da se bolje upoznaju, oni izgrade ili poprave put kojim će lako stići jedni do drugih. Dva opšta cilja ovog projekta bila su: čvršća povezanost Mađarske i Srbije približavanjem naselja Bačalmaš i Bajmok i mogućnost bržeg prelaska granice. Neposredni cilj ovog projekta bila je obnova prekograničnog puta koji povezuje ova dva naselja. Projekat je usko povezan s prethodnim planskim projektom (HUSRB/0901/111/003), koji je sproveden u okviru Prvog poziva.

Vodeći korisnik je završio radove na sledećim tehničkim poduhvatima: implementaciji popravke nacionalnog puta br. 5312 u sekciji između 65+017 km i 65+610 km (593 m) i obnovi puta na sekciji između 64+384 km i 65+017 km, i 64+000 km i 64+384 km. Obnova puta koji povezuje naselje Bajmok sa Bajmok–Bačalmaš graničnim prelazom, u Srbiji, završena je u proleće 2015. godine.

Zbog nedovoljno abrazivnih i ostalih slojeva, postojeći putni sistem nije bio dovoljno bezbedan, a saobraćaj je bio usporen. Kako je uglavnom lokalno stanovništvo koristilo taj granični prelaz, stvarane su velike gužve naročito u vreme sezone, leti, vikendima i praznicima. Zato su granični prelazi Horgoš–Reske i Kelebija–Tomba postajali preopterećeni. Obnovom ove deonice puta, dužine 6000 m, biće omogućena njena kategorizacija kao gradskog puta sa ograničenjem brzine od 80 km/h, što će putovanje od jedne do druge zemlje učiniti bržim.

*Obnova prekograničnog
puta između
Bačalmaša i Bajmoka
Preći granicu
brzo i lako*

Partneri na projektu:

Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.

Grad Subotica

Ukupan budžet projekta / 1.672.835,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 1.421.909,75 €

Datum početka projekta / 1. mart 2013.

Datum završetka projekta / 30. april 2015.

Obnova puta ka graničnom prelazu Tisasiget–Đala

Putevi povezuju ljude i zato je važno održavati infrastrukturu u dobrom stanju. Prekogranični put između Tisasigeta u Mađarskoj i Đale u Srbiji dugo nije bio u zadovoljavajućem stanju. Neposredni cilj projekta bila je obnova ovog puta. Preduzeti radovi na obnovi oslanjaju se na dokumentaciju završenu tokom projekta (HUSRB/0901/111/004) sprovedenog u okviru Prvog poziva.

Završena je obnova nacionalnog puta br. 43 104 u sekciji između 5+630 km i 8+143,26 km u Mađarskoj.

Obnova uključuje proširenje puta 5–6 metara između Tisasigeta i mađarsko-srpske granice. Dužina obnovljenog puta sa mađarske strane iznosi 2513,26 m.

U Srbiji je deonica puta 00+000,000 – 02+675,000 km od graničnog prelaza u Đali i Novom Kneževcu rekonstruisana početkom 2015. godine, dok je deonica puta između Novog Kneževca i Čoke rekonstruisana tokom 2014. godine.

*Autevi povezuju
ljude
proširenje puta
za
5 do 6 m*

Partneri na projektu:

Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.

Javno preduzeće za prostorno i urbanističko planiranje i projektovanje, Zavod za urbanizam Vojvodine, Novi Sad

Ukupan budžet projekta / 1.735.460,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 1.475.141,00 €

Datum početka projekta / 1. februar. 2013.

Datum završetka projekta / 30. april 2015.

Izgradnja biciklističke staze Segedin (Sirig) – Novi Kneževac (faza 3)

Projekat, podeljen u tri faze, imao je cilj da olakša izgradnju nove biciklističke staze između dva suseda, Segedina u Mađarskoj i Novog Kneževca u Srbiji. Ova dva naselja su udaljena oko 25 km, a u svojoj blizini imaju manja sela: Novi Sentivan i Tisasiget u Mađarskoj i Đala i Sprski Krstur u Srbiji.

Iako je bicikl važno prevozno sredstvo lokalnog stanovništva, biciklističke staze nisu postojale u ovoj pograničnoj oblasti pre implementacije ovog projekta.

Partneri na projektu su već učestvovali u izgradnji deonice dve biciklističke staze između Segedina i Novog Kneževca u prethodnim fazama Programa (HUSRB/0901/111/095 i HUSRB/1002/111/113).

U Novom Sentivanu je izgrađen put sa dvostrukom namenom, kao i dvostruka biciklistička staza koja povezuje Đalu i Sprski Krstur. Ukupna dužina izgrađene staze je 4265 m sa površinom od 13909 m².

Ovim projektom i njegovim prethodnim fazama, usmerenim jednako i prema lokalnom stanovništvu i prema turistima biciklistima, postignuto je više pozitivnih efekata: biciklisti putuju bezbedno, manje je zagađenje vazduha, vožnja bicikla ima pozitivan efekat na zdravlje, a osim toga ponekad je brže putovati biciklom. Prateći događaji ovog projekta privukli su ljude sa obe strane granice i pomogli im da bolje razumeju kulturu i vrednosti onih drugih.

*Bicikl je važno
prevozno sredstvo*

4265 m

površine 13909 m²

Partneri na projektu:

Újszentiván község Önkormányzata
Opština Novi Kneževac

Ukupan budžet projekta / 1.042.038,42 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 885.770,90 €
Datum početka projekta / 1. april 2013.
Datum završetka projekta / 31. januar 2015.

„Vožnja kroz Evropu“ – izgradnja biciklističkih staza za bolju fizičku povezanost mađarsko-srpskog pograničnog regiona

Ovim projektom predviđeno je razvijanje infrastrukture i proširenje saobraćajne mreže u pograničnim regionima Mađarske i Srbije. Krajnji cilj bila je izgradnja prekogranične biciklističke mreže, koja se sastoji iz nekoliko deonica i koja vodi ka EuroVelo mreži. Postojeći projekat uključuje delove mreže sa obe strane granice. Sa mađarske strane je izgrađeno 4,28 km biciklističke staze, koju biciklisti koriste za različite potrebe. Projektni partneri iz Srbije pripremili su planove izgradnje za 27,5 km dugu deonicu povezanu sa mađarskim sekcijama staze i biciklističkom stazom Srpska panonska osmica. Na putevima u ciljanoj zoni postoje različite biciklističke potrebe: turističke (pejsaž i banje), edukativne (školske, edukativne staze) i profesionalni saobraćaj (svakodnevno putovanje). Sa mađarske strane, izgradnja je uključivala biciklističku stazu između Morahaloma i Reske, paralelnu sa javnim putem br. 5.512 između 4+720 km (škola u Nadsekšošu) i 0+383 km (uslužni put pored auto-puta M5). Sa srpske strane, biciklističke staze

su izgrađene u Novom Sadu, od Temerinskog puta do auto-puta E75, koji povezuje Srbiju i Mađarsku. Ova izgradnja povezuje neposredno ciljane oblasti projekta sa EuroVelo biciklističkom mrežom.

Partnerske institucije Morahaloma i Novog Sada su takođe razvile studiju izvodljivosti izgradnje budućih puteva, koja će stvoriti još čvršće veze između susednih zemalja.

*Uspostavljanje
prekogranične
biciklističke
mreže
(4,28 km
biciklističke
staze)*

Partneri na projektu:

Javno komunalno preduzeće „PUT“
Mórahalom Városi Önkormányzat
JP Zavod za izgradnju grada Novog Sada

Internet stranica projekta:

<http://www.huseride.rs/>

Ukupan budžet projekta / 1.307.458,40 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 1.111.339,64 €
Datum početka projekta / 15. mart 2013.
Datum završetka projekta / 14. jun 2014.

Staze povezuju ljude

Saradnja između Bačke Topole u Srbiji i Kelebije u Mađarskoj počela je pre pet godina. Kelebija i Bajša, jedno od naselja u opštini Bačka Topola, potpisali su 2009. godine memorandum o razumevanju u vezi sa unapređenjem, širenjem i strateškim razvijanjem partnerskih odnosa kroz sportske utakmice, kulturnu razmenu, saradnju između institucija, programe razmene mladih i zajedničkog učešća na nacionalnim i međunarodnim pozivima za podnošenje predloga projekata.

Njihova prekogranična saradnja unapređena je rešavanjem problema koji su oba partnera uočila: potreba za boljom povezanošću u pograničnoj oblasti. To je neposredno povezano sa opštim ciljem Programa: olakšati razvoj saradnje i usklađivanje regiona s principima održive i bezbedne životne sredine.

Lokacije na kojima je izgrađena biciklistička staza su Bačka Topola, Bajša, u Srbiji i Kelebija u Mađarskoj. Partneri na projektu su počeli izgradnju biciklističkih staza, mesta za parkiranje bicikala i postavljanje saobraćajnih znakova duž izgrađenih staza. Pored građevinskih radova, partneri na projektu su obezbedili mape za

bicikliste i buduće korisnike biciklističkih staza. Informativne brošure sa redom vožnje autobusa i vozova posebno su korisne za ljude koji kombinuju javni prevoz i bicikl. Stoga biciklistička staza na Kelebiji počinje od železničke stanice, na kojoj staju i međunarodni vozovi (npr. voz na liniji Budimpešta–Beograd). Mape i informativne brošure promovišu bezbedan i ekološki način putovanja. Kao rezultat sedamnaestomesečne saradnje, pristup glavnim urbanim centrima u pograničnom regionu se značajno poboljšao. Izgradnjom bezbednih biciklističkih staza u pograničnom regionu učvrstile su se veze između partnera, a naselja su bolje povezana.

Partneri na projektu:
Opština Bačka Topola
Kelebija Község Önkormányzata

Ukupan budžet projekta / 348.015,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 295.812,75 €
Datum početka projekta / 1. mart 2013.
Datum završetka projekta / 31. jul 2014.

*Sigurno i
ekološko putovanje
iz jedne u drugu
zemlju*

Platforma za prekogranično planiranje trasa i reda vožnje

Potreba za pouzdanim i ažuriranim informacijama o javnom prevozu i prevozu u komercijalne svrhe, putnim službama, kao i o redu vožnje u oblasti Severne Bačke u Srbiji i županije Congrad u Mađarskoj bila je glavno polazište partnera na ovom projektu. Rešavajući problem logističke izolovanosti pograničnih oblasti i podstičući prekograničnu mobilnost, ovaj projekat je značajno doprineo ostvarenju ciljeva programa prekogranične saradnje. Krajnji proizvod ovog projekta bilo je rešavanje ekoloških problema – emisije ugljen-dioksida iz vozila i potrošnje energije – a stvorene su i mogućnosti za poboljšanje poslovnih praksi u pograničnom regionu.

Prethodno istraživanje u oblasti i na GIS mapiranju u Subotici i planiranju trasa u Segedinu, ukazalo je na nedostatak lako dostupnih ažuriranih informacija o putevima i redu vožnje javnog i komercijalnog saobraćaja u mađarsko-srpskoj pograničnoj oblasti. Tokom godinu i po dana primene CBS Trans-Plan projekta, dve institucije iz susjednih zemalja zajedno su radile na rešavanju ovog problema. U Segedinu su organizovali radionicu o metodologiji razvoja i započeli sakupljanje podataka iz dveju zemalja za platformu planiranja puteva. Sprovedena je regionalna istraživačka studija o trenutnom sistemu

upravljanja procesom planiranja puteva iz ugla javnog dobra i privatnih kompanija, i studijske posete za prikupljanje podataka u Subotici. Posle razvoja dvojezične platforme za planiranje trasa, održane su obuke za predstavnike javnih i privatnih kompanija. Obuke su bile deo aktivnosti širenja informacija s ciljem promocije platforme za planiranje trasa i podizanje svesti o prednostima efikasnog planiranja saobraćaja. Lokalne zajednice, lokalne vlasti i opštine, kao i mala preduzeća aktivna u oblasti obuhvaćenoj projektom, imaju neposredne koristi od platforme i dostupnosti informacija o saobraćajnicama i redovima vožnje. Efikasno planiranje trasa omogućava bolju i bržu povezanost i manji gubitak resursa, što omogućava investiranje u potrebne trase i usluge koje trenutno ne postoje.

*Dvojezična
platforma
planiranja
saobraćajnih
trasa*

Partneri na projektu:
Zavod za urbanizam grada Subotice
KTI Közlekedéstudományi Intézet Nonprofit Kft.

Ukupan budžet projekta / 239.895,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 203.910,75 €
Datum početka projekta / 1. decembar 2012.
Datum završetka projekta / 31. maj 2014.

Zajednički sistem informisanja o javnom prevozu kao objedinjeni model

Tokom šesnaestomesečnog projekta prekogranične saradnje Javno gradsko saobraćajno preduzeća iz Novog Sada i Univerzitet u Segedinu su udružili snage, specijalizovanu ekspertizu i resurse, kako bi kreirali saobraćajni informacioni sistem. Do kraja projekta partnerstvo je postiglo svoj cilj: stvaranje korisnički-orijentisanog informacionog sistema javnog prevoza, koji omogućava turistima, osobama koje svakodnevno na posao putuju javnim prevozom i putnicima da planiraju svoja putovanja u pograničnom području između Mađarske i Srbije. Osim toga, ovaj informacioni sistem javnog prevoza omogućava putnicima da planiraju svoja putovanja na personalizovan način zahvaljujući tome što im daje mogućnost da sami biraju putne parametre. Zbog činjenice da putnici sada mogu da koriste samo jedan koordinisani sistem za celo pogranično područje, proces planiranja putovanja je sada mnogo lakši i brži. Stvaranje i puštanje u rad koordiniranog informacionog sistema javnog prevoza je zahtevalo pažljivo planiranje, sekvencioniranje i izvršavanje velikog broja kompleksnih aktivnosti. Pre svega, partneri su prikupili relevantne podatke i kreirali bazu podataka. Baza podataka koja pokriva srpsko pogranično područje sadrži podatke za autobuse, vozove i iznajmljivanje bicikala na celom području Vojvodine, a mađarska baza podataka sadrži sve podatke za autobuse, tramvaje i trolejbuse za celo područje Del-Alfolda. Partner na projektu iz Novog Sada je prikupio podatke o autobuskim stajalištima i redovima vožnje za autobuse i vozove za celu Srbiju i planira da proširi i iskoristi te podatke za dalji razvoj i

druge projekte. Pored toga, partneri su razvili mobilnu aplikaciju za Android telefone, sa sličnom funkcionalnošću kao što je na veb portalu, kao i na iOS platformi, koristeći bazu podataka i matematičke modele koji su ranije razvijeni. Softverski modul pod imenom „Planer putovanja“ (Journey Planner) je deo UniTransModel projekta, veb-zasnovanog rešenja za planiranje puteva za širu javnost, koje pokriva geografsko područje Vojvodine (Srbija) i područje Del-Alfolda (Mađarska). Sve platforme su dostupne javnosti i zainteresovanim korisnicima na oba jezika. Posebni veb portal i komunikacioni interfejs, dve aplikacije za pametne telefone (Android i iOS) i „Planer putovanja“ zajedno pomažu posetiocima, kao i ljudima iz ovih područja, prilikom planiranja svojih putovanja. Time što putnicima omogućavaju da uspešnije planiraju svoja putovanja u ovom području, javni saobraćaj je postao predvidiviji i, shodno tome, ugodniji. Takođe, na taj način se promovišu servisi koje pružaju prevoznici i doprinosi se povećanju potražnje za njihovim uslugama. Kroz organizovanje i predstavljanje ažurnih i lako dostupnih informacija, partnerstvo je doprinelo ne samo korisnički orijentisanom saobraćajnom servisu, već i stimulisalo korišćenje javnog prevoza, što na kraju ima pozitivan uticaj na životnu sredinu.

Komfortan javni prevoz

Partneri na projektu:

Javno gradsko saobraćajno preduzeće „Novi Sad“
Szegedi Tudományegyetem

Ukupan budžet projekta / 278.332,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 236.582,20 €
Datum početka projekta / 1. oktobar 2013.
Datum završetka projekta / 31. januar 2015.

Rizik od nestašice vode i prilagodljive strategije za upravljanje vodama u mađarsko-srpskom pograničnom regionu

Kao članica Evropske unije, Mađarska je posvećena ispunjavanju zahteva Okvirne direktive EU o vodama. Srbija, kao kandidat za pristup EU, takođe je zainteresovana za usaglašavanje sa zahtevima ovog dokumenta. Da bi se postigli ciljevi Direktive potrebno je sprovesti plan rukovođenja vodomeđama, što obezbeđuje okvir za rešavanje osnovnih problema u vezi s vodama. Ipak, upravljanje merama protiv budućih vremenskih nepriklia i hidroklimatskim rizicima, zajedno sa njihovim sve težim posledicama, zahteva još integrisaniji pristup. Sukobima povezanim sa nestašicom vode nužno je baviti se na složen način: rešavanjem interesa različitih aktera (u vezi sa ekološkom zaštitom, navodnjavanjem i industrijskom upotrebom). Projekat je zbog toga imao cilj da uspešno pronađe i ponudi rešenja za integrisano upravljanje vodama zbog sve većeg problema nestašice vode.

Vodomeđe i problemi u vezi sa vodama ne poznaju administrativne granice, pa tako bilo koja

mera u ovoj oblasti zahteva blisku prekograničnu saradnju. Projekat su osmislili, planirali i sproveli najvažniji istraživački centri u regionu (Univerziteti u Segedinu i Novom Sadu) u saradnji sa profesionalcima iz Mađarske direkcije za upravljanje vodama.

Zajednički naponi partnera najavili su primenu uspešnih istraživačkih aktivnosti i početak sprovođenja strategija osmišljenih da povećaju prilagodljivost, održivost i konkurentnost pograničnog regiona. Projekat je uspeo da sprovede kompleksno istraživanje u cilju određivanja najvažnijih sukoba u vezi sa nestašicom vode, da izmeri i kontroliše suše, da modeluje kratkoročne i dugoročne promene vodnih resursa u najugroženijim oblastima, da razvije planove i strategije za ublažavanje problema. Partneri na projektu su uspeali da podstaknu i ubede društvo i zainteresovane strane da rade zajedno u cilju očuvanja jednog od najvažnijih resursa budućnosti: vode.

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet
Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka
Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

Internet stranica projekta:

<https://wahastrat.vizugy.hu>

<https://www.facebook.com/Wahastrat>

Ukupan budžet projekta / 630,340.00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 535,789.00 €

Datum početka projekta / 1. februar 2013.

Datum završetka projekta / 31. jul 2014.

Partneri na projektu su uspeali da podstaknu društvo i zainteresovane strane da rade zajedno u cilju očuvanja jednog od najvažnijih resursa: **VODE**

Bezbednost vode za piće – procena kvaliteta prekograničnih površinskih voda u regionu Baja–Sombor

Zahvaljujući posebnoj strukturi terena u oblasti Gornje Bačke sa obe strane granice, snabdevanje pijaćom vodom može da se sprovedi ili iz velikih vodenih polja gradskog vodovoda ili iz pojedinačnih bušenih bunara. U zonama u kojima se pijaća voda dobija iz bunara, kvalitet vode može iz različitih razloga da bude niži od zahteva postavljenih EU graničnim vrednostima. Potencijalni problemi u vezi s kvalitetom mogu da potiču od prirodnih izvora ili širenja ljudskog zagađenja u površinskim vodama koje se prostiru sa obe strane granice. Zagađenje može da bude uzrokovano i lošim tehničkim stanjem postojećih bunara ili pojedinačnih bušenih bunara, što omogućava zagađenoj slobodnoj površinskoj vodi da curi kroz vodonepropusne podloge u stariji, čistiji i niži sloj izdana.

Tokom trajanja DriWAS projekta, četiri organizacije iz dveju zemalja su zajedno sakupile prikladne informacije o statusu kvaliteta voda u transgraničnoj vodenoj površini, što je praćeno procenom tehničkog statusa bunara, i konačno određivanjem aktivnosti neophodnih da bi se podiglo stanje vodene površine do poželjnog nivoa.

To je postignuto kroz zajednički rad na prikupljanju podataka, razvoju baze podataka, sakupljanju uzoraka, laboratorijskim analizama, proceni rezultata i razvijanju akcionih planova. Oblast ograničene vodene površine u ovom regionu je prično velika, podeljena na skoro dva jednaka dela u dve zemlje. Zagađenje površinskih voda ne prestaje sa državnim granicama, pa se ono nužno prenosi od jedne do druge države, što čini prekograničnu saradnju jednim rešenjem za održavanje bezbednosti pijaće vode u ovom velikom regionu.

Rešenje za održavanje bezbednosti vode za piće u regionu Baje i Sombora

Partneri na projektu:

Grad Sombor

Zavod za javno zdravlje

Nemzeti Környezetügyi Intézet

Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség

Ukupan budžet projekta / 501.539,52 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 426.308,58 €

Datum početka projekta / 1. februar 2013.

Datum završetka projekta / 31. mart 2014.

Usklađene aktivnosti u vezi sa upravljanjem vodama u ekstremnim uslovima – naročito prilikom poplava, kopnenih bujica i suša

Uzimajući u obzir da je pogranična oblast veoma pogodena oskudicom vode i visokim ekološkim rizikom nekontrolisane urbanizacije, nužno je zajedničko upravljanje složenim razvojem oblasti sa učešćem najrelevantnijih institucija sa obe strane granice.

Dve organizacije iz Mađarske i jedna iz Srbije su kroz saradnju u upravljanju vodama pripremile dokumente koji daju odgovore na najvažnija pitanja upravljanja vodama, sa obe strane granice.

Tri obimne stručne studije sadržale su i rešenja mapiranja i modelovanja. Profesionalni rad se usredsredio na urbanizaciju pograničnih oblasti i njene opasnosti, koje su modelovane i analizirane u Homokhatšagu i Novom Sadu.

Drugi partner na projektu bio je uključen u istraživanje o prostornoj osetljivosti i sproveo je nezavisnu studiju u Homokhatšagu o posebnim aspektima upravljanja vodama u regionu.

Problem utiče na više od milion stanovnika

koji imaju krajnju korist od dugoročnih uticaja ovog projekta. Ciljevi projekta obuhvataju razvoj stručnosti i obezbeđivanje opreme za izbegavanje ekstremnih vodoprivrednih uslova kao i da o tome obavesti stanovništvo kroz spektakularne izložbe.

Na osnovu profesionalnog rada, zaključene su dve investicije visoke vrednosti. Kupljen je bager kako bi se osiguralo pravilno održavanje kanala u pograničnoj oblasti, a pumpna stanica je opremljena modernim aparatom. Takođe, izgrađena je stražarnica na brani pod nazivom *Homokhatšag centar za posetioce* u kojoj se nalaze privremene i trajne izložbe koje predstavljaju aktivnosti upravljanja i zaštite vode. Saradnja je podigla pitanja o problemima upravljanja zajedničkim vodama u pograničnim naseljima na viši nivo i najavila ponovnu procenu pitanja upravljanja vodama unutar naselja i strategijama prostornog planiranja uz pomoć profesionalnih foruma.

*Odgovori na
važne uzroke u
vodoprivredi su
od obostranog
značaja*

Partneri na projektu:

JP Zavod za izgradnju grada Novog Sada
Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság
Homokkert Kistérségi Integrációs Nonprofit
Közhasznú Kft.

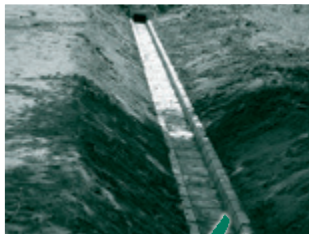
Ukupan budžet projekta / 1.136.330,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 965.880,50 €
Datum početka projekta / 1. januar 2013.
Datum završetka projekta / 30. jun 2014.

Isušivanje kopnenih i olujnih voda: Sentivan – Novi Kneževac

Oblasti županije Čongrad i severnog Banata pripadaju nizijskim pograničnim oblastima. Za naselja koja se tamo nalaze, nizinski teren uzrokuje mnoge teškoće pri isušivanju viška površinskih voda i kišnice koje se akumuliraju tokom godina, tamo gde postoji veći nivo padavina. I region i pojedina naselja već su učinila značajne napore da podignu bezbednost nepokretne i pokretne imovine u zajednicama. Sentivan i Novi Kneževac su već godinama saradivali i već zajedno radili u okviru prekograničnih projekata. Oba sela se suočavaju sa istim problemom – upravljanje isušivanjima – tako da je ovaj projekat usmeren ka rešavanju upravo tog problema. Unutar projekta nastavljeno je poboljšanje infrastrukture sistema isušivanja. Pored toga, organizovana je Konferencija o upravljanju vodom za naselja u regionu i napravljen je Plan za bazen za zadržavanje kišnice kapaciteta 50.000 m³ u Sentivanu.

Tokom trajanja zajedničkih radova, partneri su blisko saradivali sa članovima lokalnih vlasti, naseljima u pograničnoj oblasti koje su u sličnoj situaciji i građevinskom industrijom u regionu. Projekat je posredno doprineo ojačavanju prekograničnih veza, održivom razvoju i stvaranju pogodnijeg okruženja za pogođeno stanovništvo.

*Unapređenje
infrastrukture
sistema odvoda*

Partneri na projektu:
Újszentiván Községi Önkormányzat
Opština Novi Kneževac

Ukupan budžet projekta / 609.300,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 517.905,00 €
Datum početka projekta / 1. maj 2013.
Datum završetka projekta / 31. avgust 2014.

Ekološko upravljanje vodama u ravničarskim oblastima

Reka Jegrička i potok Kurca su stalno pod uticajem zagađivača s poljoprivrednih površina i iz okolnih naselja. Kao rezultat toga, proučavane vode s malim protokom i kvalitet vode se utvrđeno pogoršao. Imajući ovo na umu, projekat je imao za cilj da unapredi saradnju i nadgledanje u oblasti upravljanja vodama u AP Vojvodina (Srbija) i županiji Čongrad (Mađarska). Tri organizacije su formirale prekogranično partnerstvo da bi unapredile tok reke Jegričke i potoka Kurce u pograničnom regionu:

upotrebom bagera i uklanjanjem mulja i prekomerne vegetacije iz rečnog korita; razvile zajednički nadzor i analizu sistema, u cilju sprečavanja poplava u pograničnom regionu i očuvanju biodiverziteta reke Jegričke i potoka Kurce unapređivanjem kvaliteta vode.

U toku trajanja projekta, očišćen je deo toka reke Jegričke (od 44+015 km do 37+892 km) i potoka Kurce (od 1+857 km do 4+750 km) od prekomerne vegetacije i mulja, a postignuta je i zaštita od poplava. U skladu sa Članom 8 Okvirne direktive o vodama, kontrolisan je kvalitet vode i mulja na izabranim lokalitetima pre i posle izvođenja projekta. Prekogranični projektni partneri razmenili su svoja iskustva

i rezultate kontrolisanja. Napravljeni su i zajednička baza podataka i softversko rešenje sa internet stranicom, kao platforma za razmenu iskustava i buduću saradnju.

Poljoprivrednici, stanovništvo u oblastima sa rizikom od poplava, institucije uključene u upravljanje vodama i turističke organizacije iz obeju zemalja imale su koristi od rezultata projekata dobijanjem pristupa preciznim i ažuriranim informacijama o potencijalnim rizicima od poplava.

Zajedničko praćenje i analiza sistema za sprečavanje poplava u pograničnom regionu i očuvanje biodiverziteta

Partneri na projektu:

Javno vodoprivredno preduzeće „Vode Vojvodine“,
Novi Sad

Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság
Fond „Evropski poslovi“ Autonomne Pokrajine Vojvodine

Internet stranica projekta: <http://www.ewamcbc.org/>

Ukupan budžet projekta / 598.624,60 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 508.830,91 €
Datum početka projekta / 1. februar 2013.
Datum završetka projekta / 31. jul 2014.

Razvijanje i javno predstavljanje urbanih obrazaca toplotnih uslova života

Sve više ljudi živi ili radi u urbanom okruženju što je posledica intenzivnog procesa urbanizacije. U okviru urbanog klimatskog razvoja, najočiglednija promena u poređenju s ruralnim oblastima je u temperaturi. Ova promena se sastoji u povećanju temperature koja se pokazuje u urbanim toplotnim ostrvima. Promena klime i sve izraženiji fenomen urbane klime izazivaju bioklimatski stres koji vodi nizu zdravstvenih problema. Ovo pitanje je sve učestalije pošto podrazumeva i promenu klime na globalnom nivou, a zaključak je da je stres na ljudsko telo, izazvan klimatskim promenama, intenzivniji u gradovima.

Katedra za klimatologiju i pejzažnu ekologiju Univerziteta u Segedinu, kao Vodeći korisnik, i Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Novom Sadu, kao partner na projektu, imali su za cilj razvoj zajedničke inovacije, jedinstvene u Centralnoj Evropi kako bi pronašli rešenje navedenih problema. Projekat je bio izvanredna prilika za univerzitete sa obe strane granice za razmenu iskustava i stručnih znanja. Pored usredsređivanja na ciljne tehničke aspekte, to je bila odlična prilika za određivanje smernica budućeg razvoja.

Partneri su izgradili sistem nadzora u Segedinu i Novom Sadu sa ukupno 51 mernom stanicom, koje mere i sakupljaju meteorološke i parametre ljudske udobnosti. Podaci se ažuriraju svakih deset minuta i mogu da se prate na javnim ekranima u oba grada i na internet stranici projekta. Baza podataka sačinjena od podataka iz merenja i analiza može da doprinese razvoju regionalne vremenske prognoze i klimatskih modela. Partneri su pripremili brošuru na mađarskom i srpskom jeziku i vodič kroz gradsku klimu da bi ponudili korisne informacije i objavili rezultate i preporuke javnosti. Takođe su objavili i studiju i predstavili rezultate na naučnim konferencijama. Istraživačka inovacija ove vrste je jedinstvena u našoj oblasti, a retka u svetskim okvirima. Izgrađivanjem inovativne meteorološke mreže, partneri su pomerili granice nauke, proširili svoje polje istraživanja i negovali zajednički profesionalni razvoj. Projekat je ojačao profesionalne veze između izučavalaca klime, a bio je koristan i za urbano stanovništvo i javne institucije i vlasti.

Partneri na projektu:
Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet

Ukupan budžet projekta / 245.220,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 208.437,00 €
Datum početka projekta / 1. februar 2013.
Datum završetka projekta / 31. jul 2014.

Zaštita zdravlja životinja

Opšti cilj projekta bio je uspostavljanje sistema kontrole i zaštite zdravlja životinja primenjivog za rešavanje problema sa obe strane granice. Konkretnije, partneri su želeli da podignu nivo higijene u zoološkom vrtu u Makou u Mađarskoj, i u Kikindi u Srbiji, da bi se smanjio rizik od prekograničnih epidemija.

Dugoročna saradnja među učesnicima u ovoj oblasti je olakšana organizacijom mesečnih susreta kao i organizacijom dveju radionica za razmenu iskustava i dobrih praksi između partnera i saradnika.

Objavljivanjem brošura i letaka sa instrukcijama i snažnim porukama o odgovornosti, posebna pažnja je posvećena promovisanju bezbednih načina za gajenje životinja i skladnog suživota sa njima.

Uspešno sprovođenje ovog projekta doprinelo je poboljšanju javnog zdravlja i kvalitetu životne sredine, što je važno i iz perspektive održivog razvoja celokupnog pograničnog regiona.

Unapređenje
zdravlja
stacionarstva
i
kvaliteta
životne sredine

Partneri na projektu:

Makói Kommunális Nonprofit Kft.

Opština Kikinda

Ukupan budžet projekta / 257.102,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 218.536,70 €

Datum početka projekta / 1. januar 2013.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Ekološka zaštita i korišćenje obnovljivih izvora energije za zdraviju budućnost dece

Edukacija i razmena iskustava u ranom uzrastu može da podigne svest o važnosti ekološke zaštite i o upotrebi obnovljivih izvora energije i efikasne potrošnje energije.

Projekat je doprineo razmeni iskustava među partnerskim institucijama na polju edukacije dece o održivom razvoju, ekološkoj zaštiti i korišćenju obnovljivih izvora energije.

Glavni cilj projekta bio je uvođenje ekološke odgovornosti u ranim fazama institucionalnog obrazovanja i pomoć deci u prepoznavanju zajedničkog cilja svih ljudskih poduhvata. Da bi postigli ovaj cilj, partneri su organizovali dva kampa Zelene škole, jedan u Srbiji i jedan u Mađarskoj, i na njima upoznali decu iz osnovnih škola sa obnovljivim izvorima energije. Deca su učestvovala u zadacima timskog rada, studijskim posetama postrojenjima energetske kompanije i putovanjima u kojima su razgledali znamenitosti. Partneri su organizovali i onlajn takmičenje u cilju povećanja svesti o energiji. Pored ovih aktivnosti, organizovan je i park u Đevi da bi se demonstrirala upotreba obnovljivih izvora energije. U Osnovnoj školi „Nikola Tesla” zamenjeni su prozori, vrata i osvetljenje kako bi se smanjila potrošnja energije, naročito tokom hladnog perioda godine, a na krov zgrade postavljeni su solarni paneli.

Ove posebne infrastrukturne investicije pomoći će dvema institucijama da pokažu prednosti i održivost zelenih tehnologija i ekološki osvešćene obnove zgrada i koriste obnovljivih izvora energije drugim organizacijama u regionu, naročito edukativnim. Ciljevi ovog projekta takođe su bili promovisani, partneri su razvili edukativne metode, koje uče decu da poštuju životnu sredinu i koje doprinose upotrebi obnovljivih izvora energije i povećanju efikasnosti energetske potrošnje.

*Korišćenje obnovljivih izvora energije i efikasna potrošnja energije
= poštovanje životne sredine*

Partneri na projektu:
Agencija za energetiku grada Novog Sada
Algyó Nagyközség Önkormányzata

Internet stranica projekta: <http://greenschool.hu/>

Ukupan budžet projekta / 134.245,48 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 114.108,65 €
Datum početka projekta / 1. januar 2013.
Datum završetka projekta / 30. april 2014.

Zdravlje i očuvanje divljih životinjskih NATURA 2000 izabranih vrsta unutar Dunavskog pograničnog regiona u Srbiji i Mađarskoj

Beda-Karapandža park i Poseban prirodni rezervat Gornje Podunavlje imaju jedinstvenu i specifičnu floru i faunu, tipičnu za basen Dunav-Drava. Obe zaštićene oblasti su ranjive kada je reč o hidromorfologiji reka koje prolaze kroz ovu oblast. Kvalitet vode u oba regiona posebno ugrožavaju ekto paraziti i ekotoksiološke pretnje (teški metali, pesticidi itd.) koji su uočeni i kontrolisani tokom projekta. Pošto ribe i ptice ne znaju za granice, na njih utiču toksini i paraziti tako da njihova efikasna zaštita mora biti usklađena u obe zemlje. Primarni zadatak projekta bio je da podrži harmonizaciju i saradnju u regionu sa održivom i bezbednom životnom sredinom, gde je dobro upravljanje prirodnim nasleđem u osnovi ruralnog i eko turizma i vodi društveno-ekonomskom razvoju regiona. Rezultat projekta bio je stvaranje zajedničkih studija, jedne ornitološke studije (o pticama) i jedne ihtiološke (o ribama). Na osnovu zaključaka studija, mobilne kontrolne jedinice mogu da nastave nadzor NATURA 2000 zaštićenih vrsta i posle završetka projekta. Mobilne kontrolne jedinice, koje su opremljene tokom studija, moći će i nadalje da služe kao jedinice za rano oglašavanje ekoloških promena i rizika u različitim kontekstima. Zajednički istraživački rad i njegovi zaključci su objavljeni

u elektronskim medijima. Partneri na projektu su u promotivnim aktivnostima i aktivnostima za podizanje svesti uključili decu i nastavnike iz škola u ciljanoj oblasti, ali i u susednim oblastima, koje služe ne samo kao podrška ekološkoj zaštiti već i ukazuju na vrednosti i mogućnosti koje mogu da se koriste u razvoju ruralnog i prirodnog turizma.

*Region sa održivim
i bezbednim
okruženjem sa
dobrim upravljanjem
prirodnim nasleđem*

Partneri na projektu:

Javno preduzeće Vojvodinašume, Petrovaradin
Šumsko gazdinstvo Sombor, Sombor
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság

Internet stranica projekta: <http://www.wildcond.com>

Ukupan budžet projekta / 158.558,60 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 134.774,81 €
Datum početka projekta / 1. februar 2013.
Datum završetka projekta / 31. jul 2014.

Zaštita prirodne sredine u pograničnim teritorijama

Mađarska je koristila zelene tehnologije deset godina duže od Srbije, pa je tako njeno iskustvo moglo u velikoj meri da pomogne podizanju ekološke svesti, kao i u posebnim ekološkim aktivnostima u susednoj zemlji. Cilj projekta bio je otkrivanje ekološki štetnih materija u vodi, vazduhu i zemljištu, kao i njihovo prisustvo u ljudskom organizmu. Ekološka zaštita je imperativ svih ljudskih poduhvata bez obzira na državne granice, jer zagađenje i zdravstveni rizici imaju uticaj na stanovništvo svih pogođenih zemalja. Partneri su udruženo odredili glavne smerove radova i unapredili opremu potrebnu za istraživanje. Merenja vode, zemljišta i vazduha sakupljena su u obe zemlje, u Đevi u Mađarskoj i delu Novog Sada – Šangaj, u Srbiji, dva puta tokom proleća i jeseni. Testovi su uključivali vazduh, zemljište, vodu i testove urina kod ljudi. Proces uzimanja uzoraka je uključivao 150 ljudi u svakoj zemlji. Rezultati dobijeni u dve zemlje su upoređeni, a istraživači su ih uporedili i s prethodnim podacima ekološkog i zdravstvenog testiranja. Na osnovu dobijenih podataka neophodni koraci su predloženi relevantnim vlastima, zainteresovanim stranama i donosiocima odluka. Partneri su predstavili svoje rezultate na završnoj konferenciji.

Glavni rezultat projekta je bolje razumevanje smanjenja ekološkog zagađenja i njegovih efekata na poboljšanje zdravstvenih indikatora. Podaci i rezultati dobijeni tokom projekta su pogodni za procenu efikasnosti tehnoloških promena. U ovoj oblasti, sa mađarske strane, radi industrijska jedinica sa modernom tehnologijom u skladu sa EU standardima, tako da projekat može da se koristi za podršku dobrim ekološkim praksama. Istraživanje je pokazalo da je uticaj uvođenja zelenih tehnologija bio vidljiv za samo nekoliko godina, što ukazuje koji propisi i koraci ekološke zaštite i ljudskog zdravlja moraju biti pažljivo posmatrani.

*Povoljan uticaj
uvođenja zelenih
tehnologija na
ljudsko zdravlje
osetio se u roku
od nekoliko godina*

Partneri na projektu:

Zavod za zdravstvenu zaštitu radnika, Novi Sad
Csongrád Megyei Kormányhivatal
DEAK Kooperációs Kutatási Nonprofit Zrt.

Ukupan budžet projekta / 197.711,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 168.054,35 €
Datum početka projekta / 15. januar 2013.
Datum završetka projekta / 14. april 2014.

Prekogranična saradnja na polju inovacija za razvoj i harmonizaciju klastera sa ciljem povećanja konkurentnosti njihovih malih i srednjih preduzeća

Inovacija je važan pokretački faktor konkurentnosti na državnom, regionalnom, pa i evropskom nivou. Upravo zato, partneri na projektu su tokom implementacije bili usmereni na inovativnost i procese menadžmenta intelektualne svojine u klasterima koji obavljaju svoje delatnosti u poljoprivredno-prehrambenom sektoru Velike južne ravnice (Mađarska) i u Vojvodini (Srbija).

Projekat je ostvario značajne rezultate: izrađeni su materijali za obuku, postavljeni principi o Intelektualnoj svojini (IP) za klaster Blago Bačke i klaster Somborski Salaši, osmišljeno je i 20 IP principa za kompanije koje su bile aktivno uključene u projekat. Tokom samo jedne

godine, u okviru ovog projekta, dve partnerske organizacije iz Mađarske i Srbije kompletirale su bazu podataka inovativnih klastera, organizovali obuke i radionice, izradili sedam višejezičnih informativnih dokumenata i izgradili mrežu 28 organizacija iz Mađarske i 31 iz Srbije. Zahvaljujući implementaciji projekta, partneri na projektu i korisnici njihovih smernica i baza podataka su bili u stanju da unaprede svoje veštine i sprovedu profesionalniji i efikasniji menadžment inovacija. Projekat je osnažio uspostavljanje novih poslovnih veza i posredno pomogao otvaranju novih radnih mesta u regionu.

*uspostavljanje
novih poslovnih
odnosa*

Partneri na projektu:

Dél-Alföldi Regionális Innovációs Ügynökség
Közhasznú Egyesület

Informativni centar za poslovnu standardizaciju i sertifikaciju

Ukupan budžet projekta / 119.267,72 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 101.377,56 €

Datum početka projekta / 1. septembar 2013.

Datum završetka projekta / 31. avgust 2014.

Organizacija prekograničnog sajma i obuka u cilju osnaživanja malih i srednjih preduzeća

Opšti cilj ovog projekta bio je da potpomogne razvoj, harmonizaciju i saradnju u regionu i da obezbedi održivu i bezbednu životnu sredinu. Projekat je povezo malim i srednjim preduzećima iz tih oblasti, ohrabrujući ih da sarađuju i obezbeđujući im mogućnost da razmene svoja iskustva.

Profesionalni sajmovi, koji su organizovani u okviru projekta, pomogli su malim i srednjim preduzećima u ovoj regiji da se predstavljaju, prošire i prodube postojeće veze. Ažuriranje već postojećih baza podataka o malim i srednjim preduzećima omogućilo je i njima

i opštoj javnosti više specifičnih informacija. Tokom projekta mala i srednja preduzeća su se posećivala, razmenila primere najbolje prakse i dobijala uvid u delovanje koje je pokazalo razlike između mađarskih i srpskih poslovnih modela, što im je omogućilo usklađivanje poslovnih praksi, ali i razmenu znanja. Projekat je kao značajan rezultat imao efikasniju promociju potreba i mogućnosti malih i srednjih preduzeća i bio je odlična prilika za preduzeća koja rade duž granice za intenziviranje saradnje.

Malim i srednjim preduzećima su uskladila svoje poslovne prakse

Partneri na projektu:

Banat-Triplex Confinium Korilátolt Felelősségű
Európai Területi Együttműködési Csoportosulás
Opšte udruženje preduzetnika opštine Kanjiža

Ukupan budžet projekta / 87.771,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 74.605,35 €
Datum početka projekta / 1. mart 2013.
Datum završetka projekta / 28. februar 2014.

Zajednički mađarsko-srpski poslovni klub gastronomskih organizacija

Kako bi obezbedili bolje povezivanje unutar gastronomskog sektora, partneri na projektu su počeli da uspostavljaju poslovne strukture u pograničnom regionu. Struktura je dobila oblik poslovnog kluba, otvorenog za sva preduzeća i organizacije uključene ili zainteresovane za gastro-poslovanje.

Preduzetničkoj saradnji zajednički Gastro klub daje institucionalni okvir. Partneri na projektu su pozvali zainteresovane restorane, taverne, hotele, konake, podrumne pića, destilerije, proizvođače hrane i druge da se pridruže Gastro klubu i isplaniraju turističku ponudu zasnovanu na tradicionalnoj kuhinji i receptima iz regiona. Svi potencijalni učesnici su se okupili na konferenciji u Kečkemetu. Članovi Gastro kluba su, po njegovom osnivanju, učestvovali u nizu događaja i tako unapređivali svoja profesionalna znanja u različitim oblastima turizma i gastronomije. Učesnici su učili o najnovijim trendovima i mogućnostima proširenja svoje ponude kroz seminare o proizvodnji organske hrane, proizvodnji piva, sira i pravljenju

džemova. Održani su i seminari za barmene – Osobine srpske kuhinje, kao i seminar o pekarskim proizvodima i bureku. Učesnici su pohađali i seminare o budućnosti mađarske gastronomije i najnovijim trendovima, kao i o zdravoj ishrani i zdravim stilovima života. Ipak, glavna i znamenita aktivnost ovog projekta bio je Gastro karavan koji je učestvao na deset lokalnih sajмова i festivala i, zajedno sa drugim PR aktivnostima, promovisao Gastro klub u regionu. Do završetka projekta, Gastro klub je izrastao u samoodrživo udruženje, koje će ostati posvećeno svojim trenutnim i budućim članovima kao i promociji regionalne gastronomije.

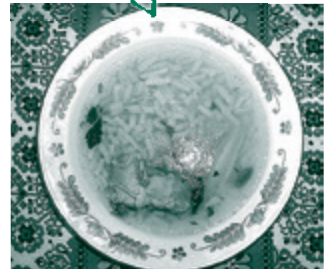
*Gastro klub je
dobro razvijeno i
samoodrživo
preogranično
udruženje*

Partneri na projektu:

Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat
Regionalna privredna komora Sombor
Srednja ekonomska škola Sombor

Internet stranica projekta: <http://gastro-club.eu/>

Ukupan budžet projekta / 194.298,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 165.153,30 €
Datum početka projekta / 1. mart 2013.
Datum završetka projekta / 30. jun 2014.

Poslovne veze između žena koje žive u ruralnim oblastima

Žene koje žive u ruralnim oblastima suočavaju se s brojnim preprekama koje ih dovode u nepovoljan položaj unutar zajednice. Na taj način smanjuju se njihove mogućnosti za pun razvoj, naročito ekonomski. U cilju rešavanja ovih pitanja, projekat je postavio dva opšta cilja: ekonomsko osnaživanje i saradnja između preduzetnica, i povećanje poslovnih mogućnosti za nezaposlene žene sa sela.

Cilj projekta je bio da zblži žene sa sela sa obe strane granice. Kroz obuke, intenzivne i česte događaje u vezi sa saradnjom i veb-portal, žene su stekle nove veštine, razvile sopstveni posao, ostvarile nove kontakte i razmenile ideje i iskustva. Kao rezultat toga, naučile su kako da svoje proizvode i usluge učine raznovrsnijim, kako da ih promovišu i kako da iskoriste mogućnosti zarade za ruralno stanovništvo i da efikasno koriste i održavaju mrežu žena preduzetnica. Zavaljujući ovoj inicijativi ove

umešne i vredne žene su postale ekonomski samostalnije i, koristeći svoje znanje i veštine, unapredile sopstvene živote i živote svojih porodica i zajednica.

*Ekonomsko osnaživanje
i saradnja među
seoskim preduzetnicama
Unapređenje poslovnih
mogućnosti za
nezaposlene žene na selu*

Partneri na projektu:

Garancijski fond Autonomne Pokrajine Vojvodine
Zavod za ravnopravnost polova
Álláskeresők Egyesületeinek Bács-Kiskun Megyei
Szövetsége

Internet stranica projekta: https://www.facebook.com/ruralwomen.info?tab=photos_albums
<https://www.flickr.com/photos/ruralwomen>

Ukupan budžet projekta / 81.035,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 68.879,75 €
Datum početka projekta / 1. mart 2013.
Datum završetka projekta / 28. februar 2014.

Otkriće našeg zaboravljenog kulturnog i prirodnog nasleđa u mađarsko-srpskom pograničnom regionu

Livadski krečnjak je sada skoro potpuno zapostavljena geološka formacija u mađarsko-srpskom pograničnom regionu, a zapravo ima dugu tradiciju: ljudi su koristili ovaj materijal u arhitekturi od Srednjeg veka do 70-ih godina XX veka. Glavni cilj ovog projekta bio je očuvanje livadskog krečnjaka kao kulturnog i prirodnog nasleđa regiona, kroz zajednički promovisanu tematsku turističku rutu. Na teritoriji svakog od triju projektnih partnera postoje lokaliteti naučnog i kulturnog značaja. Partneri su prepoznali da su izučavanje i praktične mere neophodni da bi se istražili, očuvali i promovisali lokaliteti sa livadskim krečnjakom jer bi inače deo istorijskog, kulturnog i prirodnog nasleđa bio izgubljen. Dugotrajni cilj bio je usklađivanje dobro uravnotežene saradnje između lokalne vlasti Čoljošpaloša, Direkcije nacionalnog parka Kiškunšag i Opštine Novi Bečej (prirodni rezervat Slano Kopovo) u njihovim naporima da očuvaju ovu prirodnu i kulturnu karakteristiku i da ih ponude kao atraktivnu turističku destinaciju. Projekat je, isto tako, stavio veliki naglasak na aktivno uključivanje stanovnika dvaju gradova. Ti ciljevi postignuti

su kroz zajedničke događaje, kao što je bilo predstavljanje vojvodanskih tradicija, seoski dan sa kulturnim i gastronomskim programima, festival žetve i lokalna istorijska izložba o livadskom krečnjaku. Partneri su objavili brošure da bi predstavili projekat široj javnosti i privukli posetioce. Zajedničke aktivnosti približile su dve zajednice, koje su se, radeći na očuvanju zajedničkog nasleđa, upoznale sa kulturom one druge, unapređujući lične i profesionalne veze, ali i čineći svoja naselja atraktivnijim za turiste.

Kulturna i prirodna baština regiona

Partneri na projektu:
Csölyospálos Község Önkormányzata
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága
Opština Novi Bečej

Ukupan budžet projekta / 272.560,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 231.676,00 €
Datum početka projekta / 1. januar 2013.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Dragulji na prekretnici vekova – putovanje u čudesni svet secesije

Segedin, Subotica i Senta dele zajedničko nasleđe i imaju čvrste istorijske veze, a jedan veoma važan aspekt ovog zajedničkog nasleđa je arhitektura secesije. Kulturno i arhitektonsko nasleđe nije bilo ni dovoljno poznato ni zaštićeno, a mnoge od zgrada su zatečene u ruiniranom stanju. Dve opštine, Segedin i Subotica, preduzele su akcije u cilju identifikovanja zgrada građenih u tom arhitektonskom stilu, procene njihovog trenutnog stanja, renoviranja, zasnivanja tematske turističke rute i njihovog promovisanja. Rekonstrukcija i očuvanje triju kulturno i istorijski važnih građevina bilo je završeno tokom 16 meseci. Obnovljen je krov Grofove palate u Segedinu, kao i severna fasada sinagoge u Subotici. Završeni su planovi na obnovi krova i fasade okrenute ka ulici na Šaferovoj palati u Segedinu.

Partneri su izveli arhitektonsko i istorijsko istraživanje, organizovali radionice, konferencije, dvojezična studijska putovanja i memorijalnu izložbu posećenu Ferencu J. Rajhlu. U cilju promocije, razvili su trojezičnu internet stranicu, besplatnu trojezičnu aplikaciju za mobilni telefon, koja služi kao vodič kroz dragulje stila secesije u regionu, kao i petnaestominutni film o izvođenju radova u Subotici i Segedinu.

Glavni rezultat projekta je dobro organizovana tematska ruta – *Dragulji arhitekture secesije* –

koju prate publikacije, brošura o turističkoj ruti, knjiga o secesiji u Segedinu, Subotici i Senti, kao i memoari i radovi znamenitog arhitekta Ferenc J. Rajhla.

Dobro osmišljena tematska ruta privlači mnogo posetilaca, a projekat služi kao primer najbolje prakse.

*Amilijena Turistička
ruta -
DRAGULJI SECESIJE
Projekat je primer
dobre prakse*

Partneri na projektu:

Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata
Grad Subotica

Internet stranica projekta:

<http://szecesszio.szegedvaros.hu/>

Ukupan budžet projekta / 344.787,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 293.068,95 €

Datum početka projekta / 1. januar 2013.

Datum završetka projekta / 30. april 2014.

Konji u mađarsko-srpskom kulturnom nasleđu

U srži ovog projekta bile su sledeće reči: „Ekvestrijanska kultura, kao naše najvrednije kulturno nasleđe, postaće pokretačka sila turizma u mađarsko-srpskom pograničnom regionu”.

Hiljadu godina duga ekvestrijanska kultura je sastavni deo nasleđa ovog regiona. Duboko povezani sa kulturom dveju zemalja, konjanici se pojavljuju u pričama, tradiciji, istoriji i umetnosti. Beskrajna ravnica je idealno mesto za jahanje i upoznavanje s drevnom tradicijom regiona. Ogroman broj štala, od kojih mnoge poseduju potkovicu kao obeležje kvaliteta Mađarske ekvestrijanske asocijacije, nude različite jahačke ponude i usluge svojim gostima. Region je tradicionalno mesto brojnih nacionalnih i internacionalnih događaja vezanih za jahanje. Osnovna aktivnost projekta bila je sakupljanje informacija o dinamičnom kulturnom nasleđu u vezi s konjima i stvaranje Muzeja kulture konja na internetu, kao i u multimedijalnom formatu. Svaki izložbeni prostor u oblasti Bač-Kiškun i Vojvodini dobio je kopiju virtuelnog Muzeja kulture konja na DVD formatu.

Partneri projekta stvorili su šest tematskih ruta za jahanje, sa specijalnim imenima: Put izgnanika, Put branilaca slobode, Senćanske bitke itd. Uključeno je 12 različitih naselja: Lajošmiže, Kerekdhaza, Filepsalaš, Ižak, Bakodpusta, Bugac, Kelebija, Novi Sad, Temerin, Zrenjanin, Crepaja i Kovin. Mapa jahačkih ruta prikazuje i ostale turističke atrakcije i usluge. Ekvestrijanska tradicija ovog regiona je predstavljena na četiri lokalna događaja, kao i u brošuri, koja je sačinjena na četiri jezika (mađarskom, srpskom, nemačkom i engleskom) i koja sadrži mapu. Četiri organizacije iz Mađarske i Srbije prepoznale su potencijal ekvestrijanske kulture koja, kao visokocenjeni deo kulturnog nasleđa, može postati pokretačka sila turizma u mađarsko-srpskom pograničnom regionu.

*Viševerkovna
konjička kultura
je sastavni deo
nasleđa ovog
regiona*

Partneri na projektu:

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat
Vojvodanska fondacija za razvoj „Háló”
Tegyünk Izsákért Egyesület
Konjički klub „FAVORY”, Kelebija

Ukupan budžet projekta / 192.110,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 163.293,50 €
Datum početka projekta / 1. mart 2013.
Datum završetka projekta / 31. avgust 2014.

Lepe umetnosti u razvoju turizma u Bačkom regionu

Tri partnerska grada iz pograničnog područja, Janošalma (Jánoshalma) iz Mađarske i Bačka Topola i Temerin iz Srbije, su zajednički radili na uvođenju i jačanju aktivnog socio-kulturnog umrežavanja, pre svega u oblasti umetnosti, kroz zajedničke umetničke kolonije i izložbe. Partneri na projektu takođe su promovisali zajedničke umetničke vrednosti u području Bačke i na međunarodnom nivou, unapređivanje turizma i poboljšavanje organizacionih veština nevladinih organizacija. Pored sličnosti kulturnog nasleđa, ove tri zajednice imaju analogne geografske, turističke i ekonomske odlike. Janošalma, Bačka Topola i Temerin su naselja male do srednje veličine. Nedavno je u tim zajednicama uočeno rastuće interesovanje za specifičnu vrstu ruralnog turizma – turizam zasnovan na umetnosti, zanatima i manifestacijama. Tri grada su se okupila oko ideje da iskoriste ove sličnosti kako bi stvorili arhitektonske i kulturne prostore koji će stimulisati značajno uključivanje i interakcije u okviru stvaranja umetnosti, te na taj način poboljšati kvalitet života svojih stanovnika i turističku ponudu svojih zajednica. Uz finansijsku podršku Programa, svaka zajednica je najpre renovirala, adaptirala i opremila zgradu, pretvarajući je u trajni dom za umetnost. Objekti su rekonstruisani i opremljeni tako da se u njima mogu organizovati višednevni kampovi, radionice i izložbe umetnosti i ruktvorina. Novi domovi umetnosti su zatim bili domaćini za tri umetničke kolonije u raznim sferama umetničkog izražavanja, slikarstvu,

grnčarstvu u izradi predmeta od keramike. Kroz umetničke kolonije i sa njima povezane umetničke kampove prošao je širok dijapazon učesnika: dece, omladine, starijih ljudi, amatera i akademskih slikara.

Tokom radionica, umetničkih kampova, kolonija i izložbi ostvareni su novi kontakti i otvorene nove prilike za saradnju. Mladi i još uvek neetablirani umetnici su naročito imali veliku korist od sticanja novih uvida u umetničke i kreativne procese i sticanja novih znanja i tehnika. Pored toga, partnerstvo je dodatno razradilo moguće pravce za primenu umetnosti u oblasti turizma. U Janošalmi su organizovali konferenciju o ulozi umetnosti u oblasti turizma, dok je u Temerinu organizovan veoma posećen regionalni forum o izradi predmeta od keramike. Može se zaključiti da su do kraja projekta relevantni subjekti u ovom području, kao i njegovi stanovnici, prepoznali važnost umetnosti u oblasti turizma.

Kao deo projekta, ova tri grada su dobila nove domove umetnosti i postala su vitalna okupljališta umetnika i ljubitelja umetnosti. Projekat FAB se takođe može posmatrati začetnikom ruralnog turizma zasnovanog na manifestacijama/izložbama, koji se fokusira na umetnost, kreativne zanate, ruktvorine i konferencijski turizam.

Razvoj aktivnog društveno-kulturnog umrežavanja u oblasti likovne umetnosti

Partneri na projektu:

Jánoshalma Város Önkormányzata

Opština Bačka Topola

TAKT Temerini Alkotóműhely és Képzőművészeti

Tábor

Ukupan budžet projekta / 352.911,50 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 299.974,77 €

Datum početka projekta / 1. oktobar 2013.

Datum završetka projekta / 31. januar 2015.

Zajedničko kulturno nasleđe i kulinarske tradicije, tematska ruta i promovisanje voćarstva i pčelarstva u pograničnom regionu

Glavni fokus projekta bio je očuvanje kulturnog i prirodnog nasleđa i promovisanje zajedničke tematske rute.

Dugoročni cilj je bio razvijanje usklađene i ujednačene saradnje između partnerskih organizacija: opštine Sank i Moricgat u Mađarskoj, i opštine Mali Idoš (Feketić) u Srbiji, kao i između njihovih stanovnika.

Sva tri naselja imaju dugu tradiciju voćarstva i pčelarstva, pa se pretpostavilo da bi unapređen pristup mogao da proizvede dodatni prihod. Tri opštine su razvile tematsku rutu u pograničnom regionu, uključivši voćnjake i pčelinjake u posebnu mapu. Organizovale su profesionalne i kulturne programe u Seoskoj kući u Feketiću, izgrađenoj posebno za ovu priliku, i u renoviranoj Kući ukusa u Sanku. Partneri na projektu su organizovali veliku putujuću izložbu Med i ljudi, koja je prikazana u sva tri mesta. Osnovali su Muzej košnica u Sanku i dva muzeja lokalne istorije u Feketiću i Moricgatu. Osim organizovanja radionica za proizvođače i učesnike, partneri su održali deset kulturnih događaja, popularne festivale i Kumanski kamp. Partneri su kroz bogato ilustrovanu dvojezičnu knjigu i kuvar promovisali dostignuća

projekta i proizvode široj javnosti. Projekat je ojačao saradnju između postojećih kulturnih organizacija i učesnika, a formirana je i Asocijacija pčelara u cilju poboljšanja i održanja njihove saradnje kroz razmenu dobrih praksi.

Očuvanje
kulturnog i
prirodnog
nasleđa

Partneri na projektu:

Szank Községi Önkormányzat

Lokalna samouprava opštine Mali Idoš

Móricgát Községi Önkormányzat

Project total budget / 299.590,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 254.651,50 €

Datum početka projekta / 1. februar 2013.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Zajedničko kulturno nasleđe, pod uticajem Milanskog edikta, primenjeno u turističkom predstavljanju

Vizija ovog projekta bila je povezivanje lokaliteta Rakovac–Dombo i Novi Bečež–Arača u Srbiji sa Bugac–Felsemonoštorom i Alsomonoštor u Mađarskoj, kao i njihovo povezivanje sa samim naseljima.

Obeležavanje 1700 godina Milanskog edikta bio je povod da se ovi istorijski lokaliteti, koji predstavljaju zajedničku kulturnu i istorijsku baštinu, ponovo povežu. Projekat je bio nastavak realizovanog projekta u okviru Drugog poziva, i imao za cilj da promoviše neophodnost zajedničke odgovornosti za kulturno nasleđe. Projektni partneri su razgovarali sa čelnicima opštinske i regionalne vlasti o zaštiti i očuvanju spomenika, kao i o njihovom turističkom promovisanju. Pet organizacija iz dveju zemalja je zajednički istražilo mogućnosti i iskoristilo prilike za održivi ekonomski razvoj, osiguravši odgovorno upravljanje kulturnom baštinom i odgovarajuću podršku za turističke programe. Podjednaku pažnju posvetili su edukaciji stanovništva koje živi u neposrednoj blizini arheoloških lokaliteta predstavljajući im mogućnosti turističkog razvoja.

Tokom 16 meseci, zajednička istorija je predstavljena javnosti kroz različite događaje i aktivnosti: zajednički planovi koji ohrabruju prekograničnu saradnju u istraživanjima, kulturnim vezama i turizmu; planiranje i realizacija zajedničke turističke ponude i osiguranje njenog povoljnog uticaja na održivi razvoj regiona; prekogranična arheološka istraživanja i konzervacija nalazišta sa akcentom na srednjovekovni period kao i period posle Milanskog edikta; organizacija izložbe i pratećih publikacija koje prikazuju istraživanje i zajedničko kulturno nasleđe pograničnog regiona. Cilj edukativnih programa, a naročito izložbe, bio je upoznavanje javnosti sa značajem kulturnog i istorijskog nasleđa, podizanje svesti i promovisanje projekta i tematskih ruta kao mogućnosti za razvoj turizma.

*Predstavljanje
zajedničkog
kulturnog i
istorijskog
nasleđa*

Partneri na projektu:

Muzej Vojvodine Novi Sad

Bács-Kiskun Megyei Múzeumi Szervezet
Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture
Turistička organizacija Vojvodine
Bugac Nagyközsegi Önkormányzat

Ukupan budžet projekta / 299.969,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 254.973,65 €

Datum početka projekta / 1. mart 2013.

Datum završetka projekta / 30. jun 2014.

Zajednička strategija diversifikacije farmi na mađarsko-srpskoj granici

Vojvodina i županija Bač-Kiškun su uglavnom ruralne oblasti u kojima je poljoprivreda veoma važan deo ekonomije, ali kao jedini izvor prihoda nije dovoljan da zadrži stanovništvo u regiji. Poljoprivredni doprinos farme male ili srednje veličine ne može da obezbedi dovoljan prihod potreban porodici. Ima dosta primera dobrih praksi u EU i svetu koje bi pogranični poljoprivrednici mogli da preuzmu i nađu nove, alternativne oblike biznisa, ali za to im je potrebna podrška. Cilj projekta bio je proširenje ekonomskih aktivnosti duž mađarsko-srpske granice i stvaranje ujednačene i stabilne ekonomije generisanjem procesa diversifikacije. Tokom sprovođenja projekta partneri su izradili studiju čija su glavna poglavlja bila: Analiza trenutne situacije ruralne diversifikacije duž mađarsko-srpske granice, Internacionalna iskustva o diversifikaciji farmi, Strategija diversifikacija farmi do 2020. godine na mađarsko-srpskoj granici, Sredstva diversifikacije i Uzorni poslovni planovi. Partneri su razvili 12 poslovnih planova za alternativne aktivnosti: proizvodnja meda, proizvodnja suvog voća i povrća, proizvodnja

sira, proizvodnja lekovitog bilja, proces kiseljenja povrća, proizvodnja domaćih proizvoda od brašna, presovanje jestivog ulja, prerada mesa na malim farmama, seoski turizam, zanatski proizvodi i korišćenje obnovljivih resursa. Ovi modeli objavljeni su u pojedinačnim brošurama. Partneri su organizovali i edukativnu posetu farmama uključenim u alternativni poslovni model, lokalne informacione sastanke za farmere i radionice za elaboriranje studije. Tokom aktivnosti, lokalni farmeri su se upoznali sa dobrim praksama koje mogu da im pomognu da poboljšaju svoju konkurentnost u regionu.

*Proizvodnja meda,
suvog voća i povrća,
sira, lekovitog bilja,
proces kiseljenja
povrća ...*

Partneri na projektu:

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat
Vojvodanska fondacija za razvoj „Háló“

Ukupan budžet projekta / 103.600,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 88.060,00 €
Datum početka projekta / 1. februar 2013.
Datum završetka projekta / 31. maj 2014.

Gradska logistika pomaže gradski razvoj Segedina i Subotice

Teretni transport u centrima Segedina i Subotice predstavljao je problem za oba grada. Postavljanje prodajnih objekata na periferijama stvorilo bi konkurentno okruženje za trgovce. Ipak, novi razvoji u centralnim delovima i promena politike prema ekološkim vidovima transporta, i na nacionalnim i na evropskim nivoima, izazivaju tenziju između trgovaca i logističkih operatera na jednoj strani, i urbanista i planera saobraćaja, na drugoj. Eksperti iz ovih gradova sakupili su informacije od zainteresovanih strana, proučili rešenja koja su već bila primenjena i analizirali kako će se uklopiti u lokalno socio-ekonomsko okruženje. Set mogućih rešenja i izvora finansiranja ponuđen je korisnicima i odgovornim licima. Trenutno ne postoje adekvatna rešenja ovog kompleksnog problema, ali je bio vredan trud projektnih partnera, naročito u mirenju interesa aktera koji su ponekad bili sukobljeni na polju transporta, ekonomije, trgovine i urbanog

planiranja. Napravljeni su prvi, ali možda najvažniji koraci prema skladnom razvoju gradova pograničnog regiona.

*Prvi korak ka
Skladnom razvoju
gradova*

Partneri na projektu:

Dél-alföldi Regionális Innovációs Ügynökség
Közhasznú Egyesület
Otvoreni univerzitet Subotica

Internet stranica projekta: <http://citylog.darinno.hu/>

Ukupan budžet projekta / 105.033,32 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 89.278,32 €
Datum početka projekta / 1. januar 2013.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Novi načini uzgoja povrća na okućnicama u cilju stvaranja dodatnog prihoda i samozapošljavanja u pograničnim ruralnim oblastima

Glavni cilj projekta bio je izrada studije o zajedničkom prekograničnom razvoju malih i srednjih preduzeća koja se bave hortikulturom i poljoprivredom koja bi identifikovala i definisala oblasti u kojima bi lokalno stanovništvo imalo mogućnosti za samozapošljavanje i dodatne prihode.

Čitava teritorija pograničnog regiona koju pokriva program mogla bi biti ciljna grupa projekta, ali tačne lokacije aktivnosti su definisane na osnovu rezultata istraživanja. Projekat je sproveden kroz nekoliko aktivnosti od kojih su najvažnije bile studija i razvoj elektronske platforme. Studija koju su izradili projektni partneri sastoji se od tri komponente – istraživanja na temu hortikulture, agroekonomije i ruralnog razvoja. Uporedo sa studijom, razvijena su dva modela farmi na obe strane granice i svaka je opremljena sa jednim negrejanim plastenikom, koji prekriva površinu od 200 m² i otvorenim delom od 300 m². Modeli farmi činili su osnovu studije, ali su služili i kao eksperimentalne lokacije. Da bi videli rezultate ovakvog organizovanja farmi, lokalni farmeri su imali mogućnost da učestvuju u organizovanim edukativnim posetama i radionicama, tokom pet seminara na obe strane granice ili u sopstvenoj organizaciji.

Modeli farmi su poboljšali rezultate i promociju projekta među širom javnošću. Kroz elektronsku platformu projektni partneri su stvorili kanal redovne komunikacije između eksperata i lokalnog stanovništva, što im je omogućilo da definišu najbolji mogući portfolio, prouče primere najbolje prakse i započnu i održe kontakt s potencijalnim klijentima.

*Razvoj malih
hortikulturnih
i
poljoprivrednih
farmi*

Partneri na projektu:
Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad
Keckskeméti Főiskola

Internet stranica projekta: / www.farmaddinc.eu

Ukupan budžet projekta / 76.509,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 65.032,65 €
Datum početka projekta / 1. januar 2013.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Razvoj principa lokalnog tržišta rada u pograničnim ruralnim oblastima

LOLAMAR projekat imao je cilj da razvije principe lokalnog tržišta rada, koji bi pripremili teren za održivi razvoj u perifernim delovima u pograničnoj oblasti. U Istočnoj Evropi ovakve oblasti su obeležene velikim brojem ljudi isključenih iz tržišta rada. Ovim problemom se obično bavi socijalni sektor, a ova grupa ljudi se retko posmatra kao unutrašnji izvor lokalnog regionalnog razvoja. Ipak, sposobnosti ovih ljudi mogle bi da budu osnov lokalnog ekonomskog razvoja i socijalne održivosti.

Glavni ciljevi projekta bili su identifikacija tipova ekskluzija, istraživanje potencijala ovih grupa i mogućnosti njihove reintegracije, stvaranje registra konflikta na tržištu rada i razrađivanje strateških predloga za moguće metode reintegracije i prakse.

Oblast izučavanja je bila prekogranični region Bačka (Baja, Bačalmaš, Janošalma, mikroregioni u Mađarskoj i zapadna Bačka u Srbiji). Uprkos povoljnim prirodnim resursima koje ovaj region poseduje (zemlja, klima itd.), ekonomija je nerazvijena, a nivo nezaposlenosti visok.

LOLAMAR projekat je takođe istraživao skorašnje aktivnosti ovih ljudi i njihov odnos sa okolnim resursima koristeći se geografskim, statističkim i sociološkim metodama. Otkrivene su i najbolje lokalne prakse njihove inkluzije. Na osnovu rezultata empirijskog istraživanja i u saradnji s predstavnicima lokalnih zajednica, institucija, nevladinog sektora, u priručniku za lokalne donosioce odluka predstavljene su preporuke upravo za ovaj pogranični region. Naučni rezultati predstavljeni su na internacionalnoj konferenciji i objavljeni kao udžbenik.

*Održivi razvoj
perifernih graničnih
područja
Sposobnosti lokalnog
stanovništva - osnov lokalnog
ekonomskog razvoja i socijalne
održivosti*

Partneri na projektu:

Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság-
és Regionális Tudományi Kutatóközpont

Agencija za regionalni razvoj Autonomne Pokrajine
Vojvodine d.o.o.

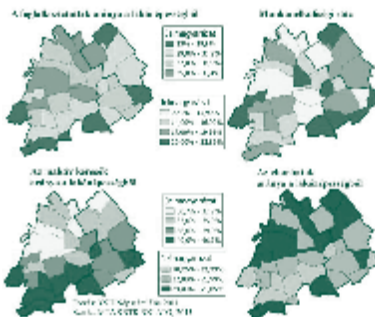
Internet stranica projekta: <http://www.lolamar.eu/>

Ukupan budžet projekta / 83.277,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 70.785,45 €

Datum početka projekta / 1. januar 2013.

Datum završetka projekta / 28. februar 2014.

Koordinisani razvoj i razmena znanja o metodologiji prostornog planiranja

Posle marta 2012. godine, kada je Srbija postala zvanični kandidat za članstvo u EU, pojavila se potreba za dopunom metodoloških dokumenata, što bi moglo da pomogne promociji razvoja strateškog planiranja prema metodologiji EU usklađivanja. Isto važi i za Mađarsku, a naročito za regiju Južne velike ravnice. Takođe, bitno je naglasiti da je od 2014. godine potreban nov pristup u programiranju i prostornom planiranju radi primene kompleksnih i integrisanih programa sa jasnim ciljevima i merljivim indikatorima. Primećeno je da u relevantnim dokumentima i iz Mađarske i Srbije nedostaju zajednički prekogranični elementi programa, kao i analiza marginalizovanih naselja i oblasti koje prekogranični program pokriva. Cilj ovog projekta je bio razvoj kapaciteta na obe strane granice, koji bi omogućili pripremu zajedničkih regionalnih strateških dokumenata za predstojeći 2014–2020 EU finansijski period kroz organizovanje obimnog programa obuke. CODEX je takođe pokušao da prevaziđe pomenute nedostatke anketiranjem,

pripremom zajedničke metodologije za pristup kompleksnom i integrisanom planiranju i pružanjem praktične pomoći za teritorijalno planiranje i procenu programa. Aktivnosti na osnovu anketa i metodologije, uključivali su kreiranje plana implementacije programa i Akcionog plana u Srbiji, kao i niza preporuka za strategiju prostornog razvoja za period 2014–2020 u regionu Velike južne ravnice. Profesionalni sadržaj je dostupan na tri jezika (mađarski, srpski i engleski) na internet stranici projekta.

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Javno preduzeće za prostorno i urbanističko planiranje i projektovanje „Zavod za urbanizam Vojvodine”

Internet stranica projekta: www.codex-project.hu

Ukupan budžet projekta / 96.061,60 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 81.652,36 €

Datum početka projekta / 1. maj 2013.

Datum završetka projekta / 30. april 2014.

Priprema zajedničkih regionalnih strateških dokumenata za finansijski period 2014-2020

Integrirana strategija razvoja banja u oblasti glavnih saobraćajnica u mađarsko-srpskoj pograničnoj oblasti

U 50 km širokoj zoni glavne saobraćajnice ovog regiona (osa Budimpešta–Beograd), postoji veliki broj banja sa različitim karakteristikama i mogućnostima. Cilj projekta bio je razrada strategije sveobuhvatnog razvoja banja koji bi podržao skladan razvoj zdravstvenog turizma u ovoj pograničnoj oblasti.

Uz pomoć projektnih partnera izrađena je strategija za trideset banja kroz istraživanje i operativan rad. Strategija je, harmonizovanim vizijama i akcionim planovima, stvorila zajednički program razvoja i definisala odgovarajuću strukturu usluga za svaku banju u regionu. Proces izrade strategija baziran je na istraživanju (Univerzitet u Segedinu), operativnom iskustvu (projektni partneri) i zajedničkim radionicama i forumima. Trideset banja u ciljnoj zoni privuče oko 2,5 miliona posetilaca godišnje. Veliki strateški razvoj na mađarskoj strani vodi ka povećanju broja gostiju. Ipak, zbog izolovanog razvoja i problematične strukture usluga, još uvek ima mnogo novih ustanova koje funkcionišu

manje uspešno. Banje na srpskoj strani su manje, ali su primeri dobre prakse u Mađarskoj pokrenuli opštine u Srbiji da preduzmu akcije i poboljšaju svoje ustanove. Umesto rivaliteta, strategija je imala za cilj da podstakne formiranje saradnje između partnera projekta i trideset relevantnih banja da bi doprinela njihovom skladnom i uspešnom razvoju.

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Mórahalm Város Önkormányzata

Lokalna samouprava opštine Ada

Agencija za razvoj opštine Temerin

Regionalna razvojna agencija Bačka

Internet stranica projekta:

<http://www.cooling-cubes.org/>

Ukupan budžet projekta / 117.440,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 99.824,00 €

Datum početka projekta / 1. mart 2013.

Datum završetka projekta / 30. jun 2014.

*Razvoj banja:
umesto rivaliteta,
strategija ima za
cilj da podstakne
stvaranje partnerstava*

Zajedničko stvaranje uslova za razvoj malih i srednjih preduzeća u pograničnom regionu

Razvoj malih i srednjih preduzeća na obe strane srpsko-mađarske granice postaje sve veći izazov usled njihove ekonomske situacije pogođene negativnim aspektima globalizacije, ekonomskom krizom i procesom tranzicije u Srbiji. Mala i srednja preduzeća iz regiona se bore s nedostatkom umrežavanja, saradnje i odgovarajućih objekata, nedovoljnim iskustvom u prevazilaženju poslovnih problema, a često i manjkom podsticaja i institucionalne podrške. Da bi se prevazišli ovi nedostaci, mala i srednja preduzeća bi trebalo grupisati u radne zone i industrijske parkove kako bi se efikasno smanjila buka u gradu (naročito u centru grada), zaštitila životna sredina i pružili optimalni uslovi za njihovo funkcionisanje, umrežavanje i razvoj. Kako lokalne institucije u regionu ne mogu da pokriju sve troškove dokumentacije koja je početna tačka rešavanja ovih problema, ovaj projekat je imao za cilj rešavanje problema dokumentacije koja nedostaje: glavni dizajn centra malih i srednjih preduzeća u Novom Sadu i razvojnu strategiju Kištelek industrijske zone. Razvoj infrastrukture na osnovu ovih dokumenata će izmestiti proizvodnju iz urbane sredine, bolje povezati mala i srednja preduzeća i poboljšati transfer znanja i poslovnu saradnju,

osigurati veće prisustvo na tržištu i olakšati njegovu ekspanziju. Istovremeno će zaštititi životnu sredinu i smanjiti nivo buke u gradu. Tokom projekta, eksperti su predstavili poslovne mogućnosti prekogranične saradnje, institucionalnu podršku za mala i srednja preduzeća, industrijski park u Kišteleku i radnu zonu u Novom Sadu, kao i njihovu važnost za mala i srednja preduzeća, važnost umrežavanja i drugih načina na koji bi preduzeća mogla da ojačaju i međusobno saraduju. Partneri su uspeali da ostvare svoj osnovni cilj: povećaju konkurentnost malih i srednjih preduzeća u regionu stvaranjem mogućnosti za zajednički ekonomski rast i osiguraju sinergiju i poslovnu saradnju u pograničnom regionu omogućivši bolje fizičko okruženje i bolju razmenu znanja.

Partneri na projektu:

Grad Novi Sad

Kistélek Környéki Települések Többcélú Társulása

Project total budget / 114.196,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 97.066,60 €

Datum početka projekta / 15. januar 2013.

Datum završetka projekta / 14. novembar 2013.

*Sinergija i
poslovna
saradnja*

Novi Sad – Segedin – prekogranična saradnja u razvoju usaglašenih metoda i izradi zajedničke baze podataka za analizu novih sintetičkih droga

Glavni cilj ovog projekta bilo je jačanje kapaciteta policijske forenzičke laboratorije i kriminalističke policije u izvođenju hemijskih analiza narkotika u pograničnom regionu ovih dveju zemalja, u cilju borbe protiv ilegalne trgovine i organizovanog kriminala. Osim takozvanih klasičnih droga (heroin, kokain, MDMA i kanabis), pojavila su se i brojna nova sintetička jedinjenja na crnom tržištu. Iako su opasnije od klasičnih narkotika, većina novih sintetičkih droga nije pod lokalnom ili internacionalnom kontrolom. Stoga je odgovarajuće zvanično ophođenje prema novim drogama veoma važan zadatak za policijske institucije. Efikasna borba protiv ilegalne trgovine narkoticima moguća je jedino kroz primenu najnovijih analitičkih instrumenata koji identifikuju i kvantifikuju različite nove sintetičke droge i njihove prateće komponente. Ipak, forenzičke laboratorije u Novom Sadu i Segedinu nisu imale takve instrumente. Sprovođenje ovog projekta olakšalo je nabavku opreme i važnog referentnog materijala za analizu sintetičkih droga, kao i odgovarajuću obuku zaposlenih u laboratorijama. Razvijene su i nove analitičke procedure za detektovanje

ovih droga, postojeća baza podataka droga u Mađarskoj je poboljšana i razvijena je nova baza podataka u laboratoriji u Novom Sadu – prva te vrste u Srbiji.

Drugi deo projekta obuhvatao je opremanje i obuke istražitelja kriminalne policije u korišćenju spot testova kako bi bili informisani o nužnosti i praktičnom korišćenju preliminarnih narko-testova u svakodnevnoj praksi. Projektom je unapređena već postojeća saradnja između Ministarstava unutrašnjih poslova Srbije i Mađarske. Takođe, projekat je doprineo aktivnoj prevenciji organizovanog kriminala i jačanju bezbednosti u pograničnoj oblasti.

NCTCNSHIFSSZ12

Partneri na projektu:

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije,
Direkcija policije, Uprava kriminalističke policije,
Nacionalni kriminalističko-tehnički centar,
Odsek za KTC u Novom Sadu
Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet

Ukupan budžet projekta / 461.748,50 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 392.486,22 €
Datum početka projekta / 1. mart 2013.
Datum završetka projekta / 31. avgust 2014.

*Prevenција organizovanog
kriminala i analiza
sintetičkih droga*

Prekogranično istraživanje raka jajnika putem biomarkera

Rak jajnika jedan je od vodećih razloga smrti od kancera i peti najčešći oblik raka kod žena u svetu. Nažalost, kod 70% pacijentkinja bolest je dijagnosticovana u uznapredovaloj fazi, kada su efikasnost terapije i šanse za dugoročno poboljšanje manje. Ipak, rak jajnika u ranoj fazi najčešće može da bude uspešno tretiran konvencionalnim terapijama. Cilj partnera projekta bio je identifikovanje novog potencijalnog biomarkera koji bi mogao da pomogne u ranom otkrivanju raka jajnika. Devet istraživača iz Mađarske i Srbije radilo je 18 meseci na identifikovanju ovog potencijalnog biomarkera koji bi mogao da spase mnoge živote. Uključili su 130 pacijentkinja iz Južne velike ravnice i Vojvodine, održali deset konferencija i sastanaka, razvili analitički model, optimizovali pripremu i objavili četiri publikacije. Dodatna pogodnost ovog projekta bila je ta što su klinički i analitički istraživači imali mogućnost

za interdisciplinarni pristup, razmenu analitičkog, prekliničkog i kliničkog znanja i da kombinujući ga sa svojim trudom razumeju i objasne biohemijske promene u ranoj fazi raka jajnika.

Razumevanje i objašnjenje biohemijskih promena u ranoj fazi raka jajnika

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Medicinski fakultet
Novi Sad

Ukupan budžet projekta / 190.561,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 161.976,85 €

Datum početka projekta / 1. februar 2013.

Datum završetka projekta / 31. avgust 2014.

Prekogranična saradnja u razvoju novog biljnog leka protiv *Helicobacter pylori*

Bakterija *Helicobacter pylori* je uzrok više od 90% čireva na dvanaestopalačnom crevu i 80% čireva na želucu i veliki je faktor rizika za pojavu raka želuca i primarnog želudačnog limfoma. Rak želuca je globalno posmatrano drugi po redu najučestaliji uzrok smrtnih slučajeva povezanih sa rakom. Terapija antibioticima koja se trenutno koristi za lečenje infekcija bakterijom *Helicobacter pylori* ima višestruke negativne efekte. Stoga je razvoj novog, efikasnijeg antimikrobnog terapijskog sredstva protiv *H. pylori* neophodan. Partneri na projektu – Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet, Mađarska akademija nauka i Centar za biološka istraživanja razvili su zajedničku inicijativu kojom su povezali istraživače iz Mađarske i Srbije, sa ciljem razvijanja nove formulacije bazirane na prirodnim proizvodima, za borbu protiv *H. pylori*.

Ovaj projekat je okupio dve grupe koristeći komplementarne pristupe. Grupa iz Novog Sada se specijalizovala u oblasti izolovanja prirodnih proizvoda, hemijsku karakterizaciju i in vitro i ex vivo evaluaciju bioaktivnosti, dok grupa iz Segedina ima obimno iskustvo u oblasti testiranja na životinjama i *Helicobacter* studija. Zahvaljujući tome, ove dve grupe su objedinile svoje snage i ekspertizu u plodonosnu saradnju. Tokom osamnaest meseci, zahvaljujući projektu izolovan je

i hemijski karakterisan znatan broj esencijalnih ulja. In vitro i in vivo antimikrobna aktivnost ovih ulja je testirana, kako bi se kreirala optimalna formulacija sa što manje neželjenih dejstava. Glavni ishod projekta bila je nova, patentirana formulacija leka – prvi korak ka masovnoj proizvodnji i primeni prilikom tretiranja pacijenata inficiranih sa *H. pylori*, kako u pograničnom području, tako i širom sveta. Važno je napomenuti da i pored toga što su eksperimentalni sistemi pokazali zaista obećavajuće rezultate, od trenutka završetka projekta HELICO do primene formulacije na ljudima neophodno je da prođe mnogo vremena. U sledećem ledeći koraku, istraživanja će preći na naredni nivo – kliničko testiranje na ljudima.

Partnerska institucija je imala koristi od rezultata ovog izuzetnog projekta, jer su unapređeni istraživački kapaciteti i uspostavljene nove veze. Te veze su olakšale priključivanje obe institucije u Evropsko istraživačko područje (European Research Area). U budućnosti, farmaceutska mala i srednja preduzeća takođe mogu imati koristi od masovne proizvodnje i distribucije novog proizvoda zahvaljujući ovom projektu. Još važnije je to da se naučnici nadaju da će dugoročno njihov zajednički rad i rezultati istraživanja značajno unaprediti lečenje i kvalitet života inficiranih ljudi.

Partneri na projektu:
Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet u Novom Sadu
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont

Internet stranica projekta:
<http://helico-ipaproject.com/home/>

Project total budget / 178.364,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 151.609,40 €
Datum početka projekta / 1. septembar 2013.
Datum završetka projekta / 28. februar 2015.

*Razvoj nove
formule protiv H. pylori
na bazi prirodnih
proizvoda*

Virtuelna laboratorija za obnovljive izvore energije

Ovaj projekat se tiče prekogranične istraživačke saradnje u oblasti tehnologije obnovljivih izvora energije, koji je rezultirao pokretanjem laboratorije za obnovljive izvore energije velike snage, koja je prva te vrste u svetu, skalabilna, potpuno bezbedna i dostupna bilo kad iz bilo koje tačke na svetu. Do kraja šesnaestomesečne saradnje projektni tim sa dva univerziteta je uspeo da zajednički razvije virtuelnu laboratoriju, pristupačan veb portal i mrežnu infrastrukturu, kao i aplikacije za poboljšavanje energetske efikasnosti. Naučne aktivnosti su bile veoma kompleksne i sastojale su se od velikog broja dobro isplaniranih, koordinisanih i sprovedenih koraka. Ukratko, REVLAB je osmišljen kao laboratorija dostupna putem interneta, koja je mogla da simultano opslužuje 10 korisnika. Nakon osmišljavanja, projektni tim je istraživao hardversku i softversku arhitekturu virtuelne laboratorije REVLAB i razvoj aplikacija u sferi obnovljivih izvora energije od tačke integrisanja u veb aplikaciju. Takođe je razvijena i sveukupna hardverska i softverska arhitektura veb aplikacije. Veb aplikacija i mrežna podešavanja su implementirana na serveru, dok su na 10 udaljenih računara kojima se daljinski upravljalo radile virtuelne mašine sa softverom za emuliranje. Veb aplikacija je detaljno testirana na različite scenarije. Takođe su razvijene i aplikacije za energiju vetra i solarnu energiju. Pored svakodnevnog bliske saradnje sa timom iz univerziteta sa druge strane granice, istraživanja i naučnog rada, organizovanja

radionica i seminara, partneri su takođe organizovali događaje kako bi pokrenuli i stimulisali partnerstva između industrije i akademske zajednice. Pozitivni uticaj ovog projekta na lokalnu naučnu zajednicu je od dvostrukog značaja: najpre, razvoj laboratorije je važan tehnički poduhvat, koji će ojačati inženjerske potencijale i kapacitete za inoviranjem u institucijama učesnicama; zatim, kada bude završena, laboratorija će povećati njihove istraživačke kapacitete i transfer znanja. REVLAB je postigao svoj cilj: razvoj infrastrukturnih kapaciteta, opremljenosti za istraživanje i transfer znanja u oblasti obnovljivih izvora energije. Takođe je omogućio istraživačima iz ove dve institucije pristup na daljinu prostorijama laboratorije. Zahvaljujući tome ostvarena je prisnija i uspešnija saradnja i ne manje važno, bezbedno izvođenje eksperimenata.

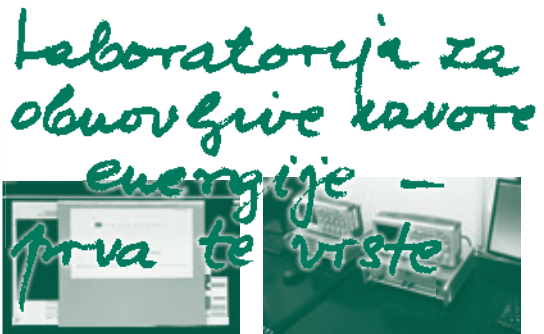
Projekat REVLAB je stvorio vitalnu zajednicu koja može koristiti projektnu infrastrukturu kako bi delila znanje i iskustva, rešavala teške tehničke probleme i podizala svest o pitanjima održivosti i tzv. zelene energije. Jedan od ciljeva partnera na projektu bio je da svoja najnovija dostignuća učine globalno dostupnim. Kroz povećavanje prekograničnog dijaloga između naučnih institucija, vlasti, industrija i donosioca odluka, projekat REVLAB će imati dugotrajan uticaj na regionalnu politiku u oblasti obnovljivih izvora energije, kao i na kapacitete za inovacije na regionalnim univerzitetima, u malim i srednjim preduzećima i industriji.

Partneri na projektu:

Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka
University of Szeged, Természettudományi és Informatikai Kar, Műszaki Informatika Tanszék

Internet stranica projekta: <http://revlab.uns.ac.rs/>

Ukupan budžet projekta / 304.209,96 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 258.578,46 €
Datum početka projekta / 1. maj 2014.
Datum završetka projekta / 31. avgust 2015.

Novi prirodni antimikrobni agensi za kontrolu patogenih bakterija

Nekontrolisana i neadekvatna upotreba antibiotika dovodi do povećanja broja bakterija koje su otporne na antibiotike, pa se infekcije izazvane bakterijama ne mogu uspešno tretirati konvencionalnim antibioticima. Cilj projektnih partnera bio je testiranje mogućnosti korišćenja izvesnih bakterijskih virusa kao kontrola bakterijskih patogena, i ispitivanje cijanobakterijskih ekstrakata kao potencijalnih izvora novih prirodnih antimikrobitika.

NNAA projekat je otkrivanjem novih prirodnih antimikrobitika želeo da prevaziđe probleme bakterijske otpornosti, koja je prepoznata od EU kao jedan od najvećih pretnji zdravlju.

Osim inovativnog istraživačkog rada, projektni partneri su održali sastanak u Novom Sadu i seminar u Segedinu.

Projekat je poboljšao dugoročnu i obostrano korisnu saradnju između partnerskih institucija, podigao nivo svesti o ovom problemu (višestruko rezistentne bakterije), i kod eksperata i kod šire javnosti, kroz pojavljivanje u medijima i distribuciju informativnih materijala o aktivnostima projekta.

*Prevazilaženje
višestruke
bakterijske rezistencije*

Partneri na projektu:

Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet u Novom Sadu

Szegedi Tudományegyetem

Ukupan budžet projekta / 199.903,74 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 169.918,17 €

Datum početka projekta / 1. februar 2013.

Datum završetka projekta / 31. jul 2014.

Centar izvrsnosti za naprednu i inteligentnu kontrolu

Svrha ovog projekta je obuka i edukacija studenata i industrijskih inženjera u korišćenju i primeni naprednih i inteligentnih strategija kontrole radi poboljšanja efikasnosti potrošnje energije i smanjenja efekta staklene bašte. Za uspešnu kontrolu različitih kompleksnih industrijskih i drugih procesa (u kući itd.), kao i za smanjenje energetske potrošnje i gubitka energije nužno je usklađivanje sa savremenim standardima kontrole.

Oba projektna partnera su eksperti u svojoj oblasti, Novi Sad u sistemima kontrolne i Segedin u veštačkoj inteligenciji, rasplinutoj logici i metodima optimizacije. Oba su prepoznala da kombinovanjem svojih uskih specijalizacija, kroz saradnju i razmenu znanja, mogu da ostvare ogroman napredak. Tako su osnovali zajednički Centar izvrsnosti za naprednu i inteligentnu kontrolu koji se sastoji od dve fizički odvojene laboratorije, jedna u Novom Sadu i jedna u Segedinu, koje sinhronizovano saraduju. Ove laboratorije su opremljene u okviru projekta, a potom je organizovana obuka iz PLC-a, PAC-a i LabView-a, različitih PID kontrolnih strategija, merenja i analize zvuka, ekspertskog sistema za analizu vibracija, sbRIO FPGA i komunikacije u realnom vremenu. Budući inženjeri, studenti i industrijski stručnjaci su pohađali radionice o postignutim rezultatima u polju PLC-a i FPGA aplikacije, inženjerske optimizacije,

testiranju distribuiranih algoritama za pretragu u zatvorenim sredinama, analize mehaničkih i električnih rezonanci u realnom vremenu, specifičnosti ugrađenog softverskog razvoja i sl. Organizovani su seminari na polju analize vibracija u otkrivanju grešaka na indukcionom motoru, adaptivnih filtera, digitalne kontrole na bazi FPGA, instrumentacije niskih frekvencija buke, opreme za kontrolni dizajn i simulaciju, linearnih regulatora i kontrolnog dizajna klizećeg režima, praktične primene klizećeg režima, što prikazuje samo deo primenljivosti rezultata ovog projekta u industrijskom okruženju. Dva fakulteta su takođe organizovala osam novih kurseva za studente, na BSc, MSc i nivou doktorskih studija. Objavljen je udžbenik koji pokriva glavne teme napredne i inteligentne kontrole, prvi te vrste na srpskom jeziku. Ljudi različitih godina i pola i pripadnici manjinskih grupa zajedno su učestvovali u obukama i radionicama razmene zaposlenih.

Obema grupama je predstavljen novi pristup kontroli, a članovi timova oba partnera su učili jedni od drugih i zajedno razvijali nove algoritme i nastavne predmete i time obezbedili održivost rezultata u budućnosti.

Poboljšanje energetske efikasnosti i smanjenje efekta staklene bašte.

Partneri na projektu:
Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka
Szegedi Tudományegyetem

Internet stranica projekta: <http://www.ipacefaic.com>
<https://www.facebook.com/cefaic>

Ukupan budžet projekta / 183.655,30 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 156.107,00 €
Datum početka projekta / 15. januar 2013.
Datum završetka projekta / 14. oktobar 2014.

Nestandardni oblici učenja matematike i fizike: eksperimentalni i modeling pristup

Klasične nastavne metode ne mogu da omoguće nastavu velikom broju učenika, a da istovremeno budu podrška talentovanim učenicima; ove aktivnosti zahtevaju drugačiji, nestandardni metod nastave.

Na osnovu krajnjih rezultata projekta Nastava matematike i statistike u nauci (HUSRB/0901/221/088), glavni cilj ovog projekta bio je razvoj i širenje nestandardnih i netradicionalnih oblika i metoda nastave, koji su usmereni ka praksi i primeni matematike i fizike, razmeni znanja i nastavničkih iskustava, jačanju obrazovne saradnje sa susednim zemljama, internacionalizaciji rezultata spajanjem globalnih inicijativa i uključivanjem doktoranata u saradnju. Dva univerziteta su započela razvoj i širenje nestandardnih metoda nastave matematike i fizike u poljima kao što su bionauka (nauka o živim sistemima), medicina i matematika za srednju školu. Njihove nastavne metode obuhvataju kombinaciju eksperimentalnih metoda koje se služe računarima, interaktivnim i dinamičkim udžbenicima, alatima za mobilno i individualno učenje, kao i intenzivne kurseve. Stručnjaci i nastavnici iz prekograničnog Math-Phys tima su u ovu svrhu organizovali i održali

Međunarodnu školu intenzivne nastave na tri jezika za studente na doktorskim studijama, nastavnike i učenike srednjih škola, laboratoriju za fiziku i obuku iz Geogebre, zajedničke univerzitetske kurseve iz biomatematike, računarsku laboratoriju za fiziku, modelovanje uz pomoć računarske algebre i dinamičkog geometrijskog softvera. Pored organizovanja naučnih konferencija, istraživači i naučnici su uključili i javnost kroz popularne programe kao što su *Noć istraživača* i *Upoznajte profu*. Ovaj projekat je doprineo radu profesora na univerzitetima i u srednjim školama i ubrzao napredak studenata na doktorskim studijama, ali i učinio matematiku zanimljivijom svršenim srednoškolcima.

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet, Novi Sad

Internet stranica projekta: <http://www.dmi.uns.ac.rs/ipa/index.html#!home>

Ukupan budžet projekta / 159.915,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 135.927,75 €

Datum početka projekta / 1. decembar 2013.

Datum završetka projekta / 31. januar 2015.

Nestandardne i netradicionalne nastavne metode

Zajednički razvoj nastavnih planova i materijala za mehaničkog inženjera na Master studijama

Institucije visokog obrazovanja na polju inženjerstva moraju brzo da reaguju na trendove tehnološkog razvoja i usklade svoje nastavne programe i istraživački rad sa najnovijim dostignućima i inovacijama. Odgovarajuće obrazovanje je presudno za industrijski razvoj neke zemlje i, kao što ovaj projekat pokazuje, može značajno da se unapredi bliskom saradnjom akademskih institucija sa industrijom i malim i srednjim preduzećima. Industrijski razvoj regiona na obe strane granice može se postići popravljanjem izgleda za zapošljavanje mladih inženjera. Blagovremenim i stalnim unapređenjem nastavnih predmeta, istraživačke metodologije i metoda nastave u visokoobrazovnim institucijama u pograničnom regionu, povećavaju se i izgledi za zapošljavanje njihovih studenata.

Kako bi se ovo postiglo, dva univerziteta su razvila modernizovan nastavni plan visokog kvaliteta, akreditovali novi master program, nabavili novu laboratorijsku opremu i sačinili novi nastavni materijal. Organizovali su i obuku, radionice i konferencije obrativši posebnu pažnju na stvaranje mosta između budućih inženjera i njihovih budućih poslodavaca.

Predstavnici industrije i privrede su imali mnogostruku ulogu u ovom projektu. Predstavnici industrije su ne samo učestvovali u procesu istraživanja potreba industrije već su bili i blisko uključeni u proces razvoja nastavnog plana.

Organizovana je i radionica u Novom Sadu, u okviru koje su predstavljeni rezultati projekta predstavnicima industrije, informišući ih o savremenom nastavnom planu, studijskom programu i profilima mladih eksperata koje mogu očekivati u narednom periodu.

Akreditovani su studijski programi za mašinske inženjere master studija na Fakultetu tehničkih nauka u Novom Sadu i diplomskih studija na Univerzitetu u Segedinu. Budući i sadašnji studenti redovno su informisani o mogućnostima novorazvijenih programa i potrebama industrije za obučeni mašinskim inženjerima (MA i Dipl). Tokom Info dana i Dana otvorenih vrata, nastavni materijal nastao tokom projekta, podeljen je studentima i onima koji će to tek postati. Na završnom sastanku upravljačkog komiteta, partnerske institucije su sumirale zajedničke koristi svoje šesnaestomesečne saradnje i detaljno predstavile planove za buduću saradnju. Novi savremeni nastavni plan koristiće i studentima i njihovim budućim poslodavcima i značajno će povećati konkurentnost mladih ljudi na početku njihove karijere.

Zajednički nastavni program i MOST između studenata, budućih inženjera i privrednika

Partneri na projektu:
Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka
Szegedi Tudományegyetem

Internet stranica projekta:
<http://www.devmecur.com/index.php?lang=en>

Ukupan budžet projekta / 165.560,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 140.726,00 €
Datum početka projekta / 1. januar 2013.
Datum završetka projekta / 30. april 2014.

Negovanje zajedničkog kulturnog nasleđa kroz edukaciju u cilju stvaranja ujedinjenog regiona – preduslov za održivi razvoj

Upadljive su sličnosti između arhitekture Segedina i Subotice, pa nije neobično što se ova dva grada nazivaju bratskim. Ova sličnost je bila osnova prekogranične saradnje Politehničke škole iz Subotice i Arhitektonske škole “Vedreš Ištvan” iz Segedina. U okviru projekta dve škole su ojačale saradnju na nivou obrazovanja, a đaci i profesori istražili paralele razvoja dva grada od srednjeg veka do ere secesije, ne posmatrajući ih kao dva odvojena entiteta, već kao dva elementa jedinstvene arhitektonske celine. Ovim projektom su obe škole uspele da smanje frontalni oblik rada u nastavi i promovišu inovativan način učenja kroz proaktivan i praktičan rad s učenicima. Pokazalo se da je ovo idealan način da se kod budućih arhitekata, inženjera i građevinskih radnika usadi poštovanje prema kulturnom nasleđu. Projektni partneri su pripremili veoma bogat i raznovrstan program u oba grada. U okviru Foto dana učenici su tokom obilaska Segedina i Subotice odabrali zgrade koje su im interesantne za dalje studije i istraživanje. Aktivan i praktičan pristup učenju i istraživanju se ovde ne zaustavlja. Učenici su fotografisali arhitektonsko nasleđe, pa je na osnovu tih fotografija pripremljen nastavni materijal. Dve škole su usvojile sveobuhvatan pristup u procesu nastave, a doprinos učenika je posmatran

kao osnova za dalji rad. Tokom radionica za pravljenje maketa, prekogranični timovi učenika su pripremili maketu subotičke tvrđave i pravoslavne crkve u Subotici. Na radionicama rukotvorina, učenici su unapredili svoje veštine u rukovanju glinom, drvetom, staklom i enameom. Krunski događaj je bila dobro posećena izložba njihovih radova.

Jedno od najvećih dostignuća projekta bila je i odlična profesionalna saradnja i ostvareni lični kontakti između nastavnika i učenika. Proaktivni i inkluzivni pristup predavanju arhitekture kroz aktivno učestvovanje đaka u razvoju nastavnog materijala, kao i rad na maketama i rukotvorinama povećao je svest o sličnostima između dvaju gradova spajajući ljude sa obe strane granice.

Proaktivni i inkluzivni pristup u nastavi arhitekture

Partneri na projektu:

Politehnička škola Subotica

Szegedi Szolgáltatási Középsiskola és Szakiskola -
Vedres István Építőipari Tagintézmény

Ukupan budžet projekta / 131.412,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 111.700,20 €

Datum početka projekta / 1. februar 2013.

Datum završetka projekta / 31. jul 2014.

Poštovanje kulturne baštine

Prekogranična mreža za prenos znanja i inovativni razvoj u obradi otpadnih voda

Zagađenje životne sredine je problem od životne važnosti, a nizak nivo zaštite je alarmantan. Efikasna prerada otpadnih voda sprečava dalje zagađenje životne sredine time što obezbeđuje ispuštanje samo onih voda koje su u okviru dozvoljenih vrednosti zagađenja. Ovo je jedan, ali neophodan činilac u poboljšanju kvaliteta životne sredine. Pogranični region između Mađarske i Srbije je centar prehrambene industrije. Zajedno istraživači i industrija mogu da nađu nova rešenja za probleme otpadnih voda, ali njihova saradnja se često činila sporadičnom. Projekat je imao za cilj razrešenje ovog problema naglašavanjem saradnje između univerziteta i industrije.

Tehnološki fakultet iz Novog Sada i Fakultet inženjerskih nauka iz Segedina uključili su svoje studente u industrijsku laboratorijsku praksu i istraživanje. Budući inženjeri i stručnjaci će u skorijoj budućnosti upravljati radom postrojenja za preradu otpadnih voda i raditi na poboljšanju njihove učinkovitosti. U okviru projekta, kroz zajedničku obuku i direktno učešće u laboratorijskom istraživanju, sto studenata sa oba fakulteta usavršilo je svoje znanje o tretmanu otpadnih voda i zaštiti voda. Profesori iz Segedina i Novog Sada su zajedno razvili kurseve za studente i time osigurali usklađivanje nastavnog materijala, metoda istraživanja, kao i razmenu znanja u ovom polju. Posle

unapređenja laboratorijske opreme za analizu i praktično istraživanje u polju biološkog tretmana otpadnih voda, studenti iz Mađarske i Srbije su zajedno učili o novim metodama. Analizirali su uzorke otpadnih voda iz fabrika iz regiona i predstavili rezultate svojih istraživanja jedni drugima i profesorima tokom niza zajedničkih studentskih sastanaka. Zajedničke ekskurzije su se pokazale jednako važnim delovima ovih susreta, omogućivši učesnicima da upoznaju kulturu svojih suseda i stvaraju nova poznanstva. Entuzijazam profesora je urodio plodom što se pokazalo čim su prvi značajni rezultati postali vidljivi: prve publikacije su objavljene u priznatim naučnim žurnalima, a broj prijava budućih studenata na oba fakulteta je porastao. Broj budućih inženjera i eksperata spremnih da rade u postrojenjima za tretman prirodnih i industrijskih otpadnih voda može umnogome da poboljša kvalitet vode, zemlje i životne sredine. Zauzvrat, ovo doprinosi smanjenju zagađenja vode i dugoročno zdravijem životu stanovnika u pograničnom regionu.

Partneri na projektu:

Univerzitet u Novom Sadu, Tehnološki fakultet
Novi Sad

Szegedi Tudományegyetem Méréski Kar

Internet stranica projekta:

<http://ipawaterfriend.com/about.html>

Ukupan budžet projekta / 166.710,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 141.703,50 €

Datum početka projekta / 1. mart 2013.

Datum završetka projekta / 30. jun 2014.

*Zagađenje
životne sredine
je pitanje od
životnog značaja*

Edukativna saradnja za decu i odrasle koji se nalaze u nepovoljnom socijalnom položaju

Hoćeš da budeš moj par u igri? poznat stih iz Deže Kostolanjijeve pesme mogao bi biti moto ovog projekta. Igra je idealna ne samo za učenje i sticanje novih veština već i način socijalizacije. Neka deca, nažalost, nemaju priliku da se uključe u igru sa svojim vršnjacima. Većina njih se veoma rano suočava sa životom isključivanja iz zajednice, odbacivanjem ili marginalizacijom. Za razliku od svojih vršnjaka, neki od njih mogu samo da sanjaju o igranju sa temperama i bojicama. Deca iz siromašnijih porodica jedva završe osnovnu školu, a kada odrastu suočavaju se sa ograničenim mogućnostima zaposlenja. To, zauzvrat, nastavlja začarani krug krajnjeg siromaštva, ponavljajući iste nepovoljne uslove i u narednoj generaciji. Ipak, sa inkluzivnim praksama na svim nivoima društvenog života ovaj krug se može prekinuti. Mapiranje posebnih izazova sa kojima se suočava društvena grupa je mali korak ka obezbeđivanju odgovarajuće podrške i osmišljavanju metoda koji će pomoći dalji edukativni razvoj te grupe. EDUCOOP projekat je tokom svog trajanja ostvario blisku kulturnu, obrazovnu i istraživačku interakciju. Prekogranični partneri na projektu su aktivno promovisali uključivanje romske dece i dece iz siromašnih porodica u društvo i obrazovni sistem kroz poseban obrazovni program osmišljen da nadomesti posledice nepovoljnog društvenog položaja. Više od sto ljudi aktivno je radilo na programu. Program je bio zasnovan na tri stuba. Prvi stub je bio razvoj programa obuke koji pripremaju studente fakulteta za rad u obrazovanju romske dece i odraslih. Stručnjaci Univerziteta u Segedinu i Učiteljskog fakulteta u Novom Sadu na mađarskom nastavnom

jeziku razvili su pet različitih, ali tematski povezanih programskih paketa koji pripremaju studente univerziteta (nastavnika na stažu) za mentorski rad sa romskom decom i odraslima u nepovoljnom društvenom položaju. Redovne radionice i sastanci pripremili su nastavnike, buduće mentore, da rade sa svojim štíćenicima.

Drugi stub je bio mentorski program: Petnaestoro studenata (nastavnika na stažu) su podržali 45 romske dece u nepovoljnom položaju u Horgošu u Srbiji, i u Segedinu u Mađarskoj. Glavni cilj mentora je bio da pomognu društveni i akademski razvoj dece.

Po tri nastavnika pomogla su rad mentora u okviru školskih institucija. Intenzivna saradnja timova u Mađarskoj i Srbiji je omogućila da se uspešnost rada redovno procenjuje, a stručnjaci iz svih institucija uključenih u projekat održavali su redovne konsultacije sa studentima mentorima.

Treći stub je bio istraživanje. Stručnjaci su analizirali mentorski proces da bi poboljšali učinkovitost mentorstva i da bi odredili primere najuspešnije prakse. Kroz analizu učinkovitosti materijala obuke uskladili su pakete programa sa očekivanjima nastavnika na stažu. Očekuje se da će ispitivanje i pripremanje studije porasta i održivosti i strategija mentorskog programa omogućiti dugoročnu održivost ovog programa najbolje prakse.

Mentorski program je uveliko pomogao učenicima, ali je bio i transformativno iskustvo koje je promenilo živote i shvatanja velikog broja mentora. Stručnjaci uključeni u projekat su dobili neprocenjivo iskustvo, a institucije koje su učestvovala su već počele pripreme za nastavak programa.

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Univerzitet u Novom Sadu, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku, Subotica

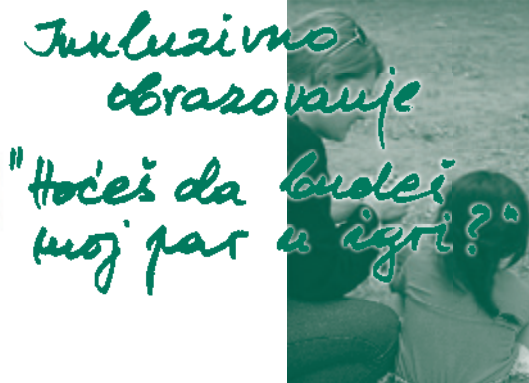
Internet stranica projekta: <http://hallgatoimmentorprogram.hu/eng/educoop-project/>

Ukupan budžet projekta / 209.747,60 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 178.285,46 €

Datum početka projekta / 1. maj 2013.

Datum završetka projekta / 31. jul 2014.

Proširenje pograničnog integrisanog programa stonog tenisa za profesionalce, amatere i osobe s invaliditetom

Ovaj projekat predstavlja nastavak prethodnog uspešno sprovedenog projekta prekogranične saradnje ova dva kluba pod nazivom Inter Pingpong (HUSRB/1002/222/077) iz Drugog poziva. Ova dva stonoteniska kluba izgradila su svoju saradnju na sveobuhvatnom karakteru stonog tenisa kao sporta koji može da se trenira profesionalno ili da bude porodični sport namenjen osobama različitih starosnih dobi i fizičkih sposobnosti.

Partneri iz Segedina i Senti želeli su da nastave i prošire postojeći složeni program stonog tenisa, koji uključuje igrače na svim nivoima (profesionalce, amatere, studente, rekreativne igrače i igrače sa invaliditetom) sa obe strane mađarsko-srpske granice. Obuke u osnovnim školama bile su veoma uspešne u prethodnom programu, pa su partneri zadržali ovu dobru praksu. Klubovi su organizovali redovne popodnevne treninge stonog tenisa za učenike u Segedinu i Senti koje je pratila serija turnira u stonom tenisu. Kako bi ovaj sport učinili pristupačnim što većem broju učenika, klubovi su im obezbedili opremu. Turniri su pružili učesnicima iz Mađarske i Srbije priliku da se međusobno takmiče i sprijatelje se. Tokom trajanja projekta, dva puta su organizovani Otvoreni dani stonog tenisa u Segedinu i Senti. Profesionalci, amateri i igrači sa invaliditetom ne samo da su imali priliku da pokažu svoje

umeće već i da promovišu program i postignute rezultate javnosti. Pored toga, zajednički treninzi igrača različitih generacija održani su u oba grada. Tokom ovih treninga, igrači su trenirali s novim partnerima, što im je pomoglo da povećaju motivaciju i da se upoznaju s novim načinom treniranja.

Partnerstvo se nije zaustavilo na tome.

Organizovan je i Sportski dan za osobe sa invaliditetom, za osobe sa oštećenim sluhom, osobe sa presađenim organima, kao i za osobe sa višestrukim hendikepom, i na taj način se doprinelo njihovom uključivanju u društvo tako što su ohrabreni da učestvuju u redovnim sportskim aktivnostima i takmičenjima. Partneri su organizovali i porodična sportska dešavanja, takmičenja za amatere, kao i za trenere stonog tenisa. Partneri su takođe organizovali četvorodnevni trening kamp u Senti.

Ovaj projekat je pokazao da se granice među ljudima uz pomoć sporta mogu prevazići sa lakoćom. Učestvovanje i takmičenje u sportskoj aktivnosti može zblížiti ljude bez obzira na njihovu nacionalnost, pol, godine ili fizičku spremnost.

Sveobuhvatni program stonog tenisa za igrače na svim nivoima: profesionalce, amatere, rekreativne igrače i igrače sa invaliditetom

Partneri na projektu:

Asztalitenisz Sport Klub Szeged
Stonoteniski klub „Senta”, Senta

Internet stranica projekta:

<http://interpingpong2.atisk.hu/>

Ukupan budžet projekta / 65.525,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 55.696,25 €

Datum početka projekta / 1. maj 2013.

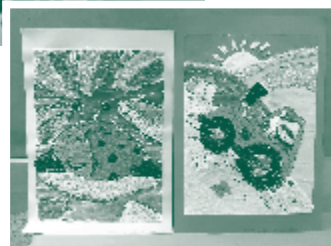
Datum završetka projekta / 31. avgust 2014.

Zajedno je bolje! Saradnja profitnog i neprofitnog sektora u pograničnom regionu radi boljeg društvenog razvoja

Uspostavljanje saradnje kako bi se prevazišao jaz između profitnog i neprofitnog sektora veliki je izazov i za Mađarsku i za Srbiju. Ovaj projekat je imao za cilj da formira međusektorsku saradnju u pograničnom regionu i poveže kompanije i organizacije iz obeju zemalja koje neguju tradiciju korporativne društvene odgovornosti (CSR).

Glavne ciljne grupe projekta bile su lokalne kompanije u regionu Velike južne ravnice u Mađarskoj i Vojvodini u Srbiji, kao i neprofitne organizacije, zaposleni u kompanijama i nevladine organizacije i klijenti ovih organizacija. Svaki partner je organizovao po tri međusektorska foruma i po jednu međusektorsku prekograničnu konferenciju u oba regiona. Nakon prve konferencije usledilo je dvanaest CSR aktivnosti. Ovaj niz aktivnosti omogućio je akterima iz obaju sektora da se upoznaju, ostvare efikasniju saradnju i unaprede kvalitet CSR aktivnosti. Partneri na projektu su predstavili ove vrlo jednostavne, ali veoma humane aktivnosti u atraktivnoj dvojezičnoj brošuri.

*Saradnjom
premostiti jaz
između profitnog
i neprofitnog
sektora*

Partneri na projektu:

Talentum Alapítvány az Önkéntesség Támogatásáért,
Szeged
Caritas Subotica

Internet stranica projekta: <http://togetherisbetter.eu/>

Ukupan budžet projekta / 73.507,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 62.480,95 €
Datum početka projekta / 1. mart 2013.
Datum završetka projekta / 28. februar 2014.

Sport bez granica: povezivanje mađarske i srpske omladine kroz košarku

Ovaj projekat je zasnovan na premisi da je sport aktivnost sa visokim potencijalom da spoji ljude, bez obzira na njihovu nacionalnost, godine, društveni status ili pol. Prethodnih decenija, košarkaški klubovi iz Hodmezevásarhelja u Mađarskoj i Čoke u Srbiji bili su fokusirani na treninge i obrazovanje mladih igrača, ali su takođe obezbedili i sportske ustanove za mlađe generacije u gradovima i njihovoj okolini. Oba grada su na taj način doprinela jačanju tradicije omladinske košarke.

Partneri na ovom projektu su imali cilj da unaprede košarku u regionu i da popularišu bavljenje sportom među decom i adolescentima. U ovu svrhu, organizovali su zajedničke školske turnire u košarci, dva napredna kursa obuke za sportske trenere i nastavnike fizičke kulture i dva zajednička omladinska trening kampa. Bliska profesionalna saradnja je urodila plodom i ostavila dugotrajan uticaj. Mladi igrači koji

su učestvovali na projektu unapredili su svoju igračku veštinu i upoznali se sa kulturom svojih suseda, dok su treneri i nastavnici razmenili iskustva i znanje, što će unaprediti kvalitet ovog sporta u pograničnom regionu.

*Unapređenje
košarkaške
kulture u
regionu*

Partneri na projektu:

Hódmezóvásárhelyi Kosársuli Sportegyesület
Košarkaški klub Čoka

Ukupan budžet projekta / 98.920,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 84.082,00 €

Datum početka projekta / 1. januar 2013.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Gradovi za bicikliste: Mađarsko-srpska zabavna biciklistička trka bez granica

Biciklizam je jedan od najpopularnijih sportova. Procenjuje se da posle fudbala najveći broj amatera se bavi ovim sportom, tako da biciklizam predstavlja odličan način da se ljudi povežu na zajedničkim dešavanjima. Organizovanje zajedničkih biciklističkih dešavanja je dobra prilika za ponudu tematskih programa, kako lokalnom stanovništvu tako i posetiocima, prvenstveno omladini i njihovim roditeljima. U okviru ovog projekta, dva biciklistička kluba, iz Segedina i iz Subotice, okupili su ljude iz obe zemlje, kako bi ih naučili saobraćajnim propisima radi bezbednosti u saobraćaju, promovisali održivi razvoj, bavljenje sportom, zdrav način života i značaj održavanja životne sredine. Istovremeno su predstavljene kulturne vrednosti ljudi koji žive u pograničnom regionu. Ovo su bile ključne ideje ovog uspešnog projekta. Partneri su organizovali trke u Segedinu, Subotici, Horgošu i Kečkemetu. Tokom ovih aktivnosti, posetioci su mogli da pohađaju školu biciklizma, da testiraju svoje znanje o bezbednosti u saobraćaju, ili da učestvuju u biciklističkim duelima i paradnoj vožnji kroz grad. Posebni

programi, kao što su probne vožnje, biciklistički performansi u slobodnom stilu, biciklistički prstenovi i takmičenja različitih generacija biciklista, privukli su pažnju i ohrabрили mlade ljude da učestvuju.

Ovi programi su skrenuli pažnju na značaj očuvanja prirodne sredine, zdrav način života i bezbednost u saobraćaju. Tokom zajedničkih aktivnosti učesnici su dosta naučili o kulturi svojih prekograničnih suseda.

*Evološka sveta,
zdrav stil života
i
bezbednost u
saobraćaju*

Partneri na projektu:

Szegedi Kerékpáros Sport Klub

Biciklistički klub „SPARTAK”, Subotica

Ukupan budžet projekta / 69.888,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 59.404,80 €

Datum početka projekta / 1. april 2013.

Datum završetka projekta / 30. septembar 2013.

Prijateljstvo iznad rivalstva

Dva fudbalska kluba sa obe strane granice su bili odlučni da iskoriste prijateljstvo, sportski duh i poštovanje protivnika kako bi prevazišli rivalstvo. Partneri su organizovali pripremne treninge i mečeve između fudbalskog kluba Radnički iz Sombora (Srbija) i fudbalskog sportskog kluba Baja iz Mađarske. Pored treninga i utakmica, fokusirali su se i na poboljšavanje društvenih odnosa i veza kroz organizovanje zajedničkih pripremni treninga i formiranje mešoviti timova. Tokom svih utakmica, zajedničkih treninga i priprema, bilo je vidno da je unapređeno druženje, prijateljstvo, tolerancija, saradnja i timski duh među mladim fudbalerima. Mečevi i pripreme su organizovani širom Srbije i Mađarske.

Mladi fudbaleri su učestvovali u programima obuke i imali su koristi od različitih metoda koje su koristili različiti treneri. Stručnjaci su organizovali kondicione treninge, opštu edukaciju o fudbalu i objašnjavali su strategije. Međugrupne utakmice će takođe pomoći mladim fudbalerima u pripremanjima za utakmice u prvenstvima i stvaranju novih prijateljstava. Iako su mladi fudbaleri imali najviše koristi od obrazovnih aktivnosti i programa obuke organizovanih tokom projekta, od projekta su imale koristi i njihove porodice, gledaoci i navijači, kao i treneri. Klubovi su prepoznali važnost interakcije upravo klubova, trenera i mladih igrača sa gledaocima, članovima porodica i prijateljima, koji dolaze na utakmice radi razonode i znanja, ali i da bi podržali svoje

timove. Tokom događaja je takođe negovano druženje i prijateljstvo između svih njih. Profesionalni razvoj trenera je takođe bio jedno od značajnih postignuća ovog projekta. Treneri su razmenili metode, programe fizičkih vežbi i prakse, i učili su jedni od drugih. Kako su organizovani sportski događaji i programi naglašavali važnost prijateljstva, poštovanja protivnika i ohrabrivali timski duh, oni su doprineli poboljšanoj saradnji između ova dva fudbalska kluba, povećali broj posetilaca i promovisali sportski duh i poštovanje protivnika.

*Prijateljstvo,
sportski duh i
poštovanje prema
protivniku*

Partneri na projektu:
Fudbalski klub Radnički, Sombor
Bajai Labdarúgó Sport Egyesület

Ukupan budžet projekta / 94.286,18 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 80.143,25 €
Datum početka projekta / 20. novembar 2013.
Datum završetka projekta / 19. februar 2015.

Promocija šaha i negovanje kulture igranja šaha kod omladine u mađarsko-srpskom pograničnom regionu

Šah je igra za sve. Pomaže ljudima da poboljšaju koncentraciju, imaginaciju i kreativnost. Takođe, uči nas nezavisnosti, razvija sposobnost predviđanja posledica nakon odigranog poteza i uči igrače da uspeh dolazi onima koji naporno rade. Studije su pokazale da šah može pomoći u razvoju kritičkog i strateškog razmišljanja, kao i u poboljšanju učenja i ocena kod učenika. Šah takođe pruža mogućnost ljudima sličnog senzibiliteta da se upoznaju.

Sportsko udruženje *Maróczy Géza* i Šahovski klub *Senta* sproveli su složeni projekat promocije šaha za mlade šahiste i decu sa obe strane granice u periodu od 18 meseci. U okviru projekta, organizovali su nekoliko zajedničkih događaja i programa u obe zemlje, kroz koje su učesnici imali priliku da razmene iskustva, druže se i dođu do novih rešenja za profesionalne

probleme. Partneri na projektu su organizovali šahovske kampove za početnike i napredne igrače, dva šahovska festivala i Dan šaha. Dva šahovska kluba nisu se usmerila samo na mlade šahovske entuzijaste i profesionalce već su i aktivno promovisali šah kod dece koja ranije nisu imala prilike da uživaju u ovoj igri. Redovno su podučavana deca u pet osnovnih škola u Segedinu i u pet škola u Senti.

Razvoj logičkih veština je sam po sebi značajan rezultat, ali projektni partneri su takođe uspeali da zbliže decu, te su se mnoga deca na taj način prijateljila.

Šah poveruje
fide

Partneri na projektu:
Maróczy Géza Sportegyesület
Šahovski klub „Senta”

Ukupan budžet projekta / 66.580,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 56.593,00 €
Datum početka projekta / 1. mart 2013.
Datum završetka projekta / 31. avgust 2014.

Čanadpalota i Padej za zajednički kulturni razvoj

Čanadpalota u Mađarskoj i Padej u Srbiji realizovali su ovaj projekat na bazi dugotrajne saradnje kako bi proširili postojeću tradiciju. Organizovali su seriju "preslikanih" dešavanja kako bi se učesnici upoznali i prigrlili kulturu svojih suseda.

Partneri na projektu su isplanirali i organizovali dve radionice i osamnaest događaja u vezi sa kulturnim, kulinarskim i sportskim aktivnostima. Čanadpalota je organizovala Prvi međunarodni susret, i katolički i pravoslavni Božić, Pozdrav staroj godini, Pozdrav Novoj godini, Međunarodni dan žena, Dan grada, Festival drame, skupove jahanja, lova i ribolova, Međunarodni dan deteta, Međunarodni gastronomski festival, Međunarodni dan sporta, Palotajsko venčanje i Međunarodni dan starih, dok je Padej organizovao Gastronomski dan, Međunarodni skup lovaca, Pozorišno veče, Dan Kesega, pravoslavni Uskrs, letnji kamp, takmičenje u malom fudbalu i Dan sela. Serija različitih programa ponudila za svakoga po nešto, bez obzira na godine, zanimanje, pol ili nacionalnost, tako da je projekat uspeo

da aktivira najšire slojeve stanovništva u pograničnom regionu. Najznačajnije prednosti ovih programa ogledaju se u produblivanju ličnih veza u pograničnom regionu, razumevanju i poštovanju kulturoloških razlika.

*Postovanje
kulturoloških
razlika u
regionu*

Partneri na projektu:

Csanádpalota Város Önkormányzata
Mesna zajednica Padej

Ukupan budžet projekta / 66.900,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 56.865,00 €
Datum početka projekta / 1. decembar 2012.
Datum završetka projekta / 31. oktobar 2013.

Znanje za civilni sektor radi uspešne saradnje u pograničnom regionu

Kao posledica finansijske krize, ekonomske i slične okolnosti promenile su se sa obe strane granice, što je značajano uticalo na civilni sektor. Broj civilnih inicijativa je opao. Smanjio se i broj neprofitnih organizacija u Srbiji. Partneri na projektu su uvideli da nema dovoljno saradnje između Mađarske i Srbije i da razmena pozitivnih iskustava iz EU preko Mađarske može da ojača saradnju ovih dveju zemalja.

Podstrek za pokretanje ovog projekta je bila potreba za uspostavljanjem saradnje u civilnom sektoru u pograničnom regionu, koja bi mogla da doprinese razmeni profesionalnih iskustava, razvoju i jačanju civilnog društva u ove dve susedne zemlje.

Projekat se sastojao od pokretanja Centra za informisanje i podršku građanima, stvaranja baze podataka, objavljivanja Civilnog priručnika,

razvoja Civilnog programa i sličnih obuka. Partneri na projektu su snimili nekoliko kratkih filmova o civilnim organizacijama i organizovali kamp, radionice i forume, koji su osmišljeni tako da pripreme organizacije civilnog društva za saradnju sa sličnim organizacijama u EU. Partneri su počeli umrežavanje mađarsko-srpskih pograničnih civilnih organizacija i podstakli razmenu dobrih praksi i stručnosti.

Razmena pozitivnih iskustava iz zemalja EU

Partneri na projektu:

Savez strukovnih društava i udruženja, Subotica
KUSZA – Kulturális és Szabadidős Egyesület, Bordány
Szent Gellért Társaság a Külhoni Magyarság
Támogatásáért Közhasznú Egyesület, Szeged

Ukupan budžet projekta / 81.979,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 69.682,15 €
Datum početka projekta / 1. januar 2013.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Poboljšanje prekogranične saradnje promocijom saradnje između kuglaških klubova

Kuglanje nije samo sport, već i aktivnost u kojoj mogu da uživaju sve generacije koji žive u jednoj zajednici. Kuglaški timovi iz Segedina i Sente podelili su zabavu kuglanja sa svima, naročito sa mladima od 14 do 24 godine. Njihov zajednički cilj bio je da promovišu kuglanje kao sport i ponude širok spektar slobodnih aktivnosti zarad zdravog načina života namenjenog omladini, kao i da prošire bazu onih koji podržavaju njihova udruženja. Tokom implementacije projekta, partneri su organizovali jedno kuglaško dešavanje, kao i osam otvorenih dana kuglanja u oba grada. Pozvali su mlade ljude koji vole sport iz obeju zemalja da zajedno učestvuju i da se takmiče. Partneri na projektu su takođe modernizovali svoju opremu, što je omogućilo ne samo kuglašima već i ostalim građanima da uživaju u svojoj omiljenoj rekreativnoj aktivnosti u boljim uslovima. Kuglanje je, zahvaljujući svojim posebnim karakteristikama, odličan sport koji pokreće čak i one koji nisu ljubitelji napornih i intenzivnih aktivnosti. Kako je kuglanje društveni sport, ova dva kuglaška

kluba su obezbedila mesto na kojem igrači iz obeju zemalja mogu da se sastanu i uživaju u zajedničkim sportskim aktivnostima, takmičenju, ali i druženju.

Bliska saradnja partnera na projektu dovela je do produbljivanja ličnih i profesionalnih veza, kao i popularizacije kuglanja u pograničnom regionu.

*kuglanje nije,
samo sport, već
i zabava za
SVE generacije*

Partneri na projektu:
Szegedi Tekézök Egyesülete
„Teke Egyesület Senta” Zenta Bowling

Ukupan budžet projekta / 79.032,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 67.177,20 €
Datum početka projekta / 1. januar 2013.
Datum završetka projekta / 31. mart 2014.

Világ deszkáin bez granica

Svet pozorišta je pun magije i iznenađenja. Nažalost, veliki broj ljudi nije u stanju da priušti kartu za pozorišnu predstavu ili im je najbliže pozorište suviše daleko. Putujuće pozorište Tanyaszínház ili Salaško pozorište još od 1978. donosi kulturu, pozorište i umetnost u ruralne oblasti, do onih mesta čiji stanovnici retko imaju pristup pozorišnim predstavama i ovom obliku zabave.

U okviru projekta, Salaško pozorište i njegov partner Pozorište Deska iz Deske su zajedno putovali kroz pogranični region igrajući svoje predstave pred publikom iz Mađarske i Srbije stvarajući tako prekogranični kulturni most. Organizovali su deset radionica za pozorišne radnike, glumce i umetnike iz obeju zemalja kako bi razmenili svoja iskustva vezana za pozorište na otvorenom i učili o specifičnostima glume u takvim uslovima. Tokom sedam meseci, ove dve pozorišne trupe su kreirale i uvežbale nekoliko predstava na mađarskom i srpskom jeziku. Salaško pozorište je izvelo predstavu „Prorok Ilja“ u četiri sela u Vojvodini – Kupusina, Bogojevo, Nova Crnja i Temerin, na mađarskom jeziku sa srpskim titlovima. U avgustu 2013. stanovništvo triju naselja u Mađarskoj – Segedin-Sirik,

Tisasiget i Novi Sentivan su uživali u predstavi “Sóska es sültkrumpli - Zelje, pečeni krompir”, koja je odigrana na srpskom jeziku sa mađarskim titlovima. Kruna ovog projekta bio je Prvi međunarodni festival pozorišta na otvorenom, održan u Kavilu u Srbiji, koji je okupio mnoge putujuće pozorišne grupe, posetioce i ljubitelje pozorišne umetnosti. Kao deo inicijative da se promovišu svi oblici umetničkog izraza, ove dve pozorišne grupe su organizovale celodnevno takmičenje u fotografisanju u Kavilu.

Pored jačanja dvojezičnosti multimedijalnim predstavama, ova dva pozorišta su priredila upečatljive predstave i zabavu u pograničnim selima. U skladu s misijom projekta, pozorište se približilo siromašnim ljudima iz manjih mesta kojima pozorišne predstave nisu uvek dostupne.

Putujuće pozorišne predstave za stanovnike manjih naselja

Partneri na projektu:

Tanyaszínház – Salaško pozorište
Deszki Művelődési Ház és Könyvtár

Internet stranica projekta:

<http://www.vidbproject.info/>

Ukupan budžet projekta / 64.860,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 55.131,00 €
Datum početka projekta / 1. februar 2013.
Datum završetka projekta / 31. avgust 2013.

Ka jednakim mogućnostima za svu decu koja žele da se bave sportom

Glavni cilj ovog projekta bio je da pruži jednake mogućnosti deci u pograničnom regionu koja imaju snažnu želju da se bave tenisom, učestvuju u takmičenjima, uče i steknu nova prijateljstva. Glavni aspekt ovog projekta bio je fokus na decu sa invaliditetom, kojima je data šansa da učestvuju u obuci i takmičenjima i provedu više vremena sa svojim vršnjacima. Teniski klubovi iz Segedina i Palića organizovali su bogatu seriju programa koji su obuhvatali promotivne treninge za mlađe učenike osnovnih škola, redovno treniranje tenisa za decu koja su učestvovala na projektu, mini lige i sportske seminare, kao i sastanke profesionalnih trenera. Dva puta nedeljno deca su imala priliku da igraju tenis sa svojim vršnjacima iz susedne zemlje. Zahvaljujući novoj opremi ne samo da se poboljšao kvalitet teniske obuke u oba kluba, već je deci iz siromašnih porodica omogućio opremu za treniranje i priliku da se uključe u projekat. Pored edukativnog rada sa školskom decom, dva kluba su naročito insistirala na inkluziji dece sa oštećenim sluhom u svom svakodnevnom radu. Organizovali su seminar za trenere o koristima primene inkluzivnog pristupa u sportu i procenili na koje načine teniski treneri mogu da doprinesu u integraciji dece sa invaliditetom u društvo

i javni život. Treneri su na ovim seminarima bili u prilici da nauče praktične metode, kao i motivacione tehnike podrške koje mogu da primene u svom radu s decom sa invaliditetom. Treneri i nastavnici koji su učestvovali u projektu složili su se po pitanju važnosti učenja dece o jednakim pravima njihovih vršnjaka sa invaliditetom na učestvovanje u sportskim aktivnostima, zatim, da sredina koja podržava njihovo učešće doprinosi njihovim odličnim rezultatima i samom sportu, društvu i svim članovima zajednice. Nastavnici su razmenili iskustva i nastavne metode, razvili profesionalne i lične veze, a deca su tokom treninga postala posvećena tenisu. Najbolji rezultati projektnih partnera bili su oduševljenje na dečjim licima, ostvarena prijateljstva, a sasvim sigurno i večne usporene.

*Najbolji rezultat:
oduševljenje i
osmesi na
dečjim licima*

Partneri na projektu:
Szeged Városi Tenisz Klub
Tenis klub Palić 1878

Ukupan budžet projekta / 68.836,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 58.510,60 €
Datum početka projekta / 1. mart 2013.
Datum završetka projekta / 31. avgust 2014.

Prekogranična liga

Bordanj i Hajdukovo su dva naselja koja se nalaze u pešćarama duž mađarsko-srpske granice. Zahvaljujući blizini i sličnom okruženju, kao i svakodnevnoj interakciji meštana, između Bordanja i Hajdukova razvijena je veza od više decenija, a koja se ne ogleda samo u sportu, već i u kulturi, i ličnim vezama.

Tokom jedne godine, dva fudbalska tima ojačala su i intenzivirala prethodno sporadičnu saradnju u pogledu treninga mladih fudbalera, kao i promocije fudbala kroz takmičenje i prijateljske mečeve. Treneri i stručnjaci obaju fudbalskih klubova su diskutovali, upoređivali i usklađivali tradiciju i metode treniranja novih generacija u obema zemljama. Ovo je doprinelo integrisanom pristupu u treniranju fudbala, koji uključuje iskustvo iz obeju zemalja. Partneri su organizovali redovne zajedničke trening kampove, prekogranične lige, prijateljske mečeve i radionice, kako bi mladi igrači mogli da iskuse i nauče kako da se izbore sa igrom na protivničkom terenu, kao i u stranoj zemlji. Kako bi se poboljšali uslovi treniranja, renovirane su svlačionice fudbalskog kluba u Hajdukovu. Zajednički treninzi i češća profesionalna okupljanja pružila su klubovima više motivacije i podstreka. Treneri su razmenili iskustva, naučili

novе metode jedni od drugih i zajedno unapredili kvalitet fudbalskog obrazovanja u pograničnom regionu. Saradnja je takođe bila korisna i za mlade igrače – oprobali su svoje umeće na međunarodnom nivou i upoznali se sa svojim vršnjacima iz susedne zemlje.

*Zajednički treninzi
i
intenzivni
stručni skupovi*

Partneri na projektu:

Bordány Sportkör

Fudbalski klub „Vinogradar“, Hajdukovo

Ukupan budžet projekta / 75.730,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 64.370,50 €

Datum početka projekta / 1. januar 2013.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Kulinarska mreža u pograničnom regionu

Partneri na projektu su koristili gastronomiju kako bi olakšali integraciju manjina koje žive u mađarsko-srpskom pograničnom regionu i kako bi ostvarili kulturni dijalog između naroda koji žive u neposrednoj blizini u ovom regionu. Projektni partneri su organizovali osam gastronomskih seminara i festivala s takmičenjima u kuvanju, na kojima su zajednice dobile priliku da predstavljaju sebe i svoju kulturu kroz gastronomiju, tradicionalne recepte i kulinarsko umeće. U Srbiji, Sombor i Beždan su bili domaćini nekoliko atraktivnih programa, dok su se istovetna dešavanja u Mađarskoj odigravala u Deski, Seremleu, Gari i Eršekčanadu. Svaki gastronomski seminar bio je fokusiran na jednu vrstu jela: supe i gulaši, torte i kolači, grilovano meso, jela od ribe i slično. Na svakom od njih, zajednice Roma,

Albanaca, Hrvata, Makedonaca i brojnih drugih naroda spremale su jela po svojim tradicionalnim receptima i učestvovala u međukulturnoj komunikaciji putem razmene kulinarskog znanja i veština. Sva gastronomska takmičenja i okupljanja, koja su bila organizovana na otvorenom, privukla su hiljade posetilaca. Organizacije partnera na projektu su razvile internet stranicu, objavile brošuru o projektu i veoma koristan dvojezični kuvar, kako bi ojačale razvoj gastro turizma u pograničnom regionu. Zajednice koje su učestvovala u projektu su svakim zalogašem bile sve bliže jedna drugoj.

*Učesnici su
svakom
zalogašem bili
sve bliže jedni
drugima*

Partneri na projektu:
Dél-Alföldi Eurotender Ifjúsági, Kulturális,
Okattási és Környezetvédelmi Egyesület, Szeged
Magyar Polgári Kaszinó, Sombor

Ukupan budžet projekta / 103.100,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 87.635,00 €
Datum početka projekta / 1. januar 2013.
Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Tragom kulture kroz Segedin i Suboticu

CULTRAIL je bila serija kulturnih i multimedijalnih događaja koja je imala za cilj jačanje kulturnog identiteta bratskih gradova Subotice i Segedina i razvoj komšijskih veza između stanovništva u pograničnom regionu. Zajednička tema ovih programa bila je putovanje vozom.

Čitanje odlomaka iz književnih dela, performansi, koncerti na netradicionalnim i ad hoc mestima – na železničkim peronima i u vozovima, na graničnim prelazima, na ulici i po pijacama – privuklo je stotine zainteresovanih ljudi, afirmišući i promovišući književnost u ove dve susedne zemlje. Književnost i umetnost su tako integrisani u svakodnevni život. Kako bi privukli i uključili omladinu, partneri na projektu su organizovali književni kviz pod nazivom *Kostolanji-enigma* za učenike srednjih škola iz Vojvodine i iz Segedina u okviru događaja *Kostolanji dani*, koji je bio organizovan u gradskoj biblioteci u Subotici. Učenici su se upoznali s radom ovog pisca tako što su posetili mesta koja su opisana u jednom od njegovih romana. Pored toga, organizovali su konferenciju na Paliću o delima Geze Čata. Dvodnevna dvojezična konferencija *KIŠobran/ KIŠernyó*, organizovana u Subotici, okupila je pisce, mlade umetnike, stručnjake i ljubitelje knjiga ne samo iz pograničnog regiona već i iz drugih zemalja. U okviru ove konferencije,

objavljena je publikacija *Raspored: Putovati znači živeti*, koja sadrži tekstove i doprinose pisaca i književnih kritičara. Poseban odeljak ove knjige posvećen je arhitektonskom nasleđu savremenih i istorijskih železničkih stanica u regionu. Treći program je bio Festival železnički vagon između Segedina i Subotice, uz učešće pisaca i publike koju su uglavnom činili ljubitelji književnosti.

Doprinosi pisaca i umetnika sa ovog putujućeg festivala objavljeni su u specijalnom izdanju časopisa „Symposion“. Mnogostrana i živopisna okupljanja produbila su veze između ne samo Segedina i Subotice kao bratskih gradova već i između književnika iz obeju zemalja. Intenzivna međukulturalna saradnja proširila je mrežu organizacija i ljubitelja književnosti, uvela nove metode u književno i umetničko obrazovanje omladine i promovisala tradicionalna i savremena umetnička dela. Partneri na projektu očekuju dugoročne rezultate ovog projekta u oblasti obrazovanja, naučnog istraživanja i savremene umetnosti.

*Umetničko obrazovanje
organizacija i
ljubitelja
knjiga*

Partneri na projektu:
DEAK Kooperációs Kutatási Nonprofit Zrt.
Gradska biblioteka Subotica

Ukupan budžet projekta / 95.957,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 81.563,45 €
Datum početka projekta / 1. februar 2013.
Datum završetka projekta / 28. februar 2014.

Pogranična služba za negovanje sela

Cilj projekta je bio predstavljanje i osnivanje službe za negovanje sela u Srbiji zasnovane na modelu iz Mađarske koji se smatra jednim od najboljih primera dobre prakse u Evropskoj uniji. Iskustvo iz Mađarske se može primeniti u okviru ove službe kao odgovor na lokalne potrebe. Projekat predstavlja nastavak prethodnog veoma uspešnog projekta iz Prvog poziva (HUSRB/0901/222/141).

Projekat je, između ostalog, obuhvatao razvoj mreže saradnje, događaje za organizacije civilnog društva, lokalne samouprave partnera na projektu i lokalne zajednice, kao i razmenu iskustava.

Partneri su organizovali i održali dvanaest radnih sastanaka, četiri konferencije o iskustvima ovakvih usluga u Mađarskoj i Srbiji, četiri radionice o seoskoj brizi u Bečeju, Kupusini, Mužlji i Šatrincima, dve studijske posete Mađarskoj, kako bi se upoznali sa ovom uslugom, i Severnoj Bačkoj, kako bi se upoznali

sa kulturnim i civilnim sistemom regiona. Partneri su organizovali zajedničke strukovne obuke za negovatelje sela iz obeju zemalja u Lakiteleku u Mađarskoj.

Partnerske organizacije su ojačale saradnju između zajednica koje žive na društvenoj periferiji, u pograničnom regionu, koje su suočene sa istim problemima u obe zemlje. Projekat je doprineo povećanju jednakih mogućnosti unapređujući ljudske resurse u skladu s trendom doživotnog učenja i doprinele smanjenju marginalizacije siromašnih grupa stanovništva unapređujući društvenu, ekonomsku i civilnu mrežu.

*Osnivanje službe
za očuvanje sela
kao odgovor na
potrebe lokalne
zajednice*

Partneri na projektu:
Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete,
Kecskemét

Forum žena Mali Idoš
Udruženje za razvoj naselja pešćarske visoravni
Severne Bačke

Ukupan budžet projekta / 77.360,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 65.756,00 €
Datum početka projekta / 15. maj 2013.
Datum završetka projekta / 14. maj 2014.

Susret kultura, religija i generacija na granici Mađarske i Srbije

Horska muzika vodi poreklo iz tradicionalne muzike, gde je pevanje u velikim grupama veoma rasprostranjeno. Studije pokazuju da zajedničko pevanje umnogome povećava poverenje između članova bilo koje grupe. Grupno pevanje bi tako moglo da ujedini ljude u okviru grupe koja deli zajedničke interese. Opšti cilj projekta MUSICBRIDGE bio je da se poboljša muzičko obrazovanje stanovništva, da im se pomogne da upoznaju muzičku kulturu obe nacije i, na taj način, da se intenzivira kulturna saradnja i interakcija u pograničnom regionu.

Partneri na projektu su organizovali Međunarodni seminar horskih pevača u Segedinu, kao i Međunarodni horski skup u Novom Sadu, gde su se okupili horovi i muzičari iz čitavog sveta kako bi razmenili iskustva. Posetioci, muzičari i entuzijasti su naročito uživali u zajedničkim koncertima u oba grada, dok je serija koncerata u Segedinu bila podjednako posećena. Kroz ove zajedničke aktivnosti, muzičari iz ovih dveju zemalja su razmenili profesionalno znanje, stručnost i pedagoške metode.

Projekat je doprineo razvoju muzičke kulture i povećao zaštitu muzičkog blaga i tradicije u pograničnom regionu. Štaviše, program je olakšao profesionalni i metodološki razvoj svih koji učestvuju u muzičkoj sferi Mađarske i Srbije.

Pevanje u horu u velikoj meri izgrađuje poverenje između pripadnika bilo koje grupe

Partneri na projektu:

Szent-Györgyi Albert Agóra, Szeged
Vojvođanska horska asocijacija, Novi Sad

Ukupan budžet projekta / 79.560,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 67.626,00 €
Datum početka projekta / 1. januar 2013.
Datum završetka projekta / 31. maj 2014.

Prekogranična medijska promocija interkulturalizma u Panonskom regionu

Severnobački okrug se nalazi u oblasti koja je u skorijoj istoriji bila pogođena oružanim sukobima. Prošlost ovog regiona sadrži dovoljno elemenata koji bi mogli da podriju povratak poverenja između većine ljudi koji žive u toj oblasti. Shodno tome, postoje ukorenjene predrasude koje mogu da utiču na obrazovanje, zvaničnu upotrebu jezika, kulturnu autonomiju, širenje informacija i učešće u vlasti.

Kroz aktivnosti ovog projekta, partneri su pokušali da povećaju svest i razviju međuetničko razumevanje, kao i saradnju između etničkih zajednica u pograničnom regionu. Partneri na projektu su napravili skoro pedeset filmova kako bi predstavili međuetničke odnose sa obe strane granice, stavljajući akcenat na mađarsku nacionalnu manjinu u Srbiji i srpsku nacionalnu manjinu u Mađarskoj. Ovi filmovi su bili prikazani na lokalnim TV stanicama. Na ovaj način projekat je doprineo pomirenju i međusobnom prihvatanju, kao i jačanju tolerancije u pograničnom regionu.

Aktivnosti kojima se jača tolerancija u pograničnom regionu

Partneri na projektu:

Udruženje „Digitalna regija”, Subotica
Szó-Tér Egyesület, Szeged

Ukupan budžet projekta / 97.990,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 83.291,50 €

Datum početka projekta / 1. januar 2013.

Datum završetka projekta / 31. decembar 2013.

Muzika bez granica

Orgulje se često nazivaju kraljicom muzičkih instrumenata jer je instrument koji je najveći i koji proizvodi najglasnije i najmoćnije zvuke. Repertoar muzičkih dela napisanih za orgulje u prethodnih nekoliko vekova je nesaglediv. Pošto se orgulje uglavnom nalaze u crkvama i sinagogama, duhovna muzika čini veći deo repertoara za ovaj instrument. Svetovni repertoar je takođe izražen i obuhvata prelude, fuge, sonate, simfonije, svite i transkripcije orkestarskih dela. Ovaj projekat je imao za cilj da predstavi vrednosti pograničnog regiona kroz programe koji promovišu orgulje.

Organizovane su različite vrste događaja, kao što su obrazovni programi, predavanja, master časovi za umetnike, kursevi sviranja orgulja, koncerti, skupovi kantora, kao i tradicionalni crkveni muzički festival u Senti sa novim orguljama.

Kako bi unapredili muzičko obrazovanje i kulturni život, partneri na projektu su obnovili orgulje u Crkvi Srca Isusovog u Senti.

Pored brojnih javnih nastupa u Segedinu i Senti, projekat je takođe organizovao više horskih nastupa, kao i međunarodni skup kantora bez granica, koji su nastavili sa svojim ciklusom "Nedeljne večernje molitve".

Tokom godinu i po dana, koliko je trajao projekat, uloženi su značajni napor i rad u obrazovni program i praksu. Partnerske organizacije

su zajednički pripremile seriju interaktivnih prezentacija i predavanja o funkcijama orgulja i muzičkom potencijalu obnovljenih orgulja u Senti. Tokom serije od dvanaest predavanja, učenici srednjih škola iz obeju zemalja su imali prilike ne samo da nauče nešto o orguljama već i da uživaju u zvuku ovog moćnog instrumenta. Pored toga što je upoznao javnost sa fantastičnim svetom zvukova koje ovaj instrument može da proizvede, projekat je takođe omogućio studentima Akademije umetnosti sa Katedre za orgulje da prisustvuju master časovima u Segedinu i Senti koje su vodili poznati orguljaši i muzikolozi. Studenti su takođe imali prilike i da zasviraju na orguljama. Partneri na projektu su pripremili i objavili veoma zanimljive i moderne obrazovne materijale o orguljama za decu, kao i temeljno obrađenu, informativnu i lepo dizajniranu knjigu o orguljama na tri jezika (mađarski, srpski i engleski). Partnerske institucije se nadaju da će ovaj projekat imati dugotrajne pozitivne efekte na studente muzike, nastavnike, umetnike, kao i duhovne i kulturne ustanove.

*Predstavljanje
vrednosti
pograničnog
regiona*

Partneri na projektu:

Szeged-Belvárosi Római Katolikus Plébánia
Kulturno-obrazovni centar „Thurzó Lajos”,
Senta

Ukupan budžet projekta / 113.633,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 96.588,05 €
Datum početka projekta / 2. januar 2013.
Datum završetka projekta / 1. jul 2014.

Prekogranična saradnja fudbalskih klubova i građana zasnovana na zajedničkoj prošlosti, sadašnjosti i budućnosti

Opšti ciljevi ovog projekta bili su usklađivanje i unapređenje standarda fudbalskih aktivnosti u mađarsko-srpskom pograničnom regionu implementacijom programa saradnje, u trajanju od 16 meseci, između fudbalskih klubova TSK iz Temerina u Srbiji i Zakanjsek iz Mađarske.

Ova saradnja pružila je mogućnost aktivnim sportistima, amaterima i deci da se upoznaju, podele iskustva i upoznaju sa svojim susedima i njihovom kulturom, kao i da igraju na međunarodnim mečevima. Ova dva kluba imaju mnogo toga zajedničkog: takmiče se na skoro istom takmičarskom nivou u svojim nacionalnim šampionatima, imaju sličnu organizaciju kluba i suočavaju se sa sličnim problemima.

Projekat je organizovao dvadesetak fudbalskih dešavanja sa obe strane granice, a 400 sportista različitih godina, 500 dece i učenika, 2000 amatera, 5000 sportskih navijača i poštovalaca fudbala, kao i hiljade građana, imali su jedinstvenu priliku da učestvuju u prekograničnoj profesionalnoj, kulturnoj i društvenoj razmeni. Tokom trajanja projekta, partneri su organizovali nekoliko zajedničkih kampova za decu i fudbalske turnire za odrasle, porodične i

omladinske sportske dane, fudbalske turnire na zatvorenom, takmičenje u pucanju penala, kao i dobrotvorni bal. Fudbalski klub iz Temerina je proslavio svoju stogodišnjicu, a za tu priliku je pripremio i objavio monografiju fudbalskog kluba. U toku projektnih aktivnosti, deca i mladi igrači su unapredili svoju izdržljivost i fudbalsko umeće. Razmena iskustava između fudbalskih trenera unapredila je kvalitet fudbalskog obrazovanja u pograničnom regionu. Dva fudbalska kluba su tokom trajanja projekta organizovala niz pažljivo osmišljenih i ciljanih dešavanja koji su motivisali i ohrabрили veliki broj ljudi da učestvuju u sportskim i društvenim aktivnostima, dok su istovremeno unapredili radne uslove u oba kluba nabavkom nove opreme za treniranje.

Poboljšanje
izdržljivosti
i
unapređenje
fudbalskih
veština

Partneri na projektu:
Fudbalski klub „TSK”, Temerin
Zákányzék Községi Sportkör

Ukupan budžet projekta / 111.140,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 94.469,00 €
Datum početka projekta / 1. februar 2013.
Datum završetka projekta / 30. maj 2014.

Pronalazak, obuka i razvijanje veštine mladih odbojkaških talenata sa obe strane granice

Cilj ovog projekta bio je podrška mladim talentima, razvoj i upravljanje veštinama postojećih talenata. Napori ova dva odbojkaška kluba da održe proces razvoja sportskog identiteta i odnosa prema odbojci u pograničnom regionu bili su uspešni. Pošto su finansijski resursi za podršku mladim odbojkaškim talentima i u Srbiji i u Mađarskoj ograničeni, ovaj projekat je doživljen kao velika pomoć u pružanju sredstava i resursa za prepoznavanje i podršku mladim odbojkaških talenata u regionu. Tri memorijalna odbojkaška turnira održana su u Segedinu. U Mađarskoj je realizovan trening kamp za decu od 7 do 16 godina. Na takmičenju u uličnoj odbojci, koje je održano u Subotici, bilo je preko 1400 učesnika, a takmičenje u odbojci na plaži okupilo je 260 učesnika. Glavna poruka ovih javnih dešavanja bila je da se prigrli ideja o zdravom i aktivnom životu uključivanjem u društveni sport: odbojku.

Tokom trajanja projekta, nekoliko timova je opremljeno neophodnom sportskom opremom, a igračima je obezbeđen i poseban zdravstveni pregled. Partneri na projektu veruju da su njihovi naponi da popularišu odbojku među mladima bili uspešni. Upoznali su nekoliko hiljada dece s odbojkom i inspirisali ih da premaše dostignuća prethodnih generacija i postanu ambasadori popularizacije sporta. Učeći decu o važnosti nadmetanja, ova dva kluba su naglasila i prenela mladim igračima smisao sportskog duha, poštovanje protivničkih igrača, kao i samog sporta. Napori partnera su ojačali proces razvijanja sportskog identiteta, kao i odnosa prema odbojci u pograničnom regionu.

Podrška mladim talentovanim odbojkašima

Partneri na projektu:
Szegedi Röplabda Sportegyesület
Futoški odbojkaški klub „FOK”

Ukupan budžet projekta / 78.223,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 66.489,55 €
Datum početka projekta / 1. mart 2013.
Datum završetka projekta / 28. februar 2014.

Podsticanje saradnje u pograničnim područjima kroz unapređenje održivog razvoja kulturne baštine i turističke ponude

Kroz prekograničnu saradnju na projektu FRESCO, naselja Bačboršod i Bač su izgradila i održala kulturne, tradicionalne i istorijske veze, te na taj način unapredila održivi razvoj kulturnog nasleđa regiona. Svaka opština ima jedinstvenu kulturnu vrednost: kapelu Latinović, koja se nalazi u centru naselja Bačboršod, i Bačku tvrđavu, koja se nalazi pod zaštitom UNESCO-a. Udaljenost između dva naselja je oko 100 km, i mogućnosti kreiranja i isticanja zajedničkih istorijskih i kulturnih veza su istraživane u okviru zajedničke regionalne studije koja je analizirala njihove interne resurse za turistički razvoj oba područja. Na osnovu analiza i preporuka za turističku ponudu područja Bačke, partneri su razvili Akcioni plan, koji je definisao zajedničke turističke prioritete i potencijalne turističke i kulturne programe. Partneri na projektu su takođe pokrenuli rekonstrukciju i renoviranje delova svojih spomenika kulture. Zahvaljujući tome je opština Bačboršod restaurirala kapelu Latinović, funkcionalno ju adaptirala i pretvorila ju u izložbeni prostor. U njoj će se organizovati izložbe o istoriji ovog područja i porodici Latinović, kao i izložbe umetničkih dela umetnika iz ovog područja, kao što su izložbe fotografija, slika od slame, kao i radova Lasla Moholi Nađa, svetski poznatog slikara koji je rođen u Bačboršodu. Kako bi se objekat zaštitio i učinio atraktivnijim za turiste i posetioce, opština Bač je napravila mala poboljšanja u neposrednoj blizini tvrđave, kao što je instaliranje sistema javne rasvete i video

nadzora, čišćenje neposredne okoline i postavljanje klupa na mestima za odmor. Partneri su takođe nabavili opremu neophodnu za pretvaranje spomenika u turističke lokacije i organizovanje i održavanje kulturnih događaja. U cilju promovisanja svoje kulturne baštine i uspostavljanja i održavanja mreže, partnerske organizacije su učestvovala na međunarodnom sajmu turizma i organizovale izložbu/sajam tradicionalnih zanata i hrane koju su pravili stanovnici ova dva naselja. Partneri su organizovali dva veoma posećena sajma tradicionalnih zanata i hrane, u Bačboršodu, Baču, Selenči i Katimaru i osigurali učešće zanatlija i proizvođača hrane iz naselja u području Bačke, zatim partnera na projektu, posetilaca i stanovnika susednih naselja. Posetioci, turisti i stanovnici susednih naselja su bili srdačno dočekani na Danu evropske baštine, događaju koji se jednom godišnje organizuje na Bačkoj tvrđavi. Bliska saradnja naselja je značajno unapredila funkcionalnost i atraktivnost spomenika kulturne baštine na mapi turističke ponude regiona.

Zajednički turistički prioriteti

turistički i kulturni programi

Partneri na projektu:

Opština Bač

Bácsborsód Községi Önkormányzat

Ukupan budžet projekta / 313.125,90 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 266.157,01

Datum početka projekta / 01. jun 2015.

Datum završetka projekta / 30. jun 2016.

Interdisciplinarno istraživanje prošlosti i sadašnjosti mahunarki u cilju bolje i održivije proizvodnje proteina, što bi bilo korisno i za panonske i evropske poljoprivrednike u budućnosti

Zrnaste mahunarke jedne su od glavnih komponenti kako ljudske, tako i životinjske ishrane. Projekat PEASEMAKERS je imao za cilj promovisanje mahunarki u poljoprivredi, ekonomiji i društvu, kako u Mađarskoj i Srbiji, tako i u drugim evropskim državama. Glavna vrsta mahunarki na koju se projekat fokusirao je grašak, zbog svoje izuzetne morfološke raznolikosti, nedovoljno istraženog genoma i brojnih načina upotrebe u poljoprivredi i industriji. Grašak je i jedna od prvih pripitomljenih biljnih vrsta i stoga je jedna od najstarijih uzgajanih biljaka u Evropi. Zbog simbioze sa bakterijama koje vezuju azot za koren u zemljištu, grašak je i veoma cenjeno „zeleno“ đubrivo u organskom uzgajanju i održivoj poljoprivredi, jer povećava plodnost zemljišta.

Tokom šesnaestomesečnog projekta, partnerstvo dve naučne institucije se bavilo unapređenjem komponenti koje povećavaju prinose graška, kvalitet krme i zrna i njihovu toleranciju na prevladavajuće oblike biotičkog i abiotičkog stresa, što može rezultirati povećanjem profita za zemljoradnike, a to dalje može imati multiplikativne efekte u ekonomiji i koristiti celokupnom društvu.

Kroz udruživanje snaga, znanja i ekspertize, dve naučne institucije su doprinele zaštiti i očuvanju biodiverziteta mahunarki i u mađarskoj i u srpskoj flori – naročito *Pisum elatius*, poludivljeg rođaka pitomog graška. Zbog smanjenja

biodiverziteta u evropskim državama, mnogim retkim i ugroženim vrstama pretil izumiranje. Među njima je potencijalno korisna divlja biljka *Pisum elatius*. Iako je zaštićena, pretil joj izumiranje, pre svega zbog ispaše stoke i nepredvidivog abiotičkog stresa. Stoga je partnerstvo odgovorilo na potrebu za hitnom zaštitom na licu mesta i očuvanjem u zaštićenim uslovima (*ex situ*) time što su osmislili i sproveli seriju dobro planiranih i koordiniranih aktivnosti. Još jedan važan izazov za projekat bilo je abiotičko stres testiranje modela kolekcije mutiranih mahunarki. Timovi naučnika su tražili nove kandidate za gene čija bi uloga bila da odgovore na abiotički stres koristeći umetanje mutirane kolekcije modela mahunarke *Medicago truncatula*. U cilju razvijanja novih, lokalnih i lokalno adaptiranih sorti za pogranična područja, naučnici su radili sa još dva tipa mahunarki: lucerkom, najvažnijom višegodišnjom krmnom leguminozom, i sojom, najvažnijom zrnastom mahunarkom na svetskom nivou.

Kroz pažljivo osmišljene i sprovedene laboratorijske i DNK analize, rad i testiranje na terenu, razmenu kadrova, zajedničke publikacije i rad sa zemljoradnicima i uzgajivačima, partneri su razvili zajedničke sorte graška za različite svrhe i ponudili neke odgovore na izazove savremene poljoprivredne proizvodnje i održavanja biodiverziteta.

PEASEMAKERS
zaštita i
očuvanje
biodiverziteta
mahunarki

Partneri na projektu:
MTA Szegedi Biológiai Kutatóközpont
Institut za ratarstvo i povrtarstvo

Ukupan budžet projekta / 205.150,00 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 174.377,50 €
Datum početka projekta / 01. mart 2015.
Datum završetka projekta / 30. jun 2016.

Zajedničko razvijanje višeg obrazovanja i programa obuke za biologiju biljaka kao podrška savremenom društvu koje se zasniva na znanju i informacijama

Tokom godinu i po dana, dva partnerska univerziteta, jedan iz Segedina (Mađarska), a drugi iz Novog Sada (Srbija), su blisko saradivali, udruživši snage radi istraživanja, razvoja višeg obrazovanja i obuke stručnjaka u oblasti osnovne i primenjene biologije biljaka. Komplementarnost njihovih istraživanja i specifičnih oblasti ekspertize partnera na projektu je osigurala da će novostečena znanja i razvijeni istraživački alati olakšati kompleksne obuke i poboljšati razvojno-istraživačke kapacitete.

Konkretno, istraživanje reagovanja biljaka i useva na stres, koje je sproveo Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu, je od ključne važnosti kako za poljoprivrednu, tako i za industrijsku proizvodnju. Ove istraživačke tehnike i nalazi su kombinovani sa osnovnim istraživanjima koja su vršena na modelima biljaka i useva na odseku za biologiju biljaka na Univerzitetu u Segedinu. Zahvaljujući tome, rezultati naučnih istraživanja su otkrili osnovne informacije o fiziološkoj i molekularnoj pozadini mehanizama tolerancije važnih modela, divljih i kultivisanih biljaka (kao što su Arabidopsis, Brachypodium ili paradajz, pšenica, krastavac i soja) tokom oksidativnog stresa koji prouzrokuju suše, salinitet ili teški metali.

Komplementarna odlika istraživačkog rada partnerskih institucija (osnovna i primenjena biologija biljaka) dala je znatnu podršku osmišljavanju zajedničkih predavanja i delimičnog nastavnog plana i programa na master i doktorskim studijama, kako na lokalnim jezicima, tako i na engleskom. Takođe,

bilateralna razmena predavača i tutora je podržavala i dodatno razvijala kurseve biologije biljaka, istovremeno pomažući osmišljavanju kurseva na engleskom jeziku.

Kroz organizovanje radionica, zajedničkih akademskih i praktičnih obuka, kao i programe studentskih razmjena, diplomci i mladi naučnici su naučili kako da osmisle i sprovedu eksperimente i kako da primenjuju najprikladnije istraživačke metode.

Pored pokretanja programa obuke u oblasti biologije biljaka na master i doktorskom nivou na engleskom jeziku, partneri su unapredili analitičke objekte i opremu na svojim odsecima. Zahvaljujući tome i zajedničkom korišćenju laboratorijske opreme, istraživački rad je bio daleko efikasniji. Pored toga, studenti, postdiplomci i mladi istraživači koji su se specijalizovali u nekoliko oblasti su imali i nastaviće da imaju koristi od ovih inovacija i od razvoja novih kurseva: biolozi, inženjeri hrane i ekologije, nastavnici biologije, bioinženjeri na bečelor, master i doktorskim nivoima. Pored održavanja već postignutih rezultata, partneri na projektu očekuju i kontinuirano rade na njihovom multipliciranju. Praktična korist od nastavnih planova i programa, kontinuiranih obuka i ličnih i profesionalnih kontakata koji su razvijeni kroz projekat će nastaviti da daje rezultate i u narednom periodu.

osnovna i primenjena biologija biljaka

Partneri na projektu:

Szegedi Tudományegyetem

Poljoprivredni fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

Ukupan budžet projekta / 202.100,00 €

Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 171.785,00 €

Datum početka projekta / 01. januar 2015.

Datum završetka projekta / 30. jun 2016.

Saradnja u oblasti obuke i obrazovanja medicinskih fizičara

Kancer, kao drugi po redu najčešći uzrok smrti u razvijenim zemljama, predstavlja globalni zdravstveni problem. Mađarska i Srbija pokazuju slične profile kada se radi o incidenci kancera. U zadnje vreme, uvođenje prevencije i savremenih metoda lečenja dalo je značajne rezultate. Radioterapija je važna opcija prilikom lečenja i potrebno ju je primenjivati kod više od polovine pacijenata sa kancerom. Kvalitet radioterapije određuje ishod: mogućnost izlečenja raste, a rizik od pojave neželjenih efekata se smanjuje ukoliko se koriste napredne radioterapijske tehnike. Medicinski fizičari su ključni članovi timova i pratećeg osoblja prilikom korišćenja radioterapije, jer su oni odgovorni za njenu bezbednu i efikasnu primenu. Kroz projekat MEPHYSTE, Prirodno-matematički fakultet u Novom Sadu, Institut za onkologiju Vojvodine i Departman za onkoterapiju Univerziteta u Segedinu su pokrenuli prekograničnu obrazovnu saradnju radi specijalne obuke medicinskih fizičara, sa fokusom na svakodnevne profesionalne aktivnosti, postdiplomsko obrazovanje i naučni rad. Moglo bi se slobodno reći da ekspertiza medicinskih fizičara u velikoj meri utiče na kvalitet nege obolelih od karcinoma u sferi dijagnostike i terapije. Medicinski fizičari su uključeni u nuklearnu medicinu, dijagnostičku radiologiju, zaštitu od radijacije i radioterapiju. Od svih njih, radioterapija je najkompleksnija i najizazovnija oblast, jer je tehnološki najnaprednija i najbrže se razvija.

Glavni cilj prekogranične saradnje ove tri institucije u okviru projekta MEPHYSTE je bio unapređivanje znanja i pripremljenosti medicinskih fizičara, na osnovu specifičnih problema sa kojima se suočavaju tokom svog svakodnevnog rada ili ukoliko je potrebno sprovesti neku specifičnu novu radioterapijsku tehniku. Kako bi pomogli medicinskim fizičarima da se izbore sa izazovima sa kojima se suočavaju, partneri na projektu su osmislili nastavni plan i program koji pokriva strukturisano učenje osnova i pitanja koja se tiču specifičnih tehnika, kao što su konformalna radioterapija, intenzitetom modulirana radioterapija i stereotaksna radiohirurgija. U okviru projekta, partnerske institucije su investirale u razvoj infrastrukture i opremanje objekata. Time je olakšan razvoj visokokvalitetnog istraživanja i razvoja protokola za osiguravanje i kontrolu kvaliteta: obrazovnih materijala i standardizovanog programa za osiguravanje i kontrolu kvaliteta, demonstracija i praktičnih vežbi. Pored toga, projekat je unapredio obuku i obrazovanje cele zajednice medicinskih fizičara iz Mađarske i Srbije. Dugoročno posmatrano, partneri na projektu očekuju da će nastaviti sa proširivanjem potencijala radioterapije, radi efikasnije i manje toksične terapeutske prakse koja se pruža u ova dva onkološka centra (Kamenica i Segedin) i ove dve države. Partneri na projektu će nastaviti da rade na postizanju visokokvalitetne i bezbedne radioterapije i pružanju boljih tretmana pacijentima sa kancerom, težeći da ostvare značajan povoljan uticaj na zdravlje i kvalitet života ljudi.

Partneri na projektu:

Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet u Novom Sadu
Szegedi Tudományegyetem
Institut za onkologiju Vojvodine

Internet stranica projekta /
www.mephyste.pmf.uns.ac.rs

Ukupan budžet projekta / 290.908,20 €
Finansiranje iz fonda EU (IPA) / 247.271,97 €
Datum početka projekta/ 01. mart 2015.
Datum završetka projekta/ 30. jun 2016.

*medicinski
fizičari*

*dijagnozu i
lečenje*

Impresum

Urednica:

Senka Gavranov

Pomoćni urednici:

János Halász, Danica Lale, Péter Rácz, Viktor Tunić

Prevod:

Milica Ivić, Senka Gavranov, Danica Lale, Jelena Dašić

Lektura i korektura:

Sandra Dronjak

Sa doprinosom sadašnjih i bivših članova ZTS-a:

*Péter Borbély, Jelena Dašić, Júlia Gelegonya-Szűcs, Tünde Incze,
Péter Kalmár, Katalin Kapcsos, Adrienn Kubinyi-Prodanović,
Natalija Matunović Milošević, Zsuzsa Szeghalminé Ferencz,
Andrea Szeti-Furka*

Sadašnji i bivši članovi IP Subotica kao Antene ZTS-a:

Relja Burzan, Dejan Vujinović, Zoran Krtinić

Posebnu zahvalnost dugujemo svim organizatorima programa koji su nam ustupili svoje fotografije objavljene u Katalogu.

*Posebno se zahvaljujemo i članovima tima za realizaciju: Natalija Ostojić,
Novák Anikó, Csizsár-Molnár Anna, Adam Hardie, Gordana Sučević,
Ivana Đukić, Dejana Gajić, Milice Piletić i Block&Roll Advertising Agency.
Grafički dizajn revidiranog izdanja: Zoltan Kiss*

Jzjava o ograničenoj odgovornosti

Ovaj Katalog je objavljen zahvaljujući finansijskoj podršci Evropske unije. Sadržaj dokumenta je isključivo odgovornost Zajedničkog tehničkog sekretarijata IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, koji je smešten u Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft. i ni pod kakvim okolnostima ne može biti smatran kao odraz stava Evropske unije.

Fotografije korišćene u Katalogu su delo partnera organizacija na projektu koji su implementirali projekte u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Mađarska-Srbija, osim ukoliko je specifično naznačeno da to nije slučaj. Sva prava intelektualne svojine pripadaju organizacijama i pojedincima, kao i autorima fotografija.

Autorska prava:

Autorska prava nad ovom publikacijom i njenim sadržajem pripadaju IPA Programu prekogranične saradnje Mađarska-Srbija (© Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft. 2015).

Umnožavanje je dozvoljeno samo za lične, edukativne i nekomercijalne potrebe. Umnožavanje i izmena dela publikacije ili svih sadržaja u bilo kom obliku dozvoljeni su samo za nekomercijalne potrebe i jedino ako se publikacija naznači kao izvor materijala. Osim uz našu pismenu dozvolu, nije dozvoljena distribucija ili komercijalna eksploatacija sadržaja. Za zahtev za dozvolu upotrebe sadržaja, molimo Vas obratite se izdavaču na dole navedenu adresu.

*Zajednički tehnički sekretarijat IPA Programa prekogranične saradnje
Mađarska-Srbija
H-1053 Budimpešta, Szep u. 2
Mađarska
<http://www.hu-srb-ipa.com/en/>*

ISBN 978-963-12-2867-0

Objavljeno: 31. avgust 2015.

Treće i revidirano izdanje: 1. decembar 2016.

